

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
"Ο ΠΛΑΤΩΝ",
ΚΩΝΣΤ. Ι. ΓΙΩΒΑΝΟΥ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 9 - ΑΘΗΝΑΙ
- ΤΗΛ. 29.004 -

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
"Ο ΠΛΑΤΩΝ",
ΚΩΝΣΤ. Ι. ΓΙΟΒΑΝΟΥ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 9 - ΑΘΗΝΑΙ
- ΤΗΛ. 29.904 -

17202

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
"Ο ΠΛΑΤΩΝ"
ΚΩΝΣΤ. Ι. ΓΙΟΒΑΝΟΥ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 9 - ΑΘΗΝΑΙ
— ΤΗΛ 29.904 —

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

✓ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αι χώραι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν Μεσογειακὴν Εὐρώπην, εἶναι αἱ χερσόνησοι : Βαλκανικὴ, Ἰταλικὴ καὶ Πυρηναικὴ.

Ι. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰσαγωγή. — Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἶναι τὸ τελευταῖον ὑπόλειμμα τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὴν ὅποιαν κατεῖχον οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. Αὕτη ἐξετείνεται ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ ἐνὸς τμήματος τῆς περιοχῆς τῶν Καρπαθίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ (Βαλκανικὸς πόλεμος, Ἀσ. παγκόσμιος πόλεμος) οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν ὅλγον κατ' ὀλίγον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Εὐρώπῃ κτήσεών των καὶ περιορίσθησαν κυρίως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. (Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία 23.975 τ. χμ., 1.250.000 κάτοικοι· Ἀσιατικὴ Τουρκία 738.760 τ. χμ., 14.900.000 κάτοικοι).

Φυσικὴ Γεωγραφία. — 1) Ὄρια. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, ἡ ὁποία ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος (κοιλὰς κάτω Ἑβρου) καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέ-

χεται υπό τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Σαφῆ φυσικὰ ὅρια μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι συνέχεια τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Θράκης.

2) Γεωλογικὴ κατασκευή. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν. Ἀργότερον ἔλαβον χώραν καθιζήσεις, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἐκαλύφθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα αὕτη ἐπεκοινώνει μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου. Ἐκ τῶν καθιζήσεων ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ ρήγματα ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῶν ὁποίων ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Γῆς λυωμένα ὑλικά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἠφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὐξείνον Πόντον ὀρεινὴν περιοχὴν (Στράντζα). Ὁ πλήρης χωρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐγένε διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στενῶν Ἑλλησπόντου καὶ Βοσπόρου, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἀπετέλουν κοιλάδα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ. Οὗτος ἔρρεεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν χώραν, ἡ ὁποία εὕρισκετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τέλος ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως λόγῳ τοῦ σχετικῶς μικροτέρου βάθους τῆς καὶ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ρεόντων ὑδάτων ἐκ τῶν πέριξ ὑψηλῶν περιοχῶν μετεβλήθη εἰς ξηράν.

3) Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους. Κατόπιν τῆς γεωλογικῆς του ἱστορίας, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς :

α') τὰς παρακτίους ὑψηλὰς περιοχάς,

β') τὴν λεκάνην τῆς Ἀδριανουπόλεως.

α') Αἱ παράκτιοι ὑψηλαὶ περιοχαὶ περιβάλλουν τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀποτελοῦνται, λόγῳ

τῆς διαβρώσεως, τὴν ὁποῖαν ὑπέστησαν, ἀπὸ χαμηλὰς ὀροσειρὰς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς Στράντζας (Στράντζα-ντάγ 1.030 μ.) παρὰ τὸν Εὐξεινον Πόντον (πετρώματα κυρίως κρυσταλλικά) καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους (Τεκίρ-ντάγ 920 μ.) παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (πετρώματα κυρίως ἀσβεστολιθικά). Ἡ πρώτη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν ΝΑ. κλάδον τοῦ Αἴμου, σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ δευτέρα τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἐν χαμηλὸν ὀροπέδιον 250 μ. περίπου), τὸ ὁποῖον κλίνει ὁμαλῶς ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. καὶ διασχίζεται ἀπὸ σειρὰν παραλλήλων κοιλάδων, τῶν ὁποίων τὸ σιόμιον κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μία τῶν κοιλάδων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους, εἶναι καὶ ἡ σχηματίζουσα τὸν Κεράτιον κόλπον.

Ἡ Χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶναι γενικῶς ὀρεινὴ, τὸ δὲ ὕψος τῆς ἀνέρχεται συνεχῶς ἀπὸ ΝΔ. πρὸς ΒΑ.

β') Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως (μέσον ὕψος 40-100 μ.) εἶναι μία εὐρεῖα ταφροειδὴς περιοχή, ἡ ὁποία ὁμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν τοποθεσίαν μὲ τὴν Προποντίδα. Διαφέρει ὁμως ταύτης, διότι ὑπέστη μικροτέραν καθίζησιν (*).

Τὸ ἔδαφος τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐπίπεδον, καθόσον ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία ἤρχισεν εὐθὺς ὡς μετεβλήθη εἰς ξηράν, ἐσχηματίσθησαν μικραὶ κοιλάδες καὶ λοφοσειραί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται περιοχαὶ συνήθως ἐλώδεις. Ἡ λεκάνη αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Δυτικῆς Θράκης διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω Ἐβρου καὶ μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ δύο στενωπῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὰς κοιλάδας τοῦ Ἐβρου καὶ τοῦ Τόντζου. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου μεταξὺ Ροδόπης καὶ ΝΑ. διακλαδώσεων τοῦ Αἴμου, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ ἡ διεθνὴς ὁδὸς Κωνσταντινουπόλεως — Σόφιας — Κεντρικῆς Εὐρώπης.

(*) Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ Προποντίς δύνανται νὰ παραβληθοῦν ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν μὲ τὴν λεκάνην τῆς Βοιωτίας καὶ τὸν Βόρειον Εὐβοϊκὸν κόλπον.

ματός της, καὶ τροφοδοτεῖται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς, χύνει τὰ πλεονάζοντα τῶν ὑδάτων της εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ ΒΑ. ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἐπιταχύνουν τὰ ἀπὸ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Μεσόγειον ρεύματα.

Ποταμοί, κλίμα, βλάστησις. — Τὰ περισσότερα ρέοντα ὕδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἑργίνη, ὁ ὁποῖος εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἑβρου.

Παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀκτῶν (1 χμ. ἀκτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς 30 τ. χμ. ἐδάφους), τὸ κλίμα τῆς Θράκης εἶναι γενικῶς δριμύ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Οὗτοι εἶναι ψυχροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ Σιβηρίαν.

Ἡ μέση ἔτησίᾳ θερμοκρασία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι 14 βαθμῶν (Ἀθῆναι 16 βαθμοί). Γενικῶς ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσότερας βροχᾶς δέχονται αἱ ψυχραὶ καὶ ὑψηλαὶ παράκτιοι περιοχαὶ καὶ κυρίως ἡ τῆς Στράντζας, διότι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς θαλασσίους ἀνέμους (600—800 χιλιοστομ.). Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ ὕψος τῆς ἔτησίᾳ βροχῆς εἶναι ὀλιγώτερον τῶν 500 χιλιοστομ., καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι τὰ νότια παράλια (παράλια τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, χερσονήσος τῆς Καλλιπόλεως, ἀκταὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ), λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἔχουν κλίμα μεσογειακόν· αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λόγῳ τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τῶν ΒΑ. ἀνέμων, ἔχουν κλίμα πόντιον (χειμῶν ψυχρὸς, μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ἀπότομοι)· τὸ λεκανοπέδιον τέλος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταβατικόν

ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη δὲν ἔχει ὁμοιόμορφον βλάστησιν εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, καθόσον δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἴδιον κλίμα. Αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ καὶ κυρίως αἱ πρὸς τὸν Εὐξεινον ἐστραμμέναι κλιτύες τῆς Στράντζας, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς τῶν, καλύπτονται ἀπὸ δάση (πλάτανοι, πελέαι, δρύες, πεῦκα, κυπάρισσοι κτλ.). Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι δέχεται μικρὰν ποσότητα βροχῆς, εἶναι χώρα στεππώδης (*).

Ἀνθρωπογεωγραφία. — 1) **Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις.** Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, χάρις εἰς τὰ εὐφορα προσχωσιγενῆ ἐδάφη της, εἶναι χώρα γεωργικὴ. Τὰ παραγόμενα προϊόντα ποικίλλουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καὶ εἰς τὰς ἀκτὺς τῆς Μαύρης Θαλάσσης καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ὄσπρια, καπνός, ἄμπελοι καὶ μορέαι. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις εὐδοκίμοῦν ἡ ὄρουζα, ὁ βάμβαξ καὶ τὰ λαχανικά.

Εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν, ἡ γεωργία παρουσιάζει μεγαλυτέραν ποικιλίαν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐλαῖαι καὶ πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα (συκαῖ, ἀμυγδαλαῖ, ροδιαί, κτλ.).

Γενικῶς ἡ γεωργία δὲν παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης δύναται νὰ παραγάγῃ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, βάμβακος, καπνοῦ, οἴνου, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς μορέας δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς ἐντατικὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν.

Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι διατίθενται διὰ τὴν βοσκήν τῶν ζώων, κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις. Εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς τρέφονται κυρίως αἰγοπρόβατα, εἰς δὲ τὰς πεδινὰς βόες καὶ

(*) Στεππώδης χώρα ἢ ἀπλῶς στέπη λέγεται ἡ ἔκτασις, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὴν καὶ ἀραιὰν χλόην καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας εἶναι γυμνή. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι λόγῳ τῆς μικρᾶς ποσότητος τῶν βροχῶν δὲν δύναται νὰ ἀναπτυχθῶν μεγάλα δένδρα.

βούβαλοι, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας.

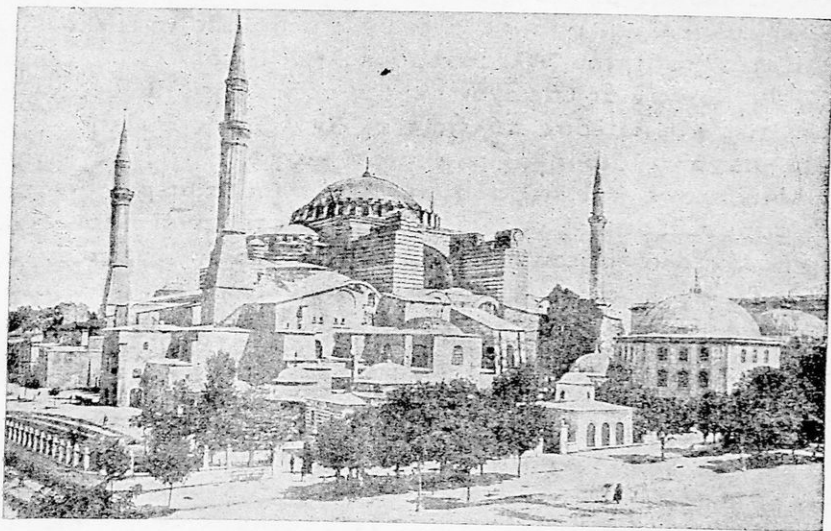
Ἡ συγκοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δυσχεραίνεται ἔνεκα τῶν ὕψηλῶν παρακτίων περιοχῶν. Κυρία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ τοῦ Ὀριάν Ἐξπρές, ἡ ὁποία συνδέει τὰ δύο σπουδαιότερα κέντρα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀφ' ἑνὸς καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας ἀφ' ἑτέρου. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Εἰς τὸ Πύθιον διακλαδίζεται πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν. Ἐκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουν καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία ὕστερεῖ λόγῳ ἐλλείψεως κινητηρίου δυνάμεως καὶ κεφαλαίων. Τὴν σπουδαιότεραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ ὅποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα (δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, μέταξαν, καπνόν). Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. Τὸ ἐμπόριον εὐρίσκεται κυρίως εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Σπουδαιότερος λιμὴν εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀποβάθρας τῆς. Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ κίνησις τοῦ εἶναι κατὰ πολὺ κατωτέρα τῆς τοῦ Πειραιῶς. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγει γεωργικά. Ἡ μεγάλη διαφορὰ τῆς συγκομιδῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἔτους εἰς τὸ ἄλλο προξενεῖ μεγάλην ἀύξομείωσιν εἰς τὴν ἐξαγωγήν.

2) **Κάτοικοι.** Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἡ Τουρκικὴ Θράκη, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Τὴν μεγαλυτέραν πυκνότητα ἔχει ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθόσον χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν ἔχει τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ σπουδαιότερον ἀστικὸν κέντρον ὁλοκλήρου τῆς Τουρκίας. Ἀκολουθοῦν ἡ περιοχὴ τῆς Ραιδεστοῦ χάρις εἰς τὰ μεσογειακά τῆς προϊόντα καὶ ἡ στεππώδης περιοχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τῆς ὀρεινῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι χώρα ἀραιοκατῳκημένη (52 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

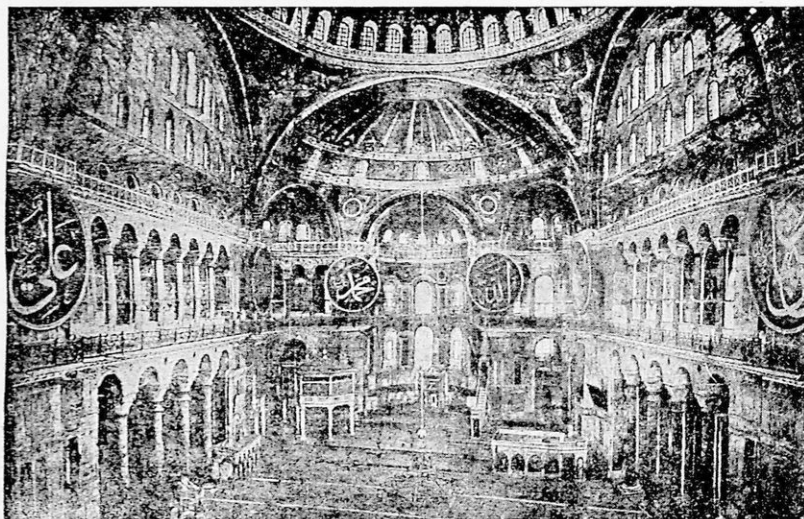
Πόλεις.—Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ πλησίον τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις (36.000 κ.), τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον δεσπόζει τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἡ

Ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐκτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (532 — 537 μ. Χ.) καὶ μετεβλήθη εἰς τζαμίον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

πόλις αὕτη, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται οἱ ποταμοὶ Ἀρδас, Τόντζος καὶ Ἐβρος, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὄνομαστὸν εἶναι τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Σελίμ. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἔχει ἀξιόλογα μεταξουργεῖα. Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἡ πόλις ἦτο ἀνθηροτέρα οἰκονομικῶς, διότι εἶχε μεγαλύτερον πληθυσμόν.

Ἄλλαι πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, εἰς τὰς ὑπάρχει τῆς Στράντζας, αἱ ὁποῖαι συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς κυρίας γραμμῆς Ἀδριανουπόλεως—Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Βιζύη, ἡ Ἀρκαδιούπολις καὶ ἡ Τυρολόη. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος ἡ Ραιδεστός καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ Καλλίπολις.

Ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Εἰς τὴν νοτιανὴν περιοχὴν τοῦ Βοσπόρου πέριξ τοῦ Κερατιοῦ κόλπου καὶ εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κεῖται ἡ Κωνσταντινούπολις (τουρκ. Ἰσταμπούλ, 740.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, «ἡ Βασιλεὺς τῶν πόλεων». Αὕτη ἰδρύθη τὸ πρῶτον ἀπὸ Μεγαρεῖς ἀποίκους κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰῶνα ὑπὸ τὸ ὄνομα Βυζάντιον. Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324 μ. Χ.) κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔπειτα τῆς Βυζαντινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1919 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας (ἀπὸ τοῦ 1919 εἶναι ἡ Ἀγκυρα εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν). Ἡ Κωνσταντινού-

πολις, ἡ ὁποία ὀνομάζεται καὶ 'Επτάλοφος, διότι τὸ τοπίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ λόφους, εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς 'Ελληνικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων τῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς 'Αγίας Σοφίας, ὁ ὁποῖος ἔχει μεταβληθῇ ὑπὸ τοῦ Κεμαλικοῦ καθεστῶτος εἰς μουσεῖον.

'Απὸ τῆς ἰδρύσεώς της ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔπαυσε νὰ παίξῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν 'Ιστορίαν, διότι εἶναι μία ἀπὸ τὰς κλειδας τοῦ κόσμου. 'Η σπουδαιότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον δεσπάζει διεθνῶν κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ὁδῶν.

α') Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοί: Μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς 'Ασίας ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁδός, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Δουνάβεως (μέχρι τοῦ Βελιγραδίου), Μοραῦα, Νισαῦα καὶ 'Εβρου, συναντᾷ τὴν 'Ασιατικὴν, ἡ ὁποία διὰ τῶν ὁροπεδίων τῆς Μ. 'Ασίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας φθάνει εἰς τὴν Κεντρικὴν 'Ασίαν. 'Η ὁδός αὕτη εἶναι «ἡ παλαιὰ ὁδός τῆς μετὰξ», διὰ τῆς ὁποίας τὸ πολύτιμον προϊόν μετεφέρετο ἀπὸ τὴν 'Απὼ 'Ανατολὴν εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εὐρώπης. 'Απὸ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἡ ὁδός αὕτη ἔχασε τὴν παλαιάν της σημασίαν. 'Επὶ τῶν ἡμερῶν μας ὅμως διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως — Βαγδάτης, τῆς ὁποίας ἐλάχιστον τμήμα ὑπολείπεται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐπανακτᾷ τὴν σπουδαιότητά της, καθόσον εἶναι ἡ συντομωτέρα ὁδός μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσικοῦ κόλπου.

β') 'Η θαλασσία ὁδός. 'Ο Βόσπορος, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς στενὸς πορθμός, συνδέει τὴν Μαύρην Θάλασσαν μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ 'Ελλησπόντου. Λόγῳ τῆς θέσεώς του αὐτῆς, εἶναι, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ μόνη θαλασσία ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας διοχετεύονται τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Καρπαθίων πρὸς τὰς χώρας τῆς Μεσο-

γείου καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς ΝΔ. Εὐρώπης πρὸς τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Εἰς τὴν θέσιν λοιπὸν αὐτὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν διασταυροῦνται ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας, ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ Κωνσταντινούπολις, καθὼς καὶ τὴν σπουδαιότητά τῆς ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀπόψεως.

Τὸ κέντρον τῆς πόλεως εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἡ μεγαλυτέρα ὁμῶς ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς συνοικίας τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Γαλατᾶ, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Β. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς διὰ τοῦ προαστείου τῆς Χρυσουπόλεως, εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντᾶται ἡ Εὐρῶπη μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γραφικότης τῆς τοποθεσίας τῆς θέλγει ὅλους τοὺς ἐπισκέπτας τῆς.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς πόλεως δὲν εἶναι τόσον ἀνθηρὰ ὅσον κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος τῆς.

B. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς Ἀσιατικὸς. Ὡς πρώτη κατοικία τῶν θεωρεῖται ἡ περιοχὴ παρὰ τὸν Βόλγαν ποταμόν, ἐκ τοῦ ὁποῦ μερικοὶ παράγουν τὸ ὄνομά τῶν. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸν 7ον μ.Χ. αἰῶνα καὶ κατ' ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον χώρας, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, καθόσον ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπερασπίζουσιν τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἄλλων βαρβάρων λαῶν. Ἀργότερον ἐπεξεδέχθησαν εἰς ὅλας τὰς μεταξὺ Δουνάβεως, Αἴμου, Μαύρης Θαλάσσης καὶ Σερβίας χώρας, αἱ ὁποῖαι ἐκ τοῦ ὀνόματός τῶν

ώνομάσθησαν Βουλγαρία. Οί Βούλγαροι κατά την επέκτασίν των έγκατέλειπον τὰ ἰδικά των ἥθη καὶ ἔθιμα, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἐμάνθανον τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν πρότερον ἐγκατεστημένων Σλαύων, δηλαδὴ ἐξεσλαυτίζοντο. Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς συνέβη τὸ ἐξῆς παράδοξον. Οἱ μὲν Βούλγαροι διετήρησαν τὸ ὄνομά των καὶ ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσαν των, οἱ δὲ Σλαῦοι διετήρησαν τὴν γλῶσσαν των καὶ ἀπώλεσαν τὸ ὄνομά των. Ἀργότερον οἱ Βούλγαροι ἐδέχθησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων ὑπετάγησαν εἰς αὐτοὺς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὰ ἐξῆς: Κατὰ τὸ ἔτος 1878, χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας, ἡ Βουλγαρία ἀπεσπάσθη τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ νέον Βουλγαρικὸν κράτος ἦτο ἡγεμονία ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μετὰ Δουνάβεως καὶ Αἴμου περιοχὴν, ἐκτάσεως 64.390 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατελήφθη πραξικοπηματικῶς ἡ πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου περιοχὴ, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, ἐκτάσεως 35.000 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητον βασιλείον, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913 κατελήφθη ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἡ ὁποία ἀπωλέσθη κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Σήμερον ἡ ἑκτασις τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 103.100 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἰς 6.000.000 κατοίκους.

Ὅρια. — Ἡ Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Γιουγκοσλαυίας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ Βουλγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσονήσον, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν. Αὗται εἶναι: α') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ, β') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος καὶ Ἰσκερ.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας, σχήματος

Π. Ι. 'Ηλιοπούλου

περίπου τετραπλεύρου, διαιρείται εις τρεις φυσικάς περιοχάς : α') την Νότιον Βουλγαρίαν, β') την Βόρειον Βουλγαρίαν, καί γ') την Δυτικήν Βουλγαρίαν.

α') Νότιος Βουλγαρία. Ἡ Νότιος Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ροδόπην καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ἄνω Ἑβρου.

Ἡ Ροδόπη. Ἡ ὄροσειρά τῆς Ροδόπης, τῆς ὁποίας τὰ νότια ὑψώματα ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιλαμβάνεται

Φυσικός χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου πρὸς Δ. καὶ κάτω Ἑβρου πρὸς Α. Ἡ ὄροσειρά αὕτη μὲ τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α., περίπου, δι-
εὐθυνσίν της, τοὺς ἀραιοὺς καὶ ὑψηλοὺς αὐχένιας της καὶ τὴν
ἔλλειψιν κοιλάδων, αἱ ὁποῖαι νὰ τὴν διασχίζουσιν ἀπὸ Β.
πρὸς Ν., δυσχεραίνει τὴν μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἐπι-
κοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὰ πετρώματά της εἶναι πα-
λαιὰ (εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὰς παλαιότερας ὄροσειράς τῆς Εὐ-
ρώπης) καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικοὺς σχι-
στολίθους καὶ γρανίτας, ὅπως καὶ τῶν ὀρέων τῆς Μακε-
δονίας. Αἱ κορυφαὶ της, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώ-
σεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι γενικῶς χαμηλαὶ καὶ ἀ-

πεστρογγυλωμένοι. Ἡ ὑψηλότερα ἐξ αὐτῶν (2.190 μ.) εὐρίσκεται πρὸς Β. τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα, παραποτάμου τοῦ Ἐβρου, τοῦ ὁποῖου ἡ κοιλάς εἶναι ἡ σπουδαιότερα περιοχὴ τῆς Ροδόπης. Αὕτη διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ὀφείλεται εἰς ρήγμα τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησαν τὰ ρέοντα ὕδατα.

Τὸ κλίμα τῆς κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ ἔχει κλίμα ὄρεινόν (χειμῶν δριμύς καὶ μακρὰς διαρκείας, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι). Τὸ κλίμα αὐτὸ μεταβάλλεται ἀπὸ τὰς ὑψηλότερας περιοχὰς πρὸς τὰς χαμηλότερας. Ἡ χιὼν πίπτει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἕως τὸν Μάϊον· κατὰ τὸ θέρος δὲν ὑπάρχουν χιόνες. Λόγω τοῦ ἀρκετοῦ ὕψους αἱ βροχαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 0,80 μ. Χάρις εἰς τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς τὰ κρυσταλλικὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται κάτω τῶν 1.800 μ., καλύπτονται ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πλούσια δάση (κυρίως δρυὼν καὶ ὄξυων). Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν δάση, καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ χρησιμεύουν ὡς βοσκαὶ τῶν μικρῶν κυρίως ζώων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὑλοτομίαν, εἰς τὴν παρασκευὴν ξυλανθράκων καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν πρὸ παντὸς μικρῶν ζώων. Οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς κατοικοῦν εἰς τὰς δασώδεις περιοχὰς, οἱ δὲ κτηνοτρόφοι ζοῦν βίον νομαδικόν (τὴν χειμερινὴν περίοδον εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ τὴν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλὰς). Ἡ γεωργία εἶναι ἀνεπτυγμένη μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἄρδα καὶ τῶν παραποτάμων του, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄμπελοι. Ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης, λόγω τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεώς της, εἶναι ἀραιῶς κατφυκμένη (30 περίπου κάτοικοι εἰς ἕκαστον τ. χμ.) καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν ἔχει μεγάλα ἀστικά κέντρα.

Ἡ κοιλάς τοῦ Ἐβρου. Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν τῆς Ρο-

δόπης καὶ τοῦ Νοτίου Αἵμου ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ὑέβρου, τῆς ὁποίας ὁ σχηματισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ μῆκος αὐτῆς φθάνει τὰ 200 χμ., τὸ δὲ ὕψος τῆς εἶναι περίπου 100 μ. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑλικά, τὰ ὁποῖα μετέφερεν ὁ Ὑέβρος ποταμὸς μετὰ τῶν παραποτάμων τοῦ ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὄρη. Ὁ Ὑέβρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων τοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ Ἄρδας καὶ ὁ Τόντζος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἶμον. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ ὄροσειρά τῆς Ροδόπης ἐμποδίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διότι ἡ ὄροσειρά τοῦ Αἵμου προφυλάσσει τὴν κοιλάδα τοῦ Ὑέβρου ἀπὸ τοὺς Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Ἡ ἄνοιξις εἶναι ἄγλυκεῖα καὶ τὸ φθινόπωρον σχετικῶς θερμὸν μὲ μέσην θερμοκρασίαν 12°. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (500 περίπου χιλιοστόμ. εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππουπόλεως). Ὁ Βούλγαρος ὅμως γεωργὸς ἀναπληρῶνει τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν δι' ἀρδευτικῶν μηχανῶν (μαγκανοπήγαδα).

Χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα παράγονται πολλὰ καὶ ποικίλα γεωργικὰ προϊόντα: δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ζαχαροῦχα τεύτλα, ὄρυζα, λαχανικά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνος, ὀπῶραι, μορέαι κτλ. Ἐκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ σῖτος. Εἰς τὰς πλευρὰς τῶν λόφων καλλιερгоῦνται αἱ ἄμπελοι * καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν αἱ μορέαι. Οἱ ἄγροί τῆς ὀρύζης εὐρίσκονται εἰς τὰς παρὰ τὸν Ὑέβρον περιοχὰς διὰ νὰ ποτίζωνται εὐχερῶς, αἱ δὲ φυτεῖαι τῶν ὀπωροφόρων δένδρων (δαμασκηνέαι, ροδακινέαι, καρυαί, συκαὶ κτλ.) περιβάλλουν τοὺς κατοικημένους τόπους.

Ἡ κοιλάς τοῦ Ὑέβρου, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ τῆς

* Αἱ ἄμπελοι δὲν εὐδοκимоῦν εἰς χαμηλὰς περιοχὰς, διότι αὗται προσβάλλονται συχνὰ κατὰ τὴν ἄνοιξιν ἀπὸ παγετούς.

προϊόντα, εἶναι πυκνῶς κατοικημένη. Ὁ πληθυσμός, ἐπειδὴ ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, συγκεντροῦται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς χωρία, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξύ των. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου. Αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Βουλγαρίας (100.000 κ.). Ἡ καλὴ γεωγραφικὴ τῆς θέσις * καὶ τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιοχῆς τῆς ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν πόλιν τούτην ἀξιολόγου ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως. Τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ παλαιόν, λόγῳ τῆς θέσεώς της, διενηργεῖτο ἄλλοτε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, σήμερον ὅμως μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς ζαχάρεως, τοῦ ἀλεύρου, τοῦ καπνοῦ, τῆς ὀρύξης καὶ τοῦ σάπωνος. Μετὰ τὴν Φιλιππούπολιν ἀξιολογώτεραι πόλεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου εἶναι: Στάρα Ζαχόρα (30.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Νοτίου Αἴμου, Χάσκοβον (27.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, καὶ Τατάρ Παζαρτζίκ (23.000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως. Αὗται εἶναι ἀγοραὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων μεταξύ τῶν κατοίκων τῆς πεδιάδος καὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶναι ὁ Πύργος (46.000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐξυπηρετεῖ ὁλόκληρον τὴν χώραν, ἀφ' οὗτο ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὴν Δυτικὴν Θράκην κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον.

β') Βόρειος Βουλγαρία. Ἡ Βόρειος Βουλγαρία περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς περιοχάς: Τὸν Αἴμον, τὴν κοιλάδα τοῦ Δουναβέως, τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.

Ὁ Αἴμος (βουλγαριστὶ Στάρα Πλάνινα, ἥτοι παλαιὸν ὄρος). Τὸ ὄρος Αἴμος ἢ Μπαλκάν (λέξις τουρκικῆ σημαίνουσα ὄρος), ἐκ τοῦ ὁποῖου ὅλως ἀκαλαισθήτως καὶ ξενικῶς ὠνομάσθη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος καὶ «Βαλκανικὴ Χερσό-

* Κεῖται ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ὁδοῦ Βελιγραδίου—Κωνσταντινουπόλεως.

νησος» ή «τοῦ Αἴμου», ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ὄροσειράν ὄχι μόνον τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Τιμόκ, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰ σερβοβουλγαρικὰ σύνορα, καὶ σχηματίζει τὸ νότιον ὄριον τῆς μεγάλης κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως. Εἰς τὸ δυτικόν του τμήμα ἔχει σχῆμα τόξου μὲ διευθύνσιν πρὸς τὰ ΝΑ., ἔπειτα ὅμως διατηρεῖ μέχρι τοῦ Αἰμονίου ἀκρωτηρίου τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ καταλήγει, γενικῶς διευθύνσιν πρὸς Α. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ του τμήματος ἀναχωροῦν δύο κλάδοι: ὁ εἰς διευθύνεται πρὸς τὰ ΝΑ., ὁ δὲ ἄλλος πρὸς τὰ ΒΑ. Ὁ πρῶτος σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὄρ. Στράντζα), ὁ δὲ δεύτερος τὸ ὄροπέδιον τῆς Δοβρουτσᾶς, τὸ ὁποῖον ἀναγκάζει τὸν Δούναβιν νὰ λάβῃ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν διευθύνσιν πρὸς Β.

Τὸ μῆκος τοῦ Αἴμου ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀνέρχεται εἰς 550 χμ., τὸ δὲ πλάτος του κυμαίνεται μεταξὺ 20 καὶ 40 χμ. Τὰ πετρώματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται, ποικίλλουν: κρυσταλλοσχιστώδη, ψαμμιτικά * καὶ ἀσβεστολιθικά πρὸς τὸ δυτικόν τμήμα αὐτοῦ, κρυσταλλικά εἰς τὸ μέσον, καὶ ὕδατογενῆ πρὸς Ἀνατολάς. Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν πετρωμάτων ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αἱ πτυχώσεις, αἱ ὁποῖαι παρήγαγον τὴν ὄροσειράν αὐτὴν, ἔλαβον χώραν εἰς διαφόρους γεωλογικὰς ἐποχάς.

Ἡ ὄροσειρά τοῦ Αἴμου, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ σχετικῶς χαμηλοὺς αὐχένους τῆς, δὲν ἀποτελεῖ τεῖχος ἀνυπέρβλητον μεταξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ὄροσειράν τῆς Ροδόπης. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔξ ὁδοὶ τὴν διασχίζουν, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι ἡ διερχομένη διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Ἰσκερ, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Αἱ κορυφαί, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μέτρα, εἶναι ὀλίγαι, ἡ ὑψηλότερα δὲ ἐξ αὐτῶν (2.375 μ., ὅσον καὶ ἡ κορυφή τῆς Κυλλήνης) εὐρίσκεται εἰς τὸν μέσον Αἴμον. Αἱ ἀνατολικαὶ

* Ψαμμιτικά λέγονται τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ἄμμου κολλημένους μεταξὺ των διὰ μιᾶς συνδετικῆς οὐσίας.

περιοχαί είναι χαμηλότερα λόγω της ελαφρᾶς πτυχώσεως, τὴν ὅποιαν ὑπέστησαν.

Ὁ Αἶμος, ὡς ἐκ τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. διευθύνσεώς του, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν πρὸς Ν. τῶν ψυχρῶν κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμων, ἀποτελεῖ κλιματικὸν ὄριον μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Βουλγαρίας. Εἰς ὕψος 1.500 περίπου μέτρων ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν Ἰανουάριον κατέρχεται εἰς 5 βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ τὸν Αὐγουστον δὲ δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 13 βαθμοὺς. Περισσότερον ψυχρὰ εἶναι ἡ βορεῖα πλευρά, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι· ὑπερβαίνουν τὰ 800 χιλιοστόμετρα καὶ φθάνουν τὰ 1.500 χιλιοστόμετρα εἰς τὰς ὑψηλότερας περιοχάς. Τὰ πλουσιώτερα δάση ὑπάρχουν εἰς τὸν δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Αἶμον λόγω τοῦ μεγαλυτέρου ὕψους, τὸ ὅποιον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δέχεται περισσοτέρας βροχάς, καὶ τῶν κρυσταλλικῶν του πετρωμάτων, τὰ ὅποια διατηροῦν τὴν ὕγρασιν. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὀξύας. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 1000 μέτρων ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζονται τὰ λειβάδια, τὰ ὅποια καλύπτουν τὰς ἄνω τῶν 1.800 μέτρων περιοχάς. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν Αἶμον τὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρυὸς καὶ πεύκα.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Αἶμου ἔχει τὰς ἰδίας ἀσχολίας μὲ τὸν τῆς Ροδόπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν εὐκολωτέραν συγκοινωνίαν του εἶναι περισσότερο κατωκημένος (40 κάτ. εἰς ἕκαστον τ. χμ. κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον). Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ὕλοτόμοι καὶ οἱ ποιμένες κατέρχονται εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Ἑβρου, κατὰ τὴν θερινὴν δὲ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Ἀξιόλογα ἐμπορικὰ κέντρα δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὀρεινῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένον.

Ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως. Πρὸς Β. τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Αἶμου, ἡ ὁποία πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν κατέρχεται ὁμαλῶς, ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ κάτω Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ εὐρείας τραπεζοειδεῖς ἐκτάσεις, διακοπτομένας ἀπὸ λοφοειδεῖς περιοχάς μέσου ὕψους 250 περίπου μέτρων. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ ὁποία διασχίζεται

ἀπὸ στενὰς καὶ βαθείας κοιλάδας τῶν ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Αἴμου κατερχομένων ὑδάτων, κλίνει ὁμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ἀνυψοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν Δοβρουτσάν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα της εἶναι δριμύ ἡπειρωτικόν, διότι εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς καὶ μακρᾶς δισρκείας (ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Μάρτιον), συνοδεύεται δὲ ἀπὸ ἀφθόνους χιόνας, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰς ὁδοὺς μὲ παχύτατον στρώμα καὶ διακόπτουν τὰς μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, ὅταν πνέουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὸ θερμόμετρον δύναται ἐπὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 15° καὶ 20° ὑπὸ τὸ μηδέν. Ἡ ἀνοιξὶς ἔρχεται ἀποτόμως, ἀπὸ τὰ μέσα δὲ περίπου τοῦ Μαΐου ἀρχίζει τὸ θέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. Ὁ θερμότερος μὴν εἶναι ὁ Αὐγούστος, ὅποτε τὸ θερμόμετρον δύναται νὰ φθάσῃ τοὺς 40° ὑπὸ σκιάν. Ἡ μεγαλύτερα ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει κατὰ τὸ θέρος. Αἱ θερνίαι βροχαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Ἡ ὀρμητικότης των εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ δρόμοι καθίστανται ἀδιάβατοι. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγας ὅμως ἡμέρας, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως, τὸ ἔδαφος γίνεται πάλιν ξηρὸν καὶ κονιορτώδες.

Ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ εὐφορον προσχωιγενὲς ἔδαφός της, εἶναι πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ἡ παραγομένη ποσότης τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἄραβοσίτου ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον περίπου τῆς ἐθνικῆς συγκομιδῆς τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡλιοτρόπια, ζαχαροῦχα τεῦτλα καὶ ἐκτρέφονται ζῶα. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἔδαφους ἐκτελεῖται μὲ ἀρκετὴν ἐπιμέλειαν. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα γεωργικὰ προϊόντα ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (60 κάτ. περίπου εἰς ἕκαστον τ. χμ.). Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγαλυ-

τέρρα, διπλασία περίπου, χάρις εις την καλήν συγκοινωνίαν, την όποιαν παρέχει ό ποταμός.

Αί πόλεις εύρίσκονται εις τās περιοχάς, αί όποίαι παρουσιάζουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα δια τήν ανάπτυξιν των. Αύται εἶναι: α') Αί ύπώρειαι τῆς όρεινῆς περιοχῆς, αί όποίαι συνδέουν δύο περιοχάς με διαφορετικὰς άσχολίας (όρεινή περιοχή, κτηνοτροφικά καί δασικά κυρίως προϊόντα, πεδινή περιοχή, γεωργικά κυρίως προϊόντα). β') Αί όχθαι τοῦ Δουνάβεως καί τὰ παράλια, ένεκα τῆς καλῆς συγκοινωνίας των. Αί παρὰ τās ύπώρειας τοῦ Αἴμου πόλεις άρχικῶς έχρησίμευσον ὡς όχυρά λόγω τῆς στρατηγικῆς των θέσεως. Σήμερον, χάρις εις τὰ άρκετά καί ποικίλα προϊόντα των περιοχών, τās όποίας έξηπηρετοῦν, χρησιμεύουν ὡς άγροτικά άγορά καί ὡς κέντρα βιομηχανίας. Αύται εἶναι: Ἡ Ιστορική Πλέβνα (32.000 κ.), τὸ Γράμπροβον καί τὸ Τύρνοβον (13.000 κ.), πρώτη πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

Αί παρὰ τās όχθας τοῦ Δουνάβεως πόλεις παρουσιάζουν μεγαλυτέραν ανάπτυξιν, καθόσον ὁ ποταμός οὔτος εἶναι διεθνῆς ὁδός μεγάλης σπουδαιότητος. Αύται εἶναι έξ Α. πρὸς Δ: Τὸ Ρουστσούκιον (ἢ Ρουσέ). ἡ Νικόπολις καί τὸ Βιδίνιον. Σπουδαιότερα έξ ὄλων των παραδουναβείων πόλεων τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὸ Ρουστσούκιον (49.000 κ.), διότι συνδέει τὸ Βουκουρέστιον με τήν Σόφιαν καί τήν Βάρναν. Χάρις εις τήν καλήν γεωγραφικήν του θέσιν καί εις τὰ άφθονα γεωργικά προϊόντα τῆς περιφερείας του εἶναι σπουδαῖον έμπορικόν καί βιομηχανικόν κέντρον (βιομηχανίαι παρασκευῆς άλεύρων, ζαχαρώς, έπεξεργασίας δερμάτων). Διά τοῦ λιμένος του εισάγονται ύφάσματα, μέταλλα, μηχαναί καί λοιπά βιομηχανικά προϊόντα εκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καί έξάγονται δημητριακοί καρποί πρὸς τήν Γερμανίαν καί τήν Αὐστρίαν. Τὸ Ρουστσούκιον εἶναι έπίσης κέντρον άλιείας έπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Έκ των άλλων πόλεων σπουδαιότεραν οικονομικήν κίνησιν καί εύρύτερον μέλλον παρουσιάζει ἡ Λόμ (17.000 κ.), καί τοῦτο διότι εἶναι έπίνειον τῆς Σόφιας έπὶ τοῦ Δουνάβεως, καθόσον εύρίσκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτήν. Εἰς τās άκτάς τῆς Μαύρης Θαλάσσης, κείται ἡ Βάρνα (72.000 κ.), ἡ

τρίτη πόλις της Βουλγαρίας. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος της εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ Πύργου. Πρὸ τῶν βαλκανικῶν πολλέμων ἡ Βάρνα ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας, μετὴν ἀπώλειαν ὅμως τῆς Δοβρουτσᾶς ἡ ἐμπορικὴ της κίνησις περιωρίσθη κατὰ πολὺ. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της (ὕφαντουργεῖα, κονσερβοποιεῖα λαχανικῶν) καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῆς Δοβρουτσᾶς. Αἱ προσπάθειαι τῆς σήμερον στρέφονται κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἡ παραλία της δέχεται ἀρκετοὺς ξένους (Γερμανοὺς, Αὐστριακοὺς, Τσέχους, Οὐγγυρους, Ρουμάνους).

Τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια. Ἡ νοτιὰ πλευρὰ τοῦ Αἴμου κατέρχεται ἀποτόμως εἰς ἐπίμυκας βύθισμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ βύθισμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶναι παράλληλον καὶ ὅμοιον ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μετὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, λέγεται Βαλκανικὸν Βύθισμα. Πρὸς Ν. τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος καὶ εἰς ἀπόστασιν 20-30 χμ. ἀπὸ τὴν ὀροσειρὰν τοῦ Αἴμου ὑψοῦται ἐτέρα ὀροσειρά, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Νότιος Αἴμος ἢ Ἀντιβαλκάνια. Ἡ ὀροσειρὰ αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλοτέρα τοῦ Αἴμου καὶ ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς αὐτὸν μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Εἰς πολλὰ σημεῖα διακόπτεται ὑπὸ κοιλάδων, σπουδαιοτέρα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ τοῦ Τόντζου, παραποτάμου τοῦ Ἑβρου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος εἶναι πολὺ εὐφορον, ὅπως καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὕδατων. Τὸ κλίμα δὲν εἶναι ἡπειρωτικόν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, ἀλλ' ἡπιον, χάρις εἰς τὴν ὀροσειρὰν τοῦ Αἴμου, ἡ ὁποία τὸ προφυλάσσει τελείως ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ ΒΑ. ἀνέμους. Εἰς τὸ Καζανλίκ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι ἀνωτέρα τοῦ 0°, ἡ δὲ τοῦ Ἰουλίου φθάνει τοὺς 22°. Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀρκετὴ ὑγρασία, ἰδίως κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, εὐνοοῦν πολὺ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρόδων, τῶν ὁποίων ἡ ἄνθησις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Διὰ τοῦτο τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα

λέγεται καὶ **Κοιλὰς τῶν ρόδων**. Οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ Καρλόβου καὶ Καζανλίκ περιοχῆς ζοῦν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν ἀνθέων καὶ ἀπὸ τὸ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενον ροδέλαιον. Ἐκτὸς τῶν ρόδων, καλλιεργοῦνται ἐπίσης καὶ δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῇ ἐδάφη τοῦ βυθίσματος καὶ τῶν κοιλάδων· εἰς δὲ τὰς πλαγιάς τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ἀπότομοι, ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: τὸ **Κάρλοβον**, τὸ **Καζανλίκ** καὶ τὸ **Σλίβεν**.

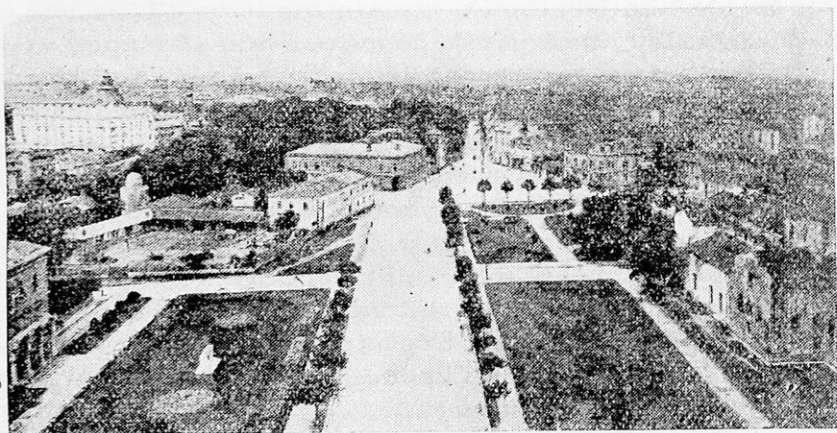

Συλλογὴ ρόδων
εἰς τὴν «κοιλὰδα τῶν ρόδων».

γ') **Δυτικὴ Βουλγαρία**. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Νότιον καὶ Βόρειον Βουλγαρίαν, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ ζώνας παραλλήλους, ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ λεκανοπέδια, τὰ ὅποια ὀφείλονται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους (Ὡς ἐκ τούτου περιβάλλονται ἀπὸ ὕψηλά καὶ ὀγκώδη ὄρη. (Δηλαδή ἡ περιοχὴ αὕτη παρουσιάζει γεωλογικὴν κατασκευὴν ἀνάλογον μὲ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, τῆς ὁποίας εἶναι συνέχεια. Τὰ

κυριώτερα ἐκ τῶν λεκανοπεδίων εἶναι: τοῦ Νευροκοπίου, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Νέστος, τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος, τὰ ὅποια ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Στρυμῶν, καὶ τὸ σπουδαιότερον ὅλων τῆς Σόφιας, μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Ἰσκερ. Τὰ μεγαλύτερα ὄρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: Ὁ Ὀρβηλος (2.600 μ.) μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου καὶ Στρυμόνος καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ Ρίλον, ὁπόθεν διασκορπίζονται τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν Ἐβρου, Νέστου, Στρυμόνος καὶ Ἰσκερ. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς Βαλκανικῆς (κορυφὴ Μοῦς· Ἀλὰ 2930 μ., κατὰ 12 μέτρα ὑψηλότερον τοῦ Ὀλύμπου). Τὰ πετρώ-

ματα τῶν ὁρέων αὐτῶν εἶναι ὅμοια μὲ τὰ τῆς Ροδόπης, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐχωρίσθησαν διὰ ρηγμάτων. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Περισσότερον ἡπειρωτικόν εἶναι τὸ κλίμα τοῦ ὀροπεδίου τῆς Σόφιας, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ ὄρη. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφιας κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἡ θερμοκρασία κατέρχεται εἰς 14° ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον ὑπερβαίνει τοὺς 33'. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑπὸ τὸ μηδέν.

Σόφια. Γενικὴ ἄποψις.

(Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἶναι ὀλίγαι, διότι αἱ πέριξ ὕψηλαί περιοχαὶ ἐμποδίζουν τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἰδίως εἰς τὸ ὀροπέδιον τῆς Σόφιας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαυΐας μέχρι τῆς Σόφιας ἡ περιοχὴ εἶναι ξηρὰ καὶ γυμνή.) Εἰς τὰ λεκανοπέδια τὰ ἀρδευόμενα ἀπὸ τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστον, καθὼς καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν αὐτῶν καλλιεργοῦνται, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος, ἀνάλογος μὲ τὸν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας καλλιεργοῦνται κυρίως λα-

χανικά καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τὰς εὐρισκομένας πλησίον μεγάλων πόλεων. Ὁ νομὸς τῆς Σόφιας περιέχει τὸ τρίτον ἀπὸ τὰς φυτείας τῶν ὀπωροφόρων δένδρων τοῦ κράτους καὶ τὸ τέταρτον ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς τῶν γεωμήλων. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν μικρὰν ἔκτασιν, διότι αἱ ἀποδόσεις τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἶναι πολὺ ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς τῶν δημητριακῶν. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50 κατοίκους κατὰ τ. χμ. Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένοι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ιδίως τῶν μικρῶν ζώων) καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασικῶν προϊόντων.

+ Σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νέστου εἶναι τὸ Νευροκόπιον, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Στρυμόνος τὸ Πετρίτσιον καὶ τὸ Μελένικον.

+ Εἰς τὸ ὁμώνυμον λεκανοπέδιον εὐρίσκεται ἡ Σόφια (εἰς ὕψος 650 μ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους. Αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν, ἡ ὁποία δεσπόζει ὅλων τῶν Βουλγαρικῶν περιοχῶν, διότι κεῖται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βουκουρέστιον διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος—Ίσκερ καὶ ἀπὸ Κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων Νισαύα—Έβρου. Κατὰ τὸ 1878, ὅτε ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους, εἶχε 16.000 κ. Κατὰ τὸ 1934 ἠρίθμει 290.000 κ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν μετὰ τοὺς πολέμους ἐγκατάστασιν τῶν ἐκτὸς τῆς Βουλγαρίας διαμενοντῶν Βουλγάρων καὶ κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἀνάπτυξις της ὀφείλεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι τὸ μοναδικὸν πνευματικόν, ἐμπορικόν καὶ βιομηχανικόν κέντρον τῆς Βουλγαρίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γειτονικάς της χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν δύο τοιαῦτα (Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κωνσταντινούπολις, Ἀγκυρα εἰς τὴν Τουρκίαν, Βουκουρέστιον, Κλουζ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν). Ἐπίσης, ἕνεκα τῆς καλῆς γεωγραφικῆς της θέσεως εἶναι σπουδαῖος ἀεροπορικὸς σταθμὸς διὰ τὰς μεταξὺ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικᾶς συγκοινωνίας.

(**Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή.**—1) Πληθυσμός. Οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς κυρίως γεωργικός. Ἡ ἐργασία τῆς γῆς, ἡ ὁποία τρέφει τὰ 80% τοῦ πληθυσμοῦ, γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, διότι ὁ Βούλγαρος χωρικός ἀγαπᾷ τὴν γῆν. Εἰς ὁλόκληρον τὴν Βουλγαρίαν ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία, διὰ τοῦτο ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι σχετικῶς μεγάλη, δεδομένου ὅτι εἶναι χώρα γεωργικὴ (59 κάτ. κατὰ τ. χμ.). Εἰς τοῦτο ἐπίσης συντελεῖ ἡ ὑπαρξίς ἐκτεταμένων πεδιάδων καὶ ἡ φροντίς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖται ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως ὁ πληθυσμός τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Βουλγάρους (84%), ἀπὸ Τούρκους (10%) καὶ ἀπὸ ὀλίγους Ἀθιγγάνους, Ρουμάνους, Ἰσραηλίτας, Ἀρμενίους, Ρώσους, κ. ἄ. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὑπερισχύουσιν οἱ ὀρθόδοξοι (84%).

(2) **Οἰκονομικὴ ζωή.** Γεωργία. Ἡ Βουλγαρία χάρις εἰς τὰς εὐρείας καὶ εὐφόρους πεδινὰς περιοχάς, εἶναι χώρα γεωργικὴ. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σίκαλις). Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειον τῶν σιτηρῶν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, ὅπου ἡ δριμύτης τοῦ κλίματος δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ποικιλίαν καλλιεργειῶν. Ἡ Βουλγαρία εἶναι χώρα ἐξαγωγῆς δημητριακῶν, μέχρι δὲ πρὸ τινῶν ἐτῶν τὰ σιτηρὰ κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικόν της ἐμπόριον. Ἀπὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου ὅμως πολέμου σημαντικαὶ ἐκτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἄλλοτε ἐκαλλιεργοῦντο δημητριακοὶ καρποὶ, διετέθησαν δι' ἄλλας καλλιεργείας, περισσότερον ἐπικερδεῖς, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν καλλιέργειαν βιομηχανικῶν φυτῶν, (καπνοῦ, ἡλιοτροπίου, βάμβακος, σησαμίου, φιστικίων, ζαχαρούχων τεύτλων, κτλ.), λαχανικῶν καὶ ἀμπέλων. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τῆς Βουλγαρικῆς γεωργίας συνετέλεσαν αἱ εὐνοϊκαὶ κλιματικαὶ συνθήκαι τῶν νοτίων περιοχῶν, ὅπου εὐδοκιμοῦν αἱ πολύτιμοι βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεθόδων καλλιέργειας.

Ἐκτὸς τῶν δημητριακῶν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας παίζουν τὰ κάτωθι προϊόντα:

(α') Ὁ καπνός. Ὅπως εἰς τὴν χώραν μας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον κατέχει ὁ καπνός, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὰ ἀνατολικά καπνά. Εἰς αὐτὸν κυρίως στηρίζεται τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ ὁ δημόσιος προϋπολογισμός. Ἡ ἐξαγομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα περίπου (τὸ ἡμισυ τῆς ἐλληνικῆς ἐξαγωγῆς). Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερπαραγωγῆς ἢ καλλιέρ-

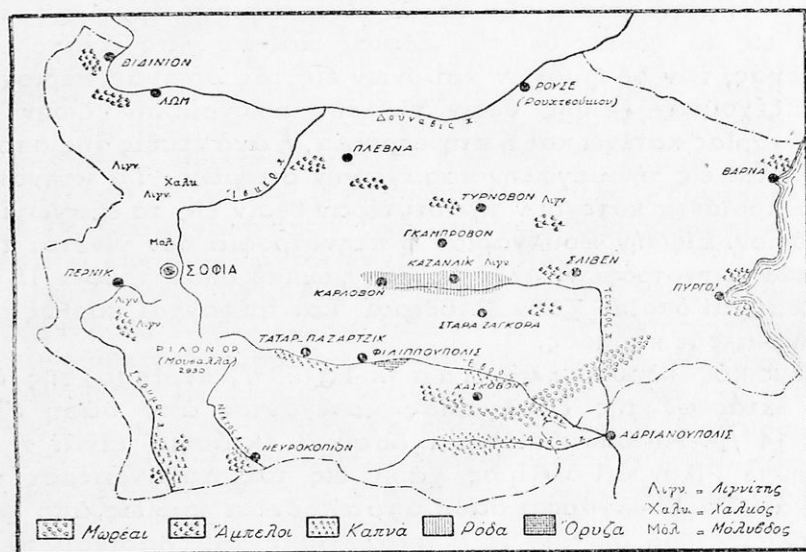
Χωρिकाὶ τῆς Δυτικῆς Βουλγαρίας μετὰ τὰς ἐθνικάς τῶν ἐνδυμασίας.

γεια τοῦ καπνοῦ περιορίζεται διὰ νόμου εἰς ὠρισμένας περιοχάς, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῶν κλιματικῶν καὶ ἐδαφικῶν συνθηκῶν παράγουν ἐκλεκτὴν ποιότητα. Αὗται εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἄρδα, Νέστου, Στρυμόνος καὶ Ἐβρου.

(β') Αἱ ὀπώραι, τὰ ὄσπρια καὶ τὰ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ κατέλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας. Μεταξὺ τῶν ὀπωρῶν ἀσυνήθη πρόοδον ἐσημείωσαν αἱ ἐπιτραπέζιοι σταφυλαί. Ἐκ τῶν ἄλλων ὀπωρῶν ἀξιολογώτεραι εἶναι τὰ

μήλα, τὰ δαμάσκηνα, τὰ καρύδια, τὰ βερύκοκκα, τὰ κυδώνια, τὰ χαμαικέρασα καὶ τὰ καρπούζια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων καὶ τῶν λαχανικῶν, καθόσον ταῦτα χρησιμεύουν ὡς βάσεις τῆς τροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

γ') Τὰ βιομηχανικὰ φυτὰ. Μετὰ τὸν καπνὸν τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ φυτὰ εἶναι: Τὸ ἡλιοτρόπιον, ἐκ τῶν σπορίων τοῦ ὁποῖου ἐξάγεται ἔλαιον φαγητοῦ. (Τὰ ὑπολείμματα,

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἐλαίου, χρησιμεύουν ὡς τροφή τῶν ζώων. Ἡ καλλιέργειά του εἶναι περισσότερο ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν Β. καὶ ΒΑ. Βουλγαρίαν). Ὁ βάμβαξ, ὁ ὁποῖος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας Ἑβρου καὶ Στρυμόνος. Ἡ κάνναβις καὶ τὸ λίνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, τὰ ζαχαροῦχα τεύτλα, τὰ ρόδα εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ρόδων, ἡ μορέα, κ. ἄ.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας χάρις εἰς τοὺς

έκτεταμένους βοσκοτόπους τών όρεινών περιοχών, τήν ανάπτυξιν τών ζωοτροφικών καλλιιεργειών καί λόγω τών υπό τοῦ Κράτους λαμβανομένων ένισχυτικῶν μέτρων. Τήν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τών προβάτων, ἡ ὁποία διενεργεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τρόπον νομαδικόν. Τὰ μέγιστα κερασφόρα (βόες, βούβαλοι) χρησιμοποιοῦνται κυρίως διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας καί τρέφονται καλύτερον ἀπὸ ἄλλοτε χάρις εἰς τήν επέκτασιν τών ζωοτροφικῶν καλλιιεργειών. Ἡ κτηνοτροφία τών ἵππων εἶναι περισσότερο ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ ὁροπέδιον τῆς Σόφιας καί εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχάς, τών δὲ ἡμιόνων καί ὄνων εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχάς.

Ἐξέχουσαν ἐπίσης θέσιν εἰς τήν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας κατέχει καί ἡ πτηνοτροφία, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὁποίας ὀφείλεται εἰς τήν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Τὰ πτηνοτροφικά προϊόντα κατέχουν τήν δευτέραν θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον. Εἰς τήν Βουλγαρίαν ἡ πτηνοτροφία δὲν γίνεται παρ' εἰδικῶν πτηνοτρόφων, ἀλλ' ἐκάστη χωρικὴ οἰκία τρέφει 15-20 ὄρνιθας, αἱ ὁποῖαι ζοῦν ἐλεύθεραι καί τρέφονται κυρίως ἀπὸ δημητριακοῦς καρπούς.

(Φυσικὸς πλοῦτος. α') Δάση. Τὰ 28% περίπου τῆς ὅλικης ἐκτάσεως τῆς Βουλγαρίας κατέχονται ἀπὸ δάση (Ἑλλάς 14%). Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ ἐκτάσεις εἶναι ἡ Ροδόπη, τὸ Ρίλον καί ὁ Αἶμος, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῶν βροχῶν. Τὰ Βουλγαρικά δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα (84%). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, λόγω ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας. Τὰ 75% περίπου τῶν παραγομένων δασικῶν προϊόντων διατίθενται διὰ τὴν θέρμανσιν καί τὰ 25% περίπου διὰ τὰς κατασκευὰς ἐν γένει.

β') Ὀρυκτά. Μεταξὺ τῶν ὀρυκτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες (λιγνίτης καί λιθάνθραξ). Τὰ 80% τῆς ὅλικης παραγωγῆς προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὰ λιγνιτωρυχεῖα τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Στρυμόνος (περιοχὴ Πέρνικ). Ἐκτὸς τῶν γαιανθράκων ἐξάγονται καί μεταλλεύματα χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου, ἁλατος κ. ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλοφόροι περιοχαὶ εὑρίσκονται εἰς τὴν Δυτικὴν

Π. Ι. Ήλιοπούλου

Βουλγαρίαν (κοιλὰς Στρυμόνος, λεκανοπέδιον Σόφιας) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἵμου. Γενικῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

(γ') Ἀλιεῖα. Αἱ ἀλιευτικαὶ περιοχαὶ τῆς Βουλγαρίας εὐρίσκονται εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἀλιεῖα εἶναι ἀσήμαντος.

(Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Βουλγαρίας ἔχει σημειώσει κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη σημαντικὴν πρόοδον. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου (κυριώτερα κέντρα: Βάρνα, Πύργος, Ρουσέ), τῆς ζαχάρεως (Ρουσέ, Σόφια), τοῦ ἐρίου (Γκάμπροβον, Σλίβεν), τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ ἡλιοτροπίου, τοῦ καπνοῦ (Φιλιππούπολις, Χάσκοβον, Στάρα—Ζαγόρα, Βάρνα), τοῦ δερματος (Γκάμπροβον). Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι οἱ ὁποῖοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα.

Συγκοινωνία. Τὸ μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 20.830 χμ. καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνήκει εἰς τὸ κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.796 χμ. γραμμῆς κανονικοῦ πλάτους καὶ ἀπὸ 444 χμ. γραμμῆς ντεκοβίλ. Αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι αἱ Σόφιας—Ἀδριανουπόλεως—Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σόφιας—Βάρνας, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναχωροῦν πολλαὶ διακλαδώσεις πρὸς τοὺς λιμένας τοῦ Δουνάβεως.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας εἶναι ἐλλιπής. Ἡ Ἑλλὰς σήμερον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ τῶν γραμμῶν Θεσσαλονίκης—Νίσης—Σόφιας καὶ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως—Ἀδριανουπόλεως—Σόφιας. Θὰ ἦτο ὅμως κατὰ πολὺ συντομωτέρα ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῶν δύο χωρῶν, ἐὰν διήρχετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κατασκευασθῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 53 χμ. ἀπὸ Κούλας, ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τοῦ Σιδηροκάστρου, μέχρι Τσουμαγιᾶς. Διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μετὰ τῆς Ρουμανίας ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ γεφύρας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνω-

τέρω ἔργων ὠφελεῖται τὰ μέγιστα ὁ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καθόσον ἀποκτοῦν διέξοδον δι' αὐτοῦ ὁλόκληρος ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία καὶ μέγα μέρος τῆς Νοτίου Ρουμανίας.

(Ἐμπόριον. Ἡ Βουλγαρία, χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἀκατεργάστους πρώτας ὕλας καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ ἡμικατεργασμένα καὶ ἀποικιακὰ εἶδη. Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐμπορίου ἀκολουθεῖ δύο κυρίως ὁδοὺς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης (Πύργον καὶ Βάρναν), ἡ ἄλλη πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Βουλ-

Ἐξαγωγή

Εἰσαγωγή

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας.

- Ἄνω: 1 Καπνός, 2 Πτηνοτροφικὰ προϊόντα, 3 Ὀπῶραι.
4 Ἀραβόσιτος, 5 Λοιπὰ εἶδη. Κάτω: 1 Ὑφάσματα,
2 Μηχαναὶ καὶ μέταλλα, 3 Λοιπὰ εἶδη.

γαρία ἐπικοινωνεῖ μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίως μὲ τὴν Γερμανίαν, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.

(*) Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει κυρίως ἐκ τῆς Βουλγαρίας ζῶα (βοῦς, ἀγελάδας, μόσχους, πρόβατα, χοίρους), κτηνοτροφικὰ προϊόντα (βοῦτυρον, αὐγά), σίτον, ἀραβόσιτον, ξυλάνθρακας, ἐξάγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαίας, ἔλαιον, μαστίχην, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι μεγαλύτερα τῆς τῶν ἐξαγωγῶν μας.

Γ. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ

† **Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.**—Ἡ Γιουγκοσλαυία εἶναι νέον κράτος, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν γειτονικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σέρβους, Κροάτας καὶ Σλοβένους. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαυικὴν φυλὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς Ρώσους, τοὺς Πολωνοὺς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν βορειότερας χώρας. Πρὸς διάκρισιν των οἱ Σέρβοι, οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι λέγονται Γιουγκοσλαῦοι, δηλαδὴ Νοτιοσλαῦοι καὶ ἡ χώρα των Γιουγκοσλαυία, δηλαδὴ Νοτιοσλαυία.

(Κατὰ τοὺς προῖτορικοὺς χρόνους ὅλοι οἱ Σλαῦοι ἦσαν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ΝΔ. Ρωσίας καὶ τῆς Α. Πολωνίας, πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων καὶ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δνειπέρου πρὸς Α. καὶ Ὀδέρου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κυρίως τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν φυλῶν (6ον καὶ 7ον μ.Χ. αἰῶνας) ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν, οἱ σημερινοὶ Γιουγκοσλαῦοι μετηνάστευσαν βαθμηδὸν πρὸς Ν., πρὸς τὴν ἀραιῶς τότε κατωκημένην ΒΔ. Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Ἡ μετανάστευσις αὕτη ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς ἐσωτερικὰς διαμάχας ἀναπτυχθείσας μεταξὺ τῶν πληθυνθέντων Σλαυικῶν λαῶν, ἀφ' ἑτέρου εἰς πιέσεις, τὰς ὁποίας οὗτοι ὑφίσταντο ἀπὸ τὴν κάθοδον ἄλλων βορειότερων Εὐρωπαϊκῶν λαῶν (Κελτῶν, Γερμανῶν). Οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον Σλαῦοι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἦσαν ὑποτελεῖς τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν 12ον ὁμῶς αἰῶνα ἡ Παλαιὰ Σερβία κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα, κατὰ δὲ τὸν 14ον (ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ντουσάν) ἔλαβε τὴν μεγαλυτέραν τῆς ἀκμὴν. Ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη διετηρήθη μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσσόβου (1389) ὑπέταξαν τοὺς Σλαῦους.

Οἱ σπουδαιότεροι ἱστορικοὶ σταθμοὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ σημερινοῦ Γιουγκοσλαυικοῦ Κράτους εἶναι οἱ ἑξῆς: Κατὰ τὸ 1815, κατόπιν σειρᾶς ἀγώνων, ἰδρύθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ

πασαλικίου τοῦ Βελιγραδίου, δηλαδή εἰς τὸ κέντρον τῆς Βορείου Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἡ Ἑγεμονία τῆς Σερβίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἐκτάσεως 24.000 τ. χμ. Μετὰ τὸν ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ὑψήθη εἰς ἑκτασιν (47.470 τ.χμ.) καὶ κατέστη τελείως ἀνεξάρτητος, κατὰ δὲ τὸ 1882 ἀνεκηρύχθη βασιλείον. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 συνετέλεσαν εἰς σημαντικὴν αὐξήσιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ Σερβικοῦ Βασιλείου (87.813 τ. χμ.), καθόσον ἐπεξετάθη ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ. Τέλος, μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) ἐσχηματίσθη τὸ σημερινὸν Γιουγκοσλαυτικὸν Κράτος, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμὸν (ἑκτασις 247.000 τ.χμ., πληθυσμὸς 14.000.000 κ.). Ἡ Γιουγκοσλαυτὶα περιλαμβάνει κυρίως τὸ παλαιὸν Βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν Ἑγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Ἑρζεγοβίνην, τὴν Βοσνίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν. Ἐκ τούτων πρὸ τοῦ 1918 ἀπετέλουν ἀνεξάρτητα κράτη τὸ Βασίλειον τῆς Σερβίας καὶ ἡ Ἑγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. Αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Αὐстроουγγαρίας, ἡ ὁποία ἦτο μεγάλη αὐτοκρατορία.

† **Ὅρια.**—Ἡ Γιουγκοσλαυτὶα ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας. Ἡ Γιουγκοσλαυτὶα κατέχει σπουδαιότεραν γεωγραφικὴν θέσιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, καθόσον δεσπόζει τῶν δύο σπουδαιότερων κατὰ ξηρὰν ὁδὸν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρῶτον, τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραῦα, Νισαῦα, Ἐβρου. Δεύτερον, τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραῦα καὶ Ἀξιοῦ.

† **Φυσικαὶ περιοχαί.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαυτὶας, τὸ ὅποιον ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὀρεινόν (τὰ 2/3 αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὑψηλὰς περιοχάς), διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικὰς πε-

ριοχάς: α') τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιὰ ὄρη, κυρίως κρυσταλλικά (Σερβικὴ Μακεδονία, Παλαιὰ Σερβία). β') τὸ Πανονικόν λεκανοπέδιον· γ') τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεῖς· δ') τὰς Δυναρικὰς Ἀλπεῖς· καὶ ε') τὰς Ἀκτάς.

†α) Περιοχὴ τῶν παλαιῶν ὀρέων (Σερβικὴ Μακεδονία—Παλαιὰ Σερβία). Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιότερας περιοχάς τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀργότερον, ὅταν ἐσχηματίσθησαν αἱ Δυναρικαὶ Ἀλπεῖς καὶ τὰ Βαλκάνια, τὰ ὁποῖα εἶναι νεώτερα ὄρη, τὸ ἔδαφος τῆς ὑπέστη πολλὰς διαταραχάς. Ἐκ τῶν διαταραχῶν αὐτῶν τοῦ ἐδάφους τῆς ἐσχηματίσθησαν ρήγματα (δηλαδὴ ἐπιμήκεις βαθεῖαι σχισμαὶ) καὶ τοπικαὶ καθιζήσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν λεκανοπεδίων (ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), τῶν δὲ ρηγμάτων ὁ σχηματισμὸς κοιλάδων (Ἀξιοῦ, Μοραῦα, Νισαῦα κ.ἄ.). Κατ' ἀρχὰς τὰ λεκανοπέδια μετεβλήθησαν εἰς λίμνας, μερικαὶ τῶν ὁποίων σφύζονται ἀκόμη (Πρέσπα, Ἀχρίς, Δοϊράνη), διότι τὰ εἰς αὐτὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν ρέοντα ὕδατα δὲν εὕρισκον διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν λιμνῶν αὐτῶν ἀπεξηράνθησαν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἴτε ὑπεργείως, εἴτε ὑπογείως εἰς παρακείμενους ποταμούς. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ παχύτατον στρώμα προσχώσεων. Διὰ τοῦτο αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι σήμερον τὰ σπουδαιότερα κέντρα πληθυσμοῦ. Ἐκ τῶν λεκανοπεδίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἑξῆς: Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν τοῦ Περλεπέ—Μοναστηρίου, (τὸ ὁποῖον εἶναι συνέχεια τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Φλωρίνης), τῆς Στρωμνίτης, τοῦ Ἰστίπ, τῶν Σκοπίων καὶ τοῦ Τετόβου· εἰς τὴν Παλαιάν Σερβίαν τοῦ Κοσιφοπεδίου καὶ τῆς Νίσσης.

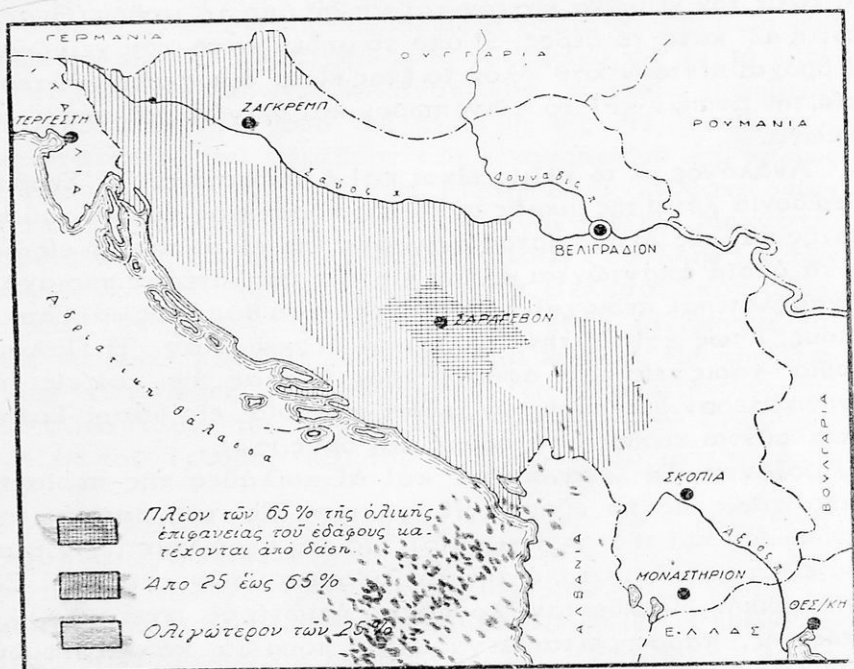
+ Τὰ ὄρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν τοπικῶν καθιζήσεων καὶ ρηγμάτων, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἶναι μᾶλλον ὀγκώδη. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ πρὸς Δ. τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ κείμενα εἶναι συνέχεια τῶν ὀρέων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ τὰ πρὸς

Α., συνέχεια τῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Τὰ ὑψηλότερα εὐρίσκονται εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν. Ταῦτα εἶναι ὁ **Βόρας** (ὑψηλότερα κορυφὴ Καϊμακτσαλάν 2.550 μ. ἐπὶ τῶν ἑλληνο-γιουγκοσλαυϊκῶν συνόρων) καὶ ὁ **Σκάρδος** (Σάρ Πλάνινα) εἰς τὴν ΒΔ. Μακεδονίαν (ὑψηλότερα κορυφὴ Λιουμποτέν 2.500 μ.). Οἱ Σλαῶι ὀνομάζουν τὰ ὄρη ταῦτα **Πλάνινα**, δηλαδὴ ὄρος ἢ ὀρεινὴ βοσκή, διότι ἐκτὸς τῶν δασῶν ὑπάρχουν καὶ ἐκτεταμένοι βοσκότοποι.

Ὑδατογραφία. Ἡ πολὺπλοκος μορφή, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς του ἱστορίας), συντελεῖ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον διασπορᾶς εἶναι τὸ ὄρος Σκάρδος. Τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα (δηλ. τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας) συλλέγουν οἱ ποταμοὶ **Ἀξιὸς** καὶ **Στρυμὼν**, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (ὁ Στρυμὼν συλλέγει μόνον τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Στρωμνίτης). Τὰ πρὸς Β. ρέοντα ὕδατα (δηλ. τῆς Παλαιᾶς Σερβίας) συλλέγει ὁ ποταμὸς **Μοραύας**, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν κυρίως Μοραύαν καὶ τὸν δυτικὸν Μοραύαν. Σπουδαιότερος παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι ὁ **Νισαύας**, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἷμον. Τὰ πρὸς Δ. ρέοντα ὕδατα συλλέγει ὁ ποταμὸς **Δρίν**, ὁ ὅποιος χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Οἱ ποταμοὶ αὗτοι δὲν εἶναι πλωτοὶ (ἐκτὸς τοῦ Μοραύα εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του ἀπόστασιν), προσφέρουν ὅμως διὰ τῶν κοιλάδων τῶν σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας, καθόσον αὗται ἀποτελοῦν τὰς μόνας ὁδοὺς συγκοινωνίας εἰς τὴν ὀρεινὴν αὐτὴν περιοχὴν. Σπουδαιότεραι ὁλων εἶναι αἱ κοιλάδες Ἀξιοῦ — Μοραύα, αἱ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν μόνην φυσικὴν ὁδὸν μεταξὺ Αἰγαίου Πελάγους καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Νισαύα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βουλγαρίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Κλίμα καὶ βλάστησις. Ἡ περιοχή, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἀξιοῦ, δηλαδὴ ἡ Σερβικὴ Μακεδονία, ἐπειδὴ κεῖται νοτιώτερον καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ

τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πνεόντων ανέμων, ἔχει κλίμα ἡπιώτερον. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, ὁ χειμὼν ὅμως εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ ὀφείλεται εἰς τοὺς συχνοὺς ψυχροὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τῆς πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (δηλ. εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν Βαρδάρην). Αἱ βροχαὶ πῖπτουν κυρίως κατὰ τὴν χει-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γιουγκοσλαβίας.

μερινὴν περίοδον, ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ περιοχή αὕτη ἔχει ἓνα ἐνδιάμεσον τύπον κλίματος μεσογειακοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ὁ μεσογειακὸς χαρακτήρ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη τῆς καὶ τοὺς βροχεροὺς χειμῶνάς τῆς, ὁ δὲ ἡπειρωτικὸς ἀπὸ τὴν μεγάλην διαφορὰν θερμοκρασίας μεταξὺ

χειμῶνος καὶ θέρους καὶ ἀπὸ τὴν βραχύτητα τῶν ἐνδιαμέσων ἐποχῶν (ἀνοιξεως, φθινοπώρου). Ἡ περιοχὴ, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Μοραύα ποταμοῦ, δηλαδή ἡ Παλαιὰ Σερβία, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον καὶ δὲν εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος φθάνει τοὺς 41° καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς 26° ὑπὸ τὸ μηδέν (Θεσσαλονίκη 42° κατὰ τὸ θέρος, 9° ὑπὸ τὸ μηδέν κατὰ τὸν χειμῶνα). Αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἶναι ὅμως ἀφθονώτεραι κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ ὀλιγώτεραι κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Ἡ Σερβικὴ Μακεδονία λόγῳ τῆς μικρᾶς σχετικῶς ποσότητος τῆς πιπτούσης βροχῆς καὶ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῆς εἶναι πτωχὴ εἰς δάση, τὰ ὅποια ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλότερας περιοχάς. Αἱ χαμηλότεραι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ θάμνους καὶ βοσκοτόπους, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. Ἡ Παλαιὰ Σερβία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονώτερας βροχὰς τῆς καὶ εἰς τὴν κανονικωτέραν διανομὴν τῶν, εἶναι πλουσία εἰς δάση. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὀξύας καὶ δρυς. β

Προϊόντα. Τὰ λεκανοπέδια καὶ αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη τῶν, εἰς τὰς βροχὰς τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοιξεως καὶ εἰς τὰ ξηρὰ σχετικῶς θέρη τῶν, εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, λόγῳ τοῦ ἡπιωτέρου σχετικῶς κλιματός τῆς, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα ποικιλία καλλιεργειῶν. Καλλιεργοῦνται ἐκτὸς τῶν σιτηρῶν, ἄμπελοι, καπνός, βάμβαξ, σπασάμιον, ὄρυζα, μορέαι, ὅπιον κ. ἄ. (δηλ. ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν). Μεγάλην ἔκτασιν κατέχουν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν περιοχὴν καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα (κυρίως δαμασκηναὶ καὶ μηλέαι).

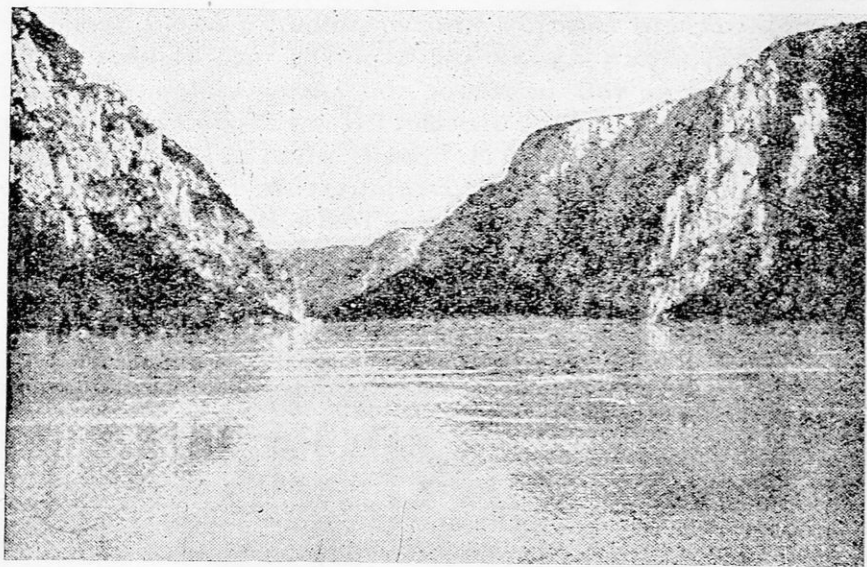
Μετὰ τὴν γεωργίαν τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία, διότι ὑπάρχουν ἐκτεταμένοι βοσκοτόποι ἐπὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται αἰγὸπρόβατα κατὰ τρόπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικόν, μεγάλα ζῶα (βόες, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι) διὰ τὰς γεωργικὰς κυρίως ἀνάγκας, χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βαλα

νίδια τῶν δασῶν, καὶ πουλερικά, χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Σημαντικὴν ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν ἡ μεταξοσκωληκοτροφία, χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας, καὶ ἡ μελισσοκομία, χάρις εἰς τὸ ἥπιώτερον κλίμā τῆς.

† **Πόλεις.** Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους εἰς πολλὰς λεκανοεἰδεῖς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι δυσκόλως συγκοινωνοῦν μεταξύ των συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ὁμωνύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πόλεως εἰς ἕκαστον λεκανοπέδιον, ἡ ὁποία χρησιμεύει κυρίως ὡς ἀγροτικὴ ἀγορὰ τῆς περιοχῆς τῆς. Ἡ σπουδαιότης τῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ λεκανοπεδίου καὶ κυρίως ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν σπουδαιότεραι πόλεις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι αἱ ἑξῆς: **Μοναστήριον** (32.000 κ.), **Περλεπές**, **Στρώμνιτσα**, **Γευγελή**, ἐπὶ τῶν ἑλληνογιουγκοσλαυϊκῶν συνόρων, **Ίστίπ**, **Βελεσά**, **Σκόπια** (68.500 κ.) καὶ **Τέτοβον**. Σπουδαιότερα ὅλων εἶναι τὰ Σκόπια, χάρις εἰς τὸ εὐρὺ λεκανοπέδιόν των καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν. καθόσον κεῖνται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν διεθνῇ ὁδὸν Θεσσαλονίκης—Βελιγραδίου αἱ ἐκ τοῦ Τετόβου καὶ τοῦ Κοσσιφοπεδίου κατερχόμεναι ὁδοί.

† Εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν εἶναι ἡ **Πρισρένη**, ἡ **Πριστίνα**, ἡ **Μιτροβίτσα**, ἡ **Νίσσα** (35.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς διακλαδώσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν (Βελιγραδίου—Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου—Σόφιας), καὶ τὸ Βελιγράδιον, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γιουγκοσλαυϊκοῦ Κράτους, κείμενον εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Σαῦος ποταμὸς συναντᾷ τὸν Δούναβιν. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Γιουγκοσλαυϊας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἀπὸ Β. καὶ Δ. ὁδοί συναντοῦν τὴν Βαλκανικὴν ὁδὸν Μοραῦα—Ἀξιοῦ, ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἀπὸ 60.000 κ. κατὰ τὸ ἔτος 1890, ἀνήλθεν εἰς 320.000 κατὰ τὸ ἔτος 1934.

β) Τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον (ἡ ὀνομασία του ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχαίαν ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Πανονίαν). Τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται καὶ πέραν τῶν Γιουγκοσλαβικῶν συνόρων (μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Ἀνατολικῶν Ἀλπεων), ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἀρχικῶς εἶχε μεταβληθῇ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην (ὅπως

Σιδηραὶ πύλαι τοῦ Δουνάβεως κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν συνόρων
Γιουγκοσλαβίας καὶ Ρουμανίας.

ἡ Θεσσαλία), τῆς ὁποίας τὰ πλεονάζοντα ὕδατα ἐχύνοντο εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ χαμηλοτέρου αὐχένος τῶν νοτίων Καρπαθίων. Μὲ τὸν καιρὸν ὁ αὐχὴν, λόγῳ τῆς διαβρώσεως τὴν ὁποίαν ὑφίστατο, μετεβλήθη εἰς κοιλάδα (ὅπως ἡ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν). Διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς κοιλάδος διωχέ-τεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ὅλα σχεδὸν τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης, ἡ ὁποία μετεβλήθη οὕτως εἰς ξηρὰν. Τὴν στενὴν

αὐτὴν κοιλάδα, ἡ ὁποία ὀνομάζεται «Σιδηραὶ Πύλαι»*, ἀκολουθεῖ σήμερον ὁ Δουνάβης ποταμός, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμός τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Βόλγαν. Οἱ σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ **Σαῦος**, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ βόρειον ὄριον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ὁ **Δραῦος** καὶ ὁ **Τίσας**. Οἱ δύο πρῶτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεῖς, ὁ δὲ τρίτος ἀπὸ τὰ Καρπάθια. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ αὗτοι εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλα ποταμόπλοια.

(Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλεται ἀπὸ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ἡ περιοχὴ αὕτη, λόγῳ τοῦ εὐφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός τῆς, παράγει κυρίως σιτηρὰ (σῖτον, ἀραβόσιτον). Εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαυίας. Εἰς τὰς πλαγιάς μερικῶν λόφων, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καλλιεργοῦνται κυρίως ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἰδίως δαμασκηναί, καθόσον αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ παγετούς, ὅπως ἡ πεδιάς. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων, καθὼς καὶ τῶν πουλερικῶν).

† Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι τὸ **Ζάγκρεμπ** (πρῶην Ἀγκραμ, 185.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ δευτέρα πόλις τῆς Γιουγκοσλαυίας. Εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τοῦ θέσιν· κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται δύο περιοχαὶ μὲ διαφορετικὰ προΐόντα (πεδιάς καὶ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεῖς) καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ

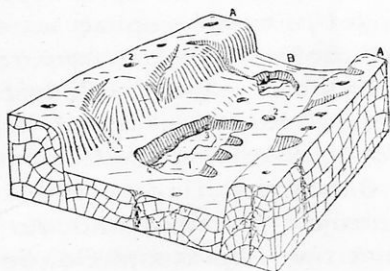
* Τὸ μῆκος τῆς κοιλάδος ὑπερβαίνει τὰ 100 χμ., τὸ δὲ πλάτος εἰς μερικὰ σημεῖα περιορίζεται εἰς 110 μ. περίπου. Λόγῳ τῆς στενότητος αὐτῆς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἀποκτᾷ ὑπερβολικὴν ταχύτητα καὶ μέγα βάθος. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν διὰ νὰ καταστήσουν πλωτὸν τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως εἶναι θαυμάσιον.

Φιοῦμε—Βουδατέστης. Ἡ **Σουμπότιτσα** (100.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γιουγκοσλαυῖας καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγροτική ἀγορὰ τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον εἶναι κέντρον σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. Ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ τὸ **Νόβι—Σάντ** ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

γ') **Ἀνατολικάι ἢ Σλοβενικάι Ἄλπεις.** Αὗται ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικώτερον τμήμα τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Ἄλπεων μὲ ὑψηλότεραν κορυφὴν τὸ **Τρίγκλαβ** (2.864 μ.). Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ὅσον προχωροῦν πρὸς Α., τόσον ἀπομακρύνεται ἡ μία τῆς ἄλλης, περικλείονται χαμηλαὶ περιοχαί, ὀφειλόμεναι εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν χαμηλῶν αὐτῶν περιοχῶν εἶναι τοῦ **Μάριμπορ** καὶ τῆς **Λιουμπλιάνας**. Τὸ ἔδαφος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι εὐφορον, τὸ δὲ κλίμα ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ δασικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰς τὰς ὄρεινὰς. Σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ **Λιουμπλιάνα** (60.000 κ.) ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Βιέννην.

δ') **Διναρικάι Ἄλπεις.** Ἡ ὄρεινὴ αὕτη ζώνη, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῶν Ἀνατολικῶν Ἄλπεων, διασχίζει λοξῶς τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαυῖας ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς **Λιουμπλιάνας** μέχρι τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ παραλλήλους ὀροσειρὰς ἐξ ἀβεστολιθικῶν κυρίως πετρωμάτων, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Αὗται κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν πλευρὰν τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὴν τοῦ Σαύου ὁμαλῶς, συναντῶσαι οὕτως ἀνεπιστήτως τὸ εὐρὺ Πανονικὸν λεκανοπέδιον. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή των εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ **Μαυροβουνίου** (ὄρος **Ντορμίτωρ** 2 528 μ.). Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν περικλείονται ὑψηλὰ ὀροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν ἀβεστολιθικῶν πετρωμάτων, παρουσιάζει χαρακτηριστικὴν μορφήν. Τὰ ἀβεστολιθικά πετρώματα ἔχουν τὴν ἰδιότητα νὰ διασχίζονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ σχισμὰς συνήθως ἀοράτους διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ὀφειλομένας εἰς τὰς πιέσεις, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν

κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν εἰς ὄροσειράς. Ἐπίσης ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ διαλύωνται ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὅπως ἐν τεμάχιον ζαχάρεως (εἰς μεγαλύτερον βεβαίως χρονικὸν διάστημα). Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκολουθεῖ τὰς σχισμὰς καὶ ἐπειδὴ διαλύει τὴν ἄσβεστον, τὰς μεγαλύνει εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν σχισμῶν σχηματίζονται ὑπογείως σπήλαια, τῶν ὁποίων συχνὰ ἡ ὀροφὴ καταβυθίζεται. Οὕτω σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κοιλώματα ἐν εἴδει χωνίου, τὰ ὁποῖα λέγονται ντολίναι. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ντολινῶν σχηματίζονται λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα εἶναι κλειστὰ πρὸς ὕλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ ὁποῖα λέγονται πολιέ. Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον πίπτει εἰς τὰς ντολίνας καὶ τὰ πολιέ, διοχετεύεται εἰς παρακειμένους ποταμοὺς ἢ εἰς τὴν θάλασσαν δι' ὑπογείων ὀχετῶν, οἱ ὁποῖοι, ὥς γνωστόν, ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶναι ἀφθονωτέρα, δὲν προλαμβάνει νὰ διοχετευθῇ ἐξ ὁλοκλήρου καὶ οὕτω τὰ κοιλώματα αὐτὰ μεταβάλλονται ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει εἰς λίμνας (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τριπόλεως). Μόνον εἰς τὰ πολιέ σχηματίζεται λεπτὸν στρώμα καλλιεργησίμου γῆς, κυρίως ἀργιλῶδες, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τῆς διαλύσεως τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, καθόσον ταῦτα περιέχουν καὶ ἄλλας οὐσίας μὴ διαλυομένας εἰς τὸ ὕδωρ. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀσβεστολιθικοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὰ πολιέ, συνήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαὶ (κεφαλόβρυσαι), διὰ τῶν ὁποίων ἐξέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, τὴν ὁποίαν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ

Ἡ μορφή τοῦ Κάροτ τῆς Γιουγκοσλαβίας. (1 πολιέ. 2 ντολίνα. 3 πηγαί. 4 καταβόθραι).

Κάρστ, εἶναι δὲ τόσον χαρακτηριστική, ὥστε οἱ γεωγράφοι καὶ οἱ γεωλόγοι ὀνομάζουν τὴν τοιοῦτου εἴδους μορφήν κάρστειον μορφήν.)

Ποταμοί. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὄρεινὴν ζώνην τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀραιὰ καὶ ἐξαφανίζονται κατὰ τὴν διαδρομὴν των εἰς ὑπογείους καταβόθρας, αἱ ὁποῖαι εἶναι συχναὶ εἰς τὰ ἀσβεστολιθικὰ ἐδάφη. Εἰς τὴν ὄρεινὴν ζώνην τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως εἰς τὴν Βοσνίαν τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἄφθονα χάρις εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων μετὰ κρυσταλλικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν διαπερῶνται καὶ δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὕδατων τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, λόγῳ τῆς ὀμαλῆς κλίσεώς των πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, συλλέγονται εἰς τὸν Σαυὸν ποταμὸν διὰ τῶν παραποτάμων τοῦ Κούπα, Οὔνα, Βέρμπα, Βόσνα, Ντρίνα, οἱ ὁποῖοι ρέουν ἐντὸς στενῶν καὶ παραλλήλων κοιλάδων.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν ὀροπεδίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλονται ἀπὸ ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι ἄφθονοι εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικούς ἀνέμους. Ἡ ὅπισθεν τοῦ Καττάρου ὄρεινὴ περιοχή δέχεται τὰς περισσότερας βροχὰς ἀπὸ ὅλην τὴν Εὐρώπην (4,64 μ. ἐτησίως).

Βλάστησις. Παρὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν βροχῶν ἡ βλάστησις δὲν εἶναι πλουσία εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὄρεινὴν ζώνην ἡ βλάστησις εἶναι πτωχή, ὅπως καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα, διότι τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα διαπερῶνται εὐκόλως ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς καὶ συνεπῶς δὲν διατηροῦν ἀρκετὴν ὑγρασίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ὁλως διαφορετικὴν ὄψιν παρουσιάζει ἡ ὄρεινὴ ζώνη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως ἡ Βοσνία, ἡ ὁποία χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, εἶναι πλουσία εἰς δάση, ὅπως εἶναι πλουσία καὶ εἰς ρέοντα ὕδατα. Ἡ Βοσνία εἶναι ἡ πρώτη δασοφόρος περιοχή τῆς Γιουγ-

κοσλαυτας (τὰ 2/3 περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς καλύπτονται ἀπὸ δάση).

+ Προϊόντα, κάτοικοι. Οἱ κυριώτεροι πόροι τῆς περιοχῆς εἶναι αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν εἰς τὰ ὀροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, ἡ κτηνοτροφία (ιδίως τῶν χοίρων χάρις εἰς τὰ πολλὰ βαλανιδοφόρα δάση) καὶ ἡ ὑλοτομία εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

+ Γενικῶς ἡ περιοχή αὕτη εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένη, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινὸν καὶ αἱ παράλληλοι ὀροσειραὶ δυσχεραίνουν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Βοσνίαν τὸ ἱστορικὸν Σεράγεβον (78.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς του καὶ τὴν καλὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸν λιμένα τῆς Ἀδριατικῆς Ντουμπρόβνικ μετὰ τοῦ ἑσωτερικοῦ. Εἰς τὴν Ἑρζεγοβίνην εἶναι ἡ Μοστάρη (20.300 κ.) καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ Κετίγνη (6.300 κ.). Ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη, ἐπειδὴ ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν Τούκων, κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ ἐξισλαμισθέντας Σλαύους καὶ Μωαμεθανούς.

β) Αἱ ἄκται. Αἱ ἄκται τῆς Γιουγκοσλαυτίας εἶναι στεναί, διότι δὲν χύνονται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, ὥστε μὲ τὰ χώματα καὶ τὰ ἄλλα ὑλικά, τὰ ὁποῖα παρασύρουν, νὰ αὐξήσουν τὴν ἔκτασιν τῆς ξηρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ὀρεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἁκτῶν, ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀσβεστολιθικά πετρώματα, τὰ ὁποῖα, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν σχισμῶν τῶν. Οὕτω δὲν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πίπτοντος ὕδατος κυκλοφορεῖ ὑπογείως. Σπουδαιότερα πεδινὴ περιοχή εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ναρέντα. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίου αὐτῆς ζώνης, ἡ ὁποία λέγεται **Δαλματία**, ἐκτείνονται πολλαὶ νῆσοι (600 περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων 60 μεγάλαι). Αὗται εἶναι ὑπολείμματα τῶν δυτικωτέρων ὀροσειρῶν τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁποίων κατεποντίσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν (ὅπως αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους).

Ἡ περιοχή αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλάσσιων ἀνέμων ἔχει τὸ ἡπιώτερον κλίμα ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γιουγκοσλαυῖας. Ὅλοι ὁμῶς αἱ ἄκται δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μπόρα (ἀνάλογον μὲ τὸν Βαρδάρην τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας), ὁ ὁποῖος τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχρὸς, καθόσον πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνὰ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυναρικῶν Ἀλπεων πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν. Αἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ Καττάρου ἄκται, ἐπεὶ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, ἔχουν κλίμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (χειμῶν ἡπιος, διακοπτόμενος ἀπὸ ἀποτόμους πτώσεις τῆς θερμοκρασίας). Αἱ πρὸς Ν. τοῦ Καττάρου ἄκται, ἐπεὶ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι, ἔχουν κλίμα καθαρῶς μεσογειακόν. Χάρις εἰς τὸν ἡπιοὺς γενικῶς χειμῶνά των αἱ ἄκται καὶ αἱ νῆσοι παράγουν ποικίλα προϊόντα. Πολὺ εὐδοκιμοῦν αἱ ἄμπελοι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ λοιπὰ ὀπωροφόρα δένδρα, τὰ λαχανικά, κυρίως δὲ αἱ ἐλαταί, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν δένδρον τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος. Εἰς τὰς πρὸς Β. τοῦ Καττάρου ἄκτας αἱ ἐλαταὶ καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἀμέσως ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα.)

(Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους, ἀνέκαθεν μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἡ θάλασσα. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιεῖαν καὶ ναυτιλίαν, πολλὰ δὲ μικρὰ πόλεις εἶναι παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ Ζούσακ (16.000 κ.), παρὰ τὸ Φιοῦμε, ἡ Ζάρα, τὸ Σεβενίκον (37.000 κ.) τὸ Σπλίτ (Σπαλάτον 44.000 κ.), τὸ Ντουμπρόβνικ (Ραγοῦσα 19.000 κ.) καὶ τὸ Κάτταρον (5.000 κ.). Αἱ πόλεις αὗται, ἂν καὶ εὐρίσκονται εἰς τοὺς μυχοὺς ἀσφαλεστάτων κόλπων, δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι τὸ τεῖχος τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν ἐπικοινωνίαν των μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ.)

† **Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωή.** — α') Οἱ κάτοικοι. Ἡ Γιουγκοσλαυὰ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ τρεῖς ομάδας Σλαῶν: τοὺς Σέρβους, τοὺς Κροάτας, καὶ τοὺς

Σλοβένους. Ἡ διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν θρησκείαν (οἱ πρῶτοι εἶναι Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ ἄλλοι Καθολικοὶ) καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς τῶν ἐξελιξέως. Οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν πολιτισμένου λαοῦ, τοῦ Αὐστριακοῦ. Οἱ Σέρβοι ὕστερον, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων. Ἡ ἔνωσις τῶν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατὰγονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν φυλὴν (τὴν Σλαυϊκὴν) καὶ ὁμιλοῦν γλῶσσαν ἐπίσης σλαυϊκὴν. Αἱ τρεῖς αὗται ὁμάδες ἀποτελοῦν τὰ 85% τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας ἐθνικότητας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκατεστημένοι εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα περιοχάς. Γερμανοὶ πρὸς βορρᾶν, Οὐγγροὶ καὶ Ρουμᾶνοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, Ἀλβανοὶ καὶ Τοῦρκοι εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ ἔτησίᾳ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 200.000 κατοίκους, ἡ δὲ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 56 κατ. κατὰ τ. χμ.

β') Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία. Ὅπως ἡ Βουλγαρία, οὕτω καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργική. Τὰ 80% περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ εὐφώρα λεκανοπέδιά της καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεώς της. Μεταξὺ τῶν δημητριακῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ἀκολουθοῦν ὁ ἄραβόσιτος. ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις καὶ ἡ ὄρυζα, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικά, ζωοτροφικὰ προϊόντα, ἄμπελοι, βιομηχανικὰ φυτὰ (κάνναβις, ζυθόχορτον, καπνός, ζαχαροῦχα τεύτλα, ὄπιον, κ. ἄ.) καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ δαμασκηνέα (40.000.000 περίπου δένδρα εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν) καὶ τὴν δευτέραν ἡ μηλέα. Εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Παλαιάν Σερβίαν ἡ δαμασκηνέα καλλιεργεῖται ὅπως καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δαμασκήνων χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν οἴνοπνευματῶδους πο-

Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης (Ἔκδ. 1948)

τοῦ (τακίλα) καὶ τὸ τέταρτον περίπου ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

+ Κτηνοτροφία. Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ τὰ βαλανιδοφόρα δάση τῆς. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ αἰγοπρόβατα, ἀκολουθοῦν οἱ βόες καὶ αἱ ἀγε-

Χάρτης τῶν δασῶν τῆς Γιουγκοσλαυίας

λάδες, οἱ χοῖροι, οἱ ἵπποι, οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ πουλερικά χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν.

(Φυσικὸς πλοῦτος. α') Δάση. Ἡ Γιουγκοσλαυία, λόγῳ τοῦ ὀρεινοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους τῆς καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν τῆς, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς. Τὰ 30%, περίπου τοῦ ἐδά-

φους της κατέχονται από δάση. Μεταξύ των δασικών ειδών την πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ ὀξύαι. Ἀκολουθοῦν αἱ δρύες καὶ τὰ κωνοφόρα. Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ περιοχαὶ εἶναι ἡ Βοσνία, ἡ Παλαιὰ Σερβία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις.

β') Ὀρυκτά. Πλουσία εἶναι ἐπίσης ἡ Γιουγκοσλαυὰ καὶ εἰς ὀρυκτά. Μεταξύ αὐτῶν την πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, ἰδίως ὅμως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δραύου ποταμοῦ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ μεταλλεύματα τοῦ σιδήρου (τὰ σπουδαιότερα εὐρίσκονται εἰς τὴν Βοσνίαν), τοῦ χαλκοῦ (εἰς τὴν περιοχὴν ἰδίως τῆς λίμνης Ἀχρίδος), τοῦ χρωμίου (εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σκοπίων), τοῦ μαγγανίου, τοῦ μολύβδου, τοῦ βωξίτου (εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ὀρεινὰς περιοχάς). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγω τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Λευκὸς ἄνθραξ. Ἡ Γιουγκοσλαυὰ χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς ποταμούς της, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὴν πτώσιν ἀφθόνων βροχῶν καὶ χιόνων καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς της καταρράκτας, οἱ ὅποιοι εἶναι συνέπεια τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα. Αἱ σπουδαιότεραι ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Σετίνα παρὰ τὸ Σπλίτ καὶ ἐπὶ τοῦ Δραύου παρὰ τὸ Μαρμπόρ.

† Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Γιουγκοσλαυῆς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων. Χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν Βοσνίαν, τὴν Σλοβενίαν καὶ τὴν Κροατίαν. Ἐμπορικόν της κέντρον εἶναι τὸ Ζάγκρεμπ. Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρις εἰς τὰ ἀφθονα γεωργικὰ της προϊόντα (ἄλευρον, ζυμαρικά, ζάχαριν, κονσέρβας, οἶνοπνευματώδη ποτά. κτλ.) καὶ τὴν τρίτην θέσιν ἡ βιομηχανία ἐξαγωγῆς ὀρυκτῶν καὶ ἡ μεταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ ὀρυκτά της. Ἀκολουθοῦν κατόπιν αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων, οἱ-

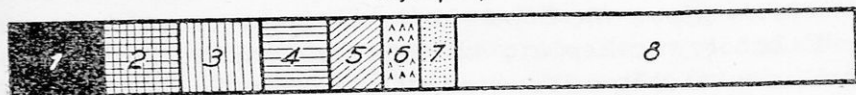
κοδομησίμων ὑλῶν, δερμάτων κ.ἄ. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα εἶναι τὰ ἑξῆς : Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ, Λιουμπλιάνα, Νόβι-Σάντ, Μαριμπόρ καὶ Ζεμέν παρὰ τὸ Βελιγράδιον, χάρις εἰς τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ πλησίον εὐρισκόμενα γαιανθρακωρυχεῖα, τὰ ὅποια προμηθεύουν τὴν κινητήριον δύναμιν, εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῶν περιοχῶν τῶν.)

Συγκοινωνία. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι χωρίζονται μεταξὺ τῶν δι' ὑψηλῶν ὄροσειρῶν (Πανονικὸν λεκανοπέδιον, Ἀνατολικά Ἀλπεῖς, Διναρική Ἀλπεῖς, Ἀκταί, λεκανοπέδια τοῦ ἑσωτερικοῦ), δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 9.000 χμ. περίπου. Αἱ σπουδαιότεραι γραμμαὶ εἶναι ἡ διεθνὴς γραμμὴ Θεσσαλονίκη — Βελιγράδιον — Ζάγκρεμπ — Λιουμπλιάνα καὶ αἱ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς μὲ τὴν ἀνωτέρω γραμμὴν (Κάτταρον — Ντουμπρόβνικ μέσῳ Σεραγέβου καὶ Σπλίτ, Σέβενικ καὶ Σούσακ). (Τὸ μῆκος τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 39.000 χμ., ἐκ τῶν ὁποίων 19.000 εὐρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν δι' αὐτοκινήτων συγκοινωνίαν. Χάρις εἰς τοὺς πλωτοὺς ποταμούς της εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ ποταμοπλοΐα. Τὸ ὅλικόν μῆκος τῶν πλωτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 χμ. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀξιόλογον κέντρον ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας, λόγῳ τῆς καλῆς γεωγραφικῆς του θέσεως. Αἱ κυριώτεραι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ εἶναι : Βελιδράδιον — Σκόπια — Θεσσαλονίκη· Βελιγράδιον — Ζάγκρεμπ — Βιέννη· Ζάγκρεμπ — Λιουμπλιάνα καὶ Λιουμπλιάνα — Σούσακ.)

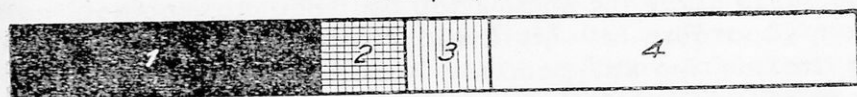
Ἐμπόριον. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χώρα μὲ πλούσια δάση καὶ μὲ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα, ἐξάγει κυρίως : δασικά προϊόντα (ἰδίως ξυλείαν οἰκοδομῶν), σιτηρὰ (ἰδίως ἀραβόσιτον καὶ σῖτον), ὀπώρας, χοίρους, ἀκατέργαστα ὀρυκτὰ (ἰδίως χαλκοῦ) καὶ τσιμέντα. Μεταξὺ τῶν εἰσαγωγῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικά εἶδη, καθόσον δὲν ἔχει ἀναπτύξει ὅλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ταῦτα εἶναι : βαμβακερὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, μηχαναὶ παν-

τὸς εἶδους, πετρέλαιον, βενζίνη κτλ. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυῖας ἀκολουθεῖ τρεῖς κυρίως ὁδοὺς. Ἡ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ ὁδὸς, ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἡ Γιουγκοσλαυῖα ἀποστέλλει εἰς τὰς βιομηχανικὰς ταύτας χώρας τὰ γεωργικὰ προϊόντα τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπέδιου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα δέχεται βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἡ δευτέρα ὁδὸς εἶναι ἡ ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐξάγονται κυρίως ξυλεία καὶ τσι-

Ἐξαγωγῇ

Εἰσαγωγῇ

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυῖας.

Ἄνω : 1 Ξυλεία οἰκοδομῶν. 2 Σίτος. 3 Χοῖροι. 4 Μεταλλεύματα χαλκοῦ ἀκατέργαστα. 5 Κρέας νωπόν. 6 Ὀπῶραι. 7 Κάνναβις. 8 Λοιπὰ εἶδη. Κάτω : 1 Ὑφάσματα καὶ εἶδη ὑφασμάτων. 9 Σίδηρος καὶ εἶδη σιδήρου. 3 Μηχαναί. 4 Λοιπὰ εἶδη.

μέντα. Ἡ τρίτη ὁδὸς εἶναι ἡ ἀκολουθοῦσα τὰς κοιλάδας Μοραῦα—Βαρδάρη καὶ ἡ ὁποία καταλήγει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἡ χώρα μας ἔχει παραχωρήσει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυῖαν ἐλευθέραν ζώνην. Αὕτη ἐξυπηρετεῖ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν.)

†Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυῖας κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (ζῶα, τυρόν, βούτυρον, αὐγά), σιτηρὰ (σίτον, ἀραβόσιτον, κριθήν), χορτονομὰς, ξυλείαν κ.ἄ., ἐξάγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα, ξηρά, ἐλαίας, πυρηνέλαιον, κολοφώνιον, βάμβακα, νήματα βαμ-

βακερά κ.ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι πολὺ μεγαλὺ τέρα τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν μας εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν.

Δ. ΑΛΒΑΝΙΑ

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Οἱ Ἀλβανοὶ (Σκιπετάρ) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦν τοὺς ἀρχαιοτέρους λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἐπέδραμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπέταξαν μετὰ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἐξισλάμισαν μέγα μέρος τῶν κατοίκων τῆς. Μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, ὅποτε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Ἀλβανία ἀπετέλεσεν ἐλεύθερον κράτος, εἰς τὸ ὅποιον παρεχωρήθη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἠπειρος. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1939 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα αὕτη δὲν ἦτο ἀνεξάρτητον Κράτος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἦτο καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας, τὰ ἐξωτερικὰ δὲ συμφέροντα αὐτῆς ἐπροστατεῦοντο ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους. Ἡ ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 27.500 τ.χμ. ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς εἰς 1.000.000 κ.

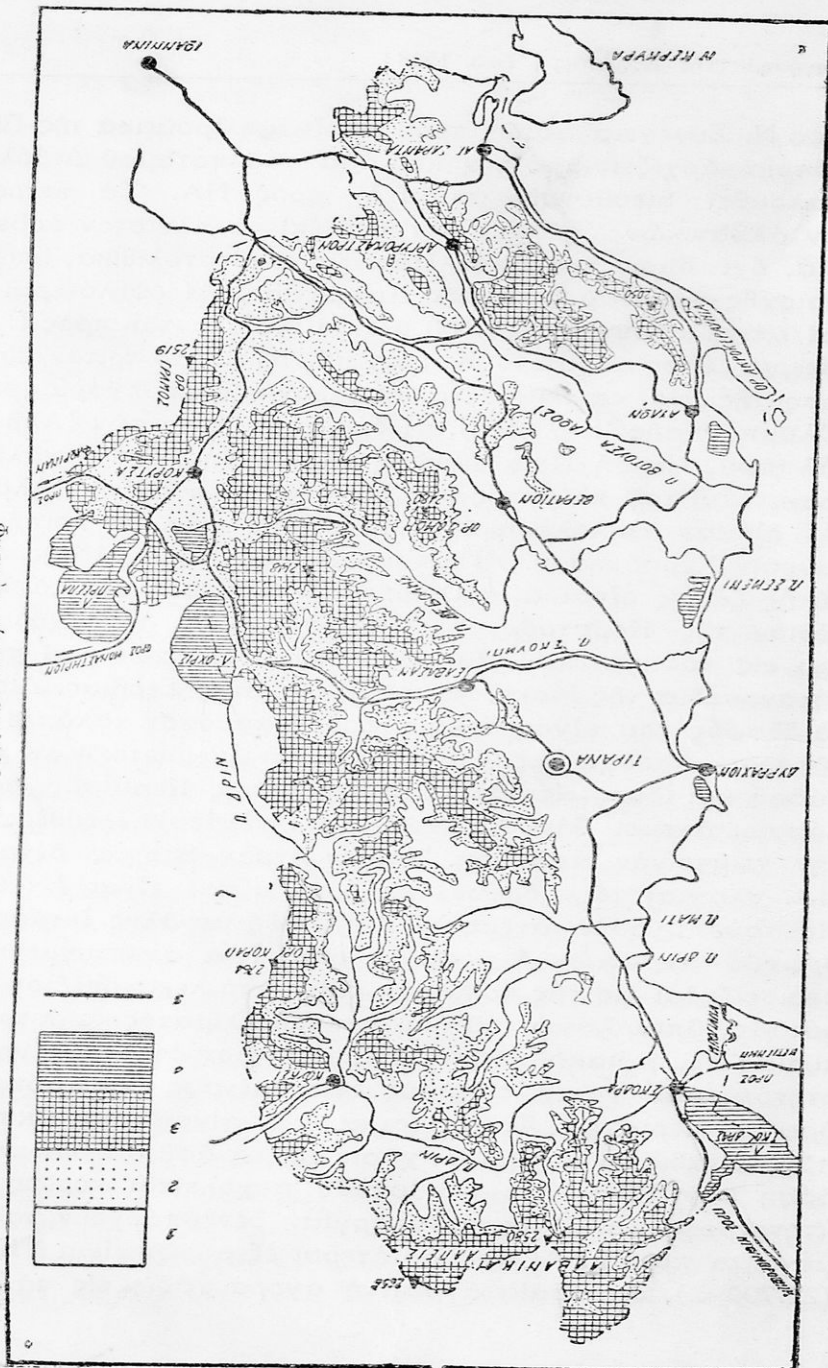
Ὅρια.—Ἡ Ἀλβανία πρὸς τὰ ΒΑ. συνορεύει μετὰ τῆς Γιουγκοσλαυίας, πρὸς τὰ ΝΑ. μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. Ἐξ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν μόνον ἡ Ἀλβανία κατέχει κάπως ἀπόκεντρον θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων κατὰ ξηρὰν διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: Ἀπὸ τὰς Ἀλβανικὰς Ἀλπεις καὶ ἀπὸ τὰς παραλίους πεδιάδας.

α) **Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις.** Αὗται εἶναι συνέχεια τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, χωρὶς ὅμως νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκόδρας αἱ Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις ἀλλάσσουν κατεύθυνσιν καὶ διευθύνονται μᾶλλον ἀπὸ Β.

πρὸς Ν. Συνέχεια αὐτῶν πρὸς Ν. εἶναι ἡ ὁροσειρὰ τῆς Πίνδου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Δεβόλη καὶ ἀκολουθεῖ διεύθυνσιν ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Τὰ πετρώματα τῶν ἀλβανικῶν ὁρέων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσβεστολιθικά, ὅχι ὅμως καὶ ἀποκλειστικῶς ἀσβεστολιθικά, ὅπως τῆς περιοχῆς τοῦ Κάρστ καὶ τῆς Δαλματίας. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰς 2.500 μ. καὶ εὐρίσκονται πρὸς Β. Ὑψηλότερον ὄρος εἶναι τὸ **Κοράπ** (2.754 μ., τὸ τρίτον εἰς ὕψος ὄρος τῆς Βαλκανικῆς μετὰ τὸ Ρίλον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν Ὀλυμπον τῆς Ἑλλάδος). Ἡ ὁροσειρὰ αὕτη τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, ἐπεὶ εἶναι ὑψηλὴ καὶ συνεχὴς, ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς Ἀλβανίας, τὴν ὁποίαν κυριολεκτικῶς ἀπομονώνει ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς ὀρεινῆς αὐτῆς ζώνης εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, τὸ ὁποῖον ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Μακεδονίας καὶ Παλαιᾶς Σερβίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του εἶναι πολὺ εὐφορον, καθόσον καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ ἰδίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, διότι θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Ἀφθονωτέρας βροχᾶς δέχονται αἱ ΝΔ. πλαγίαι τῶν ὁρέων, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Αὕτη περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, ὅπου λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται κυρίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἀφθονα βαλανιδοφόρα δάση τῶν. Ἐπεὶ ὁ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν δὲν ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ μεγάλοι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ **Κορυτσά** (22.700 κ.), σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορὰ χάρις εἰς τὰ πλούσια

Φυσικός χάρτης της Λαβανίας.
 1^ο Ύψος 0 — 500 μ., 2^ο Ύψος 500 — 1000 μ., 3^ο Ύψος άνω των 1000 μ., 4 Δάσος, 5 Διερχόμενη οδός.

προϊόντα τοῦ λεκανοπεδίου της καὶ τὸ Ἀργυρόκαστρον (10.800 κ.), τὸ κέντρον τῆς Βορείου Ἡπείρου, ὅπου πλεονάζει ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμός.

β) Παράλιοι πεδιάδες. Αἱ ἄλβανικαὶ ἄκται, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δαλματικές ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὐρείας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὴν διαφορετικὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων τῶν ὀροσειρῶν των. Ἐπὶ τῶν ἄλβανικῶν ὀρέων, ἐπεὶ τὰ πετρώματά των περιέχουν ἀρκετὴν ποσότητα ἀργίλου, τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀφθονώτατα. Ταῦτα κατερχόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν, μεταφέρουν καὶ διάφορα ὑλικά, τὰ ὁποῖα ἀποτιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυθμένος μεταβάλλουν μὲ τὸν καιρὸν τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰς ξηράν. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν εὐρεῖαι παρὰ τὰ παράλια ἄλβανικαὶ πεδιάδες (ὅπως αἱ πεδιάδες τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου). Αἱ ἄλβανικαὶ ἄκται διαφέρουν ἐπίσης ἀπὸ τὰς δαλματικές, καθόσον στεροῦνται σχεδὸν νήσων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἀφθόνους προσχώσεις τῶν ποταμῶν των, αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν ὥστε αἱ νησίδες, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀρχικῶς παρὰ τὰς ἀκτάς, νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν προεκταθεῖσαν ξηράν. Αἱ παλαιαὶ αὗται νῆσοι ἀποτελοῦν σήμερον τὰ μόνα ὑψώματα τῶν παραλίων πεδιάδων. Τὸ ἔδαφος τῶν πεδιάδων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ παχὺ στρώμα προσχώσεων. Αἱ χαμηλαὶ ὅμως περιοχαί, λόγῳ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι τὰς ἀρδεύουν, καλύπτονται ἀπὸ ἔλη.

(Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Δρίν μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὐλῶνος ἡ ἀκτὴ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅπως καὶ αἱ ὀροσεῖραι τοῦ ἐσωτερικοῦ) καὶ εἶναι ὁμαλή, καθόσον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καταλήγουν πεδιάδες. Πρὸς Ν. ὅμως τῆς Αὐλῶνος, ὅπου καταλήγουν τὰ Ἀκροκεράυνια ὄρη, εἶναι βραχῶδης καὶ ἀπότομος καὶ ἀκολουθεῖ τὴν διεύθυνσιν των (ΒΔ.-ΝΑ.). Τὰ Ἀκροκεράυνια ὄρη πρὸς τὰ ΒΔ. καταλήγουν εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριο (κ. Γλῶσσα), προέκτασις τοῦ ὁποῖου εἶναι ἡ νησίς Σάσων, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς στρατηγικῆς της θέσεως δεσπόζει τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτράντου.

(Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν ἀργιλικῶν πετρωμάτων ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν αἱ ἄλβανικαὶ πεδιάδες διασχίζονται ἀπὸ

μεγάλους ποταμούς. Οἱ σπουδαιότεροι ἐξ αὐτῶν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι οἱ ἑξῆς: Ὁ Βοϊοῦσα (Ἄφος), τοῦ ὁποῖου τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Σεμένι (*Αφος), ὁ Σκουμπι (Γενοῦσος), ὁ Μάτι καὶ ὁ μεγαλύτερος ὅλων Δρίν, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ποταμούς, τῶν ὁποίων τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν: ἀπὸ τὸν λευκὸν Δρίν, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Σκάρδον, καὶ ἀπὸ τὸν μέλανα Δρίν, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Ἀχρίδα. Παρὰ τὴν Σκόδραν ὁ Δρίν διχάζεται εἰς δύο κοίτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ βορειότερα ὀνομάζεται Μπογιάννα.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, λόγῳ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ραγδαίας πτώσεώς των, πλημμυρίζουν καὶ μεταβάλλουν εἰς ἕλη τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ συντελοῦν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ εἶναι τὸ ρεῦμα των ὀρμητικὸν καὶ νὰ παρασύρῃ πολλὰς ὕλας, αἱ ὁποῖαι, ἀποτιθέμεναι παρὰ τὰς ἐκβολὰς των, μεταβάλλουν τὰς περιοχὰς αὐτῶν εἰς λιμνοθαλάσσας (ὅπως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἀχελφου καὶ τοῦ Εὐήνου).

Τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εὕρεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ὁ χειμὼν εἶναι ἥπιος (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς 8°) καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους μικραὶ. Ὅσον ὅμως προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ἐπίδρασις τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἐλαττοῦται καὶ συνεπῶς ὁ χειμὼν γίνεται ψυχρότερος καὶ τὸ θέρος θερμότερον (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ὑπῤωρειὰς τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων 4°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Γενικῶς ἡ Ἀλβανία δέχεται περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ τὴν χώραν μας, διότι ὁλόκληρος εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὑγροὺς, δυτικούς καὶ ΝΔ. ἀνέμους.

Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός των καὶ εἰς τὸ μεσογειακόν των κλίμα αἱ Ἀλβανικαὶ πεδιάδες ἔχουν περισσότερον ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς καὶ παράγουν ποικίλα προϊόντα. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ

καρποί, βάμβαξ, ἐλαία, ἐσπεριδοειδή, καπνός, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ἄμπελοι.

+ Χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτατα προϊόντα τῆς, ἡ Ἀλβανία ἔχει καὶ πυκνότερον πληθυσμόν, ὁ ὁποῖος συγκεντροῦται κυρίως εἰς τὴν λοφώδη χώραν, τὴν εὐρισκομένην παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλβανικῶν Ὑψηλοῦ, διότι αἱ χαμηλότεραι παρὰ τὰ παράλια περιοχαὶ εἶναι συνήθως ἐλώδεις καὶ συνεπῶς ἀνθυγιειναί. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκονται καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Αὗται εἶναι : Τὰ Τίρανα (30.800 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ἡ Σκόδρα (29.000 κ.), τὸ Ἑλβασάν (13.000 κ.), τὸ Βεράτιον (10.500 κ.), καὶ εἰς τὰ παράλια τὸ Δυρράχιον (10.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἡ Αὐλὼν (9.000 κ.).+

+ **Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή.**—1) Πληθυσμός. Οἱ Ἀλβανοὶ διαιροῦνται εἰς φυλάς. Πρὸς Β. τοῦ Σκοῦμπι ποταμοῦ κατοικοῦν οἱ ὑψηλοὶ τὸ ἀνάστημα Γκέγκηδες· νοτίως αὐτοῦ κατοικοῦν οἱ ὀλιγώτερον ὑψηλοὶ Τόσκηδες καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἡπείρου Ἕλληνες. Οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν ἰδίαν γλῶσσαν, διὰ τὴν γραφὴν τῆς ὁποίας χρησιμοποιοῦν τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως διαιροῦνται εἰς Μωσμεθανοὺς (56%), εἰς Μωσμεθανοὺς αἰρετικούς, οἱ ὅποιοι δὲν παραδέχονται τὸ Κοράνιον καὶ δὲν στρέφουν κατὰ τὴν προσευχὴν των πρὸς τὴν Μέκκαν (12%), εἰς Ὀρθοδόξους (21%) καὶ εἰς Καθολικοὺς (11%).

2) **Οἰκονομικὴ ζωή. Γεωργία.** Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδαφος καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας καὶ συγχρονισμένων μεθόδων καλλιιεργείας. Αἱ καλλιεργούμεναι περιοχαὶ ἀντιπροσωπεύουν μόλις τὰ 12% τῆς ὀλικῆς ἐπιφανείας. Αὗται εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν εὐφορον ἔδαφος. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἰδίως ὁ ἀραβόσιτος. Ἡ παραγομένη ὅμως ποσότης τῶν σιτηρῶν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ βάμβαξ καὶ ἡ ὄρυζα, εἰς δὲ τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν, ἡ ἐλαία, τὰ ἐσπεριδοειδή καὶ

διάφορα όπωροφόρα δένδρα. Καλλιεργείται επίσης ό καπνός (ιδίως εις την Βόρειον Ἀλβανίαν) καί ή ἄμπελος. Κατά τὰ τελευταία ἔτη, χάρις εις τὰς ιδρυθείσας σχολάς, εις την κατά τόπους ἐκτέλεσιν ὑδραυλικῶν ἔργων, εις την κατασκευήν ὁδῶν καί εις την χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων ή γεωργική παραγωγή ἐσημείωσε σημαντικὰς προόδους.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἀλβανία, χάρις εις τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους της ἐπὶ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν καί εις τὰ βαλανιδοφόρα δάση της, εἶναι χώρα κατ' ἐξοχήν κτηνοτρο-

Χωρικοί τῆς Ν. Ἀλβανίας χορεύοντες.

φική. Τὰ κτηνοτροφικά προϊόντα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εις τὸ ἐξαγωγικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς δασώδεις περιοχὰς τρέφονται χοῖροι χάρις εις τὰ ἄφθονα βαλανίδια καί εις τοὺς βοσκοτόπους ιδίως αἰγοπρόβατα, κατὰ τρόπον κυρίως νομαδικόν. Τρέφονται ἐπίσης καί μεγάλα ζῶα διὰ τὴν συγκοινωνίαν καί τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας (ἵπποι, βούβαλοι, ἡμίονοι, βόες, ὄνοι).

(Φυσικὸς πλοῦτος. α') Δάση. Αἱ ἄνω τῶν 1.000 μ. περιοχαί, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν τῶν, τὰς ὁποίας δέχονται καλύπτονται ἀπὸ δάση διακοπτόμενα ἀπὸ βοσκοτόπους.

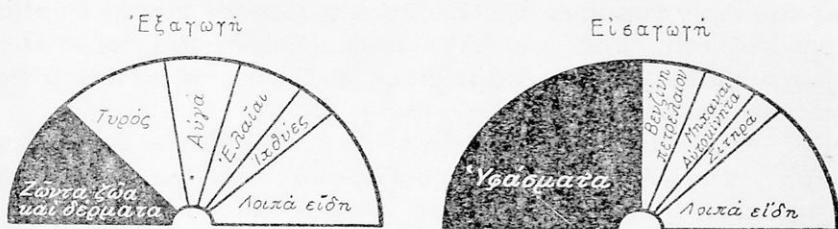
Τὰ δάση τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρυς, τῶν δὲ ὑψηλοτέρων ἀπὸ ὄξυας, ἀγρίας πεύκας καὶ ἐλάτας. Αἱ χαμηλαὶ πλαγίαι τῶν ὀρέων (ιδίως τῆς Β. Ἡπείρου) καὶ οἱ λόφοι, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ θάμνους. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας.

β') **Ὀρυκτά.** Ἡ Ἀλβανία ἔχει ἀρκετὰ ὀρυκτά, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ ἐκμετάλλευσις δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων. Ἐκ τούτων τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἄνθραξ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βοϊτούσα (περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου), εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Τιράνων καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα, σίδηρος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Ἀκροκεραυνίων ὀρέων, τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Ἀχρίδος, χαλκὸς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίν (πρὸς Α. τῆς Σκόδρας), χρώμιον εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα καὶ πισσάσφαλτος, νάφθα καὶ πετρέλαιον εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικῆς Ἀλβανίας.

γ') **Ἀλιεῖα.** Αἱ ἄκται τῆς Ἀλβανίας καὶ αἱ λίμναι τῆς Σκόδρας, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πρέσπας ἔχουν μέγαν πλοῦτον ἰχθύων. Ἀλιεύονται ἰδίως σαρδέλλαι. Ἡ ἐτήσια παραγωγή ἀνέρχεται εἰς 5.000 στατῆρας περίπου.

✕ **Συγκοινωνία.** Ἡ Ἀλβανία στερεῖται σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὑπὸ κατασκευὴν εἶναι ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Δυρραχίου—Τιράνων, ἡ ὁποία προεκτετινομένη μελλοντικῶς θὰ συναντήσῃ τοὺς ἑλληνικοὺς σιδηροδρόμους εἰς Φλώριναν συνδέουσα οὕτω σιδηροδρομικῶς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἰδίως μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Θεσσαλονίκης. Σήμερον ἡ κατὰ ξηρὰν συγκοινωνία, τόσοι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν, ἐκτελεῖται δι' ἁμαξιτῶν ὁδῶν. Τὸ ὅλικόν μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 1.400 χμ., ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κυρίαν ἀρτηρίαν διευθυνομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Σκόδραν εἰς τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῶν ἁμαξιτῶν ὁδῶν Ἰωαννίνων—Ἀργυροκάστρου, Ἰωαννίνων—Κορυτσᾶς καὶ Φλωρίνης—Κορυτσᾶς. Μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ἡ συγκοινωνία σήμερον

ἐξυπηρετεῖται καλύτερον διὰ θαλάσσης. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι: εἰς τὴν Νότιον Ἀλβανίαν οἱ Ἅγιοι Σαράντα καὶ ἡ Αὐλὼν, καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀλβανίαν τὸ Δυρράχιον. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν ἡ Σκόδρα, ἃν καὶ εὕρεται 44 χμ μακρὰν τῆς θαλάσσης, δέχεται κατὰ τινὰς ἐποχὰς ἀτμόπλοια διὰ μέσου τοῦ Μπογιάννα. Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβανία δὲν διαθέτει παρὰ μικρὸν ἀριθμὸν ἰστιοφόρων, αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς ἐξυπηρετοῦνται παρὰ Ἰταλικῶν, ἑλληνικῶν καὶ γιουγκοσλαυτικῶν ἐταιρειῶν. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν σπουδαιότερων πόλεων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἐξυπηρετεῖται ἐπίσης καὶ δι' ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῆς ἀεροπορικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Τιράνων. Ἡ ἔλλειψις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ ἀραιότατον

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας.

ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας ὀφείλονται εἰς τὸ ὄρεινόν ἔδαφός της καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Ἡ Ἀλβανία κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας.

(Βιομηχανία. Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ βιομηχανία λόγῳ τῆς μικρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς συγκοινωνίας. Ἐσχάτως χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀξιόλογοι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου, τῶν ζυμαρικῶν, τῶν οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν, τοῦ πάγου, τῶν δερμάτων, τοῦ καπνοῦ, τῶν τσιμέντων καὶ ἄλλων. Κέντρα τῶν ἀνωτέρω βιομηχανιῶν εἶναι: Τὰ Τίρανα, τὸ Δυρράχιον, ἡ Σκόδρα, ἡ Αὐλὼν, οἱ Ἅγιοι Σαράντα, ἡ Κορυτσά καὶ τὸ Βεράτιον.

Λόγω τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῆς καὶ τῆς γεωργίας τῆς ἡ Ἀλβανία ἔχει τὴν μικροτέραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς (36 κάτ. κατὰ τ.χ.).

(Ἐμπόριον. Ἡ Ἀλβανία, χώρα κατ' ἐξοχὴν κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ, ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἶναι ἀνώτεραι τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς ἰσοζυγίου καλύπτεται κυρίως ἀπὸ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἰταλία καὶ τὴν δευτέραν ἡ Ἑλλάς.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἀλβανία ἐξάγει εἰς τὴν Ἑλλάδα ζῶα, πουλερικά, βούτυρον, τυρόν, ἰχθῦς, ὄσπρια, ἐλαιοπυρήνας, καπνόν, δέρματα. Ξυλάνθρακας κτλ. Εἰσάγει ἐκ τῆς Ἑλλάδος κατεργασμένα δέρματα καὶ δερμάτινα εἶδη, χάρτην καὶ εἶδη ἐκ χάρτου, βάμβακα, νήματα, σίδηρον, χάλυβα, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα κ.ἄ. Αἱ εἰσαγωγαὶ μᾶς ὑπερβαίνουν πολὺ τὰς εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐξαγωγὰς μᾶς.

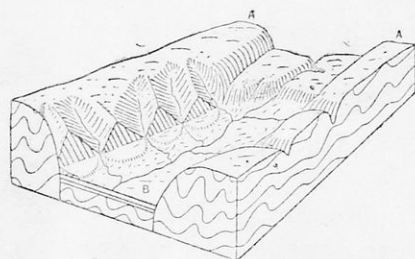
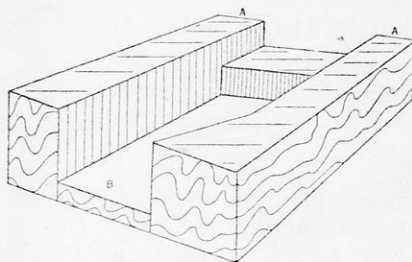
ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ὅρια.—Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος δὲν χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον Εὐρώπην. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ ὅτι τὸ πλάτος τῆς αὐξάνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β., ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι αἱ σπουδαιότεραι ὁροσειραὶ τῆς εἶναι συνέχεια τῶν Εὐρωπαϊκῶν ὁρέων. Αἱ Δυναρικαὶ Ἀλπεις εἶναι συνέχεια τῶν Ἀλπεων καὶ τὰ Βαλκάνια τῶν Καρπαθίων. Ὡς ὅρια πρὸς Β. λαμβάνονται αἱ κοιλάδες τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Σαίου.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου παρουσιάζει πολύπλοκον μορφήν. Τὸ νότιον τμήμα διαμελίζεται βαθέως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, αἱ δὲ πεδινὰί του περιοχαὶ εἶναι μικραὶ καὶ σχεδὸν ἀπομεμονωμέναι δι' ὁροσειρῶν (Ἀρκαδίας, Ἀττικῆς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας). Ἀπ' ἑναν-

τίας τὸ ἔδαφος τῶν βορειοτέρων περιοχῶν εἶναι ὀγκῶδες καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐρείας πεδιάδας (Δουνάβεως, Ἐβρου, Ἀδριανουπόλεως, Ἀξιοῦ κτλ.) καὶ μεγάλα ὄροπέδια (Σερβίας, Μακεδονίας).

Γεωλογικὴ κατασκευή.— Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὁποῖαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν πολύπλοκον γεωλογικὴν του ἱστορίαν, τῆς ὁποίας τὰ σπου-

Γεωλογικὴ ἐξέλιξις ἐνὸς
λεκανοπεδίου τῆς Βαλκανικῆς
Χερσονήσου.

δαιότερα σημεῖα εἶναι τὰ ἑξῆς: Εἰς πολὺ παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν ὑπῆρχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κυκλάδων, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας μία ξηρά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ κρυσταλλικὰ κυρίως πετρώματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἀργότερον ἐσχηματίσθησαν αἱ ὄροσειραὶ τῶν Βαλκανίων πρὸς Β. καὶ τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων, τῶν ἁλβανικῶν ὀρέων καὶ τῆς Πίνδου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων ὄροσειρῶν ἔλαβον χώραν ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις εἰς διάφορα σημεῖα τῆς παλαιᾶς ξηρᾶς καὶ τῶν νεωτέρων ὄροσειρῶν. Τὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα ἀνυψώθησαν, ἀποτελοῦν τὰς ὀρεινὰς περιοχάς. Τὰ τμή-

ματα, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν καθίζησιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καὶ τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν ἡφαιστείων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς νήσου Θήρας, καὶ οἱ πολλοὶ

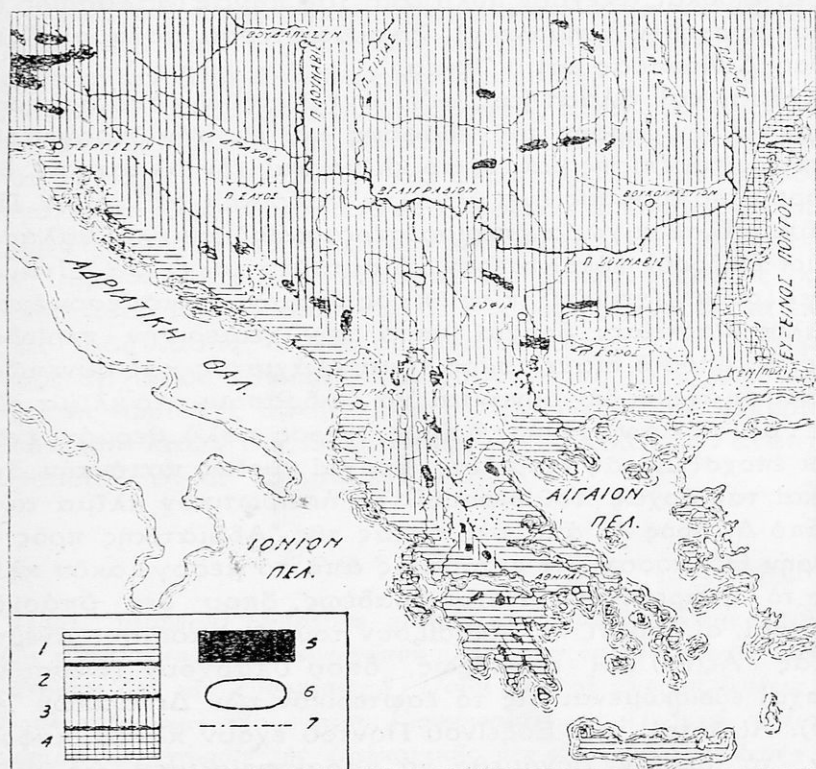

Φυσικός χάρτης της Βαλκανικής Χερσονήσου.

1 *Υψος 0 — 500 μ., 2 *Υψος 500 — 1.000 μ., 3 *Υψος άνω των 1.000 μ., 4 Σιδηροδρομικά γραμμά, 5 Προτείνονα κρατών.

σεισμοί. Ουτοί εἶναι συχνότεροι εἰς τὴν νότιον περιοχὴν, καθόσον αὕτη ὑπέστη καὶ τὰς περισσότερας μεταβολάς.

Ὑδρογραφία.—Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγά-

Κλιματολογικὸς χάρτης τῆς Βαλκανικῆς

- 1 Κλίμα μεσογειακόν. 2 Κλίμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν. 3 Κλίμα ἡπειρωτικόν. 4 Κλίμα πόντιον. 5 Κλίμα τῶν ὑψηλῶν ὀρέων. 6 Περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ ἥπιον κλίμα. 7 Ὅριον πρὸς δυσμὰς τοῦ ὁποίου αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι.

λην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὕδρογραφίας. Αἱ νοτιώτεροι περιοχαί, λόγῳ τοῦ μεγάλου θαλασσίου διαμελισμοῦ τῶν, ἔχουν μικροὺς ποταμούς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶναι: ὁ Ἑβρος, ὁ Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης (*Εκδ. 1948)

Ἀξιός, ὁ Στρυμών, ὁ Νέστος, ὁ Ἀλιάκμων, ὁ Πηνειός καὶ ὁ Ἀχελῷος.

Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ ἔχουν μεγάλους ποταμούς, καθόσον αἱ ἐκβολαὶ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὰς πηγὰς (θαλάσσιος διαμελισμὸς σχεδὸν ἀσήμαντος). Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Σαῦος, ὁ Μοραῦας καὶ ὁ Ἰσπερ.

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Ἡ ἀντίθεσις, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὴν ὑδρογραφίαν, παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν, διότι ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Πρὸς Ν., ὅπου ἔλαβον χώραν περισσότεραι καθιζήσεις, οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπιδροῦν εὐκολώτερον. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακὸν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μεγάλης διαρκείας, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον). Πρὸς Β., ὅπου ὁ διαμελισμὸς εἶναι ἐλάχιστος καὶ συνεπῶς οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μικρᾶς διαρκείας, βροχαὶ κυρίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους). Τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα αὐξάνει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Ἡ μετὰβασις ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν κλίμα πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν γίνεται βραδέως, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ὄροσειραί, αἱ ὁποῖαι νὰ ἐμποδίζουσιν τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (κοιλὰς Ἀξιοῦ) καὶ ἀποτόμως, ὅπου ὑπάρχουν (Θεσσαλία, περιοχαὶ εὐρισκόμεναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων). Αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἔχουν κλίμα διαφορετικόν, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς κλίμα πόντιον (χειμῶν ψυχρὸς, θέρος δροσερόν, βροχαὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Λόγῳ τῶν κλιματικῶν διαφορῶν ἔχομεν καὶ διάφορον βλάστησιν. Αἱ νότιοι περιοχαὶ, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, ἔχουν πτωχοτέραν φυσικὴν βλάστησιν (τὰ δάση περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, αἱ δὲ πλαγιαί καὶ οἱ λόφοι καλύπτονται ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ θάμνους), λόγῳ ὅμως τοῦ ἡπιωτέρου κλίματός των εἶναι κατάλληλοι διὰ ποικίλας καλλιέργειας, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαῖον ρόλον παίζουν αἱ δεν-

δρῶδεις καλλιέργειαι (ἐλαῖται, ἔσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα). Πρὸς Β. αἱ ὄρειναι περιοχαί, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῶν βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση, αἱ δὲ πεδιναί, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν κλίματος, εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν κυρίως τῶν σιτηρῶν, δηλαδὴ παρουσιάζουν μονοτονίαν ἀπὸ ἀπόψεως καλλιεργειῶν.

Κάτοικοι.—Ἡ Βαλκανικὴ Χερσονήσος στερεῖται ὄχι μόνον ἐνότητος φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῆς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ ὅτι κεῖται μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, δηλ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἄφησαν ἐκεῖ τμήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπουδαῖα, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους τῆς (μικραὶ πεδιάδες καὶ στεναὶ κοιλάδες περιβαλλόμεναι ἀπὸ ὄροσειράς), ἡ ὁποία ἐπέτρεψε εἰς τοὺς λαοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν, νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικοὺς ἐθνικοὺς τῶν χαρακτῆρας. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰλλυριοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ Ἕλληνες. ✓

Ἑρωτήσεις.

1) Ποῖαι διαφοραὶ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν περιοχῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου ; 2) Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη διὰ τὴν Τουρκίαν ; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ φυσικοὶ λιμένες τῆς ΝΑ. Βουλγαρίας καὶ τῆς Νοτίου Γιουγκοσλαβίας ; 4) Διὰ τί τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον ;

III. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ἰταλικὴ Χερσόνησος εἶναι ἡ περισσότερον κατφικημένη χώρα τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτερα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικὰ τῆς προϊόντα. (Ἰταλία 310.000 τ.χμ., 41.000.000 κάτ., Βαλκανικὴ Χερσόνησος 530.000 τ.χμ., 30.000.000 κάτ., Πυρηναικὴ Χερσόνησος 590.000 τ.χμ., 30.000.000 κάτ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Ἰταλία συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεων τῆς Εὐρώπης.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Ἰταλία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν, ὅπως καὶ ἡ χώρα μας (Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία). Ἡ ἀκμή τῆς ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, ἡ ὁποία διευκολύνει τὰς ἐμπορικὰς καὶ πνευματικὰς τῆς σχέσεις μετὰ ἄλλας χώρας καθόσον κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῆς ΒΔ. καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ εὐκολος ὁμως συγκοινωνία τῆς συνετέλεσεν ὥστε νὰ ὑποστῇ πολλὰς ἐχθρικὰς ἐπιδρομὰς, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παρακμὴν τῆς ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἡ Ἰταλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ μικρὰ Κρατίδια, τῶν ὁποίων ἡ ἑνωσις εἰς ἓν Κράτος ἤρχισε τὸ ἔτος 1859 καὶ ἐτελείωσε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Ἡ ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ὅρια.—Ἡ Ἰταλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γαλλίας· πρὸς Α. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης· πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρρηνικῆς Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴν χωρίσωμεν εἰς

τρεις φυσικὰς περιοχὰς : α') εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, β') εἰς τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον καὶ γ') εἰς τὰς Νήσους.

α') Βόρειος Ἰταλία. Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχὰς : ἀπὸ τὰς Ἰταλικὰς Ἀλπεις καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

✚ Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις. Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Ἀλπεων, κατέρχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν εὐρίσκονται πρὸς Δ. (ὄρος Βίτσο 3.860 μ.). Αἱ Ἀλπεις ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Ἰταλίαν. Πρῶτον ἀποτελοῦν ἓν μέγα τεῖχος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ διαβοῦν ξένοι στρατοί. Δεύτερον χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχὰς τῶν καὶ τὰς αἰωνίους χιόνας τῶν (¹), εἶναι μία τεραστία ἀποθήκη κινητηρίου δυνάμεως (λευκὸς ἀνθραξ), ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Ἐκτὸς αὐτοῦ αἱ κοιλάδες τῶν, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη τῶν, εἶναι ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ἰδίως κτηνοτροφίας, ὅπως ὁλόκληρος ἡ περιοχή τῶν Ἀλπεων.

✚ Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου. Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου (μῆκος 400 χμ., πλάτος 100 χμ. περίπου), ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων, ἦτο ἄλλοτε κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς. Οὗτος ὀφείλει τὸν ἀρχικὸν σχηματισμὸν τοῦ εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ἀργότερον ὅμως μετεβλήθη εἰς ξηρὰν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ Ἀπέννινα (ὅπως καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Κάτω Δουνάβεως). Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι τελείως ἐπίπεδον. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων ἐκτείνεται μία λοφώδης ζώνη, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Πάδος. Οὗτος διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὄρος Βίτσο πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν, ὅπου σχηματίζει Δέλτα, τὸ ὁποῖον συνεχίζει τὴν αὕξησιν τῆς κοιλάδος. Παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου ἐκτείνε-

(¹) Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 3.000 μ. περίπου αἱ Ἀλπεις καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων, αἱ ὁποῖαι, ἐπειδὴ δὲν προλαμβάνουν νὰ λειώσουν τελείως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, λέγονται αἰώνιοι χιόνες.

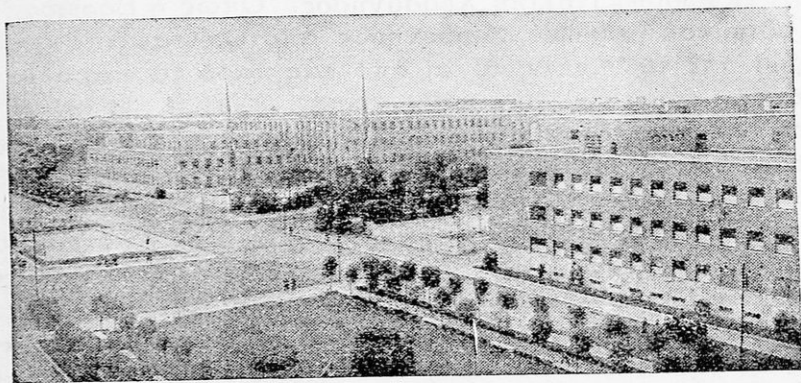
ται καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Ἀδίου, τοῦ δευτέρου ποταμοῦ τῆς Βορείου Ἰταλίας.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι τὸ ὄρεινόν τεῖχος, τὸ ὅποιον περιβάλλει τὴν κοιλιάδα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμὸν. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου. Τὸ κλίμα αὐτὸ (τὸ θέρος θερμὸν καὶ ὑγρὸν εἰς τὴν ἀρχὴν) εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν προϊόντων τῶν θερμῶν χωρῶν: τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ὀρύξης (εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν οἱ βορειότεροι ἀγροὶ ὀρύξης ὄλου τοῦ Κόσμου). Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σίτος, ζαχαροῦχα τεύτλα, λαχανικά, ζωοτροφικά προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ὅποια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ πολὺ θερμὰ θέρη καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἄρδευσιν (ὅπως καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς χώρας μας). Αὕτη ἐπιτυγχάνεται χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα καὶ εἰς τὰ κατασκευασθέντα ἀρδευτικά ἔργα.

Ἐπὶ τῆς λοφώδους περιοχῆς καλλιεργεῖται κυρίως ἡ ἄμπελος καὶ ἡ μορέα. Τοῦτο συμβαίνει πρῶτον, διότι εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων οἱ παγετοὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἶναι πολὺ σπάνιοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶναι πολὺ συχνοὶ. Δεύτερον, διότι ὁ ἀῆρ ἀνανεοῦται συνεχῶς (τὴν ἡμέραν ἀνέρεχεται ἀπὸ τὴν πεδιάδα πρὸς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ τὴν νύκτα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον). Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δὲν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν, ὅπως τοῦ περνονοσπόρου. Τὸ ὑνάντιον ἢ στάσιμος ὑγρὰ καὶ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς πεδιάδος συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν τῆς ἀμπέλου. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπῃ ὡς πρὸς τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν. Γενικῶς ἡ κοιλὰς τοῦ Πάδου, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα τῶν ποταμῶν της, εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας. Τὸ πολὺ ὁμῶς ψυχρὸς τοῦ χειμῶνος δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον τὴν διακρίνει κυρίως ἀπὸ τὰς λοιπὰς περιοχὰς.

† Έκτός της ανεπτυγμένης της γεωργίας ή Βόρειος Ίταλία παρουσιάζει και σπουδαίαν βιομηχανικήν ανάπτυξιν. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἄφθονον κινητήριον δύναμιν, τὴν ὁποίαν προμηθεύουν αἱ ᾿Αλπεις (λευκὸς ἄνθραξ), εἰς τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα τῆς πεδινῆς καὶ ὄρεινῆς περιοχῆς καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

† Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι: Πρὸς Δ., εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πεδεμοντίου, κεῖται τὸ Τουρίνον (600.000 κάτ.), ἡ δευτέρα βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ίταλίας χάρις εἰς τὴν καλὴν τῆς συγκοινωνίαν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον

Μιλᾶνον. Ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις.

συγκεντροῦνται αἱ ὁδοὶ αἱ κατερχόμεναι ἐκ τῶν Δυτικῶν ᾿Αλπεων (βιομηχανίαι αὐτοκινήτων, ὑφασμάτων, τροφίμων, χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς πεδιάδος κεῖται τὸ Μιλᾶνον (1.000.000 κάτ.), ἡ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ πρώτη εἰς βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον πόλις τῆς Ίταλίας (βιομηχανίαι κυρίως ὑφασμάτων καὶ χημικῶν προϊόντων). Τὴν ἀνάπτυξιν του ὀφείλει εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται αἱ ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Ίταλίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Παρὰ τὰ ᾿Απέννινα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Μιλᾶνον μὲ τὴν Ρώμην, κεῖται ἡ Βολωνία

(250.000 κάτ.). Εἰς τὰ παράλια κεῖται ἡ ὀνομαστή **Βενετία** (260.000 κάτ.), ἡ ὁποία σήμερον εἶναι κυρίως βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων καὶ πολεμικὸς ναύσταθμος, ἡ **Τεργέστη** (250.000 κάτ.) καὶ τὸ **Φιοῦμε**, αἱ ὁποῖαι χάρις εἰς τὴν καλὴν τῶν συγκοινωνιᾶν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἐξυπηρετοῦν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τοῦ Δουνάβεως (Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας, Οὐγγαρίας). Τὸ διαμετακομιστικὸν ὁμῶς ἐμπόριον τῶν δύο αὐτῶν Ἰταλικῶν λιμένων ὑφίσταται μεγάλον συναγωνισμόν ἀπὸ τὸν γιουγκοσλαυικὸν λιμένα **Σούσακ**, ὁ ὁποῖος ιδρύθη κατὰ τὸ 1924).

β') Ἡ κυρίως Ἰταλικὴ Χερσόνησος. Ὅπως ἡ Βόρειος Ἰταλία, οὕτω καὶ ἡ κυρίως Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τὰ παράλια πεδιάδας καὶ ὁροπέδια.

Τὰ Ἀπέννινα. Εἶναι μία μακρὰ ὁροσειρά, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν σκελετὸν τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου (ὅπως ἡ Πίνδος εἰς τὴν χώραν μας). Ἡ ὑψηλότερα κορυφή τῶν εἶναι περίπου ἴση μὲ τὴν τοῦ Ὀλύμπου (Γκράν Σάσο 2.921 μ.). Τὰ Ἀπέννινα διαφέρουν τῆς Πίνδου, διότι λόγῳ τῶν πολλῶν αὐχένων τῶν δὲν ἐμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀκτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἀπὸ τῶν πηγῶν τῶν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ κλίμα γενικῶς μεταβάλλεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ὅσον κατερχόμεθα πρὸς Ν., τόσον τὸ κλίμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς γίνεται θερμότερον καὶ ξηρότερον. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν, διότι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικοὺς ἀνέμους. Λόγῳ τοῦ μικροῦ τῶν ὕψους καὶ τῶν ὀλιγωτέρων τῶν βροχῶν δὲν ὑπάρχουν αἰῶνιοι χιόνες ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις. Ἡ μικρὰ ποσότης τῶν βροχῶν ἐπιδρᾷ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ θάμνους καὶ πτωχὰ λειβάδια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ὁρεινὴ περιοχή τῶν Ἀπεννίνων εἶναι ἄραιως κατῳκημένη. Οἱ κάτοικοι τῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν τῶν μικρῶν ζώων. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰς χαμηλοτέρας πλαγιάς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κυρίως ἐλαῖα, ἄμπελοι

καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ περιοχαὶ αὗται συγκεντρώνουν καὶ τὸν περισσότερον πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, ὅπως εἰς τὰς Ἑλπίεις, διότι τὰ Ἀπέννινα εἶναι πτωχότερα εἰς κινήτηριον δύναμιν.

Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὄροπέδια. Αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδινὰί περιοχαὶ τῆς Ἰταλίας εἶναι μικραὶ καὶ ὀφείλουν τὸν σχηματισμόν των εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας). Αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν εὐρίσκονται εἰς τὴν δυτικὴν καὶ νότιον πλευράν. Ἀποτελέσμα των τοπι-

Βενετία. Ἡ μεγάλη διώρυξ.

κῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμός πολλῶν καὶ βαθέων ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ὕλικά. Δηλαδή ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι ὁ Βεζούβιος (1.200 μ.). Αἱ πεδινὰί αὗται περιοχαὶ, ἐπειδὴ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ σαθρωμένα ἡφαιστειογενῆ πετρώματα⁽¹⁾, εἶναι πολὺ εὐφοροί. Τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν,

(1) Τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα περιέχουν τὰ εὐφορώτερα συστατικά ἀπὸ ὅλα τὰ πετρώματα.

ὅπως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς χώρας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καλλιεργοῦνται προϊόντα ὅμοια μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συναντῶμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος: δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἰδίως ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Αἱ πεδιναὶ περιοχαί, χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν των, εἶναι περισσότερον κατῳκημέναι ἀπὸ τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν. Ὁ πληθυσμὸς ὅμως δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένος. Περισσότερον κατῳκημέναι εἶναι αἱ λοφώδεις περιοχαὶ καὶ τὰ ὀροπέδια τὰ κείμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεννίνων. Τοῦνοντιον αἱ πεδιάδες (ἐξαιρέσει τῆς Καμπανίας) εἶναι ἀραιότερον κατῳκημέναι, διότι συχνὰ εἶναι ἐλώδεις καὶ συνεπὶς εἶναι κέντρα ἐλονοσίας. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν, ἰδίως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης.

† Τὰς πόλεις τῆς κυρίως Χερσονήσου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: Πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των κυρίως εἰς τὴν θαλασσίαν των συγκοινωνίαν, ἡ ὁποία βεβαίως ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ πόλεις αὗται εἶναι: πρὸς Β. ἡ Γένουα (630.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεύτερος τῆς Μεσογείου μετὰ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν τῆς. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἐκ τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης κατερχόμεναι ὁδοὶ συναντοῦν τὴν μεγάλην θαλασσίαν ὁδόν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Γένουα ἐξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἰταλίας (ἄνθραξ, πρῶται ὕλαι) καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὁποῖα δέχεται ὁ λιμὴν τῆς, ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς (ὕφαντουργεῖα, ναυπηγεῖα). Νοτιώτερον τῆς Γενούης εἶναι τὸ Λιβόρνον (125.000 κάτ.), κέντρον μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα σιδήρου τῆς μικρᾶς νήσου Ἑλβας. Εἰς τὰ παράλια τῆς εὐφόρου Καμπανίας καὶ εἰς τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κεῖται ἡ Νεάπολις (875.000 κάτ.), λιμὴν τροφοδοτήσεως τῶν μεγάλων πλοίων, τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν χωρῶν

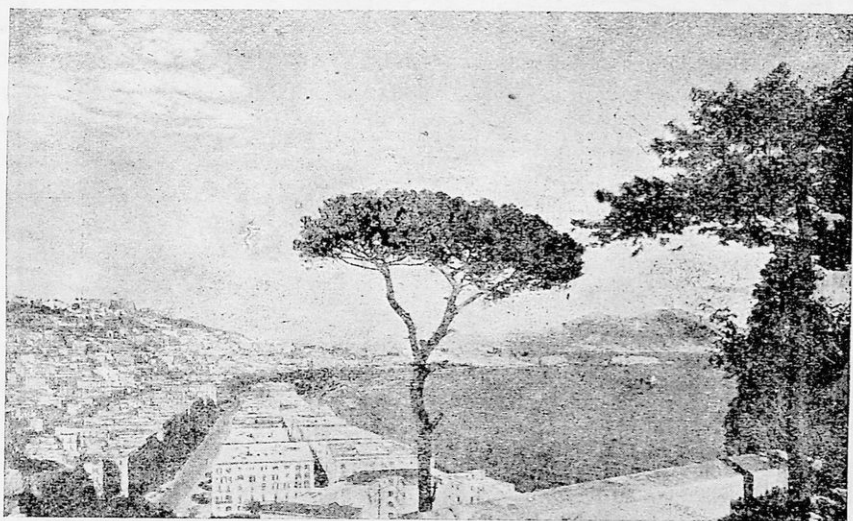
τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τῆς πεδιάδος τῆς ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν

τῶν τροφίμων. Εἰς τὰ ΝΔ. παράλια εἶναι τὸ Μπάρι καὶ τὸ Πρίντεζι, ὁ πλησιέστερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γενικῶς οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς κυρίως Χερσο-

νήσου εὐρίσκονται εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ ὅτι αἱ περιοχαὶ αὗται ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας πεδιάδας, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ὅτι κεῖνται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία διασχίζει τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ εἰς τὸν πολιτικόν των ρόλον. Αὗται εἶναι ἡ **Φλωρεντία** (315.000 κάτ.), σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν καὶ κυρίως

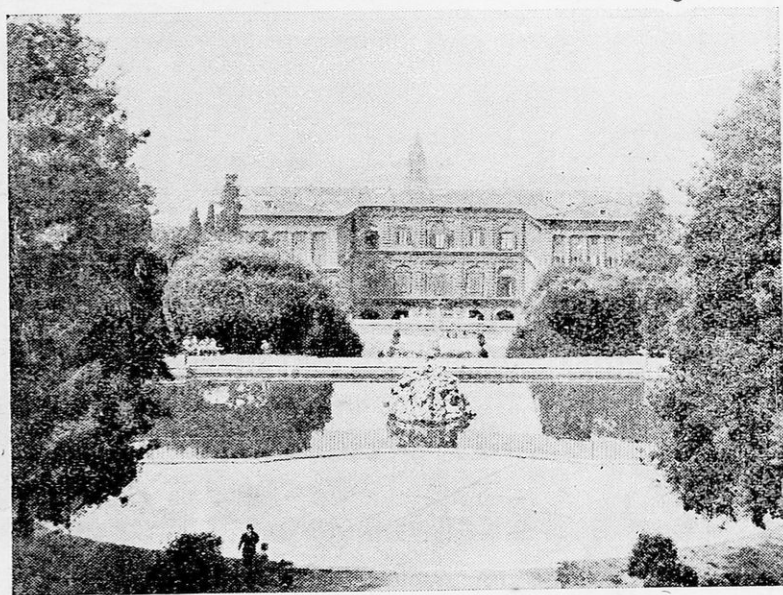
Νεάπολις. Γενικὴ ἄποψις.

ἡ **Ρώμη** (1.120.000 κάτ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, 22 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμὴν της κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὴν κεντρικὴν της θέσιν ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνάπτυξις της ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

γ') **Αἱ Νῆσοι.** Αἱ σπουδαιότεραι Ἰταλικάι νῆσοι εἶναι δύο: ἡ **Σικελία** καὶ ἡ **Σαρδηνία**.

Ἡ **Σικελία.** Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα τριγωνικόν,

εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν κυρίως Ἱταλικὴν Χερσόνησον, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν σήμερον χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης. Ἀποτέλεσμα τοῦ χωρισμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν ἡφαιστείων **Αἵτνας** καὶ **Στρομπόλι**, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ συχνοὶ σεισμοί, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν χώραν τόσον εἰς τὴν Σικελίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἱταλίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν, τῆς ὁποίας

Φλωρεντία. Τὸ ἀνάκτορον Πίττι.

αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εὐρίσκονται πρὸς Α. (Αἷтна 3.274 μ.) καὶ πρὸς Β. καὶ ἀπὸ εὐφόρους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια. Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ἥπιον, ἰδίως εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος συντελεῖ, ὥστε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ καλλιεργῶνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ νὰ τρέφονται μικρὰ ζῷα, εἰς δὲ τὰ παράλια νὰ καλλιεργῶνται κυρίως ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἐλαῖαι,

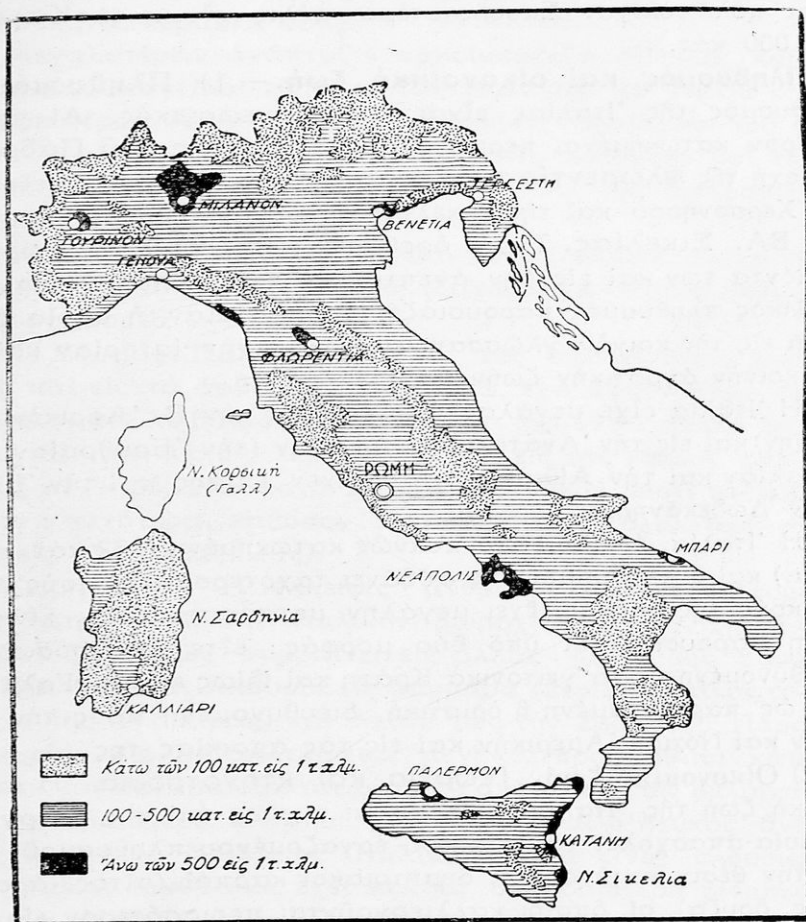
ἄμπελοι, ἔσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά κτλ.). Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων θερμῶν χωρῶν (ζαχαροκάλαμον, φοίνικες, μπανά- ναι). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ἄλιεῖα καὶ ἡ ναυτιλία. Ὁ πληθυσμός, ὁ ὁποῖος εἶναι πολὺ πυκνός, δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανε- νημένος. Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκ- τάσεως, εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένον, τὰ παράλια ὁμῶς, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη των καὶ τὴν καλὴν των συγκοινωνίαν,

Ρώμη. Ἀποψὶς τοῦ ΒΔ. τμήματος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Πέτρου.

συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ βόρειαι ἄκται καὶ αἱ πλαγίαι τῆς Αἴτνας, χάρις εἰς τὰ ἐξαιρετικῶς εὐ- φορα ἡφαιστειογενῆ ἐδάφη των, συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν πλέον πυκνοκατῳκημένων περιοχῶν τῆς γῆς (500 κάτ. εἰς ἑκα- στον τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εὐρίσκονται εἰς τὰς βο- ρεῖους καὶ ἀνατολικὰς ἄκτας. Αὗται εἶναι: τὸ Παλέρμον (390.000 κάτ.), ἡ Μεσσήνη (180.000) κάτ.) καὶ ἡ Κατάνη (230.000 κάτ.).

Ἡ Σαρδηνία. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Σικελίας. Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν ἐκ κρυσταλλικῶν κυρίως πετρωμάτων καὶ ἀπὸ στενὰς πε-

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἰταλίας.

διάδας παρὰ τὰ παράλια, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνήθως ἐλώδεις. Τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, ὅπως καὶ τῆς Σικελίας, ὁ πληθυσμὸς ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (βόες

καί πρόβατα), εἶναι πολὺ ἀραιός. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Σαρδηνίας ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς γεωργίας καὶ ὥς ἐκ τούτου τὰ εἰσοδήματά των εἶναι πολὺ ὀλίγα. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι τὸ **Κάλιαρι** (100.000 κάτ.)†

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — 1) Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Αἱ περισσότερον κατῳκημέναι περιοχαὶ εἶναι ἡ **πεδιάς τοῦ Πάδου**, ἡ περιοχή τῆς **Φλωρεντίας** καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες τῆς **Χερσονήσου** καὶ τῆς **Σικελίας**, ἰδίως τῆς **Νεαπόλεως** καὶ τῆς **ΒΑ. Σικελίας**. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά προϊόντα των καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην των βιομηχανίαν. Ὁ Ἰταλικὸς πληθυσμὸς παρουσιάζει ὁμοιογένειαν, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν κοινὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀγροτικὴν ζωὴν.

Ἡ Ἰταλία εἶχε μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν (τὴν **Λιβύην**) καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν (τὴν **Ερυθραίαν**, τὴν **Σομαλίαν** καὶ τὴν **Αἰθιοπίαν**). Κατεῖχεν ἐπίσης καὶ τὴν Ἑλληνικὴν **Δωδεκάνησον**.

Ἡ Ἰταλία, ἐπειδὴ εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη (132 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει ταχύτερον ἀπὸ τοὺς οἰκονομικοὺς τῆς πόρους, ἔχει μεγάλην μεταναστευτικὴν κίνησιν. Αὕτη παρουσιάζεται ὑπὸ δύο μορφάς: εἴτε ὥς προσωρινή, διευθυνομένη εἰς τὰ γειτονικά Κράτη καὶ ἰδίως εἰς τὴν **Γαλλίαν**, εἴτε ὥς παρατεταμένη ἢ ὀριστική, διευθυνομένη πρὸς τὴν **Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν** καὶ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς.

2) **Οἰκονομικὴ ζωή.** **Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.** Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλίας στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς γεωργίας, ἡ ὁποία ἀπασχολεῖ τὰ 54 % τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ **δημητριακοὶ καρποὶ** (σῖτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα), οἱ ὁποῖοι καλλιεργοῦνται περισσότερο εἰς τὴν **Βόρειον Ἰταλίαν**, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Μεγάλαν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἰς τὴν κυρίως **Χερσόνησον** καὶ εἰς τὰς **Νήσους**, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν. Ἡ **ἐλαία** κατέχει τὸ δέκατον τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν **δευτέραν**

Π. Ι. 'Ηλιοπούλου

θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου μετὰ τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ ὁπω-
ραι κατέχουν ἐξέχουσιν θέσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς
Ἰταλίας (ἐσπεριδοειδῆ, μήλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, ἀμύγδαλα,
δαμάσκηνα, κεράσια κτλ.).

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἄμπελος, καθόσον
αὕτη καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Ἡ Ἰταλία κατέχει
τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου
μετὰ τὴν Γαλλίαν. Μεγάλας ἐκτάσεις κατέχουν καὶ τὰ λα-
χανικά, καθόσον ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ
ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμέναι
εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου (ζαχαροῦχα τεύτλα, κάνναβις,
καπνός, μορέαι).

Ἡ Βόρειος Ἰταλία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῆς βρο-
χᾶς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά της ἔργα, ἔχει ἀφθονώτερα φυσικὰ
καὶ τεχνικὰ λειβάδια, εἰς τὰ ὅποια τρέφονται πολλὰ μεγάλα
ζῷα. Εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς νήσους τρέφονται
ιδίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν, διότι τὰ λειβάδια
εἶναι πτωχότερα, καθόσον αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι (ὅπως
καὶ εἰς τὴν χώρας μας).

Βιομηχανία. Ἡ ἔλλειψις ἄνθρακος καὶ μεταλλευμάτων
δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν Ἰταλικὴν βιομηχανίαν νὰ λάβῃ μεγάλην
ἀνάπτυξιν, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης.
Ἡ Ἰταλία εἶναι πλουσία εἰς μάρμαρα (περίφημα εἶναι τὸ μάρ-
μαρα τῆς Καρράρας) καὶ θεῖον (εἰς τὴν Σικελίαν). Παρὰ τὴν
πτωχείαν εἰς μεταλλεύματα, μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλή-
θησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.
Ἡ σπουδαιότερα κινητήριος δύναμις εἶναι ὁ λευκὸς ἄνθραξ.
Ὡς ἐκ τούτου ἡ Βόρειος Ἰταλία, ἡ ὁποία εἶναι πλουσιωτέρα
εἰς λευκὸν ἄνθρακα, ἔχει καὶ τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ
κέντρα. Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει
ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων (μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ
μαλλίνων), καθόσον αὕτη ὡς κινητήριον δύνσμιιν χρησιμοποιεῖ
τὸν λευκὸν ἄνθρακα. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μι-
λάνον. Ἀκολουθοῦν ἡ μεταλλουργία, καθόσον αὕτη ἔχει ἀπό-
λυτον ἀνάγκην ἄνθρακος (σπουδαιότερα κέντρα εἶναι τὸ Του-
Γεωγραφία τῆς Ευρώπης (Έκδ. 1948)

ρίνον, τὸ Μιλᾶνον, ἡ Γένουα καὶ τὸ Λιβόρνον), ἡ βιομηχανία χημικῶν προϊόντων (κυρίως λιπασμάτων χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν) καὶ εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρων, ζυμαρικών, κονσερβῶν, οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν, τυροῦ, βουτύρου κτλ.).

Συγκοινωνία. Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Μικροτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, τῶν ὁποίων τὸ ὀλικὸν μῆκος ἀνέρχεται εἰς 22.000 χμ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς πλωτὰς ὁδοὺς, αὗται ἀνέρχονται εἰς 2.500 χμ. καὶ εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰτα-

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας.

λιαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν, ἔχει τὴν πυκνότεραν συγκοινωνίαν ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους τῆς (πεδιάς) καὶ ἡ καλὴ γεωγραφικὴ τῆς θέσις, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν Ἰταλίαν αἱ ἐκ τῶν Ἀλπεων κατερχόμεναι ὁδοί. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὀφείλεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων Γενούης καὶ Τεργέστης. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται ἀτμοπλοϊκῶς (Πειραιεὺς — Πρίντεζι), σιδηροδρομικῶς (Ἀθηναί — Θεσσαλονίκη — Βελιγράδιον — Μιλᾶνον) καὶ ἀεροπορικῶς (Φάληρον — Πρίντεζι).

Ἐμπόριον. Αἱ ἐξαγωγαὶ τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνουν κυρίως δύο κατηγορίας ἐμπορευμάτων: βιομηχανικὰ προϊόντα τῆς Βορείου Ἰταλίας (ὑφάσματα, μηχαναί, αὐτοκίνητα) καὶ

γεωργικά προϊόντα της κυρίως Χερσονήσου και των Νήσων (έσπεριδοειδή, έλαιον, οίνος, σταφυλαί, διάφοροι όπωροι, λαχανικά).

Αί εισαγωγαι αποτελοούνται κατά μέγα μέρος από πρώτας ύλας, άπαραιτήτους διά την βιομηχανίαν της (βάμβακα, έριον, μέταξαν, σίδηρον, άνθρακα, πετρέλαιον κ. ά.), καθόσον ή Ίταλία είναι πτωχή εις πρώτας ύλας. Μέχρι πρό τινων έτών ή Ίταλία εισήγε και μεγάλην ποσότητα σιτηρών, σήμερα όμως, χάρις εις τά έκτελεσθέντα μεγάλα άποξηραντικά και άρδευτικά έργα και εις την βελτίωσιν των μεθόδων καλλιιεργείας, τά γεωργικά της προϊόντα είναι σχεδόν άρκετά διά την διατροφήν τοϋ πληθυσμοϋ της. Εις την Έλλάδα ή Ίταλία έξάγει ύφάσματα και νήματα, θεϊον, μηχανάς, φαρμακευτικά προϊόντα, ζάχαριν κτλ. Έκ της Έλλάδος εισάγει καπνόν, έλαιον, μεταλλεύματα, δασικά προϊόντα (κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον κτλ.).

✓ Όχι σφισιάς

III. Η ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εισαγωγή. — Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσονήσος κατέχει τὴν ΝΔ. γωνίαν τῆς Εὐρώπης. Αὕτη ὁμοιάζει μὲ τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον, διότι χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην διὰ τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Διαφέρει ὅμως ἀπὸ τὰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου, διότι ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν (590.000 τ. χμ.) καὶ ὀγκῶδες σχῆμα.

Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ διαμερίσματα, καθόσον διασχίζεται ἀπὸ πολλὰς ὀροσειράς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἡ διαμόρφωσις αὕτη τοῦ ἐδάφους τῆς μᾶς ἐξηγεῖ τὰ ἐξῆς σπουδαῖα ἱστορικά της γεγονότα. Πρῶτον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσονήσος ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ κρατίδια ἀνεξάρτητα μεταξύ των. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολιτικὴ τῆς ἐνότης δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἡ Πορτογαλία εἶναι Κράτος ἀνεξάρτητον τῆς Ἰσπανίας. Δεύτερον, ὅτι ὅλοι οἱ ξένοι κατακτηταί, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ὑποτάξουν, συνήντησαν πολὺ μεγάλας δυσκολίας (Ρωμαῖοι, Βάνδαλοι, Βησιγότθοι, Ἀραβες, Ναπολέων). Τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μὲ τὸν μακρὸν αὐτῆς ἐμφύλιον πόλεμον.

Ὅρια. — Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσονήσος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. καὶ τὰ ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς τὰ ΝΔ. καὶ ΒΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀπὸ τὴν Γαλλίαν χωρίζεται διὰ τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι θαλάσσαι συγκοινωνίαι τῆς Εὐρώπης (ἡ συγκοινωνία τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς συγκοι-

ωνίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ) αἱ χώραι τῆς (Ἰσπανία, Πορτογαλία) ἦσαν κατὰ τὸ παρελθὸν αἱ πρῶται ἀποικιακαὶ δυνάμεις τοῦ Κόσμου. Ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ των Κράτους ἐλάχιστον τμῆμα παραμένει σήμερον ὑπὸ τὴν κατοχὴν των.

(**Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.**—Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται :

(**α')** Ἀπὸ ἓν μέγα ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον κατέχει σχεδὸν ὁλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χερσονήσου. Τὸ ἐκτεταμένον αὐτὸ ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον οἱ Ἰσπανοὶ ὀνομάζουν «Μεζέτα» (δηλ. Τράπεζα), διασχίζεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπὸ χαμηλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι τὸ χωρίζουν εἰς διαμερίσματα ἓν εἶδει λεκάνης: ὄροπέδια τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης, τῆς Νέας Καστίλλης, λεκάνη τοῦ Ἑβρου. Ὑψηλότερον εἶναι τὸ ὄροπέδιον τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης καὶ χαμηλότερον τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἑβρου χωρίζεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν μὲ μίαν λεπτήν ὄροσειράν (ὄρ. Καταλανίας, τὴν ὁποίαν εὐκόλως διέσχισαν τὰ ρέοντα ὕδατα. Συνεπῶς ἡ περιοχὴ αὕτη ὑπέστη μεγαλυτέραν διάβρωσιν, ἔν μέρει μέρος τῶν ὑλικῶν τῆς παρεσύρθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εὐρίσκεται εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον.

(**β')** Ἀπὸ δύο μεγάλας ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐπεκτείνονται εἰς τὰς δύο πλευράς τοῦ ὄροπεδίου: Τὰ Πυρηναικὰ πρὸς Β. (ὕψηλότερα κορυφὴ 3.400 μ.) καὶ ἡ Μπετικὴ Κορδιλλιέρα πρὸς Ν., ἡ ὁποία ἔχει καὶ τὴν ὑψηλότεραν κορυφὴν τῆς Χερσονήσου (3.480 μ.). Προέκτασις τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας εἶναι αἱ νήσοι Βαλεαρίδες.

(**γ')** Ἀπὸ παραλίους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας, σπουδαιότεραι τῶν ὁποίων εἶναι : τῆς Βαλέντσιαις καὶ τῆς Μουρκίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνδαλουσίαις καὶ τοῦ Τάγου εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ μορφὴ αὕτη τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν γεωλογικὴν τῆς ἱστορίαν. Ἀρχικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὄροπεδίου ὑπῆρχε μία ὀρεινὴ περιοχὴ, ἡ ὁποία μετεβλήθη εἰς ὄροπέδιον ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν. Κατόπιν ἐσχηματίσθησαν αἱ ὄροσειραι τῶν Πυρηναικῶν καὶ τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας, αἱ ὁποῖαι, ὡς νεώτεραι, εἶναι καὶ ὑψηλότεραι, διότι

υπέστησαν ὀλιγωτέραν διάβρωσιν. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων αὐτῶν ὀροσειρῶν μερικαὶ περιοχαὶ τοῦ ὀροπεδίου υπέστησαν ἀνύψωσιν, ἄλλαι δὲ περιοχαὶ παρὰ τὰ παράλια υπέστησαν καθίζησιν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι υπέστησαν ἀνύψωσιν, χωρίζουν τὸ ὀροπέδιον εἰς διαμερίσματα (Κανταβρικά ὄρη, Σελτιβερικά ὄρη, Σιέρα Ἑστρέλλα, Γρέντος, Γκουανταράμα, ὀροσειραὶ τῆς Καταλανίας). Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι υπέστησαν καθίζησιν, κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως τὰ ἀβαθέστερα τμήματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες (ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου).

(**Ὑδρογραφία.**— Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὑδάτων τῆς Χερσονήσου χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, διότι ἡ γενικὴ κλίσις τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἐξ Α. πρὸς Δ. Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς σπουδαιότεροι εἶναι: ὁ Ἑβρος, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ Γκουαντιάνα, ὁ Τάγος καὶ ὁ Ντοῦρος, οἱ ὁποῖοι χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ἐκτὸς τοῦ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης, οἱ ποταμοὶ τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου δὲν εἶναι πλωτοί, διότι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες δὲν εἶναι ἄφθονοι. Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ ρεῦμα τῶν διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας, διότι διασχίζουν περιοχὰς μὲ διαφορετικὸν ὕψος (ὀροπέδιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, πεδιάδες μικραὶ εἰς τὰ παράλια).

(**Κλίμα.**— Τὸ κλίμα τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν.

Τὰ ὀροπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐπειδὴ περιβάλλονται ἀπὸ ὄρη καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν (χειμῶν πολὺ ψυχρὸς, θέρος πολὺ θερμὸν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ βραχεῖαι) καὶ δέχονται ὀλίγας βροχάς.

Τὰ ἀνατολικά καὶ νότια παράλια ἔχουν κλίμα μεσογειακόν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμὸν, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον).

Τὰ βορειοδυτικὰ παράλια, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς

εὐλαβ. ὁρουνό
 τοὺς συχνοὺς βορειοδυτικοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν κλίμα ὡκεάνειον (χειμῶν ἡπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).+

(**Βλάστησις καὶ προϊόντα.**— Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ περιοχὴ τοῦ ὀροπεδίου, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν καὶ αἱ βροχαὶ ὀλίγαι, εἶναι χώρα

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου.

στεππώδης. Ὡς ἐκ τούτου αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι: ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων κατὰ τρόπον νομαδικόν, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου καὶ κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρδευσις, ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν λαχανικῶν.

+ Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν νότιοανατολικῶν παραλίων, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, καλλιεργοῦνται κυρίως μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἑσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωρο-

φόρα δένδρα, λαχανικά, σίτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα κτλ.). Μεγάλη ποικιλία καλλιεργείων παρατηρεῖται εἰς τὰς πεδιάδας, χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπουν δύο ἕως τέσσαρας ἐσοδείας κατ' ἔτος ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους.

(Αἱ περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῶν παραλίων τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι πτωχαὶ εἰς δάση, διότι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ νότια ἰδίως παράλια κατέχει ἡ φελλοφόρος δρυς.

Αἱ βορειοδυτικαὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας καὶ κανονικωτέρας τῶν βροχάς, εἶναι πλούσιαι εἰς δάση καὶ εἰς λειβάδια. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαία οὔτε ἡ ἄμπελος, ὃ δὲ σίτος ἔχει ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τὸν ἀραβόσιτον. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα λειβάδια τρέφονται μεγάλα ζῶα καὶ ὄχι πρόβατα, διότι τὰ μεγάλα ζῶα (ἀγελάδες, βόες) παρέχουν μεγαλύτερον εἰσόδημα.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις.—Ἡ Πυρηναικὴ Χερσόνησος περιλαμβάνει δύο Κράτη: τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.)

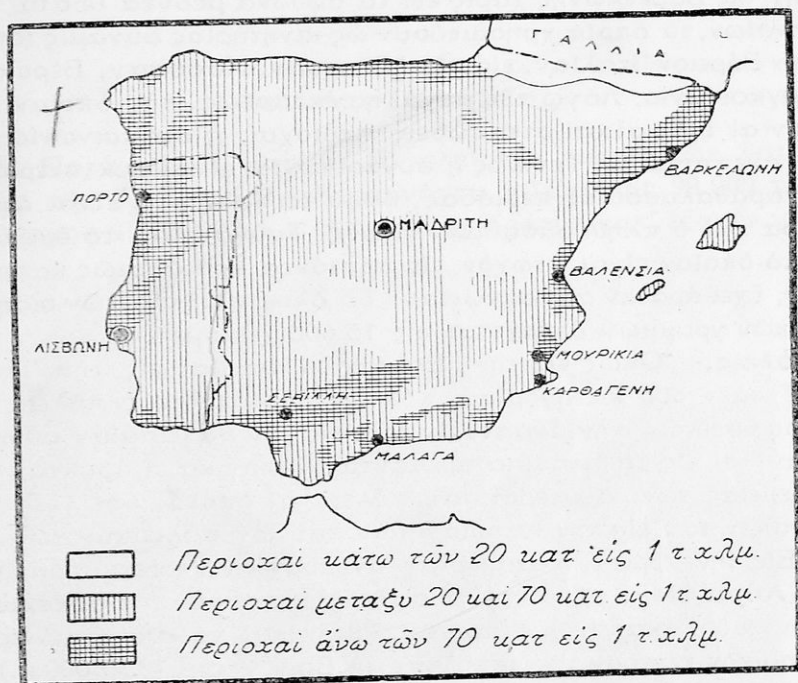
✓ + Α'. ΙΣΠΑΝΙΑ

+ Ἡ Ἰσπανία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου. ("Ἐκτασίς 500.000 τ.χμ., πληθυσμὸς 24.000 000 κάτ.). Ὡς ἐκ τούτου ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν ὅλαι αἱ κατηγορίαι τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν.

(**Οἰκονομικὴ ζωή.**—Γεωργία. Αἱ πλουσιώτεραι περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ γεωργικῆς ἀπόψεως εἶναι αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες. Αὗται, χάρις εἰς τὸ εὐφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφος τῶν καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά τῶν ἔργα, ἔχουν μεταβληθῇ εἰς πραγματικοὺς κήπους. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αἱ πυκνότερον κατ' ἡμετέραν περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας. Ἡ πυκνότης ὁλοκλήρου τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχεται εἰς 48 κατ. εἰς 1 τ.χμ. Εἰς τὴν γεωργίαν τῆς Ἰσπανίας πρωτεύουσάν θέσιν κατέχουν αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, ὀπωροφόρα

δένδρα, λαχανικά). Είς τὰ νότια παράλια, χάρις εἰς τὸ γλυκὺ κλίμα τῶν, καλλιεργοῦνται καὶ φυτὰ θερμῶν χωρῶν (βανάναι, φοίνικες).

(Βιομηχανία. Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, ἡ Ἰσπανικὴ βιομηχανία παρουσιάζει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς ὑπώρειας τῆς

Χάρτης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου.

Σιέρα Μορένα ὑπάρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ὕδραργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ. Εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κανταβρικῶν ὄρεων ὑπάρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ἀνθρακός καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ σιδήρου ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ πόλις τοῦ Μπιλμπάο. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεταλλευμάτων τῆς Ἰσπανίας ἐξάγε-

ται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀκατέργαστον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ποσότης ἀνθρακος διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν του.

Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰς μεταλλευτικὰς περιοχάς, ὑπάρχουν καὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθράκων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν των. Αὗται εἶναι αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βαρκελώνης χάρις εἰς τὰ ἀφθονα ρέοντα ὕδατα τῶν Πυρηναίων, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς κινητήριος δύναμις (ὅπως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, εἰς τὴν Ἑδεσσαν, Νάουσσαν, Βέροϊαν).

Συγκοινωνία. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὅποίαν κατέχουν αἱ ὄρειναι καὶ στεππώδεις περιοχαί, ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Γενικῶς ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνότερα εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας, ὅπου τὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ ὁ πληθυσμὸς πυκνότερος. Τούναντιον τὸ ἐσωτερικόν, τὸ ὅποῖον εἶναι πτωχόν εἰς προϊόντα καὶ ἀραιῶς κατῳκημένον, ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν. Τὸ ὅλικόν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 15.600 χιλιόμετρα.

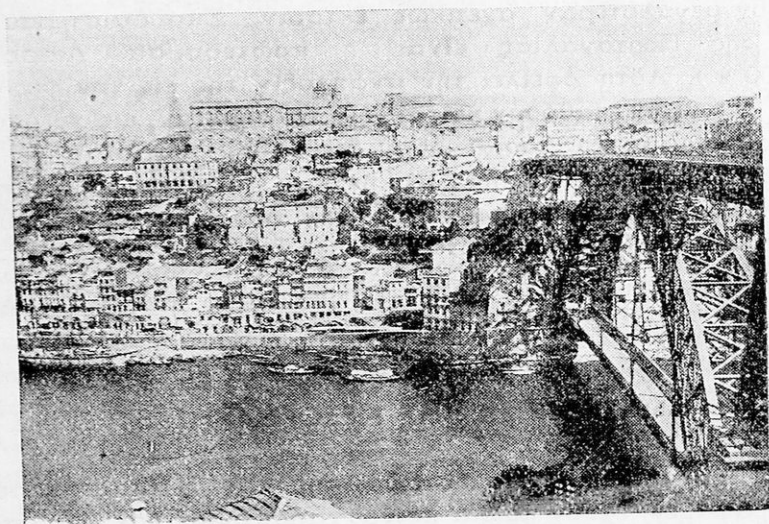
Πόλεις.—Ὅπως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἔχομεν δύο κατηγορίας πόλεων. Πρῶτον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα (γεωργικὰ ἢ ὀρυκτὰ) τῆς περιφερείας των. Δεύτερον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ τὸν πολιτικόν των ρόλον. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν αἱ περισσότεραι πόλεις: Αὗται εἶναι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου: ἡ Βαρκελώνη (πλέον τοῦ 1 ἑκατ. κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν καὶ τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας, ἡ Βαλέντσια (350.000 κ.), ἡ Μουρκία (165.000 κ.) καὶ ἡ Μαλάγα (200.000 κ.). Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν (εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας) ἡ Σεβίλλη (240.000 κ.), εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν τὸ Μπιλμπάο (175.000 κ.) καὶ ὁ Ἅγιος Σεβαστιανός. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν εἶναι ἡ Μαδρίτη (1.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας καὶ συνεπῶς τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν τῆς κέντρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκτίσθη καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Χερσονήσου.

Συμπέρασμα. Ἡ Ἰσπανία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική,

ὅπως καὶ ἄλλαι χώραι τῆς Μεσογείου, καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐμπορίου. Εἰς τὰς ἐξαγωγὰς τῆς τῆν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἰδίως αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (οἶνος, ἔλαιον, ὀπώραι, φελλός). Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουν τὰ ἀκατέργαστα ὀρυκτὰ καὶ ἰδίως ὁ σίδηρος. Τὰ ἐξαγόμενα βιομηχανικὰ προϊόντα εἶναι ἀσήμαντα.

Β. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου. (Ἐκτασις 90.000 τ.χμ., πληθυσμὸς 6.800.000 κ.). Αὕτη εἶναι Κράτος κατ' ἐξοχὴν γεωρ-

Πόρτο. Λιμὴν τῆς Πορτογαλίας.

γικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι πτωχὸν εἰς ὀρυκτὰ. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα ἐξαγωγῆς τῆς Πορτογαλίας εἶναι ὁ οἶνος καὶ ὁ φελλός. Ὁ οἶνος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Πορτογαλίαν. Ὀνομαστὸς εἶναι ὁ οἶνος «Πορτό», ὁ ὁποῖος

ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ λιμένος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξάγεται. Ὁ φελλὸς παράγεται ἀπὸ τὴν φελλοφόρον δρυὶν, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὴν πρῶτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν φελλοῦ. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν τῆς πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ ἀλεια. Ἀλιεύονται κυρίως τόνοι καὶ σαρδέλλαι.

Ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένος. Περισσότερον κατῳκημένη εἶναι ἡ Βόρειος Πορτογαλία, ὅπου καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Αἱ νοτιώτεροι περιοχαί, ὅπου καλλιεργεῖται κυρίως ὁ σῖτος καὶ ἡ φελλοφόρος δρυς, εἶναι ἀραιότερον κατῳκημένοι (ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον). Ἡ Πορτογαλία ἔχει μεγαλυτέραν πυκνότητα ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν (75 κάτ. εἰς 1 τ.χμ.), διότι αἱ καλλιεργήσιμοι περιοχαί τῆς παρουσιάζουν μεγαλυτέραν σχετικῶς ἔκτασιν. Σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Πορτογαλίας εἶναι ἡ πρωτεύουσα Λισσαβὼν 600.000 κ.). Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται θαλάσσιαι ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας (ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Δυτικὴν καὶ Νότιον Ἀφρικὴν, πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ). Πλέον τῶν 100.000 ταξιδιωτῶν διέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ λιμένος τῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, τὰς ὁποίας ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὰ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι: ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωή.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὰς ὄροσειράς καὶ ἀπὸ μικρὰς ἀπομεμονωμένας πεδιάδας. Αὗται, ὡς εἶδομεν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν

εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Εὐρώπης, Αἱ ἄκται εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχῶδεις, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ μικραὶ. Συχνὰ αἱ ὀροσειραὶ, αἱ ὁποῖαι καταλήγουν εἰς αὐτάς, σχηματίζουν ἕν ὕψηλόν τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὰ πεδινὰ παράλια, ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοί, σχηματίζεται ἐκ τῆς ἀποθέσεως τῶν μεταφερομένων ὑλικῶν Δέλτα (*Εβρου, *Αξιοῦ, Πάδου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν παλιρροιῶν (δηλαδή τῆς ἀνόδου καὶ τῆς καθόδου τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης). Αὗται, διὰ τὸν ὕπαρχον, μεταφέρουν τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν (χώματα καὶ ἄλλα ὑλικά) πολὺ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τῶν καὶ συνεπῶς ἐμποδίζουν τὸν σχηματισμὸν Δέλτα. Ἡ ὕπαρξις πολλῶν ἀπομεμονωμένων πεδιάδων καὶ ἡ ἔλλειψις παλιρροιῶν εὐνοοῦν τὸν σχηματισμὸν ἑλῶν εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, αἱ πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι στεροῦνται ἀποξηραντικῶν ἔργων, εἶναι ἐστίαί ἐλονοσίας καὶ ἀποφεύγονται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον (π.χ. ἡ Θράκη). Τοῦναντίον αἱ πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐφωδιασμέναι μὲ ἔργα ἀποξηραντικά καὶ ἀρδευτικά, εἶναι τὰ κατ' ἐξοχὴν κέντρα πληθυσμοῦ (πεδιάδες Πάδου, Νεαπόλεως, *Ανδαλουσίας κ. ἄ.).

Κλίμα καὶ βλάστησις. — *Εκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον κυρίως χαρακτηρίζει τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, εἶναι τὸ κλίμα. Οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαυγής, θερινὴ περίοδος ξηρὰ καὶ θερμὴ, χειμερινὴ περίοδος βροχερὰ καὶ ἡπία (διακοπτομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ ἀπότομα ψύχη). Τὸ κλίμα αὐτὸ συντελεῖ ὥστε οἱ ποταμοὶ νὰ εἶναι χειμαρρῶδεις, ἡ δὲ βλάστησις πτωχή. Τὰ φυτὰ διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἔχουν μικρὰ φύλλα καλυπτόμενα ἀπὸ μίαν κηρώδη ἐπίδερμίδα, διὰ νὰ ἐλαττωθῇ ἡ ἐξάτμισις, καὶ μεγάλας ρίζας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. *Ἐπειδὴ αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι, συνήθως τὰ φυτὰ εἶναι μικρά, δηλαδή θάμνοι. Ἡ θαμνώδης αὕτη βλάστησις, ἡ ὁποία λέγεται μακκία, κατέχει τὰς μεγαλυτέρας ἐκτάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Αἱ χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης

εἶναι κυρίως γεωργικά. Ἡ βιομηχανία παρουσιάζει μικρὰν ἀνάπτυξιν λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἀνθρακος καὶ πετρελαίου, δηλ. καυσίμων ὑλῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς δύο εἶδη ἀγροτικῆς ζωῆς κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικά :

α) Ἡ νομαδικὴ ζωὴ. Ὁ τεμαχισμός τοῦ ἐδάφους τῶν, ἔνεκα τοῦ ὁποῦ παραπλεύρως τῶν πεδινῶν περιοχῶν ὑπάρχουν καὶ ὄρειναί, καὶ ἡ ξηρασία κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀναγκάζουν τοὺς κτηνοτρόφους τῶν αἰγοπροβάτων ν' ἀλλάσσουν περιοδικῶς διαμονήν. Τὸν χειμῶνα παραμένουν εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι ἡπία καὶ ἡ βλάστησις ἄφθονος λόγῳ τῶν χειμερινῶν βροχῶν. Τὸ θέρος, λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας, αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι τελείως ξηραί. Διὰ τοῦτο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνέρχονται εἰς τὰς ὀρεινὰς, ὅπου χάρις εἰς τὸ ὕψος τῶν, τὸ κλίμα εἶναι δροσερόν καὶ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χλόην. Ὅθεν ἡ νομαδικὴ ζωὴ τῶν κτηνοτρόφων εἶναι γενικὸς κανὼν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

β) Ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ ἀκανόνιστος διανομὴ τῶν βροχῶν συνετέλεσεν, ὥστε εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν περισσότερον ἀπὸ τὰ δημητριακὰ εἰς τὴν ξηρασίαν χάρις εἰς τὰς μεγάλας ρίζας τῶν (ἐλαία, ἄμπελος, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα). Τὸ κατ' ἐξοχὴν φυτὸν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι ἡ ἐλαία, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται, ὅπου ὁ χειμὼν εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡπιος (παράλια, νῆσοι).

Ἑρωτήσεις.

1) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου δέχεται τὰς περισσότερας βροχὰς καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 2) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου παράγει τὴν μεγαλύτεραν ποσότητα ἐλαίου καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 3) Ποία εἶναι ἡ περισσότερον κατωκισμένη χώρα τῆς Μεσογείου καὶ διατί ; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Μεσογείου ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλύτερας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Ρώμην καὶ Μαδρίτην ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΑΛΛΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Γαλλία κατέχει προνομιοῦχον θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην. α') Διότι ἔχει κλίμα εὐκρατον (οὔτε πολὺ θερμὸν οὔτε πολὺ ψυχρὸν), καθόσον κεῖται εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. β') Διότι κατέχει τὸν στενότερον ἀπὸ τοὺς ἰσθμοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ βρέχεται ἀπὸ τέσσαρας θαλάσσης. Ἡ θέσις τῆς αὐτῆς συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους λαοὺς καὶ συνεπὶς νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν. γ') Διότι τὸ σχῆμα καὶ ἡ διάμορφωσις τοῦ ἐδάφους τῆς παρουσιάζουν ἀρμονικὴν διάταξιν· οὐδὲν τμήμα τῆς χώρας κατέχει ἀπόκεντρον θέσιν, ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν εἶναι πολὺ εὐκόλος. Χάρις λοιπὸν εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὐτὰ ἡ Γαλλία ἀπὸ πολὺ ἔνωρίς ἐχρησίμευσεν ὡς ἐνδιάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης, μεταξὺ τοῦ Ἑλληνολατινικοῦ κόσμου καὶ τῶν Γερμανικῶν λαῶν.)

† Ὅρια.—Ἡ Γαλλία ὁρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὡς φυσικὰ ὅρια ἔχει τὰ Πυρηναιῖα, τὰ ὁποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα, τὰ ὁποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Πρὸς Β. καὶ ΒΑ. δὲν ἔχει σαφὴ φυσικὰ ὅρια καὶ διὰ τοῦτο τὰ σύνορά της

εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπέστησαν πολλὰς μεταβολὰς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας της.†

(**Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.** — Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ἀπλουστεράν μορφήν. Περιλαμβάνει:

α) **Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν** μίαν ὀγκώδη ὄρεινὴν περιοχὴν, τὰ Κεντρικὰ Ὄρη (1.880 μ.), τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῆς θέσεώς των καὶ τῆς ἐκτάσεως τὴν ὁποῖαν κατέχουν (80.000 τ. χμ.), εἶναι ἕν εἶδος ὕδραγωγείου τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ αὐτὰ τροφοδοτοῦνται ὅλοι σχεδὸν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς.

β) **Εἰς τὴν περιφέρειαν** τὰ ὄρη: Ἀλπεις (ὕψηλότερα κορυφὴ Λευκὸν Ὄρος 4.807 μ., τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Εὐρώπης), τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα (1.720 μ.), Βώζ (1.425 μ.), Ἀρντένα (700 μ.), τὰ ὄρη τῆς Βρετάνης (400 μ.) καὶ τὰ Πυρηναιῖα (3.400 μ.).

Τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας διαφέρουν μεταξύ των ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων των καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους των. Ἐκ τούτων τὰ Κεντρικὰ Ὄρη, τὰ Βώζ, ἡ Ἀρντένα καὶ τὰ ὄρη τῆς Βρετάνης ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ἡ μορφή των εἶναι ὀγκώδης. Δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξύ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων των καὶ τῶν κορυφῶν των, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπεστρογγυλωμένα καὶ δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν σειράν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν, τὴν ὁποῖαν ὑπέστησαν καὶ τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι ἡ ἰσοπέδωσις τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους. Τούναντιον αἱ Ἀλπεις, τὰ Πυρηναιῖα καὶ τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα παρουσιάζουν μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ κοιλάδες των εἶναι πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ κορυφαὶ πολὺ αἰχμηραὶ (ἰδίως εἰς τὰς Ἀλπεις). Αὗται εἶναι παρατεταγμέναι εἰς παραλλήλους γραμμὰς καὶ ἀποτελοῦν οὕτως ὁροσειράς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ὄρη αὐτὰ δὲν ὑπέστησαν μακροχρόνιον διάβρωσιν ὅπως τὰ ἄλλα, δηλ. εἶναι νεώτερα ὄρη, τὰ δὲ πετρώματά των συνήθως δὲν εἶναι κρυσταλλικὰ (π.χ. ἀσβεστολιθικά, ψαμμιτικά, κ.ἄ.).

γ) **Τρεῖς εὐρείας πεδιάδας**, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται μεταξύ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Αὗται εἶναι: ἡ λεκάνη τοῦ Ρῶν, μεταξύ Ἀλπεων καὶ τῶν ὀρέων τοῦ Γιούρα πρὸς Α. καὶ Κεντρικῶν Ὀρέων πρὸς Δ., ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν

τοῦ ἐδάφους, ἡ πεδιάς τῆς Ἀκίταιν, μεταξύ Κεντρικῶν Ὁρέων καὶ Πυρηναίων, καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πρὸς Β., μεταξύ τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων, τῶν Βώζ, τῆς Ἀρντένας καὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς Βρετάνης. Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πεδινὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν αἱ πεδιάδες κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός των καλύπτεται ἀπὸ παχὺ στρώμα προσχώσεων, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ εὐφοροί. Μεταξὺ τῶν αἱ πεδιάδες συκοινωνοῦν διὰ στενῶν διόδων. Αὗται εἶναι : ἡ διόδος τῆς Μπουργκώνης μεταξύ τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων, ἡ διόδος Ποατοῦ μεταξύ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀκίταιν, καὶ ἡ διόδος τοῦ Λωραγκέ μεταξύ Ἀκίταιν καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφον. Τοῦτο ὀφείλεται κατ' ἀρχήν, εἰς τὸ ὅτι βρέχεται ἀπὸ δύο διαφορετικὰς θαλάσσης : τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται παρὰ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, ἔχουν κλίμα μεσογειακόν. Αὗται ἀποτελοῦν μίαν λεπτὴν ζώνην περιλαμβανομένην μεταξύ τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Νοτίων Κεντρικῶν Ὁρέων, τῶν Παραλίων Ἀλπεων καὶ τῆς θαλάσσης. Μεσογειακὸν κλίμα ἔχει βεβαίως καὶ ἡ νῆσος Κορσική, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ρῶν ἡ γλυκύτης τοῦ χειμῶνος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ μεσογειακὸν κλίμα, διακόπτεται ἀπὸ τὰ ἀπτόμα ψύχη, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μιστράλ, ὁ ὁποῖος πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος (ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιῶ μετὰ τὸν Βαρδάρην). Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν ἄνεμον, ἔχουν ἐξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα. Αὗται εἶναι τὰ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων ἐκτεινόμενα παράλια, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὸν διαυγὴ καὶ κυανοῦν οὐρανὸν των, ὠνομάσθησαν Κυανὴ Ἀκτὴ.

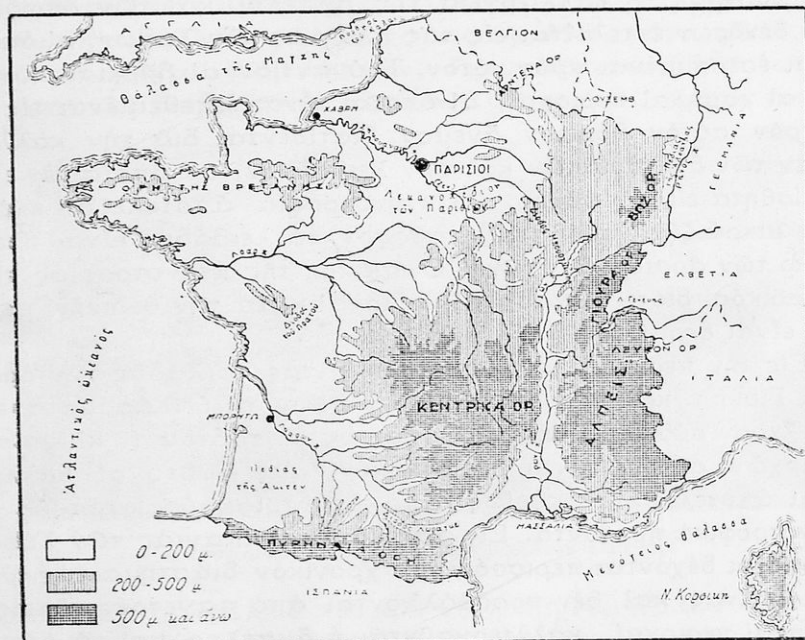
Ὁλόκληρος ἡ λοιπὴ Γαλλία εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη χαρακτηρίζεται πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι ἀπολύτως

ξηρά, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεφελώδης. Λόγῳ ὅμως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, ἢ ἐπιδράσεις ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Τὰ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν παράλια καὶ ἰδίως τὰ κείμενα πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Λοὰρ (χερσόνησος τῆς Βρετάνης, παράλια τῆς Μάγχης) ἔχουν κατ' ἐξοχὴν κλίμα ὡκεάνειον (χειμῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ ὄχι ραγδαῖαι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἰδίως κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀτμόσφαιρα ὑγρὰ ἢ μεγάλη ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, ἢ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀφθόνους ὕδρατμούς, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὸν ὠκεανόν, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καλύπτεται ὁ οὐρανὸς συνήθως ἀπὸ νέφη ἢ ἀπὸ ὀμίχλην). Ὅσον ὅμως ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ παράλια, τόσον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὠκεανείου κλίματος μεταβάλλονται. Ὁ χειμῶν γίνεται ψυχρότερος, τὸ θέρος θερμότερον, αἱ ὀμίχλαι καὶ αἱ βροχαὶ ἀραιότεραι καὶ ραγδαϊότεραι. Οὕτω φθάνομεν βαθμιαίως εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχὰς τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων, τὴν Ἀλσατίαν, τὴν πεδιάδα τοῦ Σῶν, παραποτάμου τοῦ Ρῶν, εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν (Γιούρα, Βορείων Ἀλπεων, Κεντρικῶν Ὀρέων, Πυρηναίων). Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ ἔχουν κλίμα ὄρεινόν (χειμῶν δριμύς, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι, χιὼν ἄφθονος· αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνος). Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ εἰς τοὺς ΝΑ., οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον.

(**Γεωγραφικαὶ περιοχαί.**— Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχὰς: α') τὴν ΝΑ. Γαλλίαν μετὰ τῆς Κορσικῆς, β') τὴν ΝΔ. Γαλλίαν καὶ γ') τὴν Βόρειον Γαλλίαν.

α') **Νοτιοανατολικὴ Γαλλία μετὰ τῆς Κορσικῆς.** Ἡ ΝΑ. Γαλλία περιλαμβάνει τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ Ρῶν, τὰς Γαλλικὰς Ἀλπεὶς καὶ τὰ Γαλλικὰ ὄρη

του Γιούρα. Σπουδαιότεραι περιοχαί είναι αἱ παρά τὰ παράλια μικραὶ πεδιάδες καὶ ἡ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ρῶν, ὃ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὅπου σχηματίζει Δέλτα. Σπουδαιότερος παραπόταμός του εἶναι ὁ Σῶν. Καὶ οἱ δύο αὗτοι ποταμοὶ εἶναι πλωτοί. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι, ὅτι εὐρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

Διὰ τοῦτο εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν Κορσικὴν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι κυρίως μεσογειακόν, τὰ δάση εἶναι ὀλίγα λόγῳ τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν καὶ τῆς μεγάλης ξηρασίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν κατέχεται ἀπὸ θάμνους, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου. Τὰ σπουδαιότερα δένδρα εἶναι: παράλιοι πεύκαι, δρύς, κέδροι, εὐκάλυπτοι. Ἡ χλόη δὲν εἶναι διαρκής. Αὕτη φύεται μετὰ τὴν

βροχὴν καὶ ἐξαφανίζεται κατὰ τὴν ξηρὰν ἐποχὴν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, ὅπου ὑπάρχει κλίμα μεσογειακόν: δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, μορέαι διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξοσκώληκος, ἐλαῖαι, διὰ φορὰ ὀπωροφόρᾳ δένδρα. Εἰς τὰς ἀρδευομένας ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται λαχανικὰ καὶ ἄνθη.)

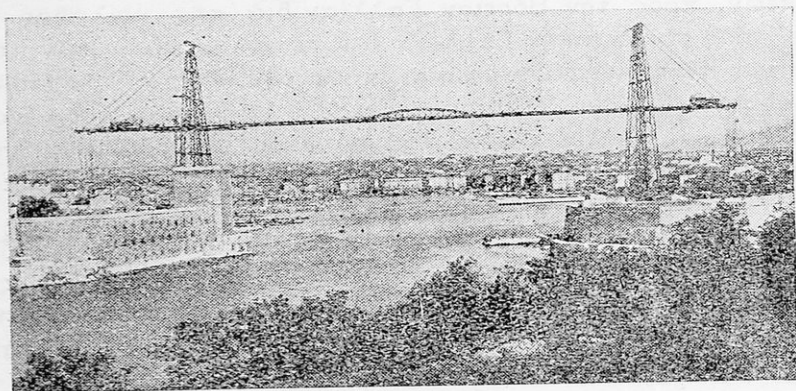
(Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρῶν, λόγῳ τοῦ τοπικοῦ ψυχροῦ ἀνέμου Μιστράλ, ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων ἐκτελεῖται εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς νότον. Τούναντίον αἱ βόρειαι πλαγίαι καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν βόρειον ἄνεμον, διατίθενται διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν λειβαδίων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὐαίσθητα εἰς τὸ ψῦχος. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μικρὰ ζῷα (πρόβατα), καθόσον τὰ λειβάδια εἶναι πτωχὰ λόγῳ τῶν ἀραιῶν βροχῶν. Ὁ τρόπος τῆς κτηνοτροφίας εἶναι νομαδικός, διότι αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ κατὰ τὴν θερινὴν περίδον εἶναι ξηραί.)

(Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σῶν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὀρέων τοῦ Γιούρα καὶ τῶν Βορείων Ἀλπεων οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπίδρασιν καὶ ὥς ἐκ τούτου τὸ κλίμα τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι ἡπειρωτικόν. Διὰ τοῦτο αἱ καλλιέργειαι ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὰς νοτίους πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι δέχονται περισσότερον χρονικὸν διάστημα τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, ὅπως αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, καλλιεργοῦνται ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Ὀνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς Μπουργκῶνης παρὰ τὴν Ντιζὼν. Χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους αἱ μεταξὺ 800 καὶ 1800 μέτρων ὕψους περίπου ὀρεῖναι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ δάση, τὰ ὁποῖα διακόπτονται ἀπὸ ἐκτεταμένα λειβάδια (δρυὲς καὶ καστανέαι εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, ὀξύαι καὶ ἔλατα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας). Αἱ μεταξὺ 1800 καὶ 2800 μ. καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ μικροὺς θάμνους, οἱ ὁποῖοι ἀντέχουν καλύτερον εἰς τὰ ὑπερβολικὰ ψύχη καὶ εἰς

τοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς περιο-
χὰς αὐτάς. Αἱ ἄνω τῶν 2800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνε-
χῶς ἀπὸ χιόνος.

Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῶν αἱ περιοχαὶ αὗται
τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα.

Εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Γαλλίας, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ
ποικίλα προϊόντα του, εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν του θέ-
σιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βόρειον
καὶ Δυτικὴν Γαλλίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὸν
λευκὸν ἄνθρακα τῶν Ἀλπεων, ἔχουν ἀναπτυχθῇ σπουδαῖα
ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα. Ταῦτα εἶναι : Εἰς τὰ δυτικὰ

Μασσαλία. Ἡ εἴσοδος τοῦ παλαιοῦ λιμένος.

παράλια τὸ Μονπελλιέ (90.000 κ.) καὶ ἡ Νιμ (85.000 κ.), σπου-
δαῖα ἐμπορικὰ κέντρα οἴνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν,
τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιο-
χὴν αὐτήν. Εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια ἡ Τουλὼν (135.000 κ.),
ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἡ
Νίκαια (220.000 κ.), διεθνὲς κέντρον χειμέρινης διαμονῆς χάρις
εἰς τὸν ἐξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα της. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ
Ρῶν καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς του ἡ Μασσαλία (800.000 κ.), ὁ
πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Με-
σογείου. Τὴν ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους :
Πρῶτον διότι κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βόρειον

Ευρώπην με τὴν Μεσόγειον, καὶ δεύτερον εἰς τὴν τακτικὴν τῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν Γαλλικῶν ἀποικίων τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Χάρης εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὁποῖα δέχεται ὁ λιμὴν τῆς ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία (ἀλευρόμυλοι, ἐλαιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα).

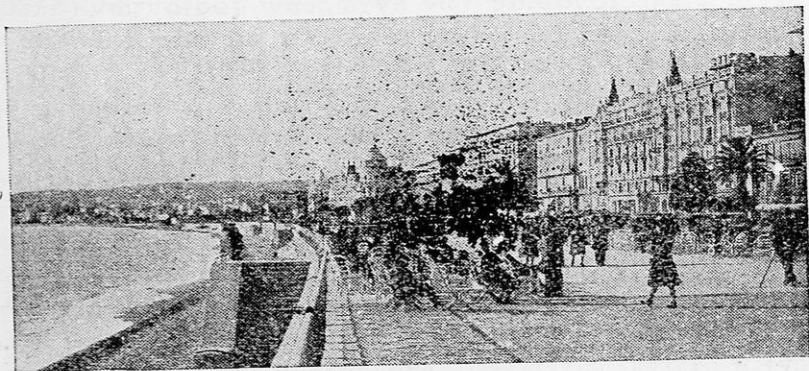
† Εἰς τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Σὼν συναντᾷ τὸν Ρῶν, κεῖται ἡ Λυὼν (600.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας μετὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν τῆς καθόσον κεῖται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν Ἀλπεων, πρὸς τὴν Βόρειον Γαλλίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Σὼν, πρὸς τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρῶν. Ἡ σπουδαιότερα βιομηχανία τῆς εἶναι ἡ μεταξουργία. Ἡ Λυὼν μετὰ τοῦ Μιλάνου εἶναι τὰ δύο σπουδαιότερα διεθνῇ κέντρα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς μετᾶξης.

† Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀλπεων σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Γκρενόμπλ (90.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προϊόντων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν (βιομηχανίαι ξύλου, χάρτου, δερμάτων, γαντιῶν κτλ.). Πρὸς Β. καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν λεκάνην τοῦ Ρῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, εἶναι ἡ Ντιζὼν (90.000 κ.). Εἰς τὴν ὀρεινὴν Κορσικὴν σπουδαιότερα πόλις εἶναι τὸ Ἀζάκτσιο (45.000 κ.).

β') Νοτιοδυτικὴ Γαλλία. Ἡ περιοχὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Ἀκιταίν καὶ ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν Μεσογειακὴν Γαλλίαν εἶναι ὅτι δέχεται περισσότερας βροχάς, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Σπουδαιότερα περιοχὴ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, ἡ δευτέρα εἰς ἔκτασιν τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὰ εἰς τὴν πεδινὴν αὐτὴν περιοχὴν ρέοντα ὕδατα συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Γκαρῶν, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰ Πυρηναιὰ καὶ

χύνεται εις τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Εἰς τὰς ἐκβολὰς του λόγῳ τῶν μεγάλων παλιρροίων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὸν Ὠκεανόν, δὲν σχηματίζεται Δέλτα ὅπως εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ εἰς μεγάλος χωνοειδὴς κόλπος. Βορειότερον ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς Λοάρ, ὁ μεγαλύτερος εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὅπου ἐπίσης σχηματίζεται χωνοειδὴς κόλπος. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Ὅρη.

Ὅλαι αἱ περιοχαὶ τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι ἐξ ἴσου εὐφοροί. Τὰ παράλια τὰ κείμενα πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γκαρὼν καλύπτονται ἀπὸ ἓν παχὺ στρώμα ἄμμου, τὸ ὁποῖον μετέφεραν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην ἀμμώδη παραλίαν. Διὰ

Νίκαια. Ἡ λεωφόρος τῶν Ἀγγλῶν.

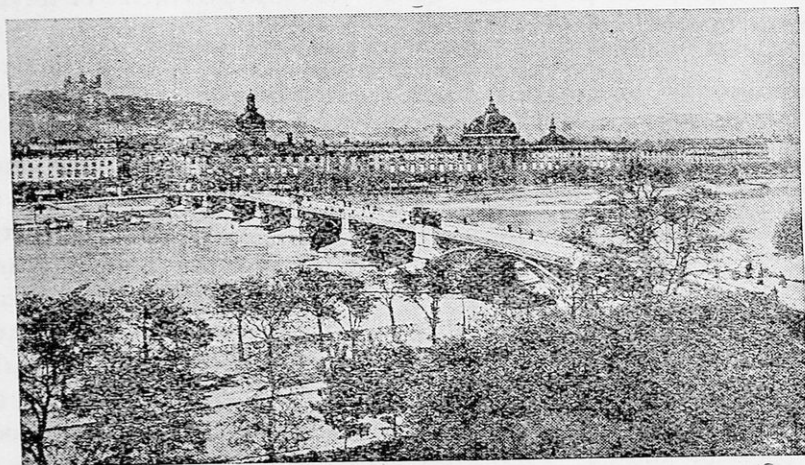
τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα τεχνητὰ δάση ἀπὸ πεύκα. Εἰς τὰ βόρεια παράλια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἀμμώδη, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τοῦ Γκαρὼν καὶ τῶν παραποτάμων του, εἶναι πολὺ εὐφορον, χάρις δὲ εἰς τὴν ὀλιγωτέραν ὑγρασίαν του καλλιεργοῦνται ποικίλα προϊόντα : δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, ὑπάρχουν δάση καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια. Διὰ τοῦτο εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη ἡ

κτηνοτροφία των μεγάλων ζώων. Αί κυριώτεροι καλλιέργειαι είναι ή σίκαλις και αί πατάται εις την περιοχήν των Κεντρικών 'Ορέων, καθόσον τὰ πετρώματά των είναι κρυσταλλικά. Εις την περιοχήν των Πυρηναίων εὐδοκιμεῖ περισσότερο ὁ σίτος και ὁ ἀραβόσιτος, διότι τὰ πετρώματα είναι κυρίως ἀσβεστολιθικά.

† Τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικά κέντρα τῆς ΝΔ. Γαλλίας είναι : εις τὸ ἐσωτερικὸν και ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς πεδιάδος τῆς 'Ακιταίν, ἡ Τουλούζη (200.000 κ.). 'Η πόλις αὕτη, χάρις εις τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιφέρειας τῆς, είναι σπουδαία ἀγροτική ἀγορὰ και κέντρον ἐπεξεργασίας τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (ἀλευροβιομηχανία). Εἰς τὰ βόρεια παράλια και εις τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοὰρ είναι οἱ λιμένες Σέν-Ναζέρ και Νάντη (190.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (ναυπηγεῖα, κονσερβοποιεῖα ἰχθύων και λαχανικῶν, σαπωνοποιεῖα κ.ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γκαρὼν κεῖται τὸ Μπορντώ (250.000 κ.), ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας και εἰς ἐκ τῶν μεγαλύτερων λιμένων τῆς χάρις εις τὴν τακτικὴν του συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς 'Αφρικῆς και Νοτίου 'Αμερικῆς. Χάρις εις τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, εις τὴν περιοχήν αὐτὴν είναι ὁ πρῶτος λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν φημισμένων οἴνων Μπορντώ. 'Ανεπτυγμένη είναι και ἡ βιομηχανία χάρις εις τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν (βιομηχανία ἐλαίου ἀπὸ τὰ φυστίκια τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τῆς Δυτικῆς 'Αφρικῆς). Εἰς τὴν περιοχήν τῶν Κεντρικῶν 'Ορέων είναι αἱ πόλεις: Σέντ-'Ετιέν (200.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας και ὑφαντουργίας χάρις εις τὴν ὑπαρξιν, εις τὴν περιοχήν αὐτήν, γαιανθρακωρυχείων και Κλερμόν Φερὰν (100.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐπεξεργασίας τοῦ καουτσούκ εις ὁλόκληρον τὴν Γαλλίαν.

γ) Βόρειος Γαλλία. 'Η Βόρειος Γαλλία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Βρετάνης, ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, τὰ ὄρη Βῶζ και τὴν 'Αλσατίαν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μετὰ τοῦ Βῶζ και τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. 'Εξ ὅλων αὐτῶν σπουδαιότερα είναι ἡ πεδιάς τῶν Παρισίων. 'Η Βόρειος Γαλλία διακρίνεται ἀπὸ τὴν Νότιον, διότι ἡ θερμοκρασία είναι χαμηλότερα

καί ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀνέμων, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν, εἶναι περισσότερο ἀισθητή. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλυτέρα καὶ αἱ βροχαὶ περισσότεραι. Σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ Σηκουάνας (γαλλ. Σέν), ὁ ὁποῖος συλλέγει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὑδάτων τοῦ λεκανοπεδίου του. Ὁ ποταμὸς οὗτος, καίτοι δὲν πηγάζει ἀπὸ τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς καὶ δὲν τροφοδοτεῖται ἀπὸ αἰωνίους χιόνας, ἔχει τὸ κανονικώτερον ρεῦμα ἀπὸ ὅλους τοὺς ποταμοὺς τῆς Γαλλίας (δηλ. δὲν παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ

Λυών. Γενικὴ ἄποψις.

ἔτους). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν παραποτάμων τοῦ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Μάρνης καὶ ὁ Ὁάξ. Ὁ Σηκουάνας μετὰ τῶν σπουδαιότερων παραποτάμων του εἶναι πλωτὸς καὶ συνδέεται μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους ποταμοὺς τῆς Γαλλίας διὰ τεχνητῶν διωρύγων. Τὰ ὕδατα τῆς Λωρραίνης, ἡ ὁποία κατέχει τὴν ἀνατολικωτέραν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀλσατίας, συλλέγει ὁ Ρήνος ποταμὸς, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὰ ὅρια μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν

Βόρειον Θάλασσαν, εἶναι διεθνῆς ὁδὸς πρώτης τάξεως, καθόσον διασχίζει πλουσίαις χώρας.

Ἡ Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὐφορον πεδινὴν τῆς περιοχῆν, εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους γίνεται μὲ μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν ἐν σχέσει μὲ τὰς ἄλλας περιοχάς. Τὰ παραγόμενα προϊόντα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὴν χειρσόνησον τῆς Βρετάνης καὶ τὰ παράλια, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας τοῦ κλίματος, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μεγάλων ζώων καὶ λαχανικά. Ἡ μεγάλη ὑγρασία δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τὰ δὲ δροσερὰ θέρη δὲν ἐπιτρέπουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀραβοσίτου, τοῦ ὁποῦ το βορειότερον ὄριον ἐν Εὐρώπῃ εὐρίσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρετάνης μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἀλιεία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος, ζαχαροῦχα τεύτλα, λαχανικά καὶ ζωοτροφικά προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Εἰς τὴν Καμπανίαν, τὴν Λωρραίνην καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμότερα καὶ ἡ ὑγρασία ὀλιγωτέρα λόγῳ τῆς ἀποστάσεως τῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϊόντων, ἡ ἄμπελος καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων γίνεται εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλαγιάς τῶν λόφων, καθόσον αὗται δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς καὶ ΝΔ. ἀνέμους καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς. Ὀνομαστός εἶναι ὁ ἀφρώδης καμπανίτης οἶνος.

Ἡ Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὰ ἀφθονα γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα τῆς, εἰς τὴν καλὴν τῆς συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν μεγάλον ὀρυκτὸν τῆς πλοῦτον (γαιανθρακῶρυχεϊα παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου, πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἰς τὴν Λωρραίνην), ἔχει τὰς περισσοτέρας πόλεις ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχάς. Αὗται εἶναι εἰς τὰ παράλια: ἡ Μπρέστ, πολεμικὸς ναύσταθμος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ἡ Χάβρη (165.000 κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν Μασσαλίαν καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, χάρις εἰς τὴν τακτικὴν τῆς συγκοινωνίαν μετὰ τῆς

Βορείου Ἀμερικῆς. Παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει ἡ θαλασσίᾳ συγκοινωνία καὶ ἀρχίζει ἡ ποταμοπλοία, κεῖται ἡ Ρουέν (125.000 κ.), σπου-

Ἡ Ἀψὶς τοῦ Θριάμβου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἐτουάλ τῶν Παρισίων.

δαῖον βιομηχανικὸν κέντρον βαμβακερῶν ἰδίως ὑφασμάτων. Εἰς τὰ βόρεια παράλια κεῖται ἡ Δουγκέρκη, τῆς ὁποίας ὁ λιμὴν ἐξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λιλ-

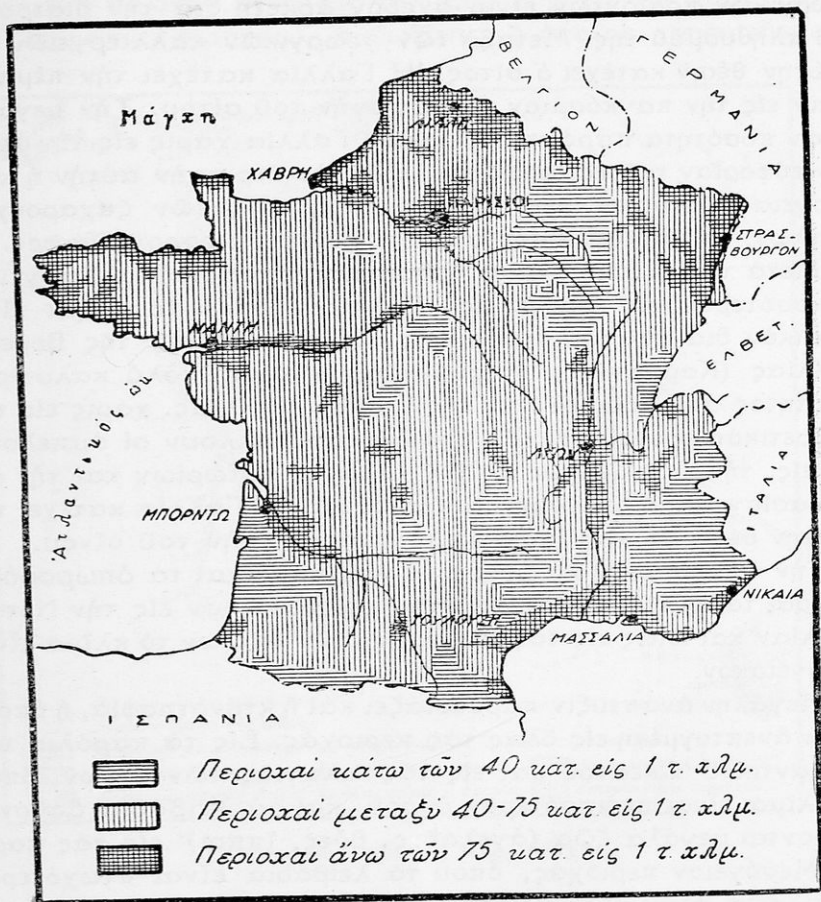
λης, καὶ τὸ Καλαί, λιμὴν τῶν ἐπιβατικῶν πλοίων, τὰ ὅποια συνδέουν τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

+ Παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιοτέρας ἀνθρακοφόρου περιοχῆς τῆς Γαλλίας κεῖται ἡ Λίλλη (200.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων καὶ μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Λωρραίνην μὲ τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἶναι τὸ Νανσύ (120.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Ἀλσατίαν τὸ Στρασβοῦργον (190.000 κ.), σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, καὶ ἡ Μυλούζη.

+ Εἰς τὸ κέντρον τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντοῦν τὸν Σηκουάναν οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του, κεῖται ἡ πόλις τῶν Παρισίων (5.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν, πνευματικὸν καὶ οἰκονομικὸν τῆς κέντρον. Μὲ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα τῆς τέχνης, τὰ θέατρα, τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ τὰς ὥραιας λεωφόρους εἶναι ἡ ὡραιότερα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ μία τῶν ὡραιότερων πόλεων τοῦ Κόσμου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — α') Πληθυσμός. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, εἶναι ὁ μικρὸς πληθυσμὸς τῆς παρὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν καὶ εὐφορίαν τοῦ ἔδαφους τῆς (ἔκτασις 550.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 42.000.000, πυκνότης 76 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Κατὰ τὸ 1800 ἡ Γαλλία ἦτο τὸ πλέον πυκνοκατοικημένον Κράτος τῆς Εὐρώπης (37 ἑκατομμ.) καὶ ἀπετέλει τὰ 15% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου. Σήμερον, ὅποτε ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ἀνῆλθεν ἀπὸ 180 εἰς 525 περίπου ἑκατομμ., ὁ γαλλικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖ μόνον τὰ 8% τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἡ βραδεῖα αὕτη αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εἰσροὴν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγάλου ἀριθμοῦ μεταναστῶν (Ἰταλῶν, Βέλγων, Ἰσπανῶν, Πολωνῶν, Τσεχοσλοβάκων, Ἑλλήνων κ. ἄ.) Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία δέχεται μετανάστας εἰς τὸ ἔδαφός της.

Αἱ πυκνότερον κατοικημένοι περιοχαὶ τῆς Γαλλίας εἶναι αἱ πεδινὰ καὶ ἰδιαιτέρως ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ἀναπτυχθῇ ἡ βιομηχανία (περιοχαὶ τῶν Παρισίων, τῆς Λίλλης, τῆς Λυών).

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας.

τῆς Μασσαλίας). Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τὰ 35% ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰ 33% εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἄλλας ἐργασίας.

(β') Οικονομική ζωή. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Γαλλία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένους καὶ εὐφόρους πεδιάδας της, ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἡ παραγομένη ποσότης τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σχεδὸν ἀρκετὴ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σίτος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου. Τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα παράγει ἡ Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὴν μεγάλην εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους της. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου ἔχει συνδυασθῇ μὲ τὴν τῶν ζαχαρούχων τεύτλων, τὰ ὅποια ἐπίσης ἀπαιτοῦν πολὺ εὐφορον ἔδαφος.

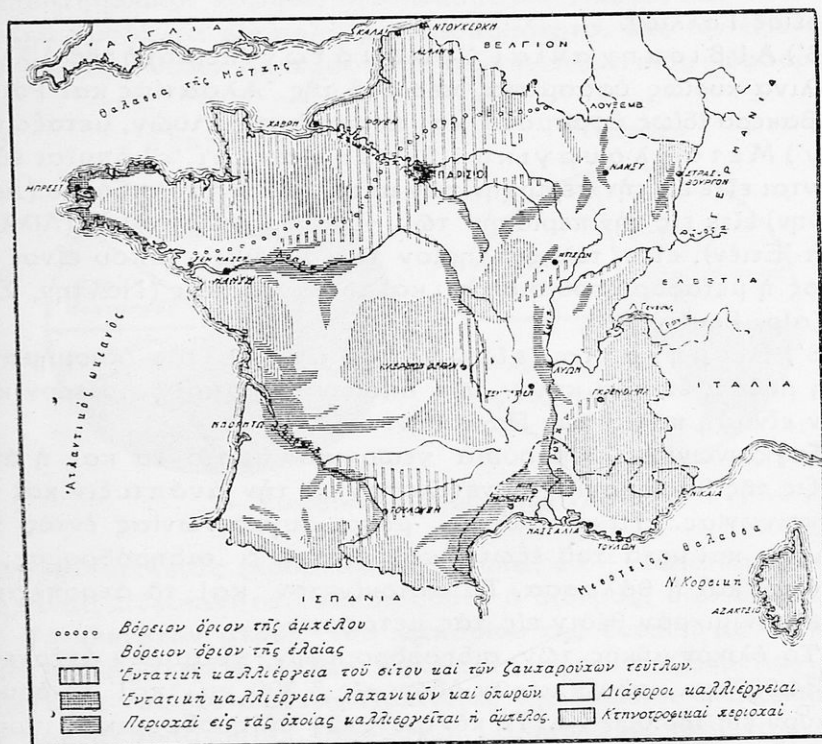
Μετὰ τὸν σίτον ἔρχεται ἡ ἄμπελος, ἡ ὅποια καλλιεργεῖται περισσότερο εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξίν της. Οἱ οἶνοι ὅμως τῆς Βορείου Γαλλίας (Καμπανίας, Μπουργκώνης) εἶναι πολὺ καλυτέρας ποιότητος ἀπὸ τοὺς οἶνους τῆς Νοτίου Γαλλίας. χάρις εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς φροντίδας, τὰς ὅποιας καταβάλλουν οἱ ἀμπελουργοὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἐκλογὴν φυτωρίων καὶ τὴν συσκευασίαν τοῦ παραγομένου προϊόντος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουν τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα, τὰ ὅποια καλλιεργοῦνται περισσότερο εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ ἰδίως εἰς τὰς περιοχάς, τῶν ὁποίων τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὅποια εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ εἰς τὰς πλαγιάς τῶν ὀρέων, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερο ὑγρὸν καὶ τὰ λειβάδια ἄφθονα, τρέφονται μεγάλα ζῶα (ἀγελάδες, βόες, ἵπποι)· εἰς τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον περιοχάς, ὅπου τὰ λειβάδια εἶναι πτωχότερα, λόγω τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν, τρέφονται κυρίως πρόβατα. Μεταξὺ τῶν τρεφομένων ζώων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ μεγάλα ζῶα χάρις εἰς τὰ πλούσια λειβάδια, τὰ ὅποια ὀφείλονται εἰς ἀρκετὰς βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους (ἐκτὸς τῆς Μεσογειακῆς ζώνης).

Βιομηχανία. Ἡ Γαλλία ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν

χάρις εις τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα καὶ εἰς τὸν μέγαν της ὀρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ σπουδαιότερα ὀρυκτὰ εἶναι: ὁ σιδήρος εἰς τὴν περιοχὴν κυρίως τῆς Λωρραίνης (ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν παραγωγὴν μεταλλευμάτων σιδήρου), ὁ βωξίτης, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει εἰς

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

τὴν παρασκευὴν τοῦ ἀλουμινίου (περιοχὴ τοῦ Βάρ παρὰ τὴν Τουλῶνα), ἡ πότασσα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ ὁ ἄνθραξ, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης-Καλαί. Ἡ παραγομένη ὁμοῦ ποσότης τοῦ ἄνθρακος δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δυσχεραίνει τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας

της. 'Η ἔλλειψις αὕτη τοῦ ἄνθρακος ἀναπληροῦται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον παρέχουν αἱ ὄρειναι τῆς περιοχῆ καὶ ἰδίως αἱ "Αλπεῖς.

Οἱ σπουδαιότεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι εἶναι :

(α') Αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι τοῦ ἀλεύρου καὶ τῆς ζαχαρέως (Βόρειος Γαλλία).

(β') Αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων (περιοχὴ τῆς Λίλλης, μάλλινα κυρίως ὑφάσματα, περιοχὴ τῆς 'Αλσατίας καὶ Ρουέν, βαμβάκερά ἰδίως ὑφάσματα καὶ περιοχὴ τῆς Λυών, μεταξωτά).

(γ') Μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου (Λωρραίνην) εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν γαιανθρακωρυχείων (Λίλλην, Σέντ-Ετιέν), εἴτε τέλος πλησίον τῶν λιμένων, ὅπου εἶναι εὐκολος ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄνθρακος (Νάντην, Σέν-Ναζαίρ, Ρουέν).

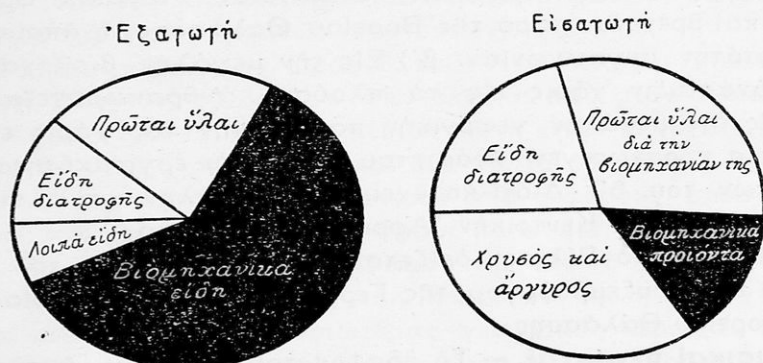
(δ') Βιομηχανίαι εἰδῶν πολυτελείας (κοσμήματα, εἶδη μόδας, ἔπιπλα κτλ.), τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων.

Συγκοινωνία. Τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῆς συγκοινωνίας. Τὰ κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας ἐντὸς τῆς Γαλλίας καὶ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι : ὁ σιδηρόδρομος, οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ θάλασσα. Τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον κατέχουν μικρὰν θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Τὸ ὀλικὸν μήκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 44.000 χμ., τῶν πλωτῶν ὁδῶν εἰς 5.300 χμ. καὶ τὸ ὀδικὸν δίκτυον εἰς 138.000 χμ. Τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων. Τὸ μεγαλύτερον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν εὐρίσκεται εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Νίκαια. Εἰς τὸν 'Ατλαντικὸν 'Ωκεανόν : ἡ Χάβρη, τὸ Μπορντώ, ἡ Νάντη, ὁ Σέν-Ναζαίρ, τὸ Χερβοῦργον, ἡ Δουγκέρκη, τὸ Καλαί.

Τὰ σπουδαιότερα ἀλιευτικὰ κέντρα εἶναι : Βουλώνη, Διέππη, Φεκάμπ.

Έμποριον. Ἡ Γαλλία χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν, εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς ἢ δὲν ἐπαρκοῦν: ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ, μεταλλεύματα, ἔριον, βάμβακα, ξυλείαν κ. ἄ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ εἶδη διατροφῆς (λαχανικά, ὀπωρὰι, δημητριακοὶ καρποί, οἶνοπνευματώδη ποτὰ) καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα εἰς πολὺ μικράν ποσότητα. Εἰς τὴν ἐξαγωγήν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικά εἶδη: ὑφάσματα,

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας.

εἶδη πολυτελείας (κοσμήματα, ἔπιπλα, εἶδη νεωτερισμοῦ κτλ.), μηχαναὶ, αὐτοκίνητα. Ἀκολουθοῦν ὁ σίδηρος, ὁ οἶνος κ. ἄ.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐκτελεῖ μὲ τὰ γειτονικά της Κράτη (Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν), μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ μὲ τὰς ἀποικίας τῆς, καθόσον ἡ Γαλλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸν Κράτος μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως ἀλιευτικὰ προϊόντα, μηχανὰς διαφόρου εἶδους, ὑφάσματα, φαρμακευτικὰ προϊόντα, βιβλία κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ἐλαίας καὶ ἔλαιον, οἶνον, σταφίδα, σῦκα, σμύριδα κτλ.

Β'. ΒΕΛΓΙΟΝ

Εἰσαγωγή. — Τὸ Βέλγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μικρότερον Κράτος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (30.400 τ. χμ.), εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη χώρα τῆς Εὐρώπης (8.100.000 κ., ἢ τοῦ 286 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ μεγάλη αὕτη πυκνότης τοῦ ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους: α) Εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον τοῦ ἐμπορίου, καθόσον κεῖται μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης (Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Μεγάλης Βρετανίας) καὶ βρέχεται παρὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἡ ὁποία ἔχει πυκνοτάτην συγκοινωνίαν. β') Εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν τοῦ ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ. γ') Εἰς τὴν μεγάλην γεωργικὴν παραγωγὴν τοῦ χάρις εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη τοῦ καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τοῦ. δ') Διότι κατέχει μίαν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἀποικίαν εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν: τὸ Κόγκο.

Ὅρια. — Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου, ἀναλόγως τοῦ ὕψους τοῦ, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: τὸ Ἄνω Βέλγιον, τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον.

α') **Ἄνω Βέλγιον.** Τὸ Ἄνω Βέλγιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς Ἀρντένας, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς παρατεταμένης διαβρώσεως ἔχει μεταβληθῇ εἰς ὀροπέδιον ὕψους 400—700 μ. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ κλίμα λόγῳ τοῦ ὕψους τῆς, ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν. Διὰ τοῦτο ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους καὶ εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη. Αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλων ζῴων καὶ χοίρων).

Τὸ ὑψηλὸν ὅμως αὐτὸ ὀροπέδιον διασχιζέται ἀπὸ στενὰς κοιλάδας, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι ἡ κοιλὰς τῆς Μαίζης. Αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι πυκνῶς κατοικη-

κημέναι, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι εὐφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὸ δὲ κλίμα των ἡπιώτερον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὀροπεδίου ἐκτείνεται μία σειρά ἀνθρακοφόρων στρωμάτων, ἡ ὁποία προεκτείνεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (περιοχὴν Λίλλης — Καλαί), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν καὶ ὥς ἐκ τούτου εἶναι πυκνῶς κατοικημένη. Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ Λιέγη (165.000 κ., βιομηχανίαι ὄπλων, μηχανῶν, ὕαλου, χόρτου, ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων).

Β) Μέσον Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ Ἄνω Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Μέσον Βέλγιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν πεδιάδα μέσου ὕψους 150—200 μ. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς Βορείου Γαλλικῆς πεδιάδος καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Λόγω τοῦ χαμηλοτέρου τῆς ὕψους τὸ κλίμα της εἶναι ἡπιώτερον. Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἡπιον κλίμα της καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας γεωργικὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ (σίτος, βρώμη, κριθή), ζαχαροῦχα τεύτλα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ ἄφθονα προϊόντα καὶ ἡ καλὴ συγκοινωνία συντέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι πολὺ πυκνῶς κατοικημένη (250—300 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ σπουδαιότερα πόλις εἶναι αἱ Βρυξέλαι (900.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου (κέντρον γραμμάτων, καλῶν τεχνῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν πολυτελείας).

Γ) Κάτω Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ Μέσου Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Κάτω Βέλγιον, τοῦ ὁποῖου τὸ ὕψος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. Εἰς τὰ παράλια κατέρχεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης (κατὰ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ θάλασσα ἀνέρχεται λόγω τῶν παλιρροιῶν της). Τὸ χαμηλὸν αὐτὸ ἔδαφος προστατεύεται ἀπὸ τὴν εἰσροὴν τῆς θαλάσσης εἴτε διὰ φυσικῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειράν ἀμμοδῶν λόφων, (οἱ ὁποῖοι λέγονται θῖνες), εἴτε διὰ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων (προκουμαῖαι, ὅπως κατασκευάζονται εἰς τοὺς λι-

μένας). Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις καὶ εἶναι εὐφορον. Οἱ ποταμοί, λόγῳ τῆς μικρᾶς κλίσεως τοῦ ἔδαφους ρέουν βραδέως, αἱ δὲ κοιλάδες τῶν μόλις διακρίνονται, Σπουδαιότερος ὄλων εἶναι ὁ Ἑσκῶ. Ὅλοι οἱ ποταμοί, χάρις εἰς τὸ ἄφθονον καὶ κανονικόν των ρεῦμα εἶναι πλωτοί. Τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειον, πολὺ ἥπιον, ἀλλὰ πολὺ ὑγρὸν.

Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Γάνδη (220.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ ἡ Ἀμβέρσα (500.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑσκῶ, εἰς ἐκ τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὸ Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλησίον πρὸς τὸ Βέλγιον περιοχὴν τῆς Γερμανίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — α) Πληθυσμός. Τὸ Βέλγιον κατοικεῖται ἀπὸ δύο φυλάς: Πρὸς τὰ ΝΑ. ἀπὸ τοὺς Βαλλῶνους, οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ πρὸς τὰ ΒΔ. ἀπὸ τοὺς Φλαμανδούς, οἱ ὅποιοι εἶναι συγγενεῖς μετὰ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ὁμιλοῦν μίαν γερμανικὴν διάλεκτον. Ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχὴ εἶναι τὸ Μέσον Βέλγιον, χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός του καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του. Ὁ πληθυσμὸς συναθροίζεται κυρίως εἰς πολλὰς μικρὰς πόλεις, διότι τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἄφθονα καὶ αἱ μετακινήσεις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον εἶναι εὐκολοί.

β) Οἰκονομικὴ ζωὴ. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται κυρίως: Δημητριακοί, καρποὶ (σίκαλις καὶ σῖτος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου, κριθὴ διὰ τὴν παρασκευὴν ζύθου καὶ βρώμῃ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν), ζαχαροῦχα τεύτλα, ζυθόχορτον, καπνός, λίνον, πατάτες, λαχανικά, ἄνθη, ὀπώραι. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν λειβαδίων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν των δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν διατροφήν τοῦ τοῦ τόσο πυκνοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Βελγίου τὴν πρώτην θέσιν

κατέχει ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα

Φυσικὸς χάρτης τῶν Κάτω Χωρῶν.

τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἐξαγωγικόν του ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον εἰσάγει

εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν τοῦ καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τοῦ (δημητριακοὶ καρποί, ἀποικιακὰ εἶδη, βάμβαξ, ἔριον, λίνον, σίδηρος) καὶ ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη (μεταλλικὰ εἶδη, ὑφάσματα, ὑαλικά). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου τοῦ γίνεται μὲ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὁλλανδίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν μεγάλην τοῦ ἀποικίαν τὸ Κόγκο. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ Ἀμβέρσα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει μηχανὰς καὶ μετάλλινὰ εἶδη, ὑφάσματα, ὑαλικά, φαρμακευτικὰ προϊόντα, χρώματα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, μάρμαρα κτλ.

Γ. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Ἔκτασις 2.585 τ. χμ.. πληθυσμὸς 265.000, πυκνότης 102 κάτ. εἰς ἑκάστον τ. χμ.

Τὸ Λουξεμβούργον εἶναι δουκᾶτον ἀνεξάρτητον (ὅσον περὶ τοῦ ἡ Ἀττικῆ). Τὸ βόρειον τμήμα τοῦ ὁμοιάζει μὲ τὸ Ἄνω Βέλγιον καὶ εἶναι πτωχόν. Τὸ νότιον τμήμα τοῦ εἶναι ἀρκετὰ εὐφορον καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Γαλλικῆς Λωρραίνης. Διὰ τοῦτο τὸ Λουξεμβούργον ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Λουξεμβούργον (45.000 κ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922 ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἡνωμένη οἰκονομικῶς μὲ τὸ Βέλγιον, δηλ. δὲν ὑπάρχουν τελωνεῖακοὶ δασμοὶ μεταξύ των.

Δ. ὉΛΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγή. — Ὅπως τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ ἡ Ὁλλανδία εἶναι χώρα μικρὰ καὶ πολὺ πυκνῶς κατοικημένη. (Ἔκτασις 34.180 τ. χμ., πληθυσμὸς 8.180.000 κάτ., πυκνότης 232 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ὡς πρὸς τὴν ἀσχολίαν τῶν κατοίκων των αἱ δύο αὗται χώραι διαφέρουν μεταξύ των. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰ

πλούσια ἀνθρακωρυχεῖά του εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν βιομηχανική, ἐνῶ ἡ Ὁλλανδία ἐπειδὴ εἶναι πτωχή εἰς ἄνθρακα εἶναι χώρα γεωργική καὶ κυρίως ἐμπορική. Ἡ μεγάλη ἐμπορική ἀνάπτυξις τῆς Ὁλλανδίας ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῆς Μαίζης καὶ τοῦ Ρήνου, τοῦ σπουδαιοτέρου πλωτοῦ ποταμοῦ τοῦ κόσμου καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὴν θέσιν τῆς αὐτῆς ἡ Ὁλλανδία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἀποικιακὸν Κράτος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Τὸ μέγα τῆς ἐμπορίου συνετέλεσεν, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ μεγάλον πλοῦτον. ὁ ὁποῖος τῆς ἐτέτρεψε τὴν κατασκευὴν σπουδαίων παραγωγικῶν ἔργων. Χάρις εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ἡ γεωργικὴ παραγωγή τῆς Ὁλλανδίας εἶναι πλούσια καὶ ποικίλη, καίτοι τὸ ἔδαφος τῆς δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον εἰς τὴν φυσικὴν του κατάστασιν. Ἡ μεγάλη γεωργικὴ παραγωγή καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον ἐπιτρέπουν νὰ ἔχη πυκνὸν πληθυσμόν.

✚ Ὅρια.— Ἡ Ὁλλανδία ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί.— Τὸ ἔδαφος τῆς Ὁλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδιάδα, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βελγίου. Ὅπως εἰς τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἡ πεδιάς αὕτη κατέρχεται συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰ παράλια. ✚ Ὡς ἐκ τούτου ἐν μέγα μέρος τῶν παραθαλασσίων περιοχῶν εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αἱ δύο αὗται χώραι, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὁλλανδία, λέγονται Κάτω Χῶραι.

(Τὸ ἔδαφος τῆς Ὁλλανδίας ἀνολόγως τοῦ ὕψους του δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς δύο περιοχάς: α') τὴν Ἄνω Ὁλλανδίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης περιοχὴν καὶ β') τὴν Κάτω Ὁλλανδίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιοχὴν.

Τὸ κλίμα καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιοχὰς εἶναι ὡκεάνειον, ὅπως εἰς τὸ Μέσον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον. Ποτὲ δὲν κά-

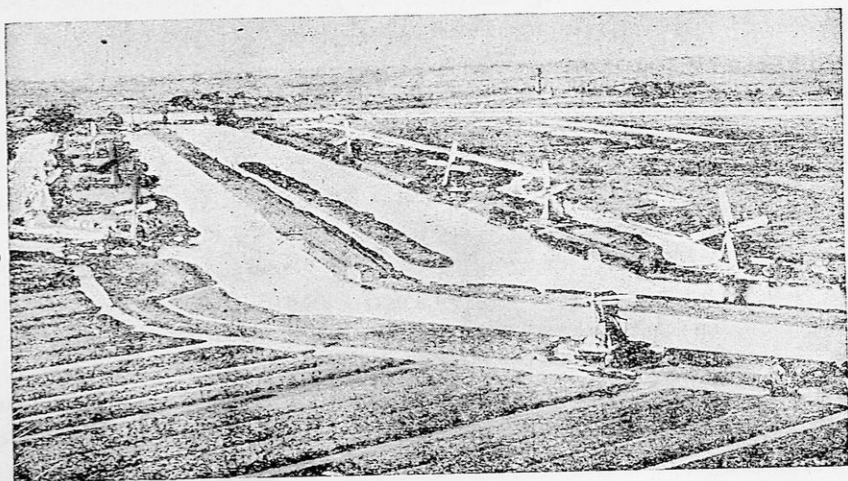
μνει πολὺ ζέστη οὔτε πολὺ ψυχός. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν Ὀλλανδίαν, καθὼς καὶ τὸ Βέλγιον, εἶναι ἡ μεγάλη ὑγρασία. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν βρέχει 200 ἡμέρας περίπου τὸ ἔτος. Ἡ ποσότης ὅμως τῆς βροχῆς δὲν εἶναι μεγάλη: 600—650 χιλιοστόμετρα. (Καλάμαι 90 ἡμέραι βροχεραὶ τὸ ἔτος, ποσότης βροχῆς 650—750 χιλιοστόμετρα). Εἰς τὰς χώρας αὐτὰς αἱ βροχαὶ εἶναι πολὺ λεπταὶ καὶ συνεχεῖς. Τὸ ὕδωρ τρέχει παντοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι σχεδὸν συνεφιασμένος καὶ ὁ καιρὸς ἀκαθόριστος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὑδρατμούς, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας τὰ μέταλλα εὐκολὰ σκουριάζουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ὑποχρεοῦνται νὰ τὰ διατηροῦν πάντοτε καθαρὰ. Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὴν μεγάλην καθαριότητα, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

α') Ἀνω Ὀλλανδία. Ἡ Ἀνω Ὀλλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην καὶ μονότονον πεδιάδα, ἡ ὁποία ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν τῆς εἰς τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν οἱ ὁποῖοι τὴν διασχίζουν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι: Ὁ Ρήνος καὶ ἡ Μαίζη. Λόγῳ τῆς μικρᾶς τῶν κλίσεως τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν ρέουν βραδέως καὶ συχνὰ πλημμυρίζουν. Διὰ τοῦτο ἔχουν κατασκευασθῇ κατὰ μῆκος τῶν ὀχθῶν μεγάλα ἀντιπλημμυρικά ἔργα. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι ἀρκετὰ εὐφορον, ἐκτὸς τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν, ὅπου εἶναι ἀμμώδεις καὶ ἐλώδεις. Εἰς τὰς εὐφορωτέρας περιοχὰς καλλιεργοῦνται κυρίως ὁ σῖτος, εἰς δὲ τὰς ἀμμώδεις ἢ σίκαλις. Τὰς μεγαλυτέρας ὅμως ἐκτάσεις κατέχουν ἡ βρώμη καὶ τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικὰ καὶ φυτὰ καλλωπιστικὰ λόγῳ τοῦ ἥπιου κλίματός των. Πρὸς Ν. καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου ὑπάρχουν καὶ ἀξιόλογα ἀνθρακωρυχεῖα. Σπουδαιότερα πόλεις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ Οὐτρέχτη (165.000 κ.).

β') Κάτω Ὀλλανδία. Ἡ Κάτω Ὀλλανδία εἶναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὴν ἔσωσε ἀπὸ τὰ ὕδατα καὶ συνεχῶς τὴν προστατεύει ἀπὸ αὐτά. Ἡ ἐργασία αὕτη τῆς διασώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς προστα-

σίας του από τὰ ὕδατα ἔγινε καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

Ἐν πρώτοις ἔπρεπε νὰ προστατεύσουν τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, τὰ ὁποῖα κάθε ἕξ ὥρας περίπου ἀνέρχονται πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις καὶ κατόπιν ἀποσύρονται μόνα τῶν. Τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐναντίον τῆς εἰσροῆς τοῦ θαλασσίου ὕδατος εἶναι αἱ θῖνες, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ ἀποτελοῦν μίαν ζώνην πλάτους 4-5 χμ. Ἡ ζώνη ὅμως αὕτη δὲν εἶναι

Διώρυγες καὶ πόλντες εἰς τὴν Νότιον Ὀλλανδίαν.

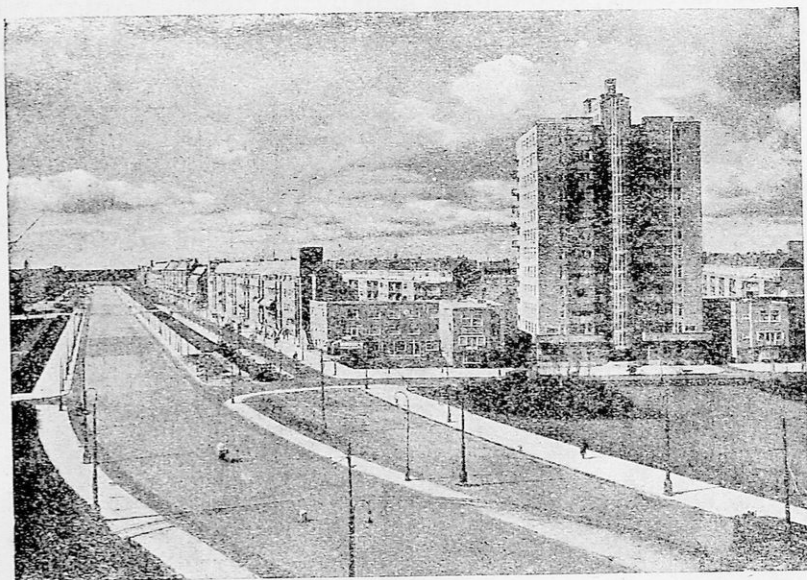
συνεχῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθησαν ὅπως εἰς τὰ διάκενα κατασκευάσουν ὑψηλὸν καὶ πλατὺ τεῖχος. Ἡ ἐργασία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἀρκετή. Δι' αὐτῆς τὸ ἔδαφος προστατεύεται μόνον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης καὶ μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ τῆς βροχῆς, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, συναθροίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Διὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὐτὰς ἐχώρισαν τὸ ἔδαφος εἰς μεγάλα τμήματα, τὰ ὁποῖα τὰ περιέβαλαν μὲ ἕν τεῖχος. Εἰς τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρὰς τοῦ τείχους ὑπάρχουν ἔξοδοι, αἱ ὁποῖαι φράσσονται διὰ θυρίδων. Αἱ περιοχαὶ

αῦται, αἱ ὁποῖαι περιφράσσονται διὰ τείχους καὶ δέχονται μόνον τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, λέγονται π ὅ λ ν τ ε ρ. Ἐὰν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πόλντερ εὑρίσκεται ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὰ ὕδατά της ἔχουν τελείως ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν ξηράν, τότε ἀνοίγουν τὰς θύρας του καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἔχει συναθροισθῇ, ρέει πρὸς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἀνέρχεται πρὸς τὴν ξηράν, κλείουν τὰς θυρίδας τοῦ πόλντερ καὶ ἡ ἐκροὴ παύει. Ἐὰν τὸ ὕψος τοῦ πόλντερ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, τότε ἡ φυσικὴ ἐκροὴ εἶναι ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον συναθροίζεται ἐντὸς τοῦ πόλντερ, διοχετεύεται εἰς τὴν θάλασσαν τεχνητῶς διὰ μεγάλων ἀντλιῶν, αἱ ὁποῖαι κινοῦνται εἴτε διὰ τοῦ ἀέρος εἴτε δι' ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Σήμερον ἐργάζονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Συνεπῶς δὲν εἶναι ὑπερβολὴ αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγεται, ὅτι ὁ «Ὁλλανδὸς κατέσκεύασε τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ζῇ».

Ἡ Κάτω Ὁλλανδία ἔχει πολὺ εὐφορον ἔδαφος, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις. Λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν θαλάσσιαν της συγκοινωνίαν ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ τὴν Ἄνω Ὁλλανδίαν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Τὸ Ἀμστερνταμ (750 000 κ.), ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ὁλλανδίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Μετὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης συγκοινωνεῖ διὰ τεχνητῆς διώρυγος. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου κεῖται τὸ Ρόττερνταμ (580.000 κ.), μέγας, διεθνὴς λιμὴν, καθόσον ἐξυπηρετεῖ ὅλας τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διασχίζει ὁ ποταμὸς οὗτος. Εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Θαλάσσης κεῖται ἡ πρωτεύουσα Χάγη (400.000 κ.), ἡ ἔδρα τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — Οἱ Ὁλλανδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν ὅμως ἰδιαιτέραν γλῶσσαν, ἡ ὁποία εἶναι κλάδος τῆς γερμανικῆς. Τὰ 55 % τοῦ πληθυσμοῦ

άσχολούνται εις τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα 45 % εις τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὰς ἄλλας ἐργασίας. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη (κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εις τὴν Εὐρώπην μετὰ τὸ Βέλγιον). Ἡ διανομὴ ὅμως τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοίомορφος. Περισσότερον κατοικημένη εἶναι ἡ Κάτω Ὀλλαν-

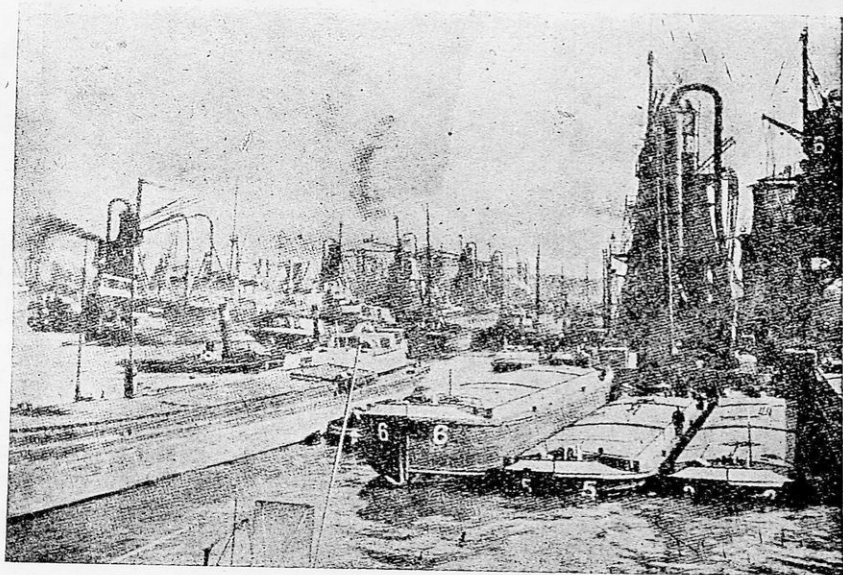

Ἐν τμήμα τοῦ Ἀμστερνταμ.

δία χάρις εις τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός της καὶ εις τὴν καλυτέραν της συγκοινωνίαν.

Εἰς τὴν γεωργικὴν ζωὴν τῆς Ὀλλανδίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων, χάρις εις τὸ ὑγρὸν τῆς κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν λειβαδίων. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ καλλιέργεια τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν καλλωπιστικῶν φυτῶν, χάρις εις τὸ ὑγρὸν καὶ ἥπιον κλίμα της. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν εἶναι περιορισμένη, ἡ δὲ παραγωγή των δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν (γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Ἀκολουθοῦν ἡ μεταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀνθρακωρυχεῖα της, ἡ βιομηχανία τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων (κακάου, ὀρύζης, καουτσούκ, καπνοῦ) χάρις εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας της, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀσίαν, ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων καὶ τὰ ναυπηγεῖα. Σπουδαῖον ρόλον

Ὁ λιμὴν τοῦ Ρότερνταμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

παίζει διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ὁλλανδίας καὶ ἡ ἀλιεῖα (ἰδίως τῆς ρέγγας), καθόσον ἔχει ἐκτεταμένας ἀκτὰς καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ἡ ὁποία ἔχει τοὺς περισσotέρους ἰχθῦς ἀπὸ ὅλας τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου. Ἡ Ὁλλανδία ἔχει ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τοῦ ἐδάφους της καὶ τῶν ἀποικίων της καὶ εἰς τὴν καλὴν της γεωγραφικὴν θέσιν. Ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικά προϊόντα (γάλα συμπετυκνωμένον, τυρόν, βούτυρον,

Ιχθὺς, χάρτην, ὑφάσματα βαμβακερά, χημικά προϊόντα, ἀποικιακά εἶδη κ.ἄ.). Εἰσάγει κυρίως δημητριακοὺς καρπούς, μέταλλα, βιομηχανικά προϊόντα.

Ἀγορά βουτύρου εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κτηνοτροφικά καὶ ἀλιευτικά προϊόντα, χημικά προϊόντα, μετάλλινα εἶδη, ὑφάσματα, ἀποικιακά κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, τερεβινθέλαιον κ. ἄ.

Ε'. ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Εἰσαγωγή. — Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικρὰν σχετικῶς ἑκτασίν των (314.000 τ.χμ.), εἶναι τὸ κέντρον μιᾶς τῶν σπουδαιοτέρων δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη ἀνάπτυξις των ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν καὶ εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον των εἰς ὀρυκτά. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των

θέσιν αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι δὲν ὑπέστησαν μεγάλας ἐχθρικὰς ἐπιδρομὰς, ὅπως αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἡ προφύλαξις τῶν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἐχθρικῶν λαῶν (δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσοι) ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν νῆ-
 ὄν κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου τῶν καὶ τῆς βιομη-
 χανίας τῶν. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνετέλεσε καὶ ὁ ἄφθονος ὀρυ-
 κτός τῶν πλοῦτος εἰς χρήσιμα μεταλλεύματα (ἄνθραξ, σίδηρος).
 Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πατρίς τῆς συγχρόνου βιομηχα-
 νίας. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου τῶν καὶ τῆς βιομηχα-
 νίας τῶν συνετέλεσεν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπε-
 ράντου ἀποικιακοῦ Κράτους τῶν. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι
 ἡ πρώτη ἀποικιακὴ Δύναμις τοῦ Κόσμου.

+ **Θέσις.** — Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κεῖνται πρὸς ΒΔ. τῆς Εὐ-
 ρώπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζονται διὰ δύο στενῶν θαλασσῶν
 (τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ τῆς Μάγχης) καὶ ἑνὸς πορθμοῦ,
 ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται μεταξὺ αὐτῶν (πορθμός τοῦ Καλαί, πλά-
 τους 31 χμ.). Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Με-
 γάλῃ Βρεττανία καὶ ἡ Ἰρλανδία.

1. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους — Τὸ ἔδαφος τῆς Μεγάλῃς Βρεττα-
 νίας ἀποτελεῖται :

(α') Εἰς τὰ ΒΔ. ἀπὸ τὰ παλαιὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς
 μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι χα-
 μηλὰ καὶ ὀγκώδη. Ταῦτα εἶναι εἰς τὴν βόρειον περιοχὴν τῆς
 νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Σκωτία, τὰ Γκράμπιαν, ὅπου καὶ ἡ ὑψη-
 λότερα κορυφὴ τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας (Μπέν Νεβίς 1343 μ.,
 χαμηλότερα τῆς Πάρνηθος) καὶ τὰ Σεβιότ. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον
 περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Ἀγγλία, τὰ Πέννινα, τὰ
 ὄρη τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας. Τὰ ὄρη ταῦτα δὲν
 ἀποτελοῦν συνεχὴ ὄροσειράν, διότι μεταξύ τῶν ἐκτείνονται χα-
 μηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς
 καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι : Εἰς
 τὴν Σκωτίαν ἡ μεταξὺ τῶν ὀρέων Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ, ἡ

ὅποια πρὸς διάκρισιν λέγεται Κάτω Χώρα, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἢ μεταξὺ τῶν Πεννίνων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Οὐαλλίας.

(β') Εἰς τὰ ΝΑ. ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδινὴν περιοχὴν, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν ὀρέων, καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, διότι εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατεΐχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν ΒΔ. πλευρὰν τῆς νήσου, ὅπου καταλήγουν τὰ ὄρη, αἱ ἀκταὶ εἶναι βραχώδεις καὶ βαθέως διαμελισμέναι. Εἰς τὴν ΝΑ. πλευρὰν ὅπου καταλήγει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, αἱ ἀκταὶ εἶναι ὀμαλὰ καὶ σχεδὸν εὐθύγραμμοι.

(Κλίμα. — Τὸ κλίμα δὲν εἶναι ὁμοιόμορφον. Αἱ δυτικαὶ ὀρεναὶ περιοχαί, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν κλίμα κατ' ἐξοχὴν ὠκεανίον (μικραὶ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, βροχαὶ καὶ ὀμίχλαι ἄφθονοι). Τὸ λεκανοπέδιον ὅμως τοῦ Λονδίνου, ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν, δέχεται ὀλιγωτέρας βροχὰς καὶ ἔχει θερμότερα θέρη.

(Τὸ κλίμα δὲν διαφέρει μόνον μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν περιοχῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων περιοχῶν. Ἡ Βόρειος Σκωτία, ἐπειδὴ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον, ἔχει κλίμα ψυχρὸν (τὰ θέρη εἶναι τόσοσιν δροσερά, ὥστε ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος). Ἡ Νότιος ὅμως Ἀγγλία ἔχει κλίμα ἥπιον (εἰς τὴν Κορνουάλην εὐδοκιμεῖ ἡ δάφνη καὶ ἡ ἀλόη).

(Γεωγραφικαὶ περιοχαί. — Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ χωρίσωμεν τὴν Μεγάλην Βρετανίαν εἰς τρεῖς περιοχάς: τὴν Σκωτίαν, τὴν ΒΔ. Ἀγγλίαν καὶ τὴν ΝΑ. Ἀγγλίαν ἢ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

(1) Σκωτία. Ἡ περιοχὴ αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πρῶτον λόγῳ τοῦ μεγάλου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς καὶ δεύτερον, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὰ ἐκτεταμένα ὄρη τῆς καὶ εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν κλίμα τῆς. Ἡ πλουσιωτέρα περιοχὴ τῆς Σκω-

τίας είναι ή πεδιάς, ή όποία έκτείνεται μεταξύ τών δύο όρέων : Γκράμπιαν πρὸς Β. καί Σεβιότ πρὸς Ν.

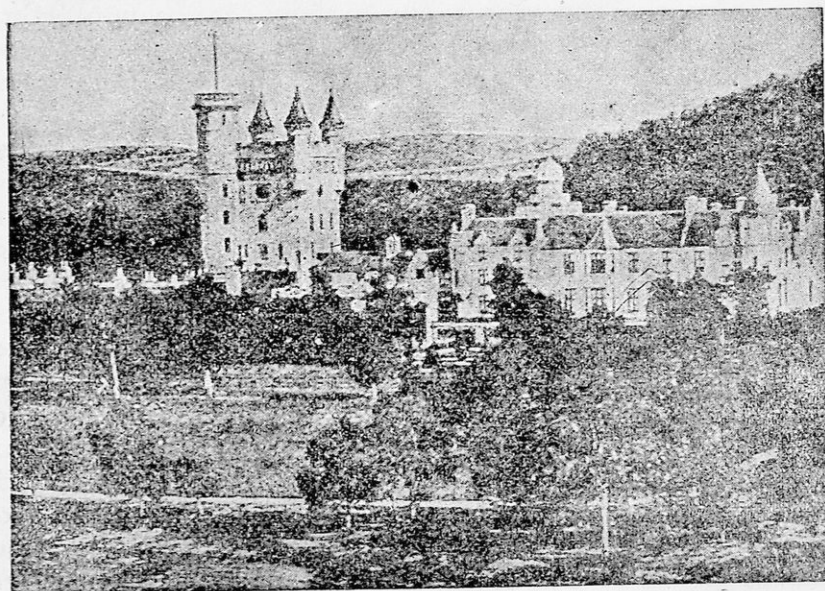
(α') 'Η όρεινή περιοχή. 'Η περιοχή αὕτη μὲ τὸ ὑγρὸν καί ψυχρὸν κλίμα καί μὲ τὸ πτωχὸν ἔδαφός της δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ καλλιέργειας. 'Η σπουδαιότερα ἀσχολία τών ἀραιῶν κατοίκων, οἱ όποιοι συγκεντρώνονται εἰς τὰς κοιλάδας, εἶναι ή κτηνοτροφία χάρις εἰς τὰ πλούσια καί διαρκή λειβάδια της, τὰ όποια βεβαίως όφείλονται εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς. Περισσότερους κατοίκους ἔχουν αἱ κοιλάδες τοῦ ὄρους Σεβιότ, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον σχετικῶς κλίμα τών. Τοῦναντίον ή όρεινή περιοχή τών Γκράμπιαν, λόγω τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους, τὸ όποϊον ἐπικρατεῖ, εἶναι σχεδὸν ἔρημος. 'Απὸ τοῦ φθινοπώρου οἱ ὀρητικοὶ δυτικοὶ ἄνεμοι καί αἱ ἄφθονοι βροχαὶ καί ὀμίχλαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διαμονήν. Τὰ δάση καί αἱ κατοικίαι δὲν ὑπερβαίνουν τὸ ὕψος τών 200 - 300 μ. Αἱ ὕψηλότεραι περιοχαὶ κατέχονται ἀπὸ μικροὺς θάμνους καί χλόην, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν καλύτερον ἀπὸ τὰ δένδρα εἰς τὸ πολὺ ψῦχος, τὴν ὑγρασίαν καί τοὺς ὀρητικούς ἀνέμους. Οἱ κάτοικοι τών ἀκτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῆς ἀλιείας εἶναι τὸ "Ἀμπερδιν (167.000 κ.) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης, διότι αὕτη εἶναι πλουσιωτέρα εἰς ἰχθῦς.

(β') 'Η Κάτω Χώρα. 'Η περιοχή αὕτη, παρὰ τὴν μικρὰν ἔκτασιν της (τὸ δέκατον περίπου τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῆς Σκωτίας), συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (3 ἑκατ. ἐπὶ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ 4 ἑκατ.). Τοῦτο όφείλεται εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἡπιον κλίμα της καί εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθρακος, σιδήρου καί πετρελαίου). Τὸ ἡπιον καί ὑγρὸν κλίμα της εὐνοεῖ κυρίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας (πρόβατα, ἀγελάδες), τὰ δὲ πλούσια μεταλλεῖα της τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ναυπηγεῖα, ὑαλουργεῖα, χαρτοποιεῖα, ὕφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάσια κτλ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ή Γκλάσκοου (1.300.000 κ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κλάιντ ποταμοῦ τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καί βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ή Ντέντη (175.000 κ.), κέντρον ὕφαντουρ-

γίας καὶ τὸ Ἐδιμβούργον (440.000 κ.), τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας.)

2) Βορειοδυτικὴ Ἀγγλία. Ὅπως εἰς τὴν Σκωτίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ΒΔ. Ἀγγλίαν διακρίνομεν δύο περιοχάς: τὰς ὄρεινὰς καὶ τὰς χαμηλὰς.

+ α') Ὅρειναι περιοχαί. Αἱ περιοχαί αὗται, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰν τῶν Πεννίνων, τὰ ὄρη τῆς Οὐαλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας, εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένοι. Τοῦτο

Ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις Βαλμόραλ Κάσλ εἰς τὴν Σκωτίαν.

ὀφείλεται εἰς τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Περισσότερον κατῳκημένη εἶναι ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ τῆς Κορνουαλλίας χάρις εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου). Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκεται καὶ ἡ σπουδαιότερα πόλις (Πλύμουθ (200.000 κ.)) ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της κυρίως εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν.

(β') Χαμηλαί περιοχαί. Αί περιοχαί αὔται, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ ἰδίως κτηνοτροφίαν. Ἡ θεὰ ὅμως, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν, φανερώνει, ὅτι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ὑπερισχύει ἡ γεωργικὴ ζωή, ἀλλ' ἡ βιομηχανικὴ χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν παλαιῶν αὐτῶν ὀρέων. Ἐπὶ ὁλόκληρα χιλιόμετρα δὲν βλέπει κανεὶς ἄλλο παρὰ ἐργοστάσια, καπνοδόχους καὶ σωροὺς σκωρίας. Τὰ δένδρα καὶ τὰ καθαρὰ νερὰ ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανισθῇ. Ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν ἀνθρακωρυχείων εἶναι ἡ πλέον βιομηχανικὴ καὶ ἡ πλέον κατωκνημένη περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας (287 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι τὸ Μπίρμιγχαμ (1.300.000 κ.), τὸ Μάντζεστερ (1.200.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος, τὸ Σέφφιλντ (500.000 κ.), τὸ Λήντς (500.000 κ.), καὶ τὸ Μπράντφορντ (300.000 κ.), κέντρα βιομηχανίας μαλλίνων ὑφασμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες, διὰ τῶν ὁποίων εἰσάγουν τὰ τεράστια αὐτὰ βιομηχανικὰ κέντρα τὰς πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν (βάμβαξ, ἔριον, σίδηρος) καὶ τὰ εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν πληθυσμὸν των καὶ ἐξάγουν τὰ βιομηχανικὰ των προϊόντα, εἶναι: Τὸ Λίβερπουλ (1.320.000 κ.), τὸ Κάρντιφ (250.000 κ.) καὶ τὸ Νιούκασλ (450.000 κ.). Τὰ δύο τελευταῖα, χάρις εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πλησίον των, εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐξαγωγῆς ἄνθρακος τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ Νιούκασλ ἐξάγει ἄνθρακα εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην, (Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Βαλτικὰς Χώρας) καὶ τὸ Κάρντιφ εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην, χώρας τῆς Μεσογείου, Ν. Ἀμερικὴν.

3) Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην του ἑκτασιν, τὸ εὐφορον ἔδαφός του καὶ τὸ ὀλιγώτερον ὑγρὸν καὶ περισσότερον θερμὸν κλίμα του, εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σίτος καὶ ζαχαροῦχα τεύτλα. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου μὲ τὸ ἐκτεταμένον καὶ εὐφορον

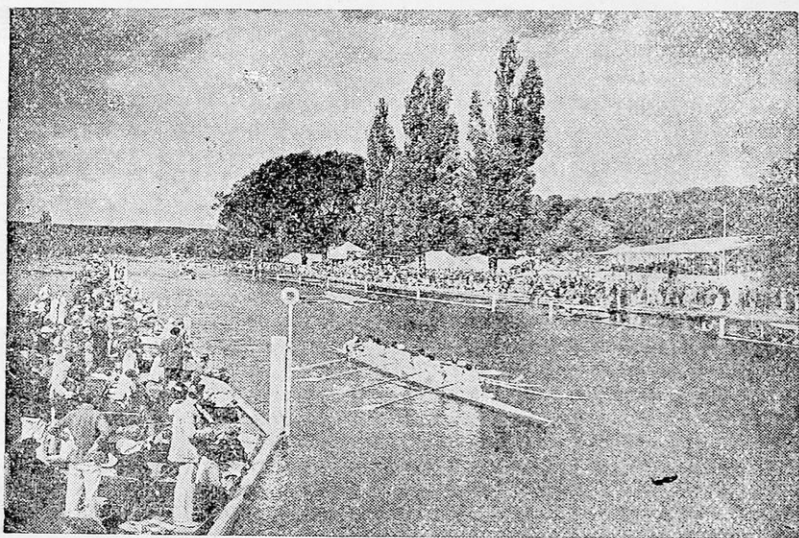
ἔδαφός του ἦτο ἡ σπουδαιοτέρα περιοχή τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἄλλὰ καὶ σήμερον ἡ σπουδαιότης του διατηρεῖται χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν του θέσιν (κεῖται ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης)

Ἐν τμήμα τοῦ Λονδίνου εἰς τὸ μέσον τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βούιτινχαμ.
[Φωτογραφία ἀπὸ ἀεροπλάνου]

καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Λονδίνον (8.200.000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 82 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης (εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία ἀτμοπλοῦα). Ἡ πόλις αὕτη, λόγῳ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ καὶ τῆς θαλασσίας

της συγκοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλει ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν της, εἶναι εἰς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ κόσμου. Εἶναι ἐπίσης μία μεγάλη ἀποθήκη ἀποικιακῶν προϊόντων (καουτσούκ, ἔριου, τεῖου κ.ἄ.) χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος, καὶ σπουδαῖον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου χάρις εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον της. Ὁ μεγάλος πληθυσμὸς καὶ ἡ καλὴ του συγκοινωνία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ἰδίως τῶν βιομηχανικῶν κλάδων, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἄνθρακος (ἐνδυμάτων, ἐπίπλων, ἡλεκτρικῶν

Λεμβοδρομίας εἰς τὸν Τάμεσιν.

εἰδῶν, τεχνητῆς μετάξης, εἰδῶν πολυτελείας, βιβλίων κτλ.). Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τὸ Λονδίνον κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην. Τὸ σπουδαιότερον προάστειον εἶναι τὸ Γκρήνουϊτς, γνωστὸν διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖον του, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς Γῆς. Πλησίον τοῦ Λονδίνου αἱ πόλεις Ὁξφόρδη καὶ Καίμπριτζ μὲ πολὺ ὄνομαστά πανεπιστήμια.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Μάγχης εἶναι τὸ Ντόβερ, ἀπέναντι τοῦ Καλαί, τὸ Σαούδαμpton καὶ τὸ Μπράϊτον.

2. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

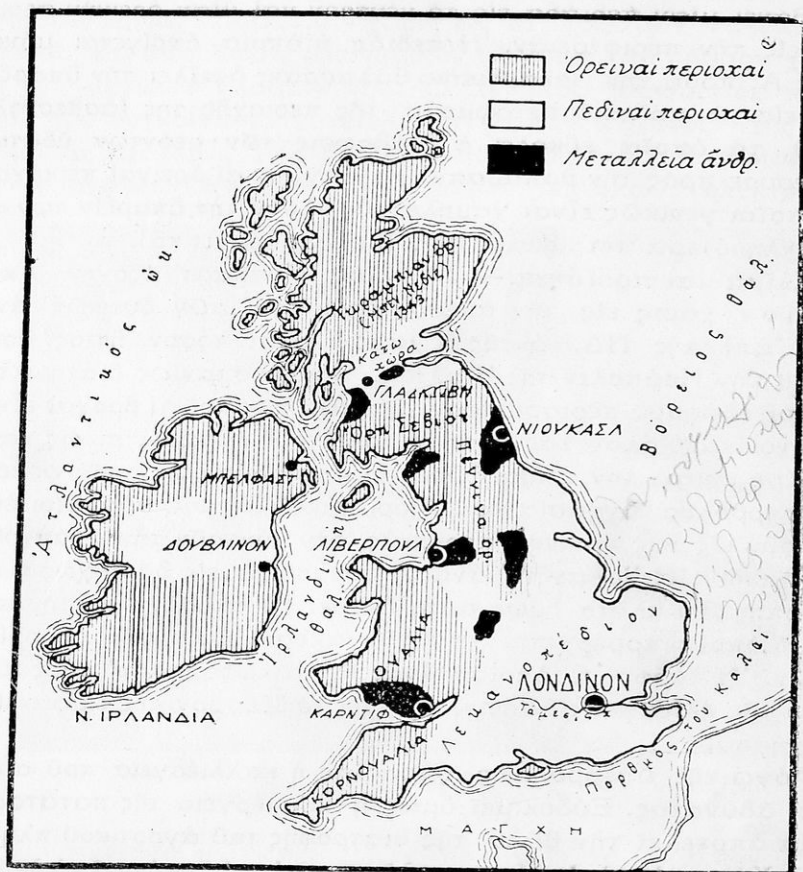
Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰρλανδίας περιλαμβάνει μίαν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον καὶ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ πεδιάς, ἡ ὁποία ἀνοίγεται μόνον πρὸς Α. πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὰ μαλακὰ πετρώματα τῆς περιοχῆς της (ἀσβεστολιθικά), τὰ ὁποῖα εὐκόλα ἢ διάβρωσις τῶν ρεόντων ὑδάτων παρέσυρε πρὸς τὴν θάλασσαν. Τούναντίον αἱ ὀρεῖναι περιοχαί, αἱ ὁποῖαι γενικῶς εἶναι χαμηλαί, ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὰ σκληρότερα πετρώματά των (κυρίως γρανιτικά).

Κλίμα καὶ προϊόντα.— Τὸ κλίμα εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὠκεάνειον χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων. Ἐπὶ τῆς ΝΔ. ἀκτῆς ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ἥπιος ὅσον καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Ἡ χιὼν σπανίως διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους περισσότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας. Αἱ βροχαί εἶναι ἄφθονοι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Θεωρεῖται ὡς καλὴ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποῖαν βρέχει μόνον δύο ἕως τρεῖς φορές. Ἡ ὑπερβολικὴ ὑγρασία καὶ οἱ ὀρμητικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς, δὲν εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν. Ἡ Ἰρλανδία εἶναι ἡ πτωχότερα εἰς δάση χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλίμα ὅμως αὐτὸ εὐνοεῖ τὰ λειβάδια καὶ τὴν τύρφη, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ὑδροβίων φυτῶν. Ἡ τύρφη, ἡ ὁποία εἶναι ἡ λαϊκωτέρα καύσιμος ὕλη λόγῳ τῆς ἐλλείψεως δασῶν, κατέχει τὸ ἔβδομον τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου.

Λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ὑγρασίας ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος. Εὐδοκιμεῖ ὅμως ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Χάρις εἰς τὸ ὠκεάνειον κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὰ λειβάδια, πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Τὸ ὑγρὸν κλίμα εὐνοεῖ ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ κάτοικοι.— Πολιτικῶς ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται :

α') Εἰς τὸ Ἑλεύτερον Ἰρλανδικὸν Κράτος (3.000.000 κ., πρωτεύουσα τὸ Δουβλίον 400.000 κ.), τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922 καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Καθολικοῦς.

Φυσικὸς χάρτης τῶν Βρετανικῶν νήσων.

Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων του εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία.

β') Εἰς τὸ Κράτος τοῦ Οὐλστερ πρὸς τὰ ΒΑ. (1.250.000 κ., πρωτεύουσα Μπέλφαστ 415.000 κ.), τὸ ὁποῖον εἶναι ἀγγλική

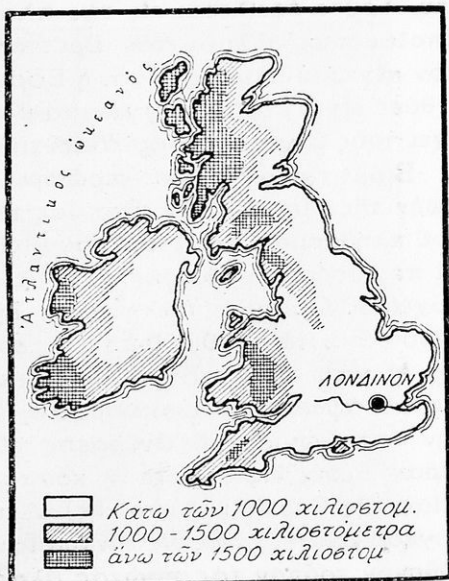
ἀποικία εἰς ἱρλανδικὸν ἔδαφος καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Σκώτους Διαμαρτυρομένους. Ἡ κυριώτερα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ βιομηχανία τοῦ λίνου, τῆς ὁποίας κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. — Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἀπὸ πολλοῦ ἡ γεωργία δὲν κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς εἶναι μόλις τὰ 20% τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ (ἡ Ἑλλάς 68%). Ἐκ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ ὁποῖοι καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, κατέχουν πολὺ μικράν ἑκτασιν. Ἡ στροφὴ αὕτη τῆς Μεγάλης Βρεττανίας πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν ὀφείλεται εἰς λόγους φυσικοὺς καὶ εἰς λόγους οἰκονομικοὺς.

α') Φυσικοὶ λόγοι. Τὸ ὠκεάνειον κλίμα τῆς καὶ τὰ ἀργιλικὰ κυρίως ἐδάφη τῆς, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὄρεινῶν τῆς περιοχῶν, εὐνοοῦν τὰ λειβάδια καὶ ὄχι τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Οἰκονομικοὶ λόγοι. Ὁ εἰσαγόμενος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σίτος εἶναι εὐθηνότερος ἀπὸ τὸν σῖτον, ὁ ὁποῖος παράγεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐνας ἄλλος ἀκόμη λόγος, ὁ ὁποῖος συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, εἶναι ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι λαὸς κατ' ἐξοχὴν κρεωφάγος. Διὰ τοῦτο ἡ κτηνοτροφία γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ μὲ ὄλους τοὺς κα-

Χάρτης τῆς διανομῆς τῶν βροχῶν εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους,

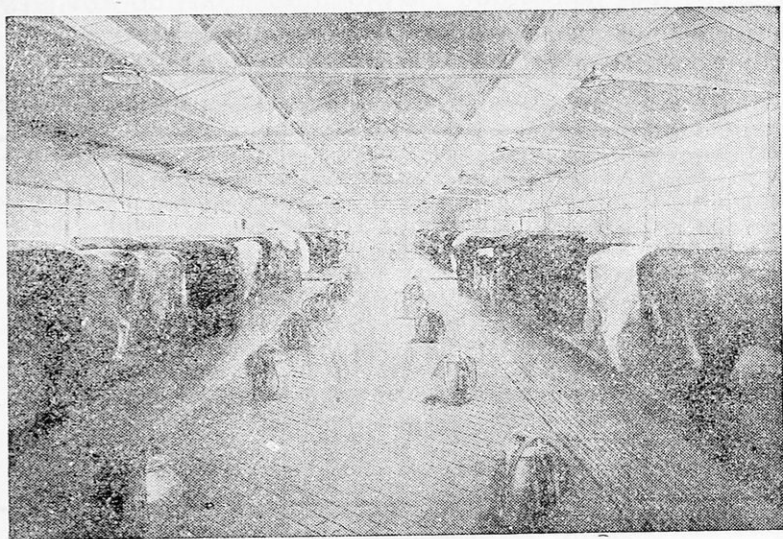
νόνας τῆς ἐπιστήμης. Οἱ Ἀγγλοὶ κτηνοτρόφοι κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν εἰδικὰς κατηγορίας ζώων διὰ τὴν παραγωγὴν κρέατος, γάλακτος ἢ ἐρίου. Παρ' ὅλην ὁμῶς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἀλιεία. Ἐξ ὧν τῶν κλάδων, οἱ ὅποιοι παράγουν εἶδη διατροφῆς, μόνον ἡ ἀλιεία προμηθεύει μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθὺς θαλάσσης, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὰς Βρεττανικὰς νήσους. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ Βόρειος Θάλασσα. Οἱ ἀλιευόμενοι ἰχθύες εἶναι κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάοι. Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει τοὺς μεγαλυτέρους ἀλιευτικοὺς λιμένας τοῦ κόσμου.

Βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας κατέχει ἡ βιομηχανία. Τὰ 80% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς διαμένουν εἰς τὰς πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ περισσότεραι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἀνθρακωρυχείων. Οὐδεμία ἄλλη χώρα ἔχει τόσας πολλὰς πόλεις (58 ἔχουν ἄνω τῶν 100.000 κ.). Ἡ τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὀφείλεται εἰς δύο λόγους: Πρῶτον εἰς τὰ ἄφθονα ἀνθρακωρυχεῖα (κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀνθρακος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν δευτέραν θέσιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς). Δεύτερον εἰς τὴν θαλασσίαν τῆς συγκοινωνίαν, χάρις εἰς τὴν ὁποῖαν προμηθεύεται κατὰ τὸν πλέον εὐθηνὸν τρόπον τὰς πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ ἔδαφός της καὶ ἐξάγει τὰ βιομηχανικά της προϊόντα (ἡ θαλασσία συγκοινωνία εἶναι ἡ εὐθηνότερα ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας). Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει μεγάλον καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (47.000.000 κάτ., ἥτοι 147 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι:

α') Ἡ βιομηχανία ὑφασμάτων. Ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς βιομηχανίας τῆς Μεγάλης Βρετανίας, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν προβάτων τῆς καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως ὁμῶς τῆς ἀτμομηχανῆς (1779)

ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβε τόσῃν ἀνάπτυξιν, ὥστε σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων αὐτῶν ὑλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων εἶναι : Σέφφιλντ, Λήντς, Μπράντφορντ. Νεώτερα κατὰ πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων, τῆς ὁποίας τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μάντξεστερ. Ἡ βιομηχανία αὕτη, χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος

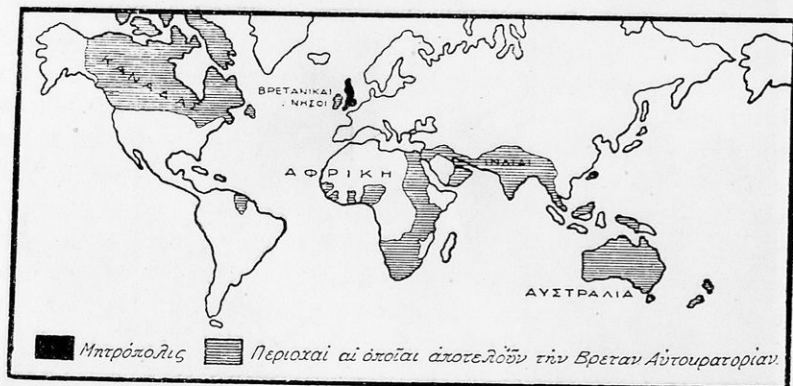
Βουστάσιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ ὅλων τῶν βιομηχανιῶν αὐτῆς.

β') Ἡ μεταλλουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. (Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἑνὸς τόννου μεταλλεύματος σιδήρου ἀπαιτοῦνται δύο τόννοι ἄνθρακος· συνεπῶς συμφέρει ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδηρομεταλλεύματος εἰς τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ὁ ἄνθραξ καὶ ὄχι ἡ μεταφορὰ τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σιδήρου). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν ΒΔ. περιοχὴν τῆς νήσου, ὅπου ὑπάρχουν τὰ ἀνθρακωρυχεῖα.

καί τοῦ σιδήρου : Μπίρμιγχαμ, Σέφιλντ (ὄπλα, ὑλικά σιδηροδρόμου, μηχαναί παντὸς εἶδους), Νιούκασλ, Γκλάσκοου (ναυπηγεῖα).

Συγκοινωνία. Ἡ τεραστία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρετανίας στηρίζεται εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν. Δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσος, τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ Μεγάλῃ Βρετανία εἶχε μέχρι τοῦ τελευταίου Παγκοσμίου πολέμου τὸν μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τοῦ κόσμου· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία ἐκτελεῖται διὰ πλωτῶν ὁδῶν (ποταμῶν καὶ διωρύγων), διὰ τοῦ σιδηροδρόμου (τὸ μῆκος τῶν σιδηρο-

Χάρτης τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας.

μικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 33.000 χμ.) καὶ δι' ἁμαξιδίων ὁδῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

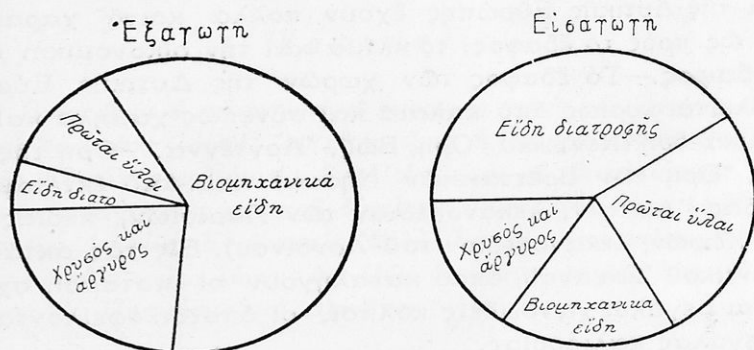
Ἐμπόριον. Ἡ Μεγάλῃ Βρετανία εἶχεν ἐπίσης μέχρι τοῦ Παγκοσμίου πολέμου τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται :

α') Εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν ἄνθρακος, ἡ ὁποία εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως. Ὁ ἄνθραξ ἀντιπροσωπεύει τὰ 80 % τοῦ βάρους καὶ τὰ 11 % τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγομένων προϊόντων. Αἱ ἐξαγωγαὶ κατευθύνονται εἰς ὅλας τὰς πτωχὰς εἰς ἄνθρακα χώρας τῆς Εὐρώπης, τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ ἀγγλικὸς ἄνθραξ τροφοδοτεῖ

δλας τὰς βάσεις τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν (Γιβραλτάρ, Σουέζ, Ἄντεν, Κολόμπο, Σιγκαπούρη).

β') Εἰς τὴν μικρὰν παραγωγὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Ὁ παραγόμενος σίτος ἐπάρκει μόνον διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὸ κρέας μόνον δι' ἕξ μῆνας. Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰσαγωγῆς σίτου εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἐκτὸς τοῦ σίτου καὶ τοῦ κρέατος εἰσάγονται διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς βούτυρον, τυρὸς, πουλερικά, ὀπῶραι, οἶνος κ.ἄ.

γ') Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς, ἡ

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

ὁποῖα ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ὕλων. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: ὁ βάμβαξ, ὁ σίδηρος, τὸ ἔριον, ἡ γιούτα (διὰ τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ εὐθηνῶν ταπήτων), ἡ μέταξα, τὸ καουτσούκ, τὸ πετρέλαιον.

δ') Εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικιακὸν τῆς Κράτος, τὸ ὁποῖον προμηθεύει τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς καὶ ἀγοράζει τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα.

Ἐκ τῶν ἐξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν ὥς πρὸς τὴν ἀξίαν κατέχουν τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα. Ἀκολουθοῦν τὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ὄπλα, πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κτλ.) καὶ τὰ μάλλινα ὑφάσματα. Τὸ

ἐμπορίον της ἐκτελεῖται μὲ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου, περισσότερο ὅμως μὲ τὰς ἀποικίας της.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως ὑφάσματα καὶ νήματα, μέταλλα εἶδη καὶ μηχανάς, ἄνθρακα, χημικά καὶ φαρμακευτικά προϊόντα, ἀλιευτικά προϊόντα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα ξηρά, χαρούπια, μαστίχην, κολοφώνιον, λευκόλιθον, σμύριδα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ὅπως αἱ χώραι τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, οὕτω καὶ αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά ὡς πρὸς τὸ ἔδαφος, τὸ κλίμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν.

Ἔδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ καὶ κρυσταλλικά ὄρη (Κεντρικὰ Ὅρη, Βῶζ, Ἀρντέννα, Ὅρη τῆς Βρετάνης, Ὅρη τῶν Βρεττανικῶν Νήσων) καὶ ἀπὸ ἐκτεταμένης πεδιάδας (Ἀκιταίν, λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πεδιάς τῶν Κάτω Χωρῶν, λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου). Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ὅπου καταλήγουν οἱ ποταμοί, σχηματίζονται μεγάλοι χωνοειδεῖς κόλποι, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὰς μεγάλας παλιρροίας.

Κλίμα καὶ θλάσθησις.—Αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐπεὶ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουν κλίμα κυρίως ὡκεάνειον. Εἰς τὸ περισσότερο ὑγρὸν κλίμα τῶν ὀφείλονται καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοπία τῶν, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς διαφορετικά ἀπὸ τὰ τοπία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἰς τὰ πολὺ εὐφορὰ ἐδάφη εὐδοκίμοῦν πλούσιαι καλλιέργειαι (σῖτος, ζαχαροῦχα τεύτλα), εἰς δὲ τὰ πτωχότερα ἐδάφη ὑπάρχουν λειβάδια καὶ μικρὰ δάση. Οὕτω τὸ τοπίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχὰς τῶν καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, εἶναι πάντοτε πράσινον.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Αἱ ἐκτεταμέναι καὶ εὐφοροὶ πεδιάδες συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τὸ δὲ ὡκεάνειον

κλίμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζώων. Συνεπῶς δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν τύχην, ὅτι αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου τρέφουν κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν καὶ αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντικοῦ τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῶα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων ἀπαιτεῖ πλούσια καὶ διαρκῆ λειβάδια, τὰ ὁποῖα μόνον εἰς τὸ ὑγρὸν κλίμα εὐδοκιμοῦν.

Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός των, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν των ζωὴν.

Ἑρωτήσεις.

- 1) Ποία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 2) Ποία εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διατί;
- 3) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξις των;
- 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Παρισίους καὶ Λονδῖνον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

V Α'. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

(Εισαγωγή.— Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία σήμερον εἶναι ἡ μεγαλύτερα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρωσίαν (552.000 τ.χμ., 80.000.000 κ.), μέχρι τοῦ ἔτους 1871 ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρὰ Κράτη. Ὁ τεμαχισμὸς τῆς Γερμανίας ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα Κράτη ὀφείλεται εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὸν χωρισμὸν αὐτόν, καθόσον περιλαμβάνει ὅλας τὰς ζώνας καὶ ὅλους τοὺς τύπους τῶν τοπίων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης. Πρὸς Ν. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν τμήμα τῆς ζώνης τῶν ῥΑλπεων. Εἰς τὸ κέντρον ἀπὸ πολλὰ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα εἶναι συνέχεια τῶν παλαιῶν ὀρέων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (Κεντρικῶν Ὀρέων, Βῶζ, Ἀρντέννης). Πρὸς Β. κατέχει ἓν τμήμα τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς Βορείου Εὐρώπης. Παρὰ τὴν βραδεῖαν ἔνωσίν του τὸ Γερμανικὸν Ἔθνος κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας του. Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, καὶ τῆς Ἀνατολικῆς, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ πρὸς τὴν Ἀσίαν. Διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ῥΑλπεων ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, διὰ δὲ τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Χάρις λοιπὸν εἰς τὴν εὐκόλον ἐπικοινωνίαν του πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν

κατοίκων του, τὸ Γερμανικὸν Ἔθνος ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν.

Ὅρια. — Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Μάρτιον τοῦ 1938 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἀπετέλει ἓν Κράτος μετὰ τῆς παλαιᾶς Αὐστρίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὀρίζετο ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Πολωνίας. Ὡς φυσικὰ ὅρια εἶχε πρὸς Ν. τὰς Ἄλπεις καὶ πρὸς Β. ἔχει τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. δὲν εἶχε σαφῆ φυσικὰ ὅρια. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά της εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ἦσαν πάντοτε σταθερὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας της.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί. — Παρὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ὁ ἔσχατος τῆς Γερμανίας δυνάμεθα νὰ τὴν διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιοχάς:

α') Τὴν Νότιον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ὕψηλὰ ὄρη καὶ ὀροπέδια.

β') Τὴν Μέσην Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὄρη.

γ') Τὴν Βόρειον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα καὶ

δ') Τὴν Κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ σπουδαιότερα βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας.

1) **Νότιος Γερμανία.** Ἡ Νότιος Γερμανία περιλαμβάνει: α') Τὰς Γερμανικὰς Ἄλπεις (ὕψηλότερα κορυφὴ 3.800 μ. εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἄλπεις). β') Τὸν Μέλανα Δρυμόν (ἀπέναντι τῶν Βοσγίων). γ') Τὰ ὀροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων καὶ χωρίζονται διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως καὶ δ') Τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀνω Δουνάβεως.

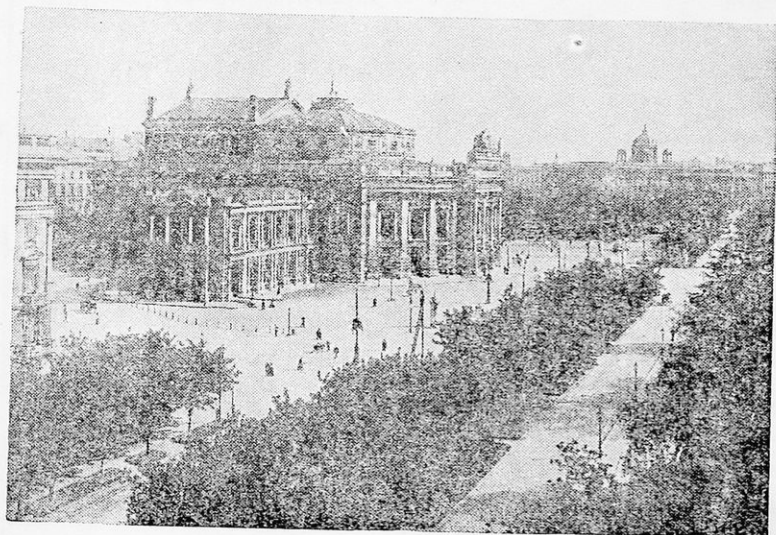
Ἐξ ὧν τῶν πεδινῶν περιοχῶν εὐφορώτερον ἔδαφος ἔχουν αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν (Δουνάβεως μετὰ τῶν παραποτάμων του, Νέκαρ καὶ Μάιν, παραποτάμων τοῦ Ρήνου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς εὐφόρους προσχώσεις των, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ὁ ἄνεμος ἀπὸ τὰς ὕψηλὰς περιοχάς. Τὸ ὅλι-

γώτερον εὐφορον ἔδαφος ἔχει τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους: Εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης ἦτο πολὺ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν ὥς ἐκ τούτου αἱ χιόνες ἦσαν ἄφθονοι καὶ ἐκάλυπτον συνεχῶς τὴν Βόρειον Εὐρώπην καὶ ὅλα τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν παγετῶνες, οἱ ὅποιοι κατήρχοντο πρὸς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, παρασύροντες χώματα, χαλίκια καὶ λίθους (ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν Ἑλπεων). Τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὅποιον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἑλπεων, ἐδέχετο τὰ ὑλικά, τὰ ὅποια παρέσυρον οἱ παγετῶνες ἐκ τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν καὶ τὰ ὅποια ἀπειθήντο κατὰ σωρούς. Ὄταν τὸ κλίμα ἐγίνε θερμότερον, οἱ παγετῶνες διελύθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν οἱ σωροὶ τῶν μεταφερθέντων ὑλικῶν, τοὺς ὁποίους τὰ ρέοντα ὕδατα ἤρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἱσοπεδώνουν. Κατὰ τὴν ἱσοπέδωσιν τὰ λεπτὰ χώματα μετεφέρθησαν παρὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ οἱ λίθοι. Μεταξὺ τῶν σωρῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἱσοπεδώθησαν, ἢ μεταξὺ τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τοὺς παλαιούς παγετῶνας, τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς παραμένει στάσιμον καὶ σχηματίζει λίμνας. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ ὄροπέδιον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον, ἐνῶ αἱ κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς καὶ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ Νότιος Γερμανία κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης (χειμῶν δριμύς, θέρος θερμόν, χιὼν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, βροχαὶ ραγδαῖαι, αἱ ὅποιαι πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου).

Τὰ προϊόντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ ἀπὸ τὸ κλίμα. Εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς, ὅπου τὰ θέρη εἶναι δροσερά καὶ ἡ ὑγρασία μεγαλυτέρα, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία κυρίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ ἡ ὑλοτομία χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ εἰς τὰ πλούσια δάση. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ ὄροπέδια, διότι τὸ ἔδαφος τῶν

† Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἑλ-
πεων τὸ Γκράτς (150.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας χάρτου, ὑφα-
σμάτων καὶ μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση καὶ τὰ
μεταλλεῖα σιδήρου καὶ λιγνίτου, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὴν
περιοχὴν του. Τὸ Σάλτσμπουργκ καὶ τὸ Ἰνσμπρουκ. Εἰς τὸ
ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας τὸ Μόναχον (700.000 κ.), μία τῶν
μεγαλυτέρων πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ σπουδαῖον κέντρον
γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν. Εἶναι ἐπίσης σπουδαῖον βιομη-

Βιέννη. Κρατικὸν θέατρον. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ τὰ Ἑθνικὰ Μουσεῖα.

χανικὸν κέντρον μὲ διαφόρους βιομηχανίας (φημιζεται ἡ μύρα
τοῦ Μονάχου). Τὴν ἀνάπτυξιν του ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν
του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον δια-
σταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς ΝΔ. Γερμανίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν,
πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Βιέννην.

Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ ὄροπεδίου τῆς Σουαβοφραγκο-
νίας κεῖνται: ἡ Νυρεμβέργη (400.000 κάτ.) καὶ ἡ Στουτγκάρδη
(375.000 κάτ.), σπουδαῖα βιομηχανικὰ κέντρα διαφόρων βιομη-

χανιών (ηλεκτρικά είδη, δερμάτινα είδη, χάρτης, αυτοκίνητα, διάφορα παιγνίδια κ. ά.).

Είς την κοιλάδα του Δουνάβεως κείται ή Βιέννη (2 εκατομμ. κάτ.), πρωτεύουσα της Αυστρίας. Είναι μία τών ωραιότερων πόλεων της Ευρώπης και σπουδαίον κέντρον γραμμάτων, έπιστημών, έμπορίου και βιομηχανίας. Την ανάπτυξιν της οφείλει εις την γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κείται επί του Δουνάβεως ποταμού, ό όποιος είναι σπουδαία διεθνής όδός και εις τό σημείον, εις τό όποιον διασταυροῦνται αί όδοί: πρός την ΝΑ. Ευρώπην διά της κοιλάδος του Κάτω Δουνάβεως, πρός την Τσεχοσλοβακίαν, την Πολωνίαν και την Ρωσίαν διά της κοιλάδος του ποταμού Μοραύα και πρός την Δυτικήν Ευρώπην διά της κοιλάδος του άνω Δουνάβεως και τών παραποτάμων του.

(2) Μέση Γερμανία. (Η Μέση Γερμανία, ή όποία αποτελείται από παλαιά χαμηλά και μεμονωμένα όρη, είναι τό πλέον γραφικόν τμήμα της Γερμανίας. Τά όρη ταύτα είναι τά έξής έκ Δ. πρός Α: Τά Παραρρήνια Όρη, τά όποία είναι συνέχεια της Άρντέννης, τά Όρη της Έσσης (Φόγκελσμπεργκ), ό Θουρίγγειος Δρυμός, τό Χάρτς, τό ύψηλότερον όλων (1.140 μ.), ό Βοημικός Δρυμός, τά Όρη τών Μετάλλων και τά Σουδήτια Όρη. Τά όρη ταύτα εις παλαιότεραν γεωλογικήν έποχήν άπετέλουν μίαν συνεχή όροσειράν, της όποιας ό τεμαχισμός οφείλεται εις τοπικάς καθιζήσεις του έδάφους. Αποτέλεσμα τών καθιζήσεων είναι ό σχηματισμός ρηγμάτων, έκ τών όποίων έξήλθον έκ του έσωτερικού της γής λυωμένα ύλικά. Δηλαδή έσχηματίσθησαν ήφαιστεια όπως άποδεικνύεται από τά ήφαιστειογενή πετρώματα, τά όποία εύρίσκονται εις διάφορα μέρη της περιοχής αυτής. Έν έκ τών παλαιών αύτών ήφαιστειών, είναι και τό Φόγκελσμπεργκ. Αί παρά τούς πρόποδας τών χαμηλών αύτών όρέων έκτεινόμεναι κοιλάδες και όροπέδια είναι πολύ εύφοροι, διότι καλύπτονται από προσχώσεις, αί όποια προέρχονται έκ της άποσυνθέσεως τών ήφαιστειογενών πετρωμάτων, τά όποια περιέχουν τά εύφορώτερα συστικά.

Η Μέση Γερμανία διασχίζεται από τό άνω ρεύμα μεγά-

λων ποταμῶν (Βέζερ, Ἑλβας, Ὄδερ), οἱ ὁποῖοι τὴν συνδέουν μὲ τοὺς μεγάλους γερμανικοὺς λιμένας.

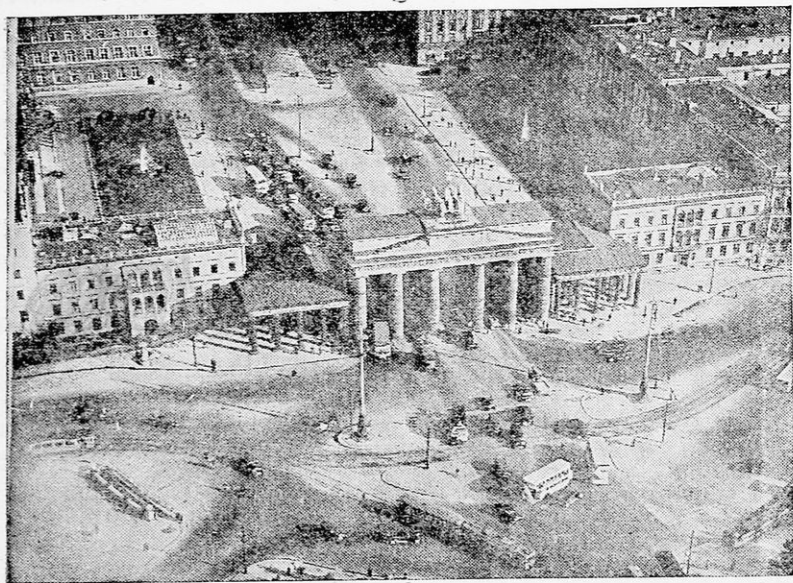
Τὸ κλίμα τῆς Μέσης Γερμανίας εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶναι περισσότερον δριμύς, ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδή ὅσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπ' ἐναντίας αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι, ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν θάλασσαν. Χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη τῆς ἡ Μέση Γερμανία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεύτλα καὶ λαχανικά. Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ὄρυκτά της ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν (μεταλλεῖα ποτάσης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στασφούρτης, τὰ ὅποια εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου, ἀνθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα διαφόρων μετάλλων εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Σιλεσίαν).

† Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου, ὅπου διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Μέσης Γερμανίας, ἡ Λειψία (700.000 κ.), κέντρον γραμμάτων καὶ βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ὑφάσματα, βιβλία), ἡ Δρέσδη (630.000 κ.), ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑλβα ποταμοῦ καὶ τὸ Κέμνιτς (350.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας ὑφασμάτων χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν. Εἰς τὴν Σιλεσίαν τὸ Μπρεσλάου (600.000 κ.) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ὄδερ ποταμοῦ.

3) Βόρειος Γερμανία. Ἡ Βόρειος Γερμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς πεδιάδος τῶν Κάτω Χωρῶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμώδες, διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατέληγον οἱ παγετῶνες, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυπτον τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν (ἔτι συνέβη καὶ μὲ τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τοὺς παγετῶνας τῶν Ἀλπεων). Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων τὰ πολὺ λεπτὰ χῶματα, μόλις ἀπεξηράνθησαν, παρεσύρθησαν κυρίως ὑπὸ τῶν ἀνέμων (βορείων καὶ βορειοανατολικῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι συχνοὶ) εἰς νοτιωτέρας περιοχάς (πεδιάδας τοῦ Βελγίου, τῆς Βορείου Γαλλίας, εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Μέσης καὶ τῆς Νοτίου Γερμανίας).

Ούτως εις τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα παρέμειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχή αὕτη δὲν εἶναι εὐφορος. Τούταντιον αἱ πεδιάδες τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας, ὅπου τὸ πάχος τῶν λεπτῶν αὐτῶν προσχώσεων φθάνει πολλὰ μέτρα (εἰς μερικὰς περιοχὰς 3-4 μ.), εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐφοροί.

Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα ὑπάρχουν πολλοὶ λί-

Βερολίνον. Ἡ πύλη τοῦ Βρανδεμβούργου. Κατεσκευάσθη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως.

μναι καὶ ἐλώδεις ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰ κοιλώματα, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτισαν ἄλλοτε οἱ παγετῶνες. Αἱ ἄκται τῆς εἶναι ὁμαλαί, εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται χωνοειδεῖς κόλποι.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς τῆς Μέσης Γερμανίας. Οἱ ποταμοὶ ἔχουν γίνει πρώτη τάξεως πλωταὶ ὁδοὶ καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ διωρύγων.

Διὰ διώρυγος συνδέεται ἐπίσης καὶ ἡ Βόρειος Θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ὠκεάνειον, ὅσον ὅμως προχωροῦμεν πρὸς Α. τὸ κλίμα γίνεταί ἡπειρωτικόν.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς, ἐπεὶ εἶναι ἀμμώδης, εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὀρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι τὰ γεώμηλα καὶ ἡ σίκαλις, τὰ ὅποια εὐδοκιμοῦν εἰς ἀμμώδη ἐδάφη. Εἰς τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν ἄφθονον ὑγρασίαν, ὑπάρχουν πολλὰ λειβάδια, ὅπου τρέφονται πολλὰ ζῷα.

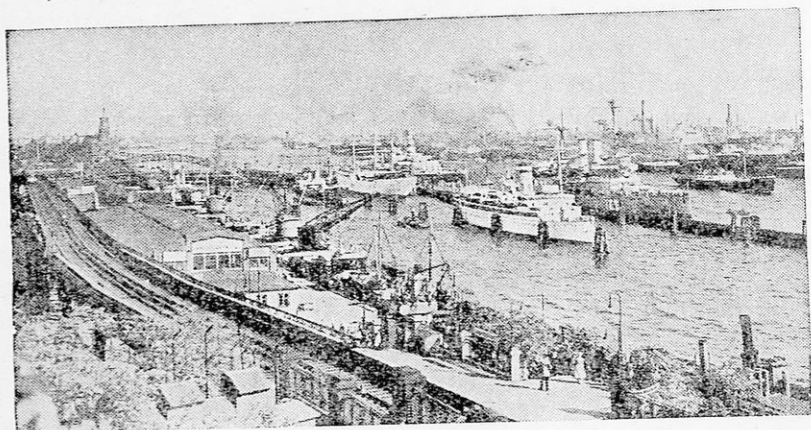
Ὁ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἀραιός, διότι εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὀρυκτά. Ἐν τούτοις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας, τὸ Βερολῖνον (4.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ Σπρέα ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἑλβα. Τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὀφείλει κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν ὀχυράν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ μέσον τῶν ἐλωδῶν ἐκτάσεων τοῦ Σπρέα, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης καὶ μονοτόνου Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν, διότι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διασταυροῦνται τέσσαρες μεγάλοι πλωταὶ ὁδοὶ καὶ ἑννέα σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γερμανίας. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι εἶναι πρωτεύουσα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας χώρας. Διὰ τοῦτο τὸ Βερολῖνον, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ πρωτεύουσαι τῶν μεγάλων κρατῶν, εἶναι κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν (πανεπιστήμια, θέατρα, μουσεῖα), τῶν μεγάλων τραπεζῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ὀργανισμῶν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσίαν κεῖται ἡ Καινιξβέργη (300.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀδερ τὸ Στεττίνον (270.000 κ.) καὶ δυτικώτερον τὸ Κιέλν (200.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης τὸ Ἀμβούργον (1.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ χωνοειδοῦς κόλπου τοῦ Ἑλβα ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 75 χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι ὁ πρῶτος

λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τῶν σπουδαιότερων τοῦ κόσμου. Χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν εἶναι σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι ζαχάρεως, οἴνου, ξυλείας, εἰδῶν διατροφῆς κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ εἶναι ἡ Βρέμη (300.000 κ.), 65 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, λιμὴν εἰσαγωγῆς κυρίως βάμβακος.

4) Κοιλὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἡ κοιλὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἐντὸς τοῦ γερμανικοῦ ἐδάφους περιλαμβάνει τρία τμήματα: α') Ἀπὸ τὰ ἐλβετικά σύνορα μέχρι τῶν Παραρρηνίων ὁρέων μίαν εὐρεΐαν πεδιάδα, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοπι-

Ὁ λιμὴν τοῦ Ἀμβούργου ἐπὶ τοῦ Ἑλβα ποταμοῦ.

κὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τῆς καθίζησεως αὐτῆς ἐχωρίσθη ὁ Μέλας Δρυμὸς ἀπὸ τὰ Βόσγια ὄρη, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο ἠνωμένος. β') Μίαν στενὴν καὶ ὀφιοειδῆ κοιλάδα μήκους 100 χμ. περίπου, ἡ ὁποία διασχίζει τὰ Παραρρήνια ὄρη καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τοῦ ἐδάφους. Ἀπὸ τῆς ἐξόδου του ἐκ τῶν Παραρρηνίων ὁρέων μίαν εὐρεΐαν προσχωσιγενῆ πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὸ πλάτος συνεχῶς αὐξάνει μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Τὸ ἔδαφος τῆς κοιλάδος εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ οἱ ἄνεμοι.

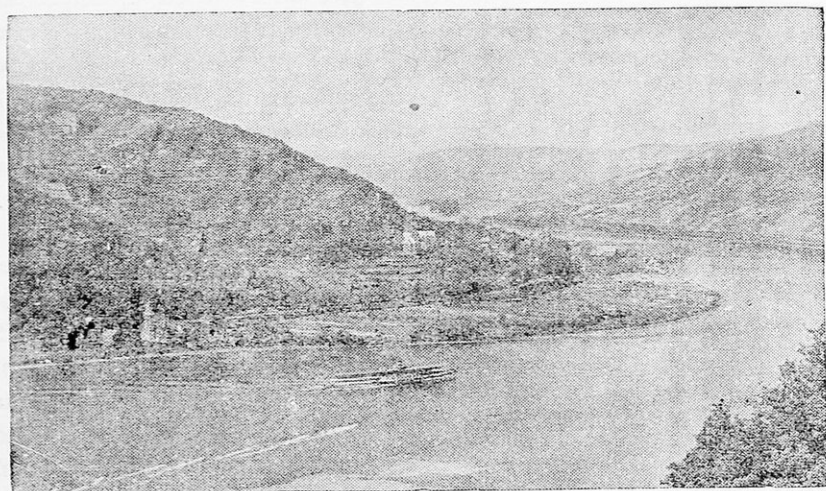
Τὸ κλίμα τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν. Ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶναι δριμύς, ὅπως εἰς τὰ ὄροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, διότι αἱ ὕψηλαί περιοχαὶ προφυλάσσουν τὴν κοιλάδα ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς βορείους καὶ βορειοανατολικοὺς ἀνέμους. Τὸ κλίμα τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι σχετικῶς ἥπιον χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὐφορον καὶ εἰς τὸ ἥπιον σχετικῶς κλίμα τῆς ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ παράγει ποικίλα προϊόντα: δημητριακοὺς καρπούς, ζαχαροῦχα τεύτλα. Ἀμπελοὶ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα καλλιεργοῦνται εἰς τὰς νοτιοανατολικὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, ὅπου οἱ παγετοὶ εἶναι σπάνιοι καὶ ἡ ὑγρασία σχετικῶς μικρά.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἡ βιομηχανία κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν διὰ δύο λόγους: α') Διότι εἰς τὴν κάτω κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ παραποτάμου τοῦ Ροῦρ εὐρίσκονται πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. β') Διότι αἱ βιομηχαναὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς προμηθεύονται τὰς πρώτας ὕλας καὶ ἐξάγουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ τοῦ Ρήνου. Ὁ Ρήνος ποταμὸς εἶναι ἡ σπουδαιότερα πλωτὴ ὁδὸς ὄχι μόνον τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ ὁλοκλήρου τοῦ Κόσμου. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ περιοχὴ αὕτη καὶ ἰδίως ἡ κάτω κοιλάς, ὅπου εὐρίσκονται τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, ἔχει πυκνότερον πληθυσμόν, αἱ δὲ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ροῦρ ὑπάρχουν 20 βιομηχανικαὶ πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων 13 ἔχουν πληθυσμόν ἄνω τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι τὸ Μάνχαϊμ (250.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων τῆς Γερμανίας, ἡ Φραγκφούρτη (550.000 κ.), βιομηχανικὸν κέντρον ἐπεξεργασίας δερμάτων, σιδηροδρομικοῦ ὕλικοῦ, κοσμημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι: ἡ Κολωνία (730.000 κ.), κέντρον μεγάλης βιομηχανίας (χάλυψ, μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ὑαλικά, καουτσούκ) καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν πλοίων τῆς θαλάσσης, τὸ Ἄαχεν (Αἰξ-λά-Σαπέλ 150.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν ὑαλικῶν, μηχανῶν

καὶ εἰδῶν κεραμευτικῆς, τὸ Κρέφελντ (160.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν, ὑφασμάτων, τὸ Ντουϊσμπουργκ (450.000 κ.), καὶ τὸ Ἔσσεν (650.000 κ.), κέντρα βαρείας βιομηχανίας (εἰς τὸ Ἔσσεν εὐρίσκονται καὶ τὰ περίφημα πολεμικὰ ἐργοστάσια Κρούπ), τὸ Ντουϊσσελντορφ (480.000 κ.), κέντρον μεταλλουργίας καὶ χημικῶν προϊόντων.

Συμπέρασμα. Ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Γερμανίας ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνιαῖον κέντρον, ἀλλὰ ἐναλλαγὴ περιοχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι

Ὁ Ρῆνος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Παραρρηνίων Ὁρέων.

μὲν εἶναι πτωχαί, ἄλλαι δὲ πολὺ πλούσιαι. Ὁ μόνος δεσμὸς μεταξύ τῶν εἶναι αἱ ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας (ποταμοί, διώρυγες, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ἀμαξिताὶ ὁδοί). Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν μέσων συγκοινωνίας (Βερολῖνον, Βιέννη, Μόναχον, Λειψία, Φραγκφούρτη).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας εἶναι ἀνίσως διανεμημένος εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ εἶναι

αἱ βιομηχανικαὶ (κοιλᾶς τοῦ Ρήνου, Σαξωνία, Σιλεσία). Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι ὁ γερμανικὸς πληθυσμὸς εἶναι κυρίως βιομηχανικὸς. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ μεγάλη σχετικῶς πυκνότης του (130 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

(Γεωργία. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ πτωχὰ ἐδάφη καὶ εἰς τὸν μεγάλον βιομηχανικὸν της πληθυσμόν.

Χάρις ὅμως εἰς τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἐργατικότητα τῶν κατοίκων πολλὰ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀκατάλληλα διὰ καλλιεργείας, ἔγιναν εὐφορα. Ἡ γερμανικὴ γεωργία γίνεται σύμφωνα μὲ τοὺς νεωτάτους κανόνες τῆς ἐπιστήμης καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχει βιομηχανικὸν χαρακτήρα. Χρησιμοποιοῦν λιπάσματα, μηχανὰς καὶ ἐκλέγουν τὰς καταλληλοτέρας ποικιλίας τῶν σπόρων καὶ τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ καλλιεργήσουν.

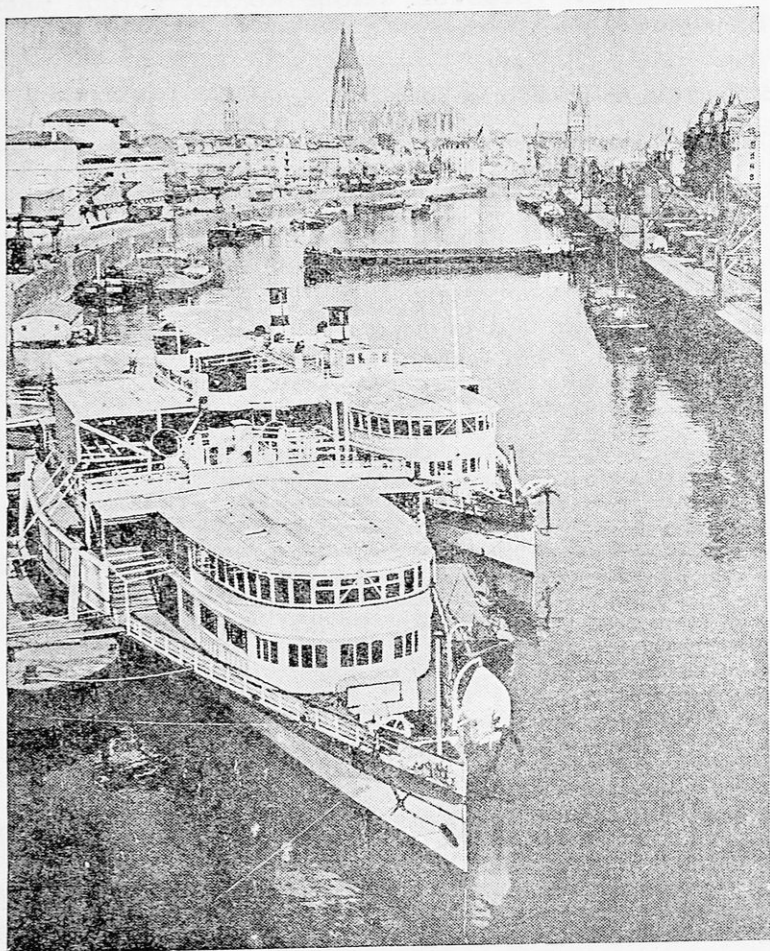
(Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι :

α') Δημητριακοὶ καρποί, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ σίκαλις (ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα παραγωγῆς σικάλεως)· ἀκολουθοῦν ἡ βρώμη, ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται κυρίως εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μύρας. Ἡ μεγάλη παραγωγή τῆς σικάλεως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ ἀμμώδη καὶ συνεπῶς πτωχὰ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

(β') Γεώμηλα, τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς σικάλεως, καθόσον εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ ἀμμώδη ἐδάφη. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τῶν γεωμήλων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ της.

(γ') Ζαχαροῦχα τεύτλα, τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, διότι εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ πλούσια ἐδάφη (κοιλᾶδας τῶν ποταμῶν καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς Μέσης Γερμανίας). Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ζαχάρεως ἐκ τῶν ζαχαρούχων τεύτλων.

(δ') Ἀμπελοι, αἱ ὁποῖαι καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι κατάλληλον.

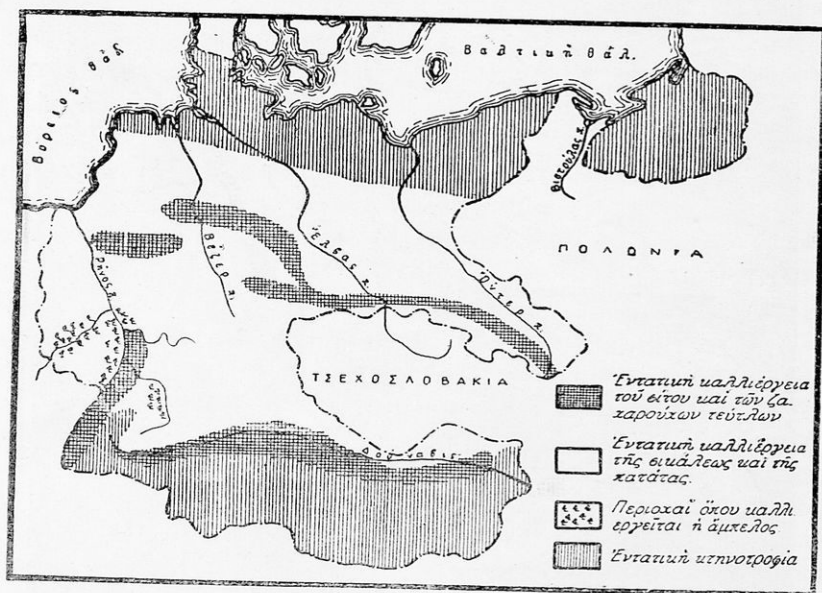

Ἡ Κολωνία ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

Κτηνοτροφία. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς

καταναλώσεως. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, τῶν ὀροπεδίων καὶ τῶν παραλίων. Τρέφονται ἐπίσης πολλοὶ χοῖροι, ἰδίως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων.

Βιομηχανία. Ἡ Γερμανία εἶναι κράτος κατ' ἐξοχὴν βιο-

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (γεωργικὴ παραγωγή).

μηχανικόν. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους:

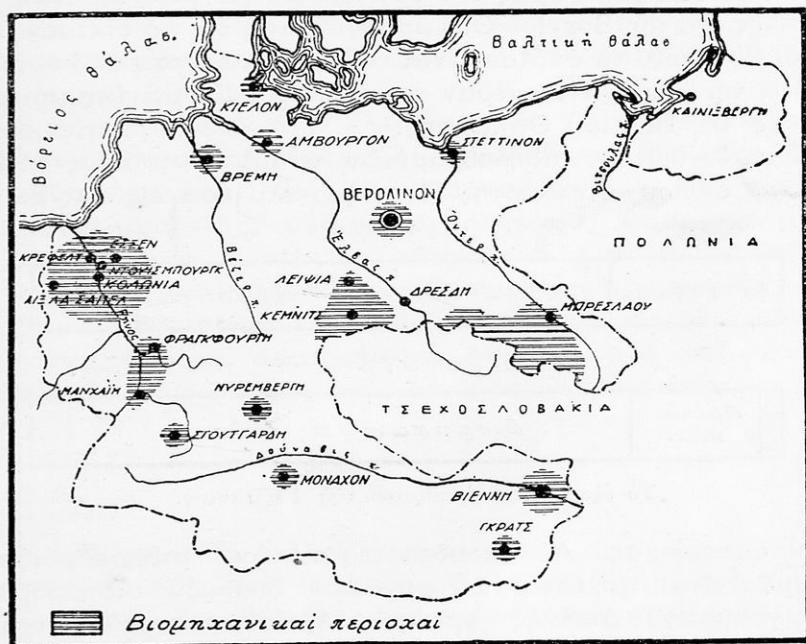
α') Εἰς τὰ πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ ἀνθρακος μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

(β') Εἰς τὸν μέγαν της πληθυσμόν, ὁ ὅποτος προμηθεύει ἀφθόνους καὶ ἐπιδεξίας ἐργατικὰς χεῖρας.

(γ') Εἰς τὸ θαυμασιόν δίκτυον τῶν πλωτῶν

ὁ δ ὧ ν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων.

(Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανία εἶναι : Ἡ μεταλλουργία (μηχαναὶ διάφοροι, πολεμικὰ εἶδη, σιδηροδρομικὸν ὕλικὸν κτλ.). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ Ρούρ, ἡ Σιλεσία, τὸ Βερολῖνον, καὶ τὸ Ἀμβούργον (ναυπηγεῖα). Ἡ βιομηχανία ἡλεκτρι-

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (βιομηχανικαὶ περιοχαί).

κῶν εἰδῶν (Βερολῖνον, Ρούρ, Νυρεμβέργη). Ἡ χημικὴ βιομηχανία (χρώματα, λιπάσματα, ἐκρηκτικὰ ὕλαι, φαρμακευτικὰ εἶδη) μὲ κέντρα τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ, τὸ Ἀμβούργον καὶ τὴν Σαξωνίαν. Ἡ ὑφαντουργία, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὑρίσκονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Βρέμην, τὸν λιμένα εἰσαγωγῆς βάμβακος. Τέλος ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρου, ζύθου, ζαχαρώς, οἶνοπνεύματος).

Συγκοινωνία. Ἡ Γερμανία ἔχει πυκνὴν καὶ καλῶς ὠργανωμένην συγκοινωνίαν. Ἐχει ἓν δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν μήκους 12.000 χμ. περίπου, τὸ ὁποῖον διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα: Εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὰς χώρας τῆς ΝΑ. Εὐρώπης. Εἰς τὸ δίκτυον τῶν ποταμῶν τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος (᾿Οδερ, ᾿Ελβα, Βέζερ), τὸ ὁποῖον συνδέει τὰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Τέλος εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὅλων, διότι συνδέει τὴν βιομηχανικωτέραν περιοχὴν τῆς Γερμανίας μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Ἐχει ἓν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μήκους 61.000 χμ., τοῦ ὁποῦ ἡ πυκνότης εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς βιομη-

Εἰσαγωγή

Εἶδη διατροφῆς	Πρῶται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς.	Βιομηχαν. εἶδη
----------------	--------------------------------------	----------------

Ἐξαγωγή

Εἶδη διατ.	Πρῶται ὕλαι	Βιομηχανικὰ εἶδη
------------	-------------	------------------

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γερμανίας.

χανικὰς περιοχάς. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι τμήματα τῶν μεγάλων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν: Διεθνῆς γραμμὴ Ἀμβούργου — Τεργέστης, Παρισίων — Βερολίνου — Μόσχας, Παρισίων — Βιέννης — Κωνσταντινουπόλεως.

Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

Ἐμπόριον. Ἡ Γερμανία εἶναι μία τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται: α') εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς, ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ὑλῶν· β') εἰς τὴν μικρὰν γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, καθόσον αὕτη ἐπαρκεῖ μόνον ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς.

Εισάγει κυρίως πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς (μεταλλεύματα σιδήρου, διάφορα ἄλλα μεταλλεύματα, βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, καουτσούκ, πετρέλαιον) καὶ εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς (δημητριακοὺς καρπούς, κτηνοτροφικά προϊόντα, οἶνους, ἀποικιακά εἶδη).

Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικά προϊόντα εἰς μεγάλην ποσότητα (εἶδη μεταλλουργίας, χημικά προϊόντα, ὑφάσματα καὶ ἄνθρακα). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου τῆς διεξάγεται διὰ τῶν λιμένων τῆς Βορείου Θαλάσσης (Ἀμβούργου, Βρέμης καὶ Ρότερνταμ).

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ εἰς Ἑλλάδα ἐξαγωγαὶ τῆς ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ μηχανὰς καὶ μεταλλικά εἶδη, ὑφάσματα, ἄνθρακα, ἐπιστημονικά ἔργαλεῖα, χημικά προϊόντα, αὐτοκίνητα κ. ἄ. Αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγαὶ τῆς περιλαμβάνουν κυρίως καπνόν, σῦκα ξηρά, σταφίδα, οἶνοπνευματώδη ποτά, σταφυλάς, ἐσπεριδοειδή, προϊόντα ἐλαίας, ἀκατέργαστα δέρματα, κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον, λευκόλιθον, σμύριδα, σιδηροπυρίτην κτλ.

Β'. ΕΛΒΕΤΙΑ

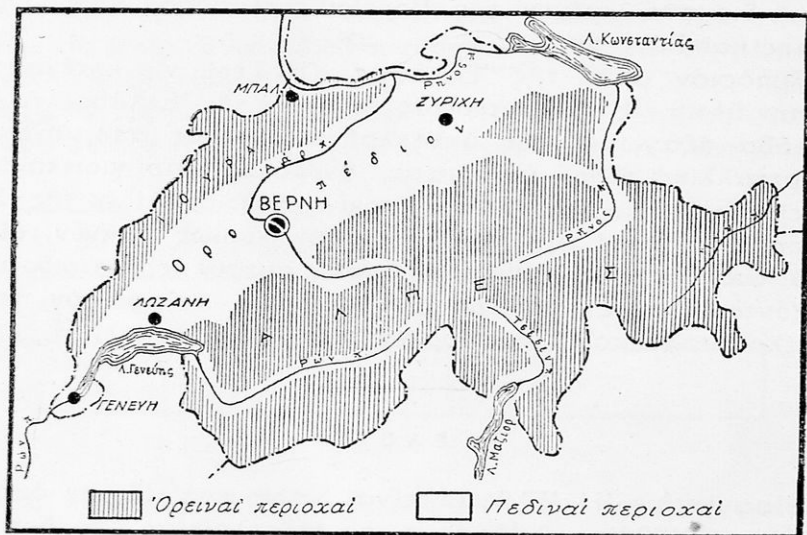
Εἰσαγωγή.—Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν ὄρεινή, καθόσον τὰ 70% τοῦ ἐδάφους τῆς ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὄρη. Ἡ μορφή ὅμως αὕτη τοῦ ἐδάφους τῆς οὐδόλως παρεμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τοῦναντίον, χάρις εἰς τὸ ὅτι εἶναι κυρία τῶν σπουδαιότερων ὁδῶν τῶν Ἀλπεων, αἱ ὁποῖαι ἐξυπηρετοῦν μεγάλας καὶ πλουσίας χώρας (Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν) καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς, εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας χώρας τῆς Εὐρώπης.

Ὅρια.—Ἡ Ἑλβετία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Ἡ μόνη πλωτὴ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Ἑλβετίαν μετὰ θαλάσσης, εἶναι ὁ Ρῆνος ποταμός.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς

φυσικὰς περιοχάς: τὰς, 'Ελβετικὰς ᾽Αλπεις, τὸν 'Ελβετικὸν Γιοῦραν καὶ τὸ 'Ελβετικὸν Ὀροπέδιον.

'Ελβετικαὶ ᾽Αλπεις. Αἱ 'Ελβετικαὶ ᾽Αλπεις εἶναι τμήμα τῶν Κεντρικῶν ᾽Αλπεων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ζώνας. Ἐκ τῶν τριῶν ζωνῶν ὑψηλότερα εἶναι ἡ μεσαία (3.000—4.000 μ.). Ἡ ζώνη αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ὀνομάζεται Ὑψηλαὶ ᾽Αλπεις. Αἱ δύο ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. τῶν

Φυσικὸς χάρτης τῆς 'Ελβετίας.

Ὑψηλῶν ᾽Αλπεων, ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλότεραι καὶ ὀνομάζονται Προ᾽Αλπεις. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, ὅχι μόνον τῶν 'Ελβετικῶν ᾽Αλπεων, ἀλλὰ ὁλοκλήρου τῆς ὀροσειρᾶς τῶν ᾽Αλπεων εἶναι τὰ ἑξῆς :

Αἱ κορυφαὶ σχηματίζουν γραμμὰς παραλλήλους χωρισμένες διὰ κοιλάδων, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Αἱ κορυφαὶ εἶναι πολὺ ὑψηλαὶ καὶ ἀπότομοι, αἱ δὲ κοιλάδες πολὺ βαθεῖαι. Λόγῳ τῆς μεταβολῆς τοῦ κλίματος ἐκ τῶν

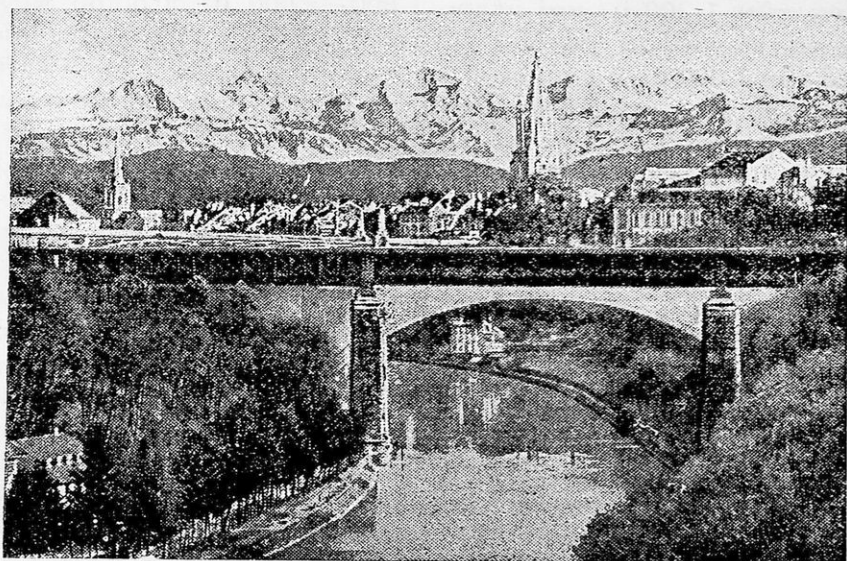
Π. Ι. 'Ηλιοπούλου

χαμηλοτέρων περιοχῶν πρὸς τὰς ὑψηλότερας, ἡ βλάστησις εἶναι κλιμακωτή. Μέχρις 800—900 μέτρων ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι, αἱ ὁποῖαι γίνονται καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς πεδιάδας (λειβάδια, δημητριακοὶ καρποί, μικρὰ δάση δρυῶν καὶ καστανεῶν). Μέχρι 1.200 μ. φύονται τὰ φυλλοβόλα δένδρα (δρύες εἰς τὰς χαμηλότερας περιοχάς, ὄξυαι εἰς τὰς ὑψηλότερας). Ἄνω τῶν 1.200 μ. καὶ μέχρι 1.800—2.000 μ. περίπου φύονται τὰ κωνοφόρα δένδρα (ἔλατα, ὀρειναὶ πεύκαι). Εἰς ὕψος ἄνω τῶν 2.000 μ. ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ δριμύς καὶ διαρκεῖ ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος, τὸ θέρος εἶναι πολὺ δροσερόν, οἱ δὲ ἄνεμοι πολὺ ὀρμητικοί. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὑψηλὰς αὐτὰς περιοχάς δὲν ὑπάρχουν δάση, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ἰδίως χλόη, ἐπειδὴ αὕτη ἀντέχει εἰς τὰς κλιματικὰς αὐτὰς συνθήκας. Εἰς τὸ ὕψος ἄνω τῶν 2.600—3.000 μ. ἡ χιὼν διατηρεῖται καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ συνεπῶς ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος.

Ἐκ τῶν αἰωνίων αὐτῶν χιόνων σχηματίζονται παγετῶνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους γεννῶνται ποταμοὶ χειμαρρῶδεις. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ρῆνος, ὁ Ροδανὸς (Ρόν), ὁ Ἄαρ, ὁ Ἴνν καὶ ὁ Τεσέν. Λόγω τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἡ ὀροσειρὰ τῶν Ἀλπεων ἀπὸ τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ἰδίως ἀπὸ τοὺς παγετῶνας εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν, διασχίζεται ἀπὸ βαθείας κοιλάδας πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὰ κοιλώματα τῶν κοιλάδων κατέχονται ἀπὸ λίμνας ἐπιμήκεις (Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Γενεύης)· χάρις εἰς τὰς κοιλάδας αὐτὰς ἡ κυκλοφορία εἶναι πολὺ εὐκόλος καὶ ἀπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ Ἀλπεις εἶναι τὸ πλεόν γνωστόν καὶ τὸ πλεόν προσιτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μεγάλα ὄρη τῆς Γῆς. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες τῶν Ἑλβετικῶν Ἀλπεων, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, εἶναι τοῦ Σεμπλὸν καὶ τοῦ Σέν - Γκοτάρ. Διὰ τοῦ πρώτου διέρχεται ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τοὺς Παρισίους (διὰ τοῦτο ἡ γραμμὴ αὕτη λέγεται «Simplon Orient Express»), διὰ τοῦ δευτέρου δὲ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ περιοχή τῶν Ἀλπεων χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῆς εὐνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ τὰ λειβάδια

τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καλύπτονται ἀπὸ χιόνος, οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται τὴν μὲν χειμερινὴν περίοδον νὰ διέρχωνται εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι αἱ καλλιέργειαι, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ διπλὰς κατοικίας, μίαν χειμερινὴν εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ μίαν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλὰς.

Βέρνη. Εἰς τὸ βάθος αἱ Ἄλπεις.

Ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιὸς καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις.

† **Ἑλβετικὸς Γιούρας.** Ὁ Ἑλβετικὸς Γιούρας εὐρίσκεται εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Εἶναι μία ὄροσειρά μικροτέρα καὶ χαμηλοτέρα τῶν Ἄλπεων (1.700 μ.). Διακόπτεται ἀπὸ χαμηλοὺς αὐχένους καὶ διασχίζεται ἀπὸ εὐφόρους κοιλάδας. Ὅπως αἱ Ἄλπεις, οὕτω καὶ ἡ περιοχή τοῦ Γιούρα εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Χάρις δὲ καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα ἔχει πολὺ ἀναπτυχθῆ ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων (συμπεπυκνωμένου γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Πολὺ

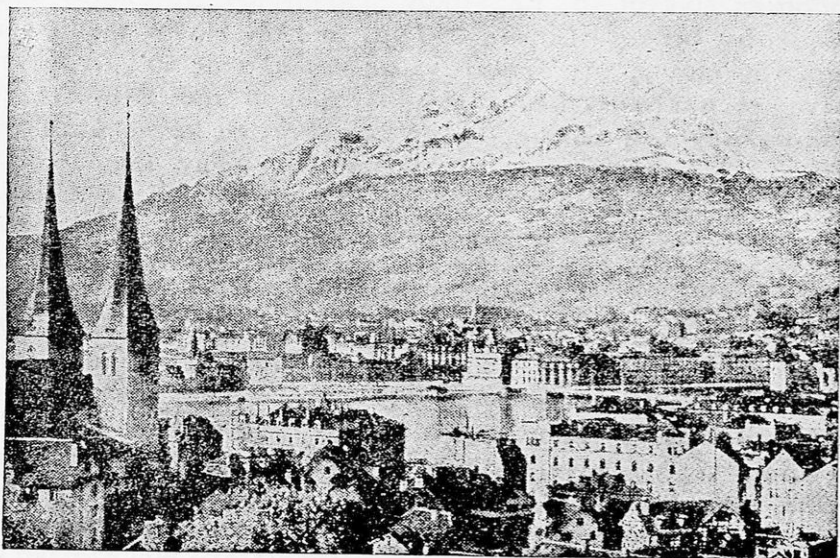
άνεπτυγμένη είναι επίσης και η βιομηχανία των ωρολογίων. Σπουδαιότερα πόλεις είναι η Βασιλεία (195.000 κ.), εις την κοιλάδα του Ρήνου ποταμού, έδρα της Διεθνούς Τραπεζής και σπουδαίον βιομηχανικόν κέντρον (μηχαναί, χημικά προϊόντα, μεταξωτά ύφασματα). Χάρις εις τόν Ρήνον ποταμόν είναι ο μόνος λιμήν της Έλβετίας, από τόν όποιον αὕτη προμηθεύεται τὰ εἶδη διατροφῆς της καί τας πρώτας ὕλας διὰ τήν βιομηχανίαν της.

Έλβετικόν Όροπέδιον. Μεταξύ τών Άλπεων καί τοῦ Γιούρα έκτείνεται τό Έλβετικόν Όροπέδιον. τό όποιον παρά τήν μικράν έκτασιν (μήκος 250 χμ. από τήν λίμνην της Γενεύης μέχρι της λίμνης της Κωνσταντίας καί πλάτος 60 χμ.) συγκεντρώνει τό πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ της Έλβετίας καί δλας σχεδόν τας πόλεις. Τοῦτο όφείλεται εις τό πολύ εὐφορον ἔδαφος, τό όποιον αποτελείται από προσχώσεις, τας όποιας τὰ ρέοντα ὕδατα ἔφερον έκ τών όρεινών περιοχών καί εις τό κλίμα του, τό όποιον είναι περισσότερον θερμόν καί συνεπώς καταλλήλότερον διὰ καλλιεργείας. Η γεωργία θεραπεύεται με μεγάλην ἐπιμέλειαν. Υπάρχουν λειβάδια καί καλλιεργοῦνται δημητριακοί καρποί εις τας χαμηλάς περιοχάς, αἱ όποιαι είναι ἐκτεθειμέναι εις τοὺς παγετούς καί ἄμπελοι καί όπωροφόρα δένδρα εις τας ΝΑ. πλαγιάς τών λόφων. Η κτηνοτροφία είναι περισσότερον άνεπτυγμένη από τας όρεινάς περιοχάς.

Χάρις εις τήν εὐκόλον συγκοινωνίαν καί εις τόν λευκόν ἄνθρακα, τόν όποιον προμηθεύουν οἱ ποταμοί οἱ κατερχόμενοι από τας Άλπεις καί τόν Γιούραν, είναι πολύ άνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία καί τό ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά καί ἐμπορικά κέντρα είναι: ἡ Γενεύη (150.000 κ.) παρά τήν δμῶνυμον λίμνην· ὑπῆρξεν ἡ ἔδρα της Κοινωνίας τών Έθνών καί είναι σπουδαίον κέντρον ὠρολογιοποιίας καί κοσμημάτων. Η Λωζάννη (95.000 κ.), ἡ Βέρνη (150.000 κ.), πρωτεύουσα της Έλβετίας, κέντρον ὠρολογιοποιίας καί κυρίως εἰδών σοκολάτας, συμπετυκνωμένου γάλακτος καί τυροῦ, ἡ Ζυρίχη (325.000 κ.), ἡ πρώτη πόλις της Έλβετίας καί σπουδαίον βιομηχανικόν κέντρον (μηχαναί, ὕφασματα μεταξωτά), ἡ Λουκέρνη κ. ἄ.

Πληθυσμός καί οικονομική ζωή.—Πληθυσμός. Η Έλβετία ἔχει 41.300 τ. χμ. έκτασιν καί 4.000.000 κατ. Ο πληθυσμός

της Έλβετίας παρουσιάζει διαφορές ως πρὸς τὴν καταγωγήν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ (71%) εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ ὁμιλεῖ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. Τὸ τμήμα αὐτὸ κατοικεῖ τὴν Βόρειον, τὴν ΒΑ. καὶ Κεντρικὴν Έλβετίαν. Τὰ 21% εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν Δυτικὴν Έλβετίαν. Τὰ 6% εἶναι ἰταλικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσέν. Ὡς

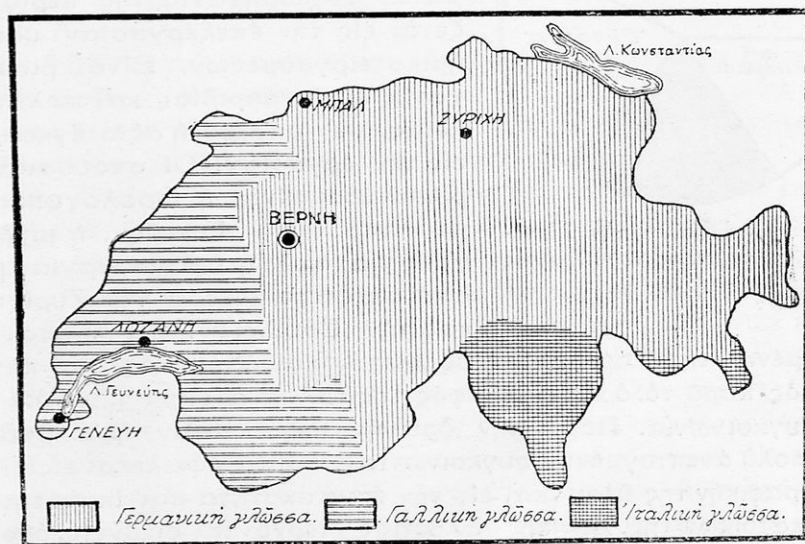

Λουκέρνη. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Πιλάτος (2.100 μ.).

πρὸς τὴν θρησκείαν ὑπερισχύουν οἱ διαμαρτυρόμενοι. Ὁ ἐλβετικὸς πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένος. Ἡ ἀραιότερον κατῳκημένη περιοχή εἶναι ἡ περιοχή τῶν Ἀλπεων (32' κάτ. εἰς τ. χμ.), ἀκολουθεῖ ἡ περιοχή τοῦ Γιούρα (120 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ἡ τοῦ Ὀροπεδίου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχή τῆς Έλβετίας (πλέον τῶν 150 κ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Έλβετία, ὅπως εἶδομεν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν φυσικῶν περιοχῶν, μικρὰν ἔκτασιν τοῦ

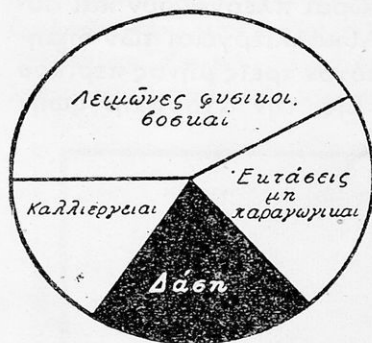
καλλιεργησίμου έδάφους της διαθέτει διὰ τὰς καλλιεργείας. Αὗται εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀροπεδίου καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δημητριακοὺς καρπούς, γεώμηλα, οἶνον καὶ κυρίως ὀπώρας (μῆλα, ἀπίδια, κεράσια). Ἐξ ὧν τῶν καλλιεργειῶν εἰδῶν διατροφῆς μόνον αἱ ὀπῶραι πλεονάζουν καὶ συνεπὼς ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν γεωμῆλων ἐπαρκοῦν μόνον τρεῖς μῆνας περίπου διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν

Χάρτης τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλβετίας.

τῆς Ἑλβετίας ἡ κτηνοτροφία ὑπερισχύει χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια της, τὰ ὁποῖα κατέχουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἐκτάσεώς της. Εἶναι ἡ μοναδικὴ σχεδὸν ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῆς Ἑλβετίας κατέχουν τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα καὶ τὸ Ὀροπέδιον χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποῖαν κατέχουν αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιέργειαι. Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι τὸ γάλα καὶ ὁ τυρὸς.

Βιομηχανία. Ἡ Ἑλβετία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ὄρεινῶν τῆς περιοχῶν καὶ εἰς τὸν ἐπιδέξιον καὶ ἀρκετὸν πληθυσμὸν τῆς ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Δὲν ἔχει ὁμῶς βαρεῖαν βιομηχανίαν (γραμμὰς σιδηροδρόμων, γεωργικὰς μηχανὰς καὶ ἄλλα βαρέα προϊόντα), ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιον, διότι δὲν ἔχει οὔτε ἄνθρακα, οὔτε μεταλλεύματα. Ἡ βιομηχανία τῆς περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ὑλῶν ἡμικατεργασμένων. Εἶναι βιομηχανία εἰδῶν ἀκριβίας καὶ πολυτελείας, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἐγκείται εἰς τὴν ἐργασίαν. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι εἶναι ἡ ὥρολογιοποιία μὲ κέντρον τὴν Γενεύην, ἡ μηχανουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία μὲ σπουδαιότερα κέντρα τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν ἀνε-

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὴν διανομὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλβετίας.

πτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ὀφείλεται καὶ ὁ πυκνὸς τῆς πληθυσμὸς παρὰ τὸ ὄρεινόν ἔδαφός τῆς (57 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία. Παρὰ τὴν ὄρεινὴν τῆς ἔκτασιν ἡ Ἑλβετία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα καὶ ἰκανότητα τῶν κατοίκων τῆς. Διὰ τῆς Ἑλβετίας διέρχονται διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Γαλλίαν μὲ τὴν ΝΑ. Εὐρώπην καὶ τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν. Χάρις εἰς τὰ γραφικὰ τοπία τῆς, εἰς τὴν καλὴν τῆς συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα τῆς ἔχει μεγάλην περιηγητικὴν κίνησιν. Οὕτως οἱ Ἑλβετοὶ κατῴρθωσαν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν νὰ ἐπωφεληθοῦν ὄλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα προσφέρει ἡ θέσις καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας τῶν.

Ἐμπόριον. Ἡ Ἑλβετία, χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ βιομηχανικὴ, ἐξάγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα (συμπετυκνωμένον γάλα, τυρὸν) καὶ βιομηχανικὰ εἶδη (ὥρολόγια, μηχανὰς, ὑφάσματα) καὶ εἰσάγει εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ πρώτας

ύλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς (σίδηρον, ἄνθρακα, βάμβακα, μέταξαν κτλ.). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως μηχανάς, ὥρολόγια, ὑφάσματα, χημικὰ προϊόντα, κτηνοτροφικὰ εἶδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλὰς, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ.

Γ'. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νέον κράτος, καθ' ὅσον ἔγινε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διὰ τοὺς Σλαύους, οἱ ὅποιοι κατὰ μέγα μέρος κατοικοῦν τὴν περιοχὴν αὐτὴν (Τσέχους καὶ Σλοβάκους). Ἡ φροντίς νὰ συγκεντρώσουν ἀφ' ἑνὸς ὅλους τοὺς Σλαύους τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰς ἓν κράτος καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ δώσουν εἰς τὸ νέον αὐτὸ κράτος μίαν διέξοδον πρὸς τὸν Δούναβιν ποταμόν, συνετέλεσεν, ὥστε ἡ Τσεχοσλοβακία νὰ ἔχῃ σχῆμα ἐπίμηκες καὶ σύνορα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τεχνητά.

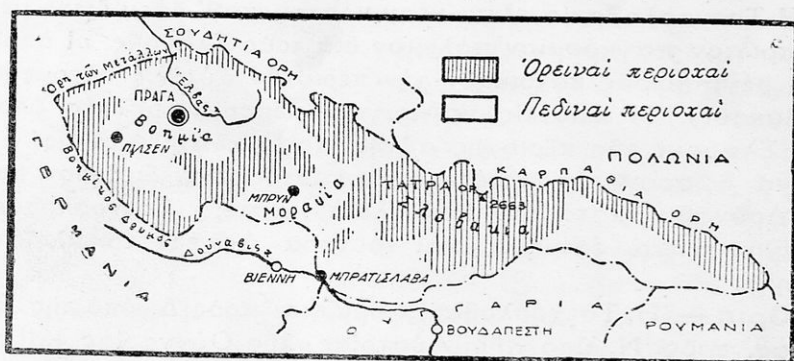
Όρια — Ἡ Τσεχοσλοβακία ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Γερμανίας. Ἡ Τσεχοσλοβακία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, διότι κεῖται ἐπὶ μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν: τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βιέννην μετὰ τῆς Πολωνίας καὶ Πετρούπολεως διὰ τῆς κοιλάδος τῆς Μοραβίας.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Τσεχοσλοβακίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς γεωγραφικὰς περιοχάς: τὴν Βοημίαν, τὴν Μοραβίαν καὶ τὴν Σλοβακίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει κυρίως τὰ Δυτικὰ Καρπάθια.

Βοημία. Ἡ Βοημία, ἡ ὁποία εἶναι ἡ κυριωτέρα περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας, εἶναι μία λεκάνη. Ἡ περιφέρεια τῆς λεκάνης αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ κρυσταλλικὰ ὄρη: τὸν Βοημικὸν Δρυμόν πρὸς τὰ ΝΔ., τὰ ὄρη τῶν Μετάλλων πρὸς τὰ ΒΔ., τὰ Σουδήτια ὄρη πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ τὰς λοφοσειράς τῆς

Μοραβίας πρὸς Α. Τὸ ἐσωτερικὸν ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους καὶ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις.

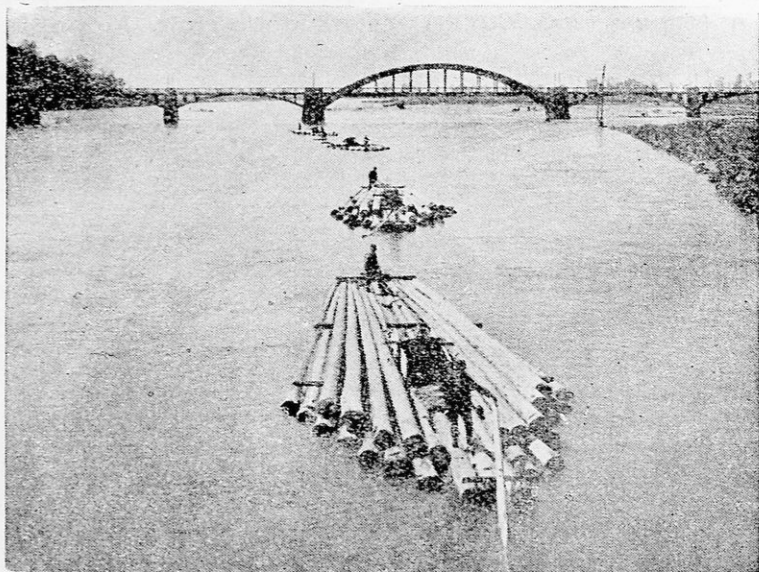
Τὰ ρέοντα ὕδατα, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἑλβα, ὁ ὁποῖος διὰ βαθείας καὶ γραφικῆς κοιλάδος, κειμένης μεταξὺ τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων καὶ τῶν Σουδητίων, διευθύνεται πρὸς Β. πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ περιοχή αὕτη κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Βοημία ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον. Τὰ παραγόμενα προϊόντα, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίμα-

Χάρτης τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας.

τος, εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεύτλα, γεώμηλα, ζυθόχορτον, λαχανικά. Εἰς τὰς ΝΑ. πλαγιάς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλα ζῖα, χοῖροι) χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑπάρχουν ἐκτεταμένα δάση. Ἡ Βοημία εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτά (ἄνθρακα, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, οὐράνιον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξάγεται τὸ ράδιον) χάρις εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλεται ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία της. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων χωρῶν παραγωγῆς ραδίου. Τὸ πλούσιον ἔδαφος καὶ ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχή αὕτη νὰ εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχή τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: ἡ Πράγα (850.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον χάρις εἰς τὰ πλησίον κείμενα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ τὸν μεγάλον πληθυσμὸν τῆς (μηχανουργεῖα, ὑποδηματοποιεῖα, ἐνδύματα, εἶδη διατροφῆς). Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ Πίλσεν (115.000 κ.), σπουδαῖον ἐπίσης κέντρον βιομηχανίας

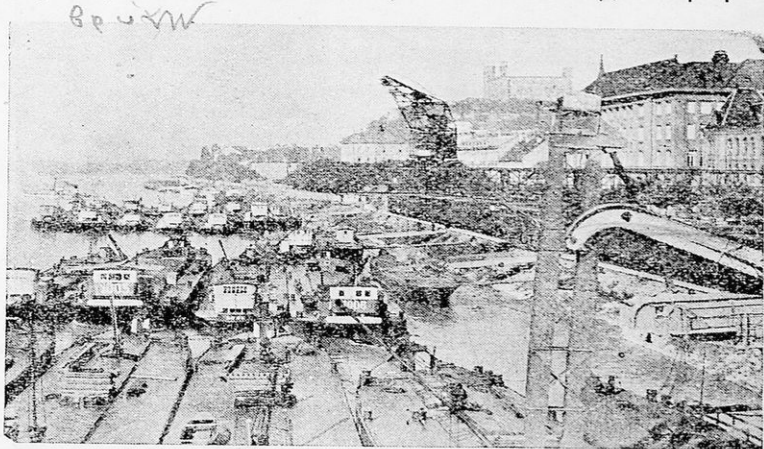
Μεταφορὰ ξυλείας διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ
εἰς τὴν Σλοβακίαν.

(μηχανουργεῖα, ἐργοστάσια Σκόντα), ζυθοποιεῖα, χαρτοποιεῖα κ. ἄ.)

† Μοραβία. Ἡ Μοραβία εἶναι μία ἀνοικτὴ κοιλάς, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ Βοημίας καὶ Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Μοράβαν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφός της, ἐπεὶ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, εἶναι πολὺ εὐφορον. Κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα ἡ Μοραβία ὁμοιάζει μὲ τὴν Βοημίαν. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μοραβίας δὲν ὀφείλεται τόσον εἰς τὸ ἔδαφός της, ὅσον εἰς τὴν γεωγρα-

φικήν της θέσιν, καθ' ὅσον συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως (Αὐστρίαν) μὲ τὰς κοιλάδας τοῦ Ὁδερ καὶ τοῦ Βιστούλα (Ἀνατολικὴν Γερμανίαν, Πολωνίαν) διὰ τῶν θυρῶν τῆς Μοραβίας.

✚ Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθραξ, σίδηρος) ἡ Μοραβία ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Μπρὺν (260.000 κ.) πρωτεύουσα τῆς Μοραβίας καὶ

Ὁ ποταμὸς Δούναβις παρὰ τὴν Μπρατισλάβαν.

σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μάλλινα ὑφάσματα, γεωργικὰ μηχανά).

✚ **Σλοβακία.** Ἡ Σλοβακία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τὰ δυτικὰ Καρπάθια, εἶναι ἡ πλέον ὀρεινὴ περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 2600 μ., εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὑψηλῆς Τάτρας.

Ἡ Σλοβακία, ἐπειδὴ εἶναι χώρα ὀρεινὴ, εἶναι περισσότερον κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι ὀλίγαι καὶ εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Εἰς τὴν νοτιανὴν περιοχὴν τῆς Τάτρας ὑπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἡ Σλοβακία λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκ-

τάσεως, τὴν ὁποῖαν κατέχουν τὰ ὄρη, εἶναι ἀραιῶς κατῳκη-
μένη. Σπουδαιοτέρα πόλεις εἶναι ἡ Μπρατισλάβα (Πρεσβούρ-
γον, 125.000 κ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ κέντρον βιομη-
χανικὸν διότι ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν.

† **Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.** — Ἡ Τσεχοσλοβακία
ἔχει 140.000 τ. χμ. ἔκτασιν καὶ 11 περίπου ἑκατομμύρια κατοί-
κους. Ὁ πληθυσμὸς τῆς παρουσιάζει μεγάλην ἀνομοιογένειαν.

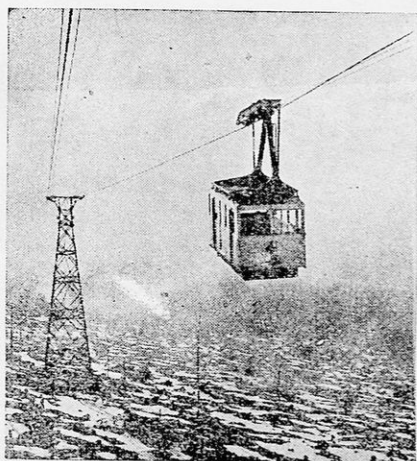
Γυναῖκες τῆς Σλοβακίας μὲ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν.

Οἱ Τσέχοι καὶ οἱ Σλοβάκοι ἀποτελοῦν τὰ 65% τοῦ ὅλικοῦ
πληθυσμοῦ. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας
ἐθνικότητας (Γερμανούς, Οὐγγρους, Ρουθίνους, Πολωνούς,
Ρουμάνους). Ἡ μεγάλη αὕτη ἀνομοιότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι
καὶ τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων τῆς
Τσεχοσλοβακίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Ἡ πλέον ἐξελιγμένη
περιοχὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶναι ἡ Βοημία, ἀκολουθεῖ ἡ Μο-
ραβία καὶ τελευταία εἶναι ἡ Σλοβακία.

Ἡ γεωργικὴ παραγωγή εἶναι περίπου ἀρκετὴ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (σίκαλις, σῖτος, κριθή, βρώμη, ἀραβόσιτος), γεώμηλα, ζαχαροῦχα τεύτλα, ζυθόχορτον, λίνον, κάνναβις). Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἄμπελοι κυρίως εἰς τὴν Σλοβακίαν καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὴν Βοημίαν.

Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία. Εἰς τὴν Βοημίαν τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημο-

Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν περιοχὴν
τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων.

νικόν· εἰς τὴν Σλοβακίαν τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Σπουδαῖος εἶναι καὶ ὁ δασικὸς καὶ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας, ὁ ὁποῖος συνετέλεσεν εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἀνάπτυξιν.

Ἡ βιομηχανία ἔχει περιορισθῇ εἰς τὴν Βοημίαν καὶ τὴν Μοραβίαν, ὅπου εὕρισκονται καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμός. Σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι ἡ μεταλλουργία, ἡ φημισμένη ὑαλουργία, αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς (ζαχαρέως, μύρας, οἶνοπνεύματος) καὶ ἡ ὑφαν-

τουργία. Ούτως ή Τσεχοσλοβακία, χάρις εις την άνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, έχει πυκνόν πληθυσμόν (105 κατ. εις 1 τ. χμ.) καί συγκαταλέγεται μεταξύ των άνθηροτέρων κρατών της Ευρώπης. Τò έμπορίον της έξυπηρετείται διά διεθνών πλωτών όδών (Δουνάβεως καί *Ελβα) καί δι' ένός σιδηροδρομικού δικτύου 16.900 χμ., τò όποιον είναι πυκνότερον εις την Βοημίαν καί Μοραβίαν. Έξάγει κυρίως βιομηχανικά προϊόντα (ύφασματα, μηχανάς διαφόρους, ύαλικά, είδη πορσελάνης, ύποδήματα), ζάχαριν, μύραν, όπώρας. Εισάγει πρώτας ύλας διά την βιομηχανίαν της (βάμβακα, έριον, μεταλλεύματα), είδη διατροφής διά τόν πληθυσμόν της (δημητριακούς, λαχανικά) καί διάφορα βιομηχανικά είδη.

+ Εις την Ελλάδα εξαγει κυρίως ζάχαριν, ύφασματα, είδη χάρτου, μηχανάς καί μετάλλινα είδη, ύαλικά είδη κ. ά. Έκ της Ελλάδος εισάγει καπνόν, σταφίδα, σύκα ξηρά, σταφυλάς, δέρματα κ. ά.

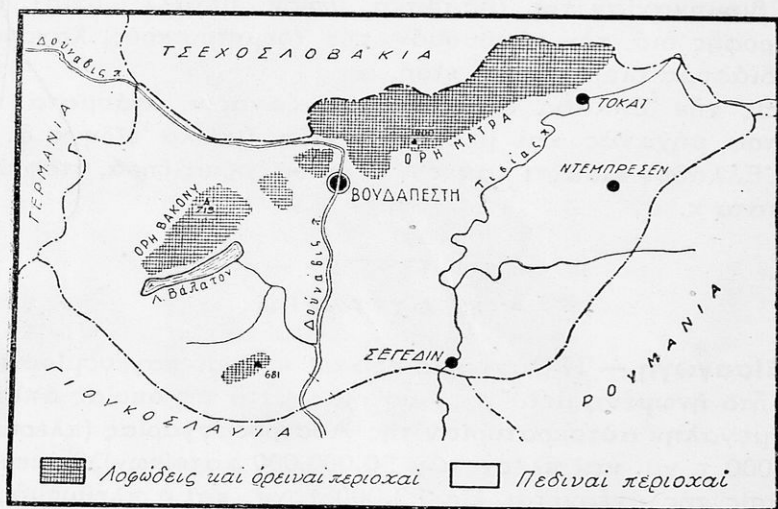
Δ'. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

+ **Εισαγωγή.**— Η Ούγγαρία πρό τοϋ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ήτο ήνωμένη μετά της Αύστρίας, μετά της όποίας άπετέλει την μεγάλην αύτοκρατορίαν της Αύστροουγγαρίας (πλέον των 650.000 τ. χμ. καί πλέον των 50.000.000 κατοίκων). Σήμερον ή έκτασίς της άνέρχεται εις 93.000 τ. χμ. καί ό πληθυσμός της εις 8.700.000 κατ.

+ Εκείνο, τò όποιον διακρίνει την Ούγγαρίαν από όλας τας λοιπάς χώρας της Κεντρικής Ευρώπης, είναι ότι τò έδαφός της είναι κατ' έξοχήν πεδινόν καί ότι έχει ως μόνην φυσικήν διέξοδον τόν ποταμόν Δούναβιν.

+ **Όρια.**— Η Ούγγαρία όρίζεται πρός Β. ύπό της Τσεχοσλοβακίας, πρός Δ. ύπό της Γερμανίας, πρός Ν. ύπό της Γιουγκοσλαύτας καί πρός Α. ύπό της Ρουμανίας. Η Ούγγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικήν θέσιν, καθόσον κείται επί των μεγάλων διεθνών όδών, αί όποίαι συνδέουν την Κεντρικήν καί Δυτικήν Ευρώπην μετά της ΝΑ. Ευρώπης.

Μορφή του εδάφους. — Ἡ Ούγγαρία κατέχει σήμερον τὸ κέντρον τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, τὸ ὅποτον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ εδάφους. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἢ χαμηλὴ αὕτη περιοχὴ εἶχε μεταβληθῇ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σήμερον δὲν σφύζονται παρὰ ἐλάχιστα ὑπολλείματα εἰς τὰ βαθύτερα σημεῖα (λίμνη Βάλατον). Ἐπειδὴ τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, τὸ ἔδαφος τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν εἶναι τελείως ὀριζόντιον, καθόσον κατείχετο ὑπὸ τῶν

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ούγγαρίας.

ὕδατων ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Αἱ δυτικώτεραι περιοχαὶ δὲν εἶναι τόσοι μονότονοι, ὅσον αἱ ἀνατολικαί, διότι μετεβλήθησαν εἰς ξηρὰν ἐνωρίτερον καὶ συνεπῶς ὑπέστησαν τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων μακρότερον χρονικὸν διάστημα.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς πέριξ ὕψηλās περιοχάς. Περισσότερον εὐφοροὶ εἶναι αἱ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορειοτέρας περιοχάς τῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι εἰς παλαιότεραν

έποχην κατείχοντο υπό παγετώνων. (Τὰ υπό τοῦ ἀνέμου μεταφερθέντα ὑλικά εἶναι περισσότερον εὐφορα: α') Διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον περιέχει πολλὰς θρεπτικὰς οὐσίας. β') Διότι διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος. γ') Διότι διατηροῦν ἀρκετὴν ὑγρασίαν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης ξηρασίας.)

+ Τὰ ρέοντα ὕδατα τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τῆς, συλλέγονται παρὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τοῦ ὁποῦ σπουδαιότερος παραπόταμος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ Τισίας.

+ Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὕψηλων ὄρεων. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι πολὺ μεγάλοι. Εἰς τὴν Βουδαπέστην ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου κατέρχεται εἰς 2° περίπου ὑπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου εἰς 22° περίπου ὑπὲρ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, ἐπειδὴ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἡπειρωτικὰ κλίματα. Λόγῳ τῶν ὀλίγων καὶ ἀκανονίστων βροχῶν τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον εἶναι χώρα στεπώδης. Τὰ δένδρα εἶναι πολὺ σπάνια.)

+ Ἡ Οὐγγρική πεδιάς, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός τῆς, εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος εὐδοκιμοῦν κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Καλλιερгоῦνται ἐπίσης ζαχαροῦχα τεύτλα, εἰς τοὺς ἀγροὺς ὅπου καλλιερгоεῖται σῖτος, γεώμηλα καὶ ἄμπελοι, καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς λοφώδεις περιοχάς. Ὀνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς περιοχῆς Τοκάι.

+ Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι συνήθως ὑπὸ-κινεῖται εἰς πλημμύρας ὑπερισχύει ἡ κτηνοτροφία (βόες, ἵπποι, πρόβατα).

+ Αἱ πόλεις τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος εἶναι μεγάλα χωρία, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶναι ἡ Σεγεδίν (135.000 κ.), ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἡ Ντεμπρεσέν (117.000 κ.),

ἀγορά κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Μία μόνον εἶναι ἡ πραγματική πόλις, ἡ πρωτεύουσα Βουδαπέστη (1.420.000 κ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ μεταξὺ τῆς μονοτόνου ἀνατολικῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους δυτικῆς περιοχῆς. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πεδιάδος καὶ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Διὰ τῆς Βουδαπέστης διέρχονται ἐπίσης καὶ σπουδαῖαι διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συν-

Οὔγγροι μὲ τὰς ἐθνικὰς τῶν ἐνδυμασίας.

δέουν τὴν ΝΑ. Εὐρώπην μὲ τὴν Κεντρικὴν καὶ Βόρειον Εὐρώπην. Χάρις εἰς τὴν καλὴν τῆς θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς ἡ Οὔγγρικῆς πεδιάς εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Οὔγγαρίας (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, καπνοβιομηχαναί, μηχανουργεῖα).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Οὔγγαρίας ἀποτελεῖται κατὰ τὰ 90 % ἀπὸ Οὔγγρους (Μαγυάρους), οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς. Παρὰ τὴν πολὺπλοκον ἱστορίαν τῶν διατηροῦν

Π. Ι. Ἡλιοπούλου

τὴν γλῶσσαν τῶν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς τῶν. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανοὺς, Σλαῦους καὶ Ἰσραηλίτας. Πολλοὶ ὅμως Οὐγγροὶ διαμένουν ἐκτὸς τοῦ Οὐγγρικοῦ Κράτους, εἰς τὴν παραμεθόριον ζώνην καὶ εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν, ἡ ὁποία κατέχεται ὑπὸ τῆς Ρουμανίας.

Ἡ σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ γεωργία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὐφορον πεδιάδα τῶν. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ὁ σίτος καὶ ὁ ἄραβόσιτος. Ἀκολουθεῖ ἡ σίκαλις, ἡ κριθή καὶ ἡ βρώμη. Σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (ζαχαροῦχα τεύτλα, κάνναβις, λίνον, καπνός), αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια καὶ τὰς ζωτροφικὰς καλλιεργείας μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία (ιδίως τῶν ἵππων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ βιομηχανία, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ μεταλλευμάτων, εἶναι περιορισμένη καὶ συνίσταται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (βιομηχανίαι ἀλεύρου, ζαχάρεως, μύρας, καπνοῦ). Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα, ὅπου ὑπάρχουν καὶ μερικὰ μηχανουργεῖα καὶ ὑφαντουργεῖα. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας δὲν ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν, ὅπως ἡ Τσεχοσλοβακία (93 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἡ Οὐγγαρία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἶδη. Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐμπορίου ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δού-

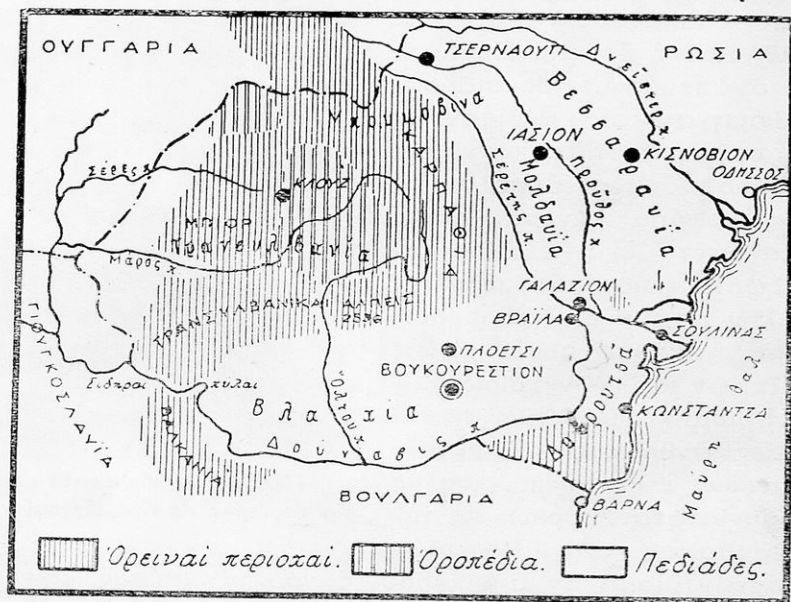

Παιδιά βοηθοῦντα κατὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

ναβιν ποταμὸν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης (Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν), τὰ ὅποια εἰσάγουν γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγουν βιομηχανικὰ εἶδη.

Ε' ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ρουμανία χρονολογεῖται ὡς Κράτος ἀπὸ τὸ ἔτος 1878, ὅποτε ἠνῶθησαν αἱ δύο παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυία. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

1913 προσηρτήθη ἡ Δοβρουτσά*, ἡ ὁποία πρότερον κατεῖχετο ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, μετὰ δὲ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὴν ἡ πέραν τῶν Καρπαθίων

* Κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ περιοχή τῆς Δοβρουτσᾶς ἐπανῆλθεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς Βουλγαρίας.

Τρανσυλβανία, ἡ ὁποία κατείχεται ὑπὸ τῆς διαλυθείσης Αὐστρο-ουγγαρίας, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Δνειστέρου Βεσσαραβία*, ἡ ὁποία κατείχεται ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Οὕτως ἡ Ρουμανία εἶναι Κράτος ἐντελῶς νέον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια καὶ ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 295.000 τ. χμ., πλυσμὸς 18.000.000 κάτοικοι).

† **Όρια.**—Ἡ Ρουμανία ὁρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ Οὐγγαρίας, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας καὶ Ρωσίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Ἡ Ρουμανία κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, καθ' ὅσον δεσπόζει τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβεως, ὁ ὁποῖος παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν χωρῶν αὐτῶν.

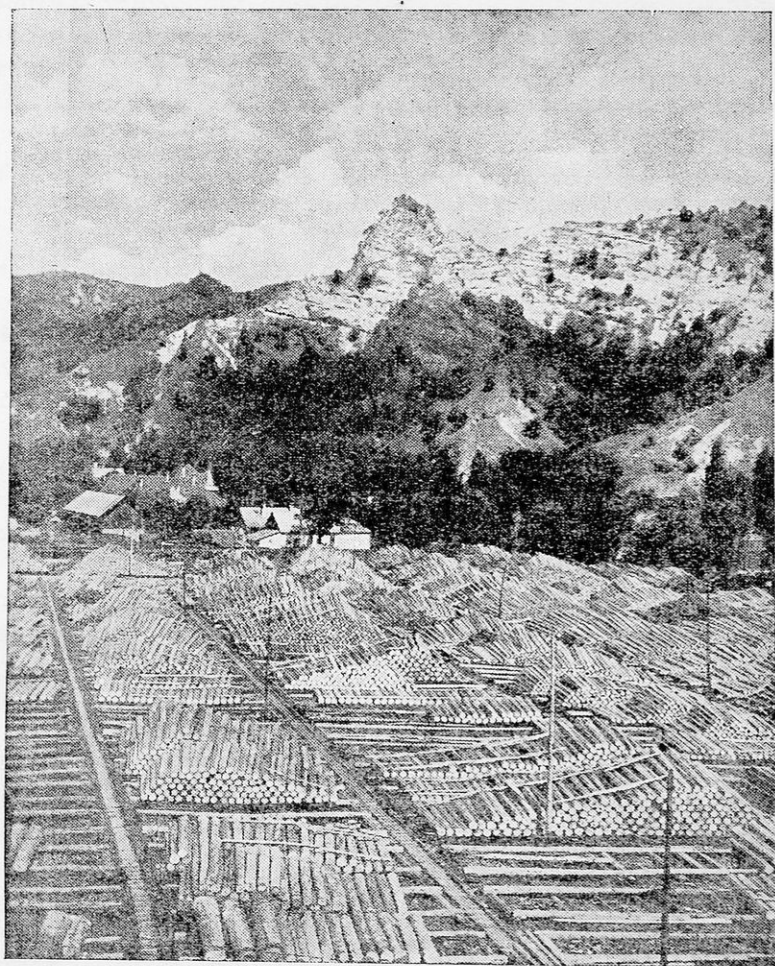
† **Γεωγραφικαὶ περιοχαί.**—Ἡ Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο διαφόρους περιοχὰς ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ μία περιοχὴ περιλαμβάνει τὰ Καρπάθια καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἡ ἄλλη τὴν λοφώδη καὶ τὴν πεδινὴν χώραν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων.

† **α')** Ἡ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. Ἡ ὁρεινὴ αὕτῃ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὁποία κατέχει πλεον τοῦ ἡμίσεος τῆς ὀλικῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας, εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ρουμανίας. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἶναι: αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις ἢ Νότια Καρπάθια (2.500 μ.), τὰ πλεον ὕψηλά καὶ τὰ πλεον ὀγκώδη, τὰ Μολδαυικὰ Καρπάθια, τὰ ὁποῖα εἶναι ὀλιγώτερον ὕψηλά (δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μ.), τὰ Καρπάθια τῆς Μπουκοβίνας πρὸς τὰ ΒΔ., τὰ ὁποῖα εἶναι ὕψηλότερα τῶν Μολδαυικῶν (2.050 μ.) καὶ πρὸς Δ. τὸ ὀγκῶδες ὄρος Μπιόρ (1.850 μ.).

† Μεταξὺ τῶν ὕψηλῶν αὐτῶν περιοχῶν ἐκτείνεται τὸ Λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος τοῦ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις καὶ εἶναι ἡ σπουδαιότερα περιοχὴ

* Μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Βεσσαραβία ἀποτελεῖ τμήμα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας.

ἀπὸ ὅλην τὴν ὄρεινὴν Ρουμανίαν. Χάρις δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ χαμηλοὺς αὐχένους τῆς ὄροσειρᾶς τῶν Καρπαθίων ἡ συγκοι-

Ἐργοστάσιον ξυλείας εἰς τὰ Ρουμανικὰ Καρπάθια
(περιοχὴ τῆς Μπουκοβίνας).

νωνία τοῦ λεκανοπεδίου μετὰ τῶν πέριξ πεδιάδων εἶναι εὐκόλος.
(Τὰ ρέοντα ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου συλλέγονται εἰς τὸν

Δούναβιν παρά τῶν παραποτάμων τοῦ Σάμος, Καίρες καὶ Μάρος, οἱ ὅποιοι σχηματίζουν βαθείας κοιλάδας.

(*) Τὸ κλίμα εἶναι γενικῶς δριμύ ή πειρωτικὸν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη. Ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον ἕως τὸν Μάρτιον ή θερμοκρασία εἶναι σχεδὸν παντοῦ κατωτέρα τοῦ μηδενός. Περισσότερας βροχὰς δέχεται ή ὀρεινὴ περιοχή, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο ἔχει πλουσιωτέραν βλάστησιν. Μέχρι τοῦ ὕψους τῶν 600 μ. ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι καὶ τὰ χωρία· ὑπεράνω τῆς ζώνης αὐτῆς ἀρχίζουν τὰ δάση, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρυς καὶ ὀξύας εἰς τὰ κατώτερα μέρη καὶ ἀπὸ ἔλατα εἰς τὰ ὑψηλότερα. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν δασῶν δὲν εἶναι συνεχής, καθόσον διακόπτεται ἀπὸ βοσκοτόπους, οἱ ὅποιοι καλύπτουν καὶ τὰς ὑψηλότερας περιοχάς, ὅπου τὸ πολὺ ψυχρὸς καὶ οἱ ὀρμητικοὶ ἄνεμοι δὲν εὐνοοῦν τὰ δάση.

+ Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ή κτηνοτροφία (πρόβατα, βόες, ἵπποι), χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους καὶ ή ξυλεία, χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση τῆς. Ἡ γεωργία κατέχει δευτέραν θέσιν καὶ εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον. Λόγῳ τοῦ ήπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), γεώμηλα, ὄσπρια, λαχανικά, ζαχαροῦχα τεύτλα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς πλαγιάς τῶν λόφων ἄμπελοι.

(*) Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ή Κλουζ (100.000 κ.), τὸ δεύτερον πνευματικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν τῆς, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ή ὁποία συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Βουδαπέστην καὶ τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην. Εἰς τὰ προάστεια ἀνεπτύχθησαν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι, αἱ ὅποια ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, βυρσοδεφεῖα, πριονιστήρια, ἐπιπλοποιεῖα).

(β') Ἡ λοφώδης περιοχή. Ἡ λοφώδης περιοχή ἐκτείνεται εἰς τοὺς ΝΑ. πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ζίου, ὁ Ὀλτου, ὁ Ἰαλομίστας, ὁ

Σερέτης καὶ ὁ Προῦθος. Ἐπειδὴ ἡ περιοχή αὕτη εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατεῖχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός της εἶναι εὐφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, ὅπως εἰς τὰς πεδιάδας, διότι αἱ ἀνωμαλῖαι τῆς τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς ΒΑ. ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι χάρις εἰς τὸ σχετικὸν ὕψος της. Τὸ εὐφορον ἔδαφος, τὸ ἥπιον σχετικῶς κλίμα καὶ αἱ ἄφθονοι βροχαὶ συντελοῦν, ὥστε ἡ λοφώδης αὕτη περιοχή νὰ ἔχῃ ποικίλας καλλιέργειας καὶ

Ὁ θερισμὸς εἰς τὴν Ρουμανίαν.

πυκνὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχή τῆς Ρουμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ζαχαροῦχα τεύτλα, ὀπωροφόρα δένδρα (ιδίως δαμασκηναί), ἄμπελοι. Εἰς τὴν περιοχήν αὐτὴν καὶ παρὰ τὸ Πλοέστι εὐρίσκονται καὶ αἱ πλούσιαι πηγαὶ τοῦ πετρελαίου.

Αἱ πόλεις δὲν εἶναι πολλαί, διότι ὁ πληθυσμὸς εἶναι κυρίως ἀγροτικὸς καὶ ὥς ἐκ τούτου διαμένει εἰς χωριά. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι τὸ Πλοέστι (80.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ πετρε-

λαίου καὶ ἡ Κράϊοβα (65.000 κ.), ἡ ἀγροτικὴ ἀγορὰ μεταξὺ τῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους χώρας. ✓

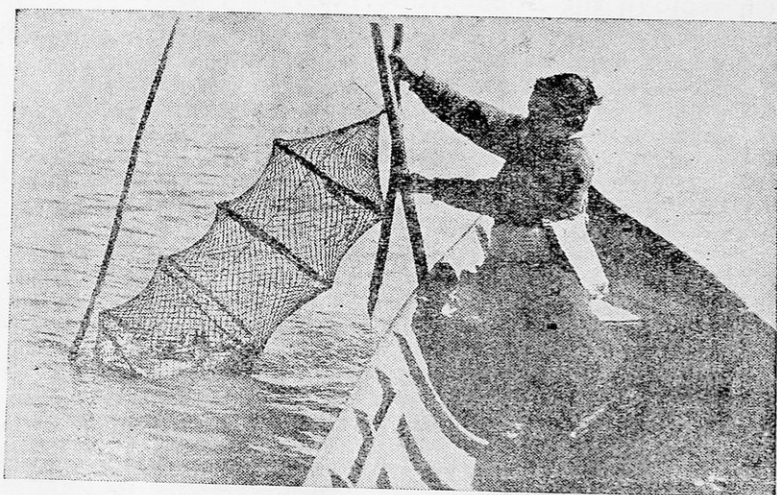
γ) Αἱ μεγάλαι πεδιάδες. Αἱ ρουμανικαὶ πεδιάδες διαιροῦνται: εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς Ν., εἰς τὴν Μολδαυίαν καὶ Βεσσαραβίαν πρὸς τὰ ΒΑ., εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν πρὸς τὰ ΝΑ. Ἡ Δοβρουτσᾶ εἶναι ἡ μόνη περιοχὴ τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Ὀλιγώτερον εὐφορος εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Δοβρουτσᾶς, διότι αὕτη εἶναι παλαιὰ ξηρά, ἡ ὁποία ἰσοπεδώθη ἀπὸ τὴν διάβρωσιν τῶν ὑδάτων.

Τὸ κλίμα εἶναι ὀρεῖον ἡπειρωτικόν, διότι ἡ πεδινὴ αὕτη περιοχὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ΒΑ. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἐμπόδιον εὐρίσκουν κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τὸν Αἴμον.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχροὶ καὶ προκαλοῦν ἀπτόμον πτώσιν τῆς θερμοκρασίας (ἐντὸς τοῦ εικοσιτετραώρου ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ κατέλθῃ 10-15 βαθμούς)· κατὰ τὸ θέρος εἶναι πολὺ θερμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν. Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους μῆνας κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία νὰ μὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μηδενὸς καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τῶν 20 βαθμῶν. Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὀλιγώτερον βροχεροὶ μῆνες εἶναι ὁ Αὐγούστος, ὁ Σεπτέμβριος καὶ ὁ Ὀκτώβριος. Ἡ πεδινὴ περιοχὴ τῆς Ρουμανίας, λόγῳ τοῦ εὐφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός της, εἶναι χώρα τῶν δημητριακῶν. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα, τὰ ὁποῖα κατέρχονται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ τὰς ὄρεινάς περιοχάς.

✕ **Πόλεις.**— Τὰς πόλεις τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων δυνάμεθα νὰ τὰς διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') εἰς τὰς πόλεις-ἀγοράς, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξὺ τῆς πεδινῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς περιοχῆς ἢ εἰς κεντρικὰς θέσεις· β') εἰς τὰς πόλεις-λιμένας, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

α') Πόλεις-άγοραι. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας εἶναι τὸ Βουκουρέστιον (630.000 κ.), τὸ ὁποῖον ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας χάρις εἰς τὴν καλὴν του γεωγραφικὴν θέσιν. Κεῖται ἀφ' ἑνὸς μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Δουνάβεως (ἀπέχει 80 χμ. ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ 40 ἀπὸ τὸν Δούναβιν), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ρουμανίας, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυτα. Εἶναι τὸ διοικητικόν, πνευματικόν καὶ οικονομικόν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἰδρύσεώς του προσείλκυσε πολ-

Ἡ ἀλιεῖα εἰς τὸν Δούναβιν.

λοὺς Ἕλληνας, διότι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν παραδουναβίων χωρῶν εἶναι πολὺ παλαιαί. Ὅταν ἡ Ρουμανία ἦτο ἡγεμονία, ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Βουκουρεστίου εὕρισκετο εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους καὶ τῶν διανοουμένων. Σήμερον εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπάρχει ἀνθηρὰ ἑλληνικὴ παροικία, ἡ ὁποία ἀριθμεῖ 6 000 περίπου μέλη. Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ πλῆρες γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον στεγάζεται εἰς μεγαλοπρεπέστατον κτίριον. Ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ρουμανίας,

οὕτω καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον οἱ Ἕλληνες ἦσαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι σπουδαῖος παράγων προόδου.

Εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ὀλτου κεῖται τὸ Δραγατσάνιον (7.000 κ.), ὅπου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821 κατόπιν ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος κατεστάλη ἡ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἐπαναστατικὴ κίνησις τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν καὶ ἔπεσε μαχόμενος ὁ Ἱερὸς Λόχος.

Εἰς τὴν Μολδαυίαν κεῖται τὸ Ἰάσιον (100.000 κ.), τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον ἑλληνικῆς παιδείας, κατέχει δὲ ἰδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, καθόσον ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Σήμερον τὸ ἡμῖς περιῖπου τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσραηλίτας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἡ ἐμπορικὴ του κίνησις.

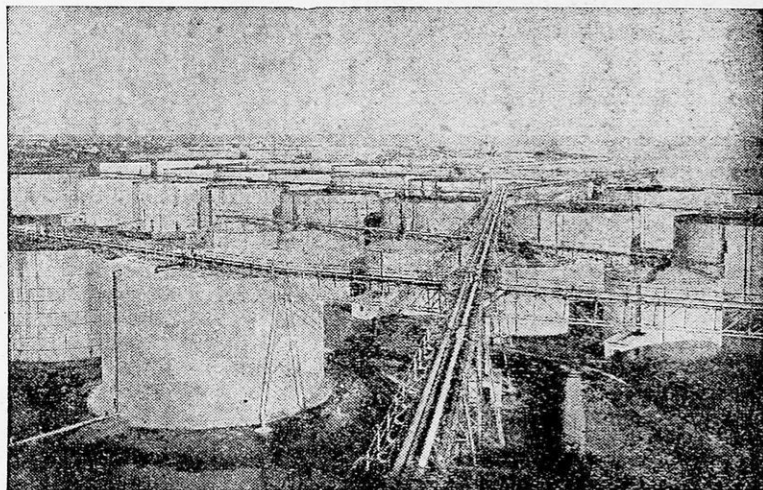
Εἰς τὴν Βεσσαραβίαν κεῖται τὸ Κισνόβιον (118.000 κ.), δευτέρα πόλις τῆς Ρουμανίας ἀπὸ ἀπόψεως πληθυσμοῦ, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Βανὰτ ἡ Ἀράδη (80.000 κ.) καὶ εἰς τὴν πεδινὴν Μπουκοβίναν ἡ Τσερναούτσι (115.000 κ.).

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις - ἀγορὰς τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων ὑπερισχύει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις. Ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, ἐπιπλοποιεῖα κ. ἄ.).

β') Πόλεις - λιμένες. Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ τὸ Τούρνου - Σεβερίνον μέχρι τοῦ Δέλτα πολλαὶ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ τῆς συνεχῶς αὐξανομένης ναυτιλιακῆς κινήσεως ἐπὶ τοῦ σπουδαιότερου ποταμοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν συνδέεται διὰ μιᾶς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως μετὰ τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Α. τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βλαχίας.

Ἐκ τούτων σπουδαιότεραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν ἡ Βραῖλα (70.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας καὶ τὸ Γαλάζιον (100.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαβίας. Ἡ Βραῖλα εἶναι ὡραία πόλις καὶ σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου βάθους τοῦ ποταμοῦ (12 - 15 μ.) δύναται νὰ πλεύσουν μεγάλα πλοῖα. Ἐξάγονται κυρίως δημητριακοί

καρποί. Τὸ Γαλάζιον παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, διότι ἐξυπηρετεῖται μεγαλυτέραν ἔκτασιν (ὁλόκληρον τὴν Μολδαυίαν, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τμήμα τῆς Τρανσυλβανίας). Ἐκ τοῦ λιμένος τοῦ ἐξάγονται δημητριακοὶ καρποί καὶ μεγάλαι ποσότητες πετρελαίου καὶ ξυλείας, ἡ ὁποία μεταφέρεται μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ λιμένος διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Σερέτη. Τὸ Γαλάζιον εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγορὰ τῶν ἀλιευομένων ἰχθύων εἰς τὸ Δέλτα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας τοῦ Δουνάβεως.

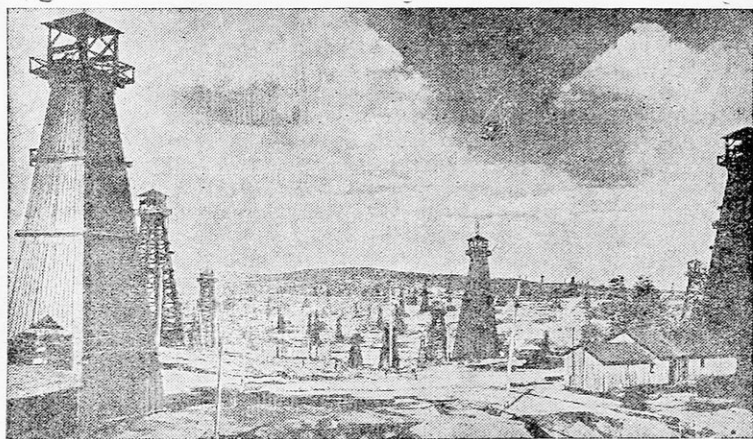

Αἱ δεξαμεναὶ τοῦ πετρελαίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντίας.

† Ἀξιόλογον ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν καὶ αἱ πόλεις Γιούργετσον (30.000 κ.) καὶ Σουλινᾶς. Ἡ πρώτη διότι εἶναι ἐπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀποθήκη τοῦ διὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην προοριζομένου πετρελαίου. Τὸ πολύτιμον αὐτὸ προϊόν μεταφέρεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς εἴτε σιδηροδρομικῶς δι' εἰδικῶν βαγονίων εἴτε δι' ὑπογείου ὁχετοῦ. Ἡ δευτέρα, διότι εὕρσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, ὅπου τὰ μεγάλα πλοῖα συμπληρῶνουν τὸ φορτίον των, τὸ ὁποῖον ἤρχισαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βραΐλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.

ὅποια πρότερον ὠνομάζετο Δακία, ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλῶσσα των εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς. Αἱ ξένοι ἔθνικότητες ἀντιπροσωπεύουν τὰ 30 %, τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ. Περισσότεροι εἶναι οἱ Οὐγγροι (εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας), ἀκολουθοῦν οἱ Σλαῦοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἰσραηλῖται.

(Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἡ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 100 κατ. εἰς ἑκάστον

Πηγαὶ πετρελαίου εἰς τὴν περιοχὴν Πλοέστι.

τ. χμ.' εἰς τὰς πεδιάδας εἰς 40 καὶ εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς εἰς 30 - 35.

(2) Οἰκονομικὴ ζωή. Ἡ Ρουμανία εἶναι Κράτος κατ' ἐξοχὴν γεωργικόν. Τὰ ἐξαγόμενα ἀγροτικὰ καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν τὰ 90 % τῆς ἐξαγωγῆς τῆς.

+ Γεωργία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας κατέχει ἡ γεωργία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένas καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ὁ σίτος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὴν λοφώδη

χώραν, όπου αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀραβοσίτου κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Γιουγκοσλαυτάν. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα τῶν σιτηρῶν.

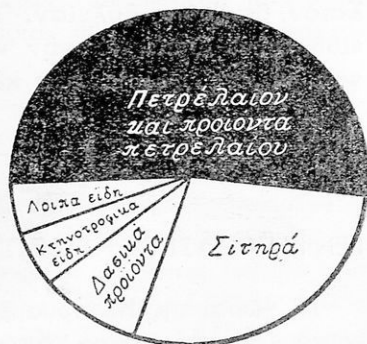
(Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζωοτροφικὰ προϊόντα λόγω τῆς ἀνεπτυγμένης κτηνοτροφίας, γεώμηλα, λαχανικά, ἰδίως πέριξ τῶν μεγάλων πόλεων, βιομηχανικά προϊόντα (ζαχαροῦχα τεύτλα, καπνὸς κ. ἄ.) καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα (ἰδίως δαμασκηναί, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν εἰς 60 ἑκατομμύρια περίπου).

(Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

(Ἡ Ρουμανία ἔχει καὶ μέγαν φυσικὸν πλοῦτον χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτὰ της, μεταξύ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει τὸ πετρέλαιον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων (περιοχὴ Πλοέστι). Ἡ Ρουμανία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ πετρελαίου.

(Παρὰ τὸν ἄφθονον φυσικὸν καὶ γεωργικὸν της πλοῦτον ἡ Ρουμανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν λόγω κυρίως ἑλλείψεως κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ της (61 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχαναί της ἐπεξεργάζονται τὰ γεωργικὰ καὶ δασικὰ προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, πριονιστήρια, βυρσοδεφεῖα). Ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

(Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούνα·

Διάγραμμα ἐμφαίνον
τὰ σπουδαιότερα προϊόντα
τῆς Ρουμανίας.

βιν, τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς. Χάρις εἰς τὴν ἄφθονον γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, τὰς πλουσίας πηγὰς τοῦ πετρελαίου καὶ τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς ἡ Ρουμανία ἐξάγει: πετρέλαιον καὶ προϊόντα πετρελαίου, δημητριακοὺς καρπούς, ξυλείαν καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ εἶδη (ὕφασματα, μηχανὰς παντὸς εἶδους, φαρμακευτικὰ προϊόντα, εἶδη πολυτελείας κ. ἄ.). Εἰς τὸ ἐξωτερικόν τῆς ἐμπόριον τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γερμανία, πρῶτον διότι ἡ χώρα αὕτη εἰσάγει γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη, καὶ δεύτερον διότι ἡ μεταφορὰ τῶν βαρέων αὐτῶν προϊόντων εἶναι εὐκόλος χάρις εἰς τὸν Δούναβιν ποταμόν.

✕ Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἐκ τῆς Ρουμανίας εἶδη διατροφῆς (σίτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, ὄσπρια, μόσχους, τυρόν, βούτυρον), πετρέλαιον, βενζίνη, ξυλείαν. Ἐξάγει εἰς τὴν Ρουμανίαν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, καπνὸν καὶ σιγαρέττα, ἐλαίας, νέφτι, σάπωνας, νήματα βαμβακερὰ καὶ ἄλλα.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης δὲν παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, ὥπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς καὶ Μεσογειακῆς Εὐρώπης. Τὸ σπουδαιότερον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι τὰ σύνορα τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἐκτὸς τῆς Ἑλβετίας) ὑπέστησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον μεγάλας μεταβολάς. Ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορία τῆς Αὐстро-ουγγαρίας διελύθη. Ἐκ τῶν τμημάτων τῆς διαλυθείσης αὐτοκρατορίας ἐσχηματίσθησαν ἡ Αὐστρία, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν ἡ Ρουμανία. Ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον διακρίνει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι ὅτι αἱ δυτικώτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι κυρίως βιομηχανικαὶ (Γερμανία, Τσεχοσλοβακία, Ἑλβετία), χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῶν καὶ τὸν ἄνθρακα (ἡ Ἑλβετία ὀφείλει τὴν βιομηχανικὴν τῆς

ἀνάπτυξιν εἰς τὸν λευκὸν τῆς ἄνθρακα καὶ εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν). Αἱ ἀνατολικώτεραι (Οὐγγαρία, Ρουμανία) εἶναι χῶραι κυρίως γεωργικαί, λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι πτωχαὶ εἰς ἄνθρακα καὶ εἰς κεφάλαια. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πρῶται ὁμοιάζουν μὲ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, αἱ δὲ δεύτεραι μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης.

Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγροτικῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον: α') διότι αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῶν καὶ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ τῶν εἰσάγουν πρῶτας ὕλας καὶ εἶδη διατροφῆς καὶ ἐξάγουν βιομηχανικὰ προϊόντα, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῶν ἐξάγουν ἀκατεργάστους ὕλας καὶ εἶδη διατροφῆς καὶ εἰσάγουν βιομηχανικὰ εἶδη· β') διότι συνδέονται μὲ τὸν Δούναβιν ποταμόν, ὃ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων εἰς πολὺ εὐθηνὰς τιμὰς (αἱ ὑδάτιναι ὁδοὶ εἶναι εὐθηνότεραι ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας).

*Ερωτήσεις.

1) Κατὰ τί διαφέρουν αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; 2) Ποῖος εἶναι ὁ ἑλληνικὸς λιμὴν, ὃ ὁποῖος ἐξυπηρετεῖ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 4) Ποία χώρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἔχει περισσότερον ἀναπτύξει τὸν τουρισμὸν καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πόσας ὁδοὺς δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὸ Βερολῖνον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α. ΠΟΛΩΝΙΑ

Εισαγωγή.— Ἡ Πολωνία εἶναι τὸ μεγαλύτερον Κράτος ἀπὸ τὰ συσταθέντα μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἑκτασίς 390.000 τ.χμ., πληθυσμὸς 32.000.000 κάτ.). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας. Τὸ νέον Πολωνικὸν Κράτος δὲν παρουσιάζει ἐνότητα οὔτε ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους του οὔτε ὡς πρὸς τὸν πληθυσμόν του. Τὸ ἐδάφος του κατέχει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διέξοδός του πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι τεχνητή. Ὁ πληθυσμὸς του περιλαμβάνει πολλὰς ἐθνικότητας (Ρώσους, Γερμανοὺς, Λιθουανούς, Ἰσραηλίτας).

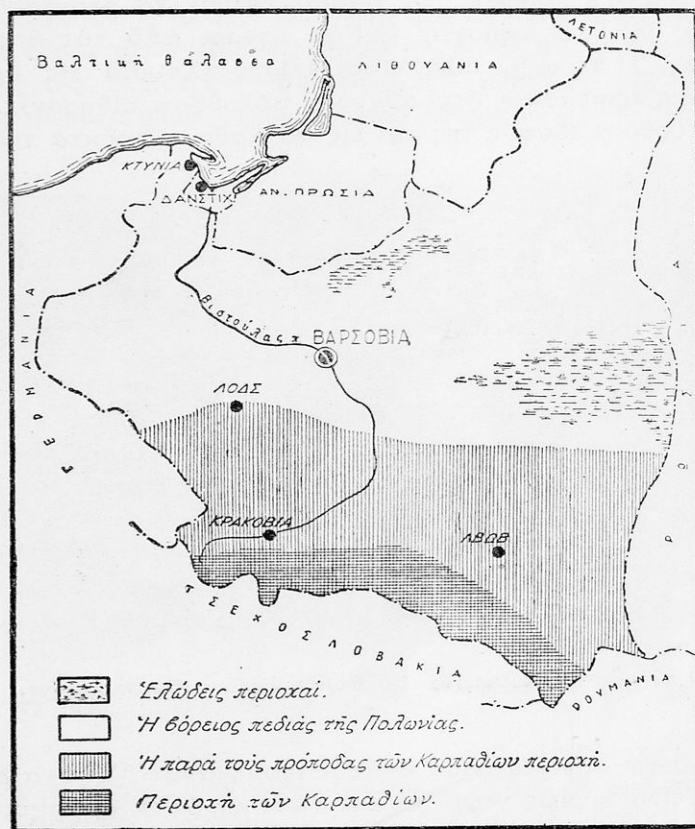
Ὅρια.— Ἡ Πολωνία, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Ρωσίας, Λιθουανίας, Γερμανίας καὶ Τσεχοσλοβακίας.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Εἰς τὴν Πολωνίαν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ των κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους των: α') τὴν περιοχὴν τῶν Καρπαθίων, β') τὴν περιοχὴν, τὴν ἐκτεινομένην εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ γ') τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βορείου Πολωνίας.

Ἡ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. Ἡ ὀρεινὴ περιοχὴ τῶν βορείων Καρπαθίων διαμοιράζεται μεταξὺ Πολωνίας, καὶ Τσεχο-

Π. Ι. Ἡλιοπούλου

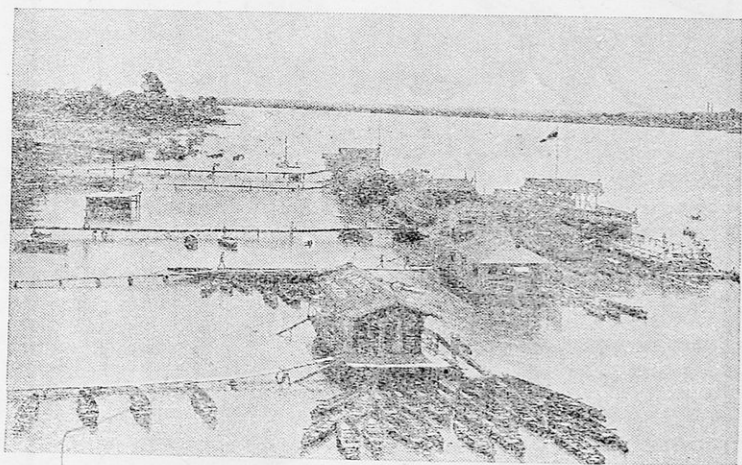
σλοβακίας. Ὅπως εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν οὕτω καὶ εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ ὄρεινὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους. Διὰ τοῦτο αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὑλοτομία. Ἡ γεωργία

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πολωνίας.

περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον. Καλλιεργοῦνται κυρίως σίκαλις, βρώμη, γεώμηλα. Ἡ ὄρεινὴ αὕτη περιοχὴ λόγῳ τῶν πτωχῶν τῆς προϊόντων εἶναι ἀραιῶς κατφυκμένη.

Ἡ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων περιοχὴ. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἐκτείνεται μίᾳ περιοχὴ πλάτους 200 περίπου χλμ., ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκτεταμένα ὄροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπεδίων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορείους πεδιάδας. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτὰ (ἄνθρακα, πετρέλαιον, ψευδάργυρον, μόλυβδον, σίδηρον). Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτὰ της ἔχει

Ὁ ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῆς Βαρσοβίας.

ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἀνατολικὴ περιοχὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ ἡ δυτικὴ, ὅπου ὑπάρχουν τὰ ἄνθρακωρυχεῖα, βιομηχανικὴ. Ἐπειδὴ τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ ζαχαροῦχα τεύτλα. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνός. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατῳκημένην περιοχὴ τῆς Πολωνίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Κρακοβία (220.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστά-

σια, ὑποδηματοποιεῖα), Λόδς (600.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ὑφαντουργίας καὶ Λβόβ (300.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου.

Ἡ βόρειος πεδιάς τῆς Πολωνίας. Πρὸς Β. τῆς περιοχῆς τῆς κατεχομένης ἀπὸ τὰ εὐφορα ὁροπέδια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Πολωνίας, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατεῖχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἀμμώδες καὶ συνήθως ἐλώδες, ὅπως

Ὁ ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν Βαρσοβίαν.

καὶ τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὐφορος. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα λόγω τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως γεώμηλα καὶ σίκαλις. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ μεγάλα ζῶα, χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων. Μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορὰ εἰς τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας. Αἱ δυτικαὶ περιοχαί, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς Γερ-

μάνιας, παρουσιάζουν μεγαλύτεραν γεωργικὴν ἀνάπτυξιν ἀπὸ τὰς ἀνατολικὰς, αἱ ὁποῖαι κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας.

Ἡ πεδιάς τῆς Πολωνίας, ὅπως καὶ τῆς Βορείου Γερμανίας, εἶναι ἀραιῶς κατ'ὤκμην, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Βαρσοβία (1.175.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον μὲ ἀξιόλογον βιομηχανικὴν κίνησιν (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα).

Πολωνοὶ ἄλιεῖς εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πολωνίας δὲν εἶναι ὁμοιογενής. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἐθνικότητας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερισχύουν οἱ Πολωνοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι Σλαῦοι. Οὗτοι διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ὁμοφύλους τῶν Ρώσους, καθόσον εἶναι καθολικοὶ τὸ θρησκεῦμα. Ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐθνικότητος σπουδαιότεραι εἶναι: οἱ Οὐκρανοὶ (6.000.000 κ.), οἱ Λευκορώσοι (1.000.000 κ.), οἱ Λιθουανοὶ (1.000.000 κ.), οἱ Γερμανοὶ (1.500.000 κ.), καὶ οἱ Ἰσραηλῖται (3.000.000 κ.).

Ἡ Πολωνία παρὰ τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν εἶναι Κράτος γεωργικόν. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς

τὴν γεωργίαν. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (82 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ σίκαλις, τὰ γεώμηλα (εἰς τὴν ἀμμώδη βόρειον πεδιάδα), ὁ σίτος, τὰ ζαχαροῦχα τεύτλα (κυρίως εἰς τὰ εὐφορα προσχωσιγενῆ ὀροπέδια) καὶ τὸ λίνον (εἰς τὴν ΒΑ. Πολωνίαν). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ Πολωνία, κειμένη μεταξὺ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, κατέχει, ὥς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ καλὴ αὕτῃ γεωγραφικὴ θέσις καὶ τὰ πλούσια γεωργικὰ καὶ ὀρυκτὰ τῆς προϊόντα τῆς ἐπιτρέπουν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Τὸ ἐξωτερικόν τῆς ἐμπόριον ἐξυπηρετεῖται κυρίως διὰ δύο λιμένων: τοῦ Δάντσιχ (400.000 κ. κυρίως Γερμανοί), ὁ ὁποῖος ἀπετέλει ἕν μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λιμένος Γδύνια (40.000 κ.), ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη παρὰ τῶν Πολωνῶν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Δάντσιχ.

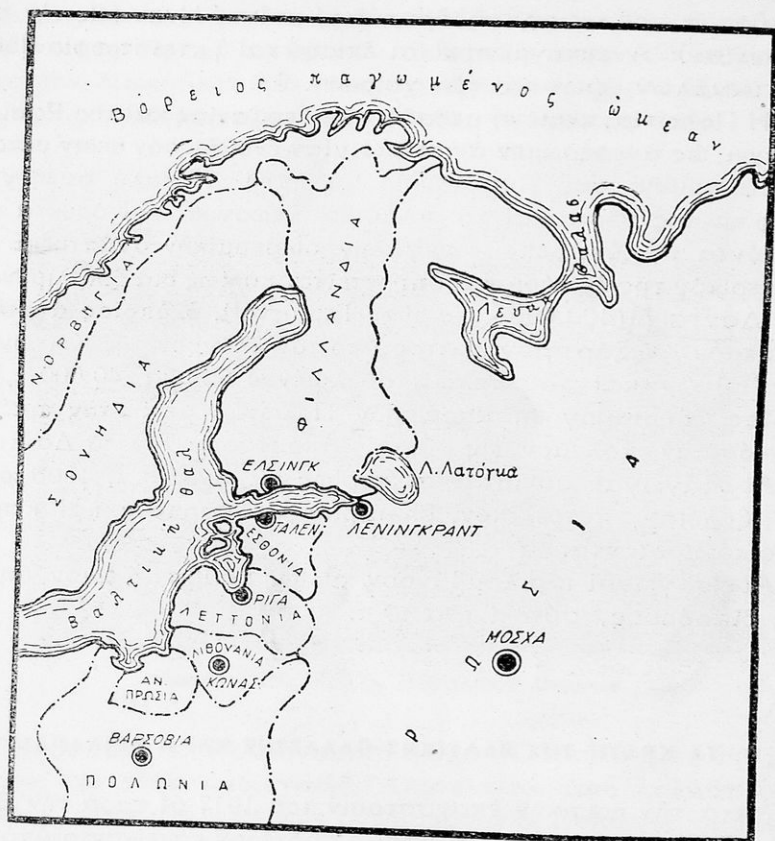
Αἱ ἐξαγωγαὶ συνίστανται κυρίως εἰς ἄνθρακα, ψευδάργυρον, ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Αἱ εἰσαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως βάμβακα, ἔριον, μηχανὰς διαφόρους, αὐτοκίνητα κλπ.

Β'. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ Ἡ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Μετὰ τὴν ρωσικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 αἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν χώραι, αἱ ὁποῖαι πρότερον κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητα Κράτη. Αὗται εἶναι: Ἡ Λιθουανία (ἔκτασις 52.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.400.000 κ., πυκνότης 38), ἡ Λεττονία (ἔκτασις 65.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 1.900.000 κ., πυκνότης 29), ἡ Ἑσθονία (ἔκτασις 47.560.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 1.100.000 κ., πυκνότης 24), ἡ Φινλανδία (ἔκτασις 340.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 3.700.000 κ., πυκνότης 11).

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὰς χώρας αὐτάς, εἶναι ἡ διαφορική καταγωγή τοῦ πληθυσμοῦ τῶν. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο πρώτων κρατῶν ἀνήκουν εἰς ἓνα κλάδον τῆς σλαυϊκῆς φυλῆς. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τελευταίων εἶναι ἀσιατικῆς καταγωγῆς

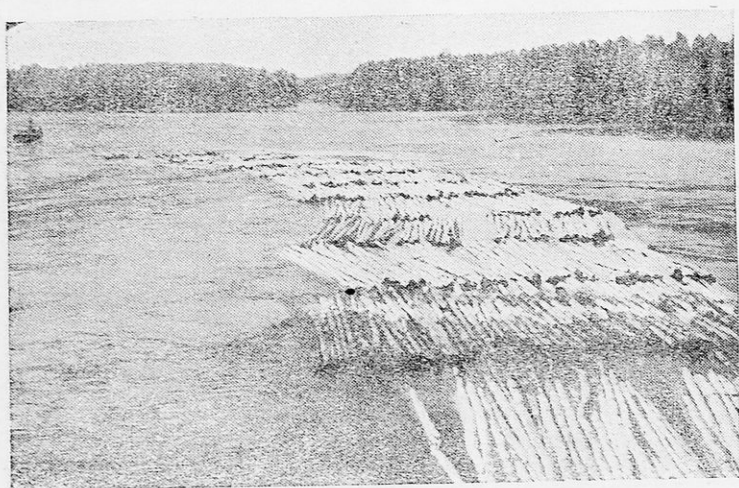

Πολιτικός χάρτης τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Φινλανδίας.

καὶ ὀνομάζονται Φίννοι. Οὗτοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Οὐγγρων. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς κατῴκουν πρὸ πέντε περίπου χιλιάδων ἔτων πρὸ Χριστοῦ τὰς παρὰ τὸν μέσον Βόλγαν περιοχάς. Ἀργότερον οἱ λαοὶ αὐτοὶ διεσκορπίσθησαν.

Οἱ Βούλγαροι μετηγάστευσαν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, οἱ Οὐγγροὶ πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον καὶ οἱ Φινλανδοὶ μετὰ τῶν Ἑσθονῶν πρὸς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ κοιλῶματα καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα, τὰ ὅποια δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν διεύθυνσιν. Τὰ κοιλῶματα ὀφείλονται εἰς τὴν διάβρωσιν, τὴν ὁποῖαν ἀσκοῦν οἱ παγετῶνες ἐπὶ τοῦ ἔδαφους· τὰ μικρὰ ὑψώματα προέρχονται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν

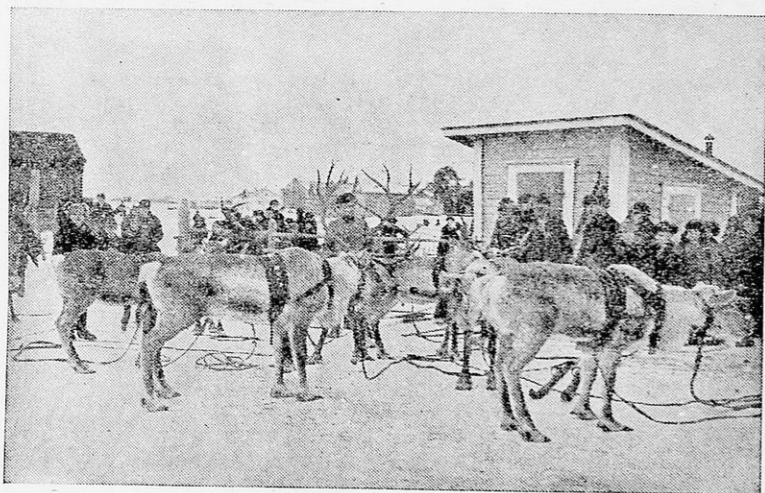
Μεταφορὰ τῆς ξυλείας εἰς τὴν Φινλανδίαν.

τῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν παγετῶνων ὕλικῶν (χωμάτων, χαλικίων, λίθων) εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποῖον ἔλειωναν. Οὕτω τὸ ἔδαφος παρουσιάζει μίαν μορφήν χαώδη. Τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ρεῦσουν εὐκόλως πρὸς τὴν θάλασσαν, παραμένουν στάσιμα εἰς τὰ κοιλῶματα καὶ σχηματίζουν λίμνας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀφθονώτεραι εἰς τὴν Φινλανδίαν, καθόσον αὕτη, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον, ὑπέστη περισσότερον τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων. Μεταξὺ τῶν αἱ λίμναι συγκοινωνοῦν συνήθως διὰ μικρῶν ποταμῶν. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν

παγετώνων ὀφείλεται ἐπίσης καὶ τὸ ἀργιλώδες καὶ ἀμμώδες κυρίως ἔδαφός των. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε κατεῖχοντο ἀπὸ παγετώνας, εἶναι ἡ ὑπαρξὶς πολλῶν λιμνῶν καὶ ἀμμώδη ἐδάφη.

Καίτοι αἱ χώραι αὗται εὐρίσκονται πλησίον τῆς θαλάσσης, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικόν, διότι ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ ΒΑ. ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν.

Τὸ πτωχὸν ἔδαφός των δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας. Εἰς τὰ ἀργιλώδη ἐδάφη ὑπάρχουν λειβά-

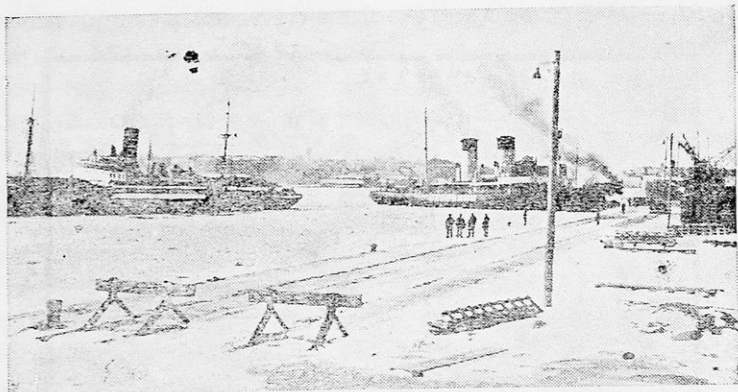
Τάρανδοι εἰς τὴν Βόρειον Φινλανδίαν.

δια, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῶα· εἰς τὰ ἀμμώδη ὑπάρχουν δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ πτωχὰ ἐδάφη (σίκαλις, γεώμηλα). Χάρις εἰς τὸ ὑγρὸν των σχετικῶς κλίμα καλλιιεργεῖται κυρίως καὶ τὸ λίνον.

Ὡς ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι βούτυρον, γάλα, ξυλεῖα καὶ λίνον, τὰ δὲ εἰσαγόμενα εἶναι κυρίως βιομηχανικὰ εἶδη.

Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχουν μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

(Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτρο-

Παγοθραυστικὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἑλσίνκι
ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης.

φίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι εἶναι αἱ πρωτεύουσαι τῶν.

Εἰς τὴν Λιθουανίαν εἶναι ἡ Κάουνας (97.000 κ.), εἰς τὴν Λεττονίαν ἡ Ρίγα (380.000 κ.), εἰς τὴν Ἑσθονίαν ἡ Ταλιν (13.000 κ.) καὶ εἰς τὴν Φινλανδίαν ἡ Ἑλσίνκι (230.000 κ.).

Γ'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Ρωσία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμόν. (Ἔκτασις Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας 4.650.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 137.000.000 κάτ. Ἔκτασις ὁλοκλήρου τῆς Ρωσίας 21.000.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 170.000.000 κάτ.). Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει κυρίως τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, εἶναι: Πρῶτον, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ τῆς περιοχῆς κατέχουν τεραστίας ἐκτάσεις. Ἡ ἴδια θεά, τὸ ἴδιον τοπίον, τὸ ἴδιον κλίμα συναντῶνται εἰς πολὺ μεγάλας ἐκτά-

σεις, πράγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Δεύτερον, ὅτι ὅλαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ καλλιέργειαι ἀπαντῶνται εἰς τὸ ἔδαφός της χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ὅρια.— Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Καρ-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

παθίων πρὸς Δ., τῶν Οὐραλίων ὀρέων πρὸς Α., τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὤκεανοῦ πρὸς Β. Παρὰ τὴν μεγάλην της ἔκτασιν (τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης) κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν τῆς Εὐρώπης (Ἀτλαντικοῦ

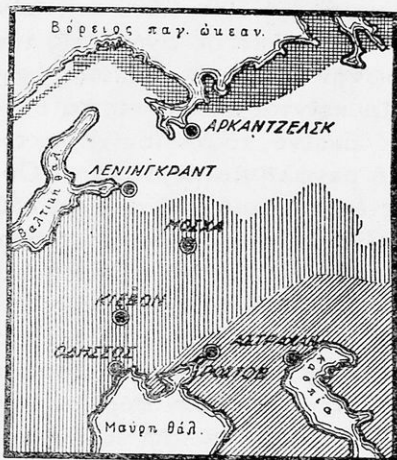
᾽Ωκεανοῦ, Μεσογείου Θαλάσσης), αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μεγάλης χώρας.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναιῖα ὄρη καὶ καταλήγει εἰς τὰ Οὐράλια. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρωσίας ἡ ἀπέραντος αὕτη πεδιάς περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς ὄρη: Τὰ Καρπάδια, τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας (1.500-1.700 μ.), τὸν Καύκασον (ὄρος Ἑλμπρουζ 5.630 μ.), ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀσίαν μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰ Οὐράλια (ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή 1.600 μ.), τὰ ὁποῖα κεῖνται ἐπίσης εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, εἶναι ἡ μεγάλη μονοτονία της. Οὐδὲν σημεῖον τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως ὑπερβαίνει τὰ 450 μ. Ἡ μονοτονία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Τὸ τμήμα τῆς πεδιάδος, τὸ ὁποῖον κεῖται πρὸς Β. τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχετο ὑπὸ παγετώνων, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ μικρὰς κοιλότητας, αἱ ὁποῖαι κατέχονται ἀπὸ λίμνας καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα καὶ ἀμώδεις ἐκτάσεις (ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Φινλανδίαν, τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν Βόρειον Πολωνικὴν καὶ Γερμανικὴν πεδιάδα). Ἡ Νότιος πεδιάς, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ ἀπὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Βόρειον πεδιάδα, εἶναι περισσότερον μονότονος καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον.

Ποταμοί. — Ἡ Ρωσικὴ πεδιάς, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, ἔχει καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων πηγάζουν ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Βαλνταΐ (πρὸς Ν. τῆς Πετροπόλεως). Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Δουΐνας, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Παγωμένον ᾽Ωκεανόν, ὁ Δούνας εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, ὁ Δνεΐστερος καὶ ὁ Δνεΐπερ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, ὁ Δόν εἰς τὴν Ἀζοφικὴν Θάλασσαν, ὁ Βόλγας (ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης εἰς μῆκος, 3.350 χμ.) καὶ ὁ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι πλωτοί, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὰ ἐξῆς ἐλαττώματα: πρῶτον παγώνουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ δεύτερον ἐκβάλλουν

εἰς θαλάσσας αἱ ὅποται εὐρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ εἶναι κλεισταί.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν μὲ μεγάλας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, διότι ἡ μεγάλη αὕτη πεδιάς κεῖται μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ. Εἰς τὴν Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι 10° ὑπὸ τὸ μηδὲν καὶ τοῦ Ἰουλίου ὑπερβαίνει τοὺς 18° ὑπὲρ τὸ μηδέν.

- Ζώνη τῆς τούντρας.
- Ζώνη τῶν δασῶν.
- Ζώνη τῶν μαλλιεργειῶν.
- Ζώνη τῆς γαιᾶς στέππας.

Χάρτης τῶν ζωνῶν βλαστήσεως
εἰς τὴν Ρωσίαν.

Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς θερμοκρασίας γίνεται μεγαλυτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς χωρὶς βροχὰς καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀνέμους. Ἡ χιών καλύπτει παντοῦ τὸ ἔδαφος μὲ ἕν στρῶμα ὄχι πολὺ παχύ. Οἱ ποταμοὶ εἶναι ὅλοι παγωμένοι καθὼς καὶ αἱ λίμναι. Τὸ δριμὺ αὐτὸ ψυχρὸς τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑποφερτόν, ἐφόσον δὲν φυσᾷ ἄνεμος. Γενικῶς ὁ χειμὼν εἶναι ἢ καλυτέρα ἐποχὴ διὰ τὰς συγκοινωνίας, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου ψυχροῦ καὶ τῆς ξηρασίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι λασπῶδες. Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως καὶ διαρκεῖ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν λειώνουν αἱ χιόνες, οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ αἱ ὁδοὶ γίνονται λασπῶδεις καὶ σχεδὸν ἀδιάβατοι. Τὸ θέρος εἶναι θερμὸν, βροχερὸν (βροχαὶ ραγδαταὶ) καὶ κονιορτώδες. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ὑγρὸν καὶ βραχύ, ὅπως καὶ ἡ ἄνοιξις. Αὐτὰ εἶναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος ὄχι μόνον τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῆς θερμο-

κρασίας ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅσον δηλαδὴ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν Β. Πόλον), δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας κλιματικὰς ζώνας:

α') Μίαν ζώνην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὑκεανοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει θέρος.

β') Μίαν ζώνην μὲ μέτριον θέρος, ἡ ὁποία ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς προηγουμένης.

γ') Μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ ἀρκετὰς βροχὰς, καθόσον εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικούς ἀνέμους καὶ

δ') Εἰς τὰ ΝΑ. μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμὸν καὶ μὲ πολὺ ὀλίγας βροχὰς, διότι τὰ Καρπάθια ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν βροχερῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Βλάστησις.— Ὅπως εἰς ὅλας τὰς χώρας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ βλάστησις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλίμα. Ἡ διάταξις τοῦ κλίματος τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος κατὰ ζώνας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας ζώνας βλαστήσεως (ὅσαι εἶναι καὶ αἱ ζῶναι τοῦ κλίματος) καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως.

α') Ἡ ζώνη τῆς τούντρας. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὑκεανοῦ τὸ ἔδαφος εἶναι παγωμένον ἐπὶ 8·9 μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος, τὸ ὅποιον διαρκεῖ πολὺ ὀλίγον, μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἔδαφους θερμαίνεται καὶ ξεπαγώνει. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι συνεχῶς παγωμένον, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἐπεὶ δὴ πίπτουν πλαγίως, δὲν ἔχουν ἀρκετὴν θερμαντικὴν δύναμιν. Ὡς ἐκ τούτου φυτὰ μεγάλα μὲ ρίζας, αἱ ὁποῖαι νὰ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς δὲν ὑπάρχουν. Μόνον μερικοὶ χαμηλοὶ θάμνοι ἀναφαίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ χαμηλότεροι τόποι καλύπτονται ἀπὸ στάσιμα ὕδατα, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν τήξιν τῶν πάγων, οἱ δὲ ὑψηλότεροι ἀπὸ βρύα. Ἡ ζώνη αὕτη ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας τ ο ὕ ν τ ρ α ς, δηλαδὴ ἀδένδρους ἐκτάσεις.

β') Ἡ ζώνη τῶν δασῶν. Προχωροῦντες πρὸς Ν. τῆς τούντρας μεταβαίνομεν βαθμιαίως εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης μέχρι τῶν Οὐραλίων ὀρέων (ἡ ἑκτασίς τῆς εἶναι 14 περίπου φορὰς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος). Ἡ περιοχὴ αὕτη κατέχεται ἀπὸ

δάση, πρῶτον διότι θερμαίνεται περισσότερο ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας καθόσον κεῖται νοτιώτερον καὶ δεύτερον, διότι τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατεῖχετο ἀπὸ παγετώνας, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμῶδες καὶ συνεπῶς κατάλληλον διὰ δάση μᾶλλον παρὰ διὰ καλλιιεργείας. Τὰ δάση τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀποτελοῦνται πρὸς Β. ἀπὸ ρητινώδη ἀειθαλῆ (ἐλατα, ὄρεινὰς πεύκας) καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ φυλλοβόλα (δρυς, σφενδάμνους, μελίαις κτλ.). Τὸ ἀπέραντον αὐτὸ δάσος δὲν εἶναι συνεχές, καθόσον

Ρωσίδες ἀλιεύουσαι παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

διακόπτεται ἀπὸ ἐλώδεις ἐκτάσεις καὶ κατωκνημένους τόπους. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν.

γ. Ή ζώνη τῶν στεππῶν. Ἡ Νότιος Ρωσία, ἐπειδὴ ἔχει κλίμα ξηρότερον, δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ἡ περιοχή αὕτη μετὰ τὴν βροχὴν καλύπτεται ἀπὸ χλόην, ἡ ὁποία ἐξαφανίζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Αἱ τοιαῦται ἐκτάσεις λέγονται στέππαι. Ἡ ζώνη αὕτη

των στεππών διαιρείται εις τὴν μαύρην στέππην ἢ Τσερνόζιουμ καὶ εἰς τὴν φαιὰν στέππην.

1) Ἡ μαύρη στέππη κατέχει τὴν περιοχὴν, ἡ ὁποία δέχεται ἄρκετὰς βροχάς. Λέγεται μαύρη στέππη, διότι τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι μαῦρον καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ χῶμα λεπτὸν καὶ ἀπὸ λείψανα τῆς ἀποξηρανθείσης χλόης. Ἡ ζώνη αὕτη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῶν Οὐραλίων, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφος τῆς καὶ εἰς τὰς ἄρκετὰς βροχάς τῆς εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρὰ καὶ ζαχαροῦχα τεύτλα.

2) Ἡ φαιὰ στέππη κατέχει τὴν περιοχὴν, ἡ ὁποία δέχεται πολὺ ὀλίγας βροχάς. Λέγεται φαιὰ, διότι τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι φαιόν, καθόσον λόγῳ τῶν σπανίων βροχῶν δὲν ὑπάρχει ἄρκετὴ χλόη, ὥστε ἀποξηραίνομένη νὰ ἀναμιχθῇ μὲ τὸ χῶμα καὶ τὸ ἔδαφος νὰ γίνῃ μαῦρον. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν φαιῶν στεππῶν ἐκτείνεται παρὰ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, ἵπποι).

† Πληθυσμός. — Ὁ ρωσικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσίας νὰ μὴ εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένος εἰς ὅλας τὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι τὴν ἀποτελοῦν.

† Εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ἡ ὁποία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους παγωμένη, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιός. Οἱ κάτοικοί τῆς εἶναι Λάπωνες ἢ Σαμογέται, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ τaráνδου καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν.

† Εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἐπίσης ἀραιός. Πάντως ὁμοῦς ἡ ζώνη αὕτη εἶναι πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Οἱ κάτοικοι τῆς ζώνης τῶν δασῶν εἶναι οἱ Μεγάλοι Ρῶσοι καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Ἡ Εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνὸς χάρις εἰς τὰς πολλὰς καὶ πλουσίας καλλιεργείας

Η περιοχή αὕτη κατοικείται ἀπὸ τοὺς Μικροὺς Ρώσους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν φαιῶν στεππῶν ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιὸς καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ νομάδας καὶ κτηνοτρόφους.

Πόλεις. — Εἰς τὴν Ρωσίαν ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον διεξάγεται ἀπὸ τὸ Κράτος, δὲν ὑπάρχουν ἐμπορικὰ κέντρα, ἀλλὰ μόνον βιομηχανικά. Ταῦτα εὐρίσκονται πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιοχῶν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας ἐξαγωγῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡ Μόσχα (3.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας καὶ τὸ Κίεβον (500.000 κ.). Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶναι τὸ Λένινγκραντ (2.600.000 κ.), τὸ ὅποιον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάζετο Πετρούπολις καὶ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ εἶναι τὸ Ἀρχαγγέλσκ (200.000 κ.), εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κασπίας Θαλάσσης τὸ Ἀστραχάν καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἡ Ὁδησσὸς καὶ τὸ Ροστόβ (500.000 κ.).

Οἰκονομικὴ ζωή. — Γεωργία. Ἡ Ρωσία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ περισσότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί. Ἐκ τούτων ὁ σίτος, ἐπειδὴ θέλει εὐφορα ἐδάφη, καλλιεργεῖται εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ἡ σίκαλις καὶ ἡ βρώμη κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δασῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καλλιεργειῶν σπουδαιότεραι εἶναι τὰ ζαχαροῦχα τεύτλα (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σίτου), τὰ γεώμηλα (εἰς τὰς ἀμμώδεις κυρίως ἐκτάσεις), τὸ λίνον (παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερον ὑγρόν). Χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους στέππας τῆς, τρέφει καὶ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ ζῷα.

Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον χαρακτηρίζει τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν τῆς Ρωσίας, εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1927 ἡ Ρωσία ἐξήγαγε 13.000.000 στατῆρας σίτου, κατὰ τὸ 1928 ἐξήγαγε 1.000.000 στατῆρας καὶ κατὰ τὸ 1929 μηδέν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀστάθεια τῆς ρωσικῆς παραγωγῆς ὀφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀκανονίστους βροχὰς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἑλλειψιν ἀρδευτικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργίας καὶ ἐμπορικῆς ὁργανώσεως.

Βιομηχανία. Ἡ Ρωσία ἔχει σπουδαῖον ὀρυκτὸν πλοῦτον (ἄνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον μαγγάνιον, χαλκὸν κτλ.).

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα ἐξαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας ὀρυκτῶν εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Οὐραλίων, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης (πετρέλαιον). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τῆς ὑφαντουργίας, τῆς μεταλλουργίας τῶν εἰδῶν διατροφῆς καὶ τοῦ ξύλου. Γενικῶς ἡ βιομηχανικὴ κίνησις εἶναι μετρία. Τοῦτο ὀφείλεται ἰδίως εἰς τὴν ἑλλειψιν μέσων συγκοινωνίας. Τὰ βιομηχανικὰ κέντρα χωρίζονται μεταξύ των καὶ ἀπὸ τοὺς λιμένας ἐξαγωγῆς διὰ μεγάλων ἀποστάσεων, ὅπου τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Εἰς τὴν μὴ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς Ρωσίας ὀφείλεται καὶ ἡ μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (30 κάτ. εἰς τ. χμ.).

Συγκοινωνία. Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ συγκοινωνία ὕστερεῖ. Εἰς τοῦτο κυρίως ὀφείλεται καὶ ἡ μετρία οἰκονομικὴ τῆς ἀνάπτυξης παρὰ τὸν μέγαν φυσικὸν τῆς πλοῦτον. Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία μὲ τὰς ξένας χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλος, διότι αἱ σπουδαιότεραι παραγωγικαὶ περιοχαὶ εὐρίσκονται μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Ἐξ ἄλλου οἱ λιμένες τῆς Βαλτικῆς καὶ κυρίως τῆς Λευκῆς Θαλάσσης παγώνουν τὸν χειμῶνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Σπουδαίαν ὑπηρεσίαν προσφέρουν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες. Ἀλλὰ καὶ ἡ συγκοινωνία αὕτῃ διακόπτεται ἀπὸ τοὺς πάγους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λασπώδεις κατὰ τὴν ἄνοιξιν, πλήρεις σκόνης κατὰ τὸ θέρος. Εἰς καλυτέραν κατάστασιν εὐρίσκονται αὗται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅταν εἶναι σκεπασμένοι μὲ χιόνια. Διὰ τοῦτο αἱ μεταφοραὶ διὰ ξηρᾶς γίνονται κατὰ προτίμησιν τὸν χειμῶνα.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δὲν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας, χάρις εἰς τὴν ὁμολόγητα τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ ἀραιότερον κατοικημέναι, εἶναι πολὺ ἀραιόν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας δὲν εἶναι πυκνόν.

† **Ἐμπόριον.** — Ἡ Ρωσία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει κυρίως εἶδη διατροφῆς, (σιτηρά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα) καὶ πρώτας ὕλας (ξυλείαν, πετρέλαιον) καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ προϊόντα (μηχανὰς καὶ ἐπιστημονικὰ ἐρ-

Ἐξαγωγῇ

Εἶδη διατροφῆς	Ὑλαι ἀνατεργαστοὶ	Βιομηχαν. εἶδη
----------------	-------------------	----------------

Εἰσαγωγῇ

Εἶδη διατροφῆς	Ὑλαι ἀνατεργαστοὶ καὶ ἡμιτεργασμένα	Βιομηχανικὰ εἶδη
----------------	-------------------------------------	------------------

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὸ ἑξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας.

γαλεῖα, τὰ ὁποῖα ἡ βιομηχανία τῆς δὲν δύναται νὰ παρασκευάσῃ) καὶ εἶδη διατροφῆς, τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός τῆς (τσάϊ, καφέ, οἶνον κ. ἄ.).

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως δημητριακοὺς καρπούς, πετρέλαιον, δασικὰ εἶδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ. |

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛ. ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα τὰς διακρίνουν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

α') Τὸ ἔδαφός των ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης (Νότιον, Δυτικὴν, Κεντρικὴν, Βόρειον).

β') Κεῖνται πολὺ μακρὰν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν μὲ ὀλίγας βροχάς.

γ') Κεῖνται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν (Βορείου Θαλάσσης, Μάγχης, Μεσογείου) καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοί των ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔζησαν μακρὰν τῶν λαῶν τῆς

λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἰδίως τῶν ἀνατολικωτέρων) νὰ εἶναι οἱ ὀλιγώτερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

δ') Αἱ φυσικαὶ περιοχαὶ παρουσιάζουν τεραστίας διαστάσεις (ἰδίως εἰς τὴν Ρωσίαν), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν συμβαίνει εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης.

ε') Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι κυρίως γεωργικὴ, χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένους πεδιάδας τῆς.

Ἑρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρει ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν;
- 2) Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ σπουδαιότης των;
- 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἡ χώρα μας ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Φινλανδίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

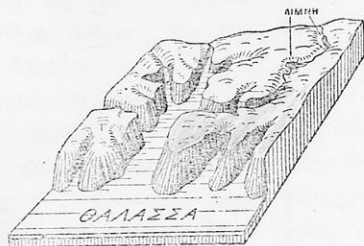
Εἰσαγωγή. — Ἡ Βόρειος Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο χερσονήσους: τὴν Σκανδιναυϊκὴν καὶ τὴν Δανικὴν. Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικὰ τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης εἶναι: α') ὅτι τὸ ἔδαφός των ὑπέστη εἰς ὅλην του τὴν ἑκτασιν τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων, καθ' ὅσον εὐρίσκοντο πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον· β') ὅτι ὁ πληθυσμὸς των παρουσιάζει ὁμοιογένειαν χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καθ' ὅσον κεῖνται μακρὰν τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι κατηυθύνοντο ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ γ') ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν, παρὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν των, κατέχουν ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των.

Α'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Φυσικὴ γεωγραφία. — Ἔδαφος. Ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης (773.000 τ. χμ.), ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικὰς περιοχὰς τελείως διαφόρους: α') ἀπὸ τὰς Σκανδιναυϊκὰς Ἀλπεῖς, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν καὶ β') ἀπὸ τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον πρὸς Α'.

Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεῖς εἶναι παλαιὰ ὄρη. Ὡς ἐκ τούτου ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ εἶναι χαμηλά

και ογκώδη λόγω της μακροχρονίου διαβρώσεως, την οποίαν υπέστησαν (ύψηλότερα κορυφή 2.550 μ.). Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν ἡ ὁροσειρά αὕτη καταπίπτει ἀποτόμως καὶ διαμελίζεται βραδέως ἀπὸ στενοὺς καὶ βαθεῖς κόλπους, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται φιορδ καὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι τὰ χαρακτηριστικώτερα καὶ γραφικώτερα μέρη τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου. Τὰ φιορδ ἀρχικῶς ἦσαν κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ρεόντων ὑδάτων. Κατόπιν, ὅταν τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης ἔγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἡ περιοχή αὕτη ἐπειδὴ κεῖται πλησιέστερον πρὸς τὸν Β. Πόλον, ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετώνας, τῶν ὁποίων τὸ πάχος εἰς τὰς κοιλάδας ἔφθανε τὰ 2.000 μ. Ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων αἱ κοιλάδες ἔγιναν πολὺ

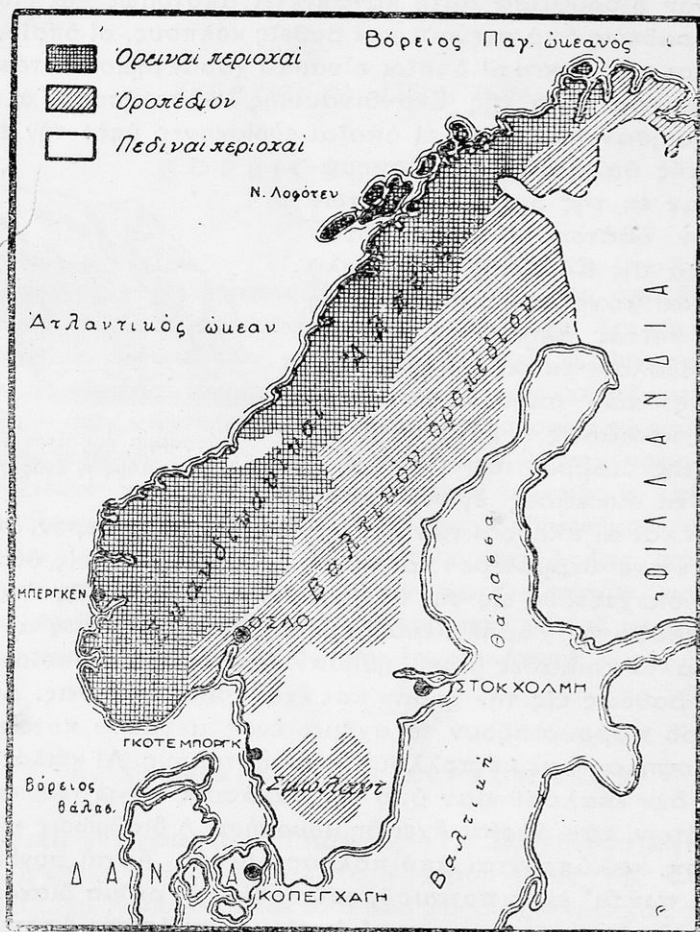

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὴν ἀνάγλυφον μορφήν ἑνὸς φιορδ.

βαθεῖται καὶ αἱ πλευραὶ τῶν πολὺ ἀπτόμοι. Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον, οἱ πάγοι μετεβλήθησαν εἰς ὕδωρ, τὸ ὁποῖον διωχετεύθη εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη συνεπῶς ἀνυψώθη καὶ ἐκάλυψε τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ξηρᾶς. Οὕτως αἱ παρὰ τὰ παράλια κοιλάδες μετεβλήθησαν εἰς κόλπους, οἱ ὁποῖοι εἰσέρχονται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουν διακλαδώσεις. Δηλαδή τὰ φιορδ παρουσιάζουν τὸ σχῆμα ἑνὸς μεγάλου ποταμοῦ μὲ δχθας ὕψηλας καὶ μὲ πολλοὺς παραποτάμους. Αἱ κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης λόγω τῶν πολλῶν κοιλοτήτων, τὰς ὁποίας ἔχει δημιουργήσει ἡ διάβρωσις τῶν παγετώνων, καλύπτονται ἀπὸ πολλὰς λίμνας. Αὗται συνδέονται μετὰ τῶν δι' ἑνὸς ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ρεῦμα διακόπτεται ἀπὸ πολλοὺς καταρράκτας, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπίσης ἀποτέλεσμα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων. Χάρις εἰς τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα.

Τὸ Βαλτικὸν ὀροπέδιον εἶναι χαμηλότερον (δὲν ὑπερβαίνει τὰ 500 μ.) καὶ κατέρχεται ὁμαλῶς πρὸς Α. Ὅπως αἱ Σκαν-

διναυίκαί Ἑλπεις, οὕτω καὶ τὸ Βαλτικὸν ὀροπέδιον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετώνας, οἱ ὅποιοι ἔφθειραν τὸσον τὴν περιοχὴν αὐτὴν,

Φυσικὸς χάρτης τῆς Σκανδιναβικῆς Χερσονήσου.

ὥστε τῆς ἔδωσαν μονότονον ὄψιν. Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶνων εἶναι αἱ λίμναι αἱ ὅποιαὶ κατέχουν τὰς ἀβαθεῖς κοιλότητας καὶ οἱ μικροὶ σωροὶ λίθων, οἱ

όποιοι ἀποτελοῦν τὰς μόνας ἀξιολόγους ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἀκταὶ εἶναι χαμηλαὶ καὶ τελείως ἐπίπεδοι λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν ὅποیان ὑπέστησαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσονήσος ἀνυψοῦται πολὺ βραδέως (1 μ. κάθε 100 ἔτη). Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη, ἀρκετὴ ἔκτασις, ἡ ὁποία κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μετεβλήθη εἰς ξηρὰν (ιδίως εἰς τὰς ἀβαθεστέρας ΝΑ. ἀκτὰς) καὶ ἡ Σμῶλαντ, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο νῆσος, ἠνώθη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αἱ πεδινὰ ἑκτάσεις, αἱ ὁποῖαι κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων (ιδίως ἀργιλώδεις, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν). Ὡς ἐκ τούτου εἶναι τὰ μόνα εὐφορὰ ἐδάφη τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου, διότι τὰ ὑπόλοιπα ἢ εἶναι ὀρεινὰ ἢ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις τῶν παγετῶνων (δηλ. ἄμμον καὶ χονδρὰ χαλίκια).

Κλίμα καὶ βλάστησις.— Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν χειμῶνας σχετικῶς ἡπίους μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ κύκλου καὶ δέχονται ἀφθόνους βροχὰς (πλέον τῶν 3 μ.). Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον καὶ αἱ ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν καὶ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχὰς.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Αἱ δυτικαὶ πλευραὶ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ὑγραὶ καὶ αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ τῶν, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ψυχραὶ, δὲν ἔχουν δάση. Αἱ περιοχαὶ αὗται καλύπτονται κυρίως ἀπὸ χλόην. Ἡ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν περιοχὴ ἀνήκει εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας. Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀνατολικά πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ ὑγραὶ, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση κωνοφόρων δένδρων. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πτωχὸν ἑδαφὸς τῶν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ καλλιιεργείας. Αὗται περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ

ὁποῖαι πρότερον κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, διότι καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις (δηλαδὴ εἰς τὰς ΝΑ. ἀκτάς).

Πολιτικὴ γεωγραφία. — Ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο Κράτη: ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀπὸ τὴν Σουηδίαν.

+ 1. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Ἔκτασις 323.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.800.000.

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ των καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους των καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων των:

- (α') Ἀπὸ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων.
- (β') Ἀπὸ ἓν τμήμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν νοτιοδυτικῶν χαμηλῶν περιοχῶν.

Ἡ Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων δὲν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ἐλάχισται. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ναυτιλίας. Ἡ ἀλιεία παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθὺς θαλάσσης. Ἀλιεύονται κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλαοὶ εἰς τὰς πλησίον θαλάσσης καὶ φάλαιναι εἰς τὰς παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν περιοχάς. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ πόλις Μπέργκεν (100.000 κ.).

Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ἡ ὁποία δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὴν Νορβηγίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ὅπως καὶ ἡ ἰδικὴ μας ναυτιλία).

+ Ἡ ΝΑ. ὅμως Νορβηγία χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Ὁσλο καὶ εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν, εὐνοεῖ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (βρώμη, σίκαλις), γεώμηλα καὶ ὑπάρχουν λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς

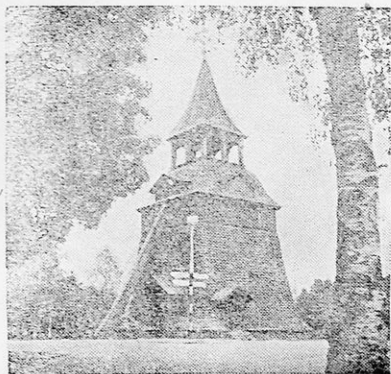
τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνδρακα, τὸν ὁποῖον προμηθεύουν οἱ πολλοὶ καταρράκται τῶν κοιλάδων. Σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα Ὁσλο (350.000 κ.), ὅπου ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα καὶ χημικὰ ἐργοστάσια. Γενικῶς ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἀραιῶς κατῳκημένη λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποῖαν κατέχουν αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ καλλιέργειας (9 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἡ χώρα μας μὲ τὴν Νορβηγίαν δὲν ἔχει μεγάλας ἐμπορικὰς σχέσεις. Εἰσάγομεν κυρίως εἶδη ἀλιευτικῆς, χάρτην καὶ χημικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγομεν ἔλαιον, ἐλαίας, καπνὸν καὶ δασικὰ προϊόντα (τερεβινθέλαιον, κολοφώνιον).

2. ΣΟΥΗΔΙΑ

Ἐκτασίς 450.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.200.000 κάτ.

Ἡ Σουηδία κατέχει σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου, ἡ ὁποία ἔχει τὰ περισσότερα δάση καὶ τὰς μεγαλυτέρας εὐφόρους πεδιάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς πυκνότερον κατῳκημένη (15 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ τοῦ μεγάλου τοῦ μήκους διακρίνομεν τὰς ἐξῆς περιοχὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.: παγωμένας καὶ ἀγόνους ἐκτάσεις πρὸς Β., δάση εἰς τὸ κέντρον καὶ καλλιέργειας πρὸς Ν., ὅπου ὑπάρχει καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ζα-

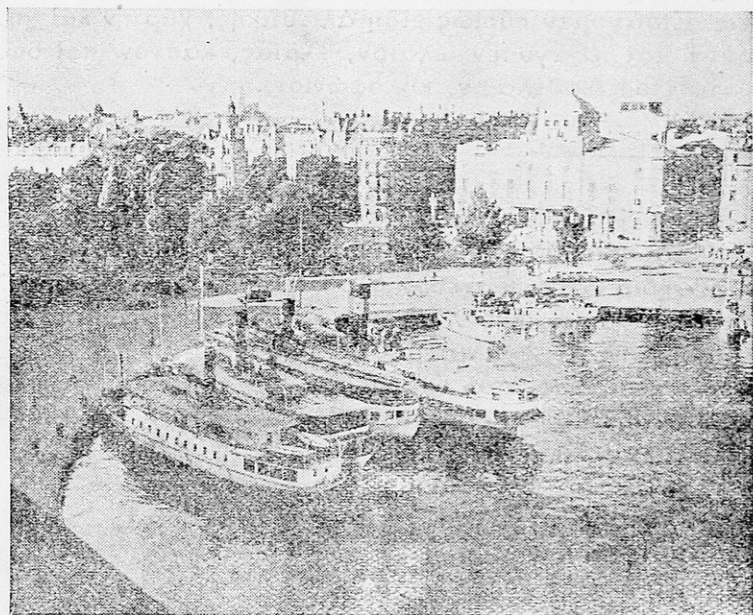

Οἰκία εἰς Κεντρικὴν Σουηδίαν.

χαροῦχα τεύτλα καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς κτηνοτροφίαν. Ἡ Σουηδία εἶναι ἐπίσης πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων τῆς. Εἰς τὴν Σουηδίαν ὑπάρ-

χουν επίσης και πλούσια μεταλλεία σιδήρου, ιδίως εις την Βόρειον Σουηδίαν, όπου ή χιών διατηρεΐται επί 8 μήνας τὸ ἔτος.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς Σουηδίας εἶναι ή γεωργία, ή κτηνοτροφία, ή ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου. Χάρις εις τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ή βιομηχανία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὴν πρωτεύουσαν Στοκχόλμην

Στοκχόλμη. Προκυμαία καὶ Κρατικὸν Θέατρον.

(520.000 κ.), όπου υπάρχουν κυρίως βιομηχανίαι ηλεκτρικῶν ειδῶν, τηλεφῶνων, μηχανῶν κινηματογράφου κ. ἄ. Δευτέρα πόλις εἶναι ή Γκότεμποργκ (250.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Σουηδίας, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, καὶ κέντρον ὕφαντουργίας.

Ἡ Σουηδία ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, πολτὸν ἐκ ξύλου διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ

μεταλλεύματα σιδήρου. Εἰσάγει κυρίως ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ καὶ μερικά εἶδη διατροφῆς. Μὲ τὴν χώραν μας ἔχει

Γυναῖκες τῆς Σουηδίας μὲ τὴν ἐθνικὴν τῶν ἐνδυμασίαν.

μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, σπέρτα, μηχανάς, ὅπλα καὶ εἰσάγει καπνόν.

Β'. ΔΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΙΟΝΗΣΙΟΣ

✚ ΔΑΝΙΑ

✚ Ἐκτασίς 43.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 3.500.000 κάτ.

Ἡ Δανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Γιουτλάνδης, ἡ ὁποία εὐρίσκεται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ πολλὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Α. τῆς Γιουτλάνδης.

(Φυσικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένον μετὰ τῆς Σκανδιναυϊκῆς

Χερσονήσου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐχωρίσθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης. Ὅπως ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος καὶ ἡ Βόρειος Γερμανία, οὕτω καὶ ἡ Δανία κατὰ τὴν περίοδον τῶν παγετῶνων ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας. εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλεται ἡ μορφή καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους της. Γενικῶς τὸ

Κοπεγχάγη. Τὸ Δημαρχεῖον.

ἔδαφος εἶναι ἐπίπεδον λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἀπὸ τοὺς παγετῶνας. Αἱ μόναι ἀνωμαλῖαι συνίστανται εἰς σωροὺς λίθων, τοὺς ὁποίους ἔφερον οἱ παγετῶνες (ὕψηλότερα κορυφὴ 180 μ.). Ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους της καὶ τοῦ κλίματός της δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν

την Δανίαν εις δύο φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι σαφῶς διακρίνονται μεταξύ των :

α') Εἰς τὴν **Δυτικὴν Δανίαν**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου τῆς Γιουτλάνδης. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα ἔφερον οἱ παγετῶνες, εἶναι ἀμμώδεις καὶ συνεπῶς πτωχὸν (ὅπως ἡ βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς). Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ὑγρὸν καὶ ἀρκετὰ ἥπιον, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν ὠκεανόν.

(β') Εἰς τὴν **Ἀνατολικὴν Δανίαν**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰς νήσους. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ λεπτὰς ἀργιλόδεις προσχώσεις, ἔχει εὐφορὸν ἔδαφος καὶ δέχεται ὀλιγωτέρας βροχάς, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἀνατολικὴ Δανία εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς περισσότερον κατ'ὥκημένη.

(Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ ζαχαροῦχα τεύτλα. Ἡ Δανία, λόγῳ τοῦ ὑγροῦ κλίματός της καὶ τοῦ ἀργιλόδους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους της, καλλιεργεῖ κυρίως λειβάδια καὶ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Ἡ κτηνοτροφία θεραπεύεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἡ μικρὰ αὕτη χώρα, κατορθώνει νὰ προμηθεύῃ τὸ τρίτον τοῦ βουτύρου, τὸ ὁποῖον πωλεῖται εἰς τὴν διεθνῇ ἀγοράν. Γενικῶς τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀποτελοῦν τὰ 80% τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ἐμπορίου. Ἐπειδὴ αἱ γειτονικαὶ θάλασσαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἰχθύς, οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολοῦνται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν. Αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν κτήσεις τῆς (νῆσοι Φαιρόαι, Ἰσλανδία καὶ Γροιλανδία) εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

+ Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (700.000 κ.), ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν νήσον Σατλάνδην. Τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου ἡ θαλασσία ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσονήσον.

(Ὡς συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ Δανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς α') εἰς τὴν ἐντατικὴν τῆς κτηνοτροφίαν

ή όποία όφείλεται εις τό ύγρόν της κλίμα, τό άργιλώδες κυρίως έδαφος της και πρό παντός εις τήν έργατικότητα των κατοίκων της· β') εις τό άνεπτυγμένον της έμπορίου. τό όποιον όφείλεται εις τήν καλήν της γεωγραφικήν θέσιν. Ή Δανία όνομάζεται «Θυρωρός τής Βαλτικής». Διά τοϋτο ή Δανία είναι πυκνότερον κατοικήμενη από τās άλλας χώρας τής Β. Εϋρώπης (83 κάτοικοι εις 1 τ. χμ.).

Καίτοι η Σκανδιναβία

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αί χώραι τής Βορείου Εϋρώπης (Σκανδιναυική Χερσόνησος, Δανική Χερσόνησος) έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά. Τό έδαφος των χερσονήσων είναι ύψηλότερον πρός τήν δυτικήν πλευράν και χαμηλότερον πρός τήν ανατολικήν. Ή επίδρασις των παγετώνων είναι μεγαλυτέρα από όλας τās άλλας περιοχάς τής Εϋρώπης, όπως αποδεικνύεται από τās πολλές λίμνας, τούς άφθόνους καταρράκτας και τās έκτεταμένες άμμώδεις περιοχάς των. Τό κλίμα είναι μάλλον ώκεάνειον και συνεπώς ύγρόν. Οί κάτοικοι των χωρών αυτών είναι λαοί θαλασσινοί χάρις εις τās πλουσίας εις ίχθϋς θαλάσσας των, αί όποiai συνετέλεσαν εις τήν ανάπτυξιν τής άλιείας και εις τήν καλήν γεωγραφικήν θέσιν τής χώρας των, ή όποία συνετέλεσεν εις τήν ανάπτυξιν τής έμπορικής ναυτιλίας. Οί λαοί τής Βορείου Εϋρώπης, χάρις εις τήν έργατικότητά των και τήν άνωτέραν μόρφωσίν των, εφαρμόζουν έπιστημονικάς μεθόδους εις τήν γεωργίαν και κτηνοτροφίαν και είναι οί περισσότερον πολιτισμένοι λαοί τής Εϋρώπης.

Έρωτήσεις :

1) Διατί ή Σκανδιναυική Χερσόνησος, καίτοι είναι ή μεγαλυτέρα χερσόνησος τής Εϋρώπης, έχει τούς ολιγωτέρους κατοίκους; 2) Ποία είναι τά κυριώτερα προϊόντα των χωρών τής Βορείου Εϋρώπης και διά ποίον λόγον; 3) Με ποίαν χώραν τής Βορείου Εϋρώπης ή Έλλάς έχει τās μεγαλυτέρας έμπορικās σχέσεις και διατί; 4) Πώς δυνάμεθα νά μεταβώμεν από τās Αθήνας εις Στοκχόλμην;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

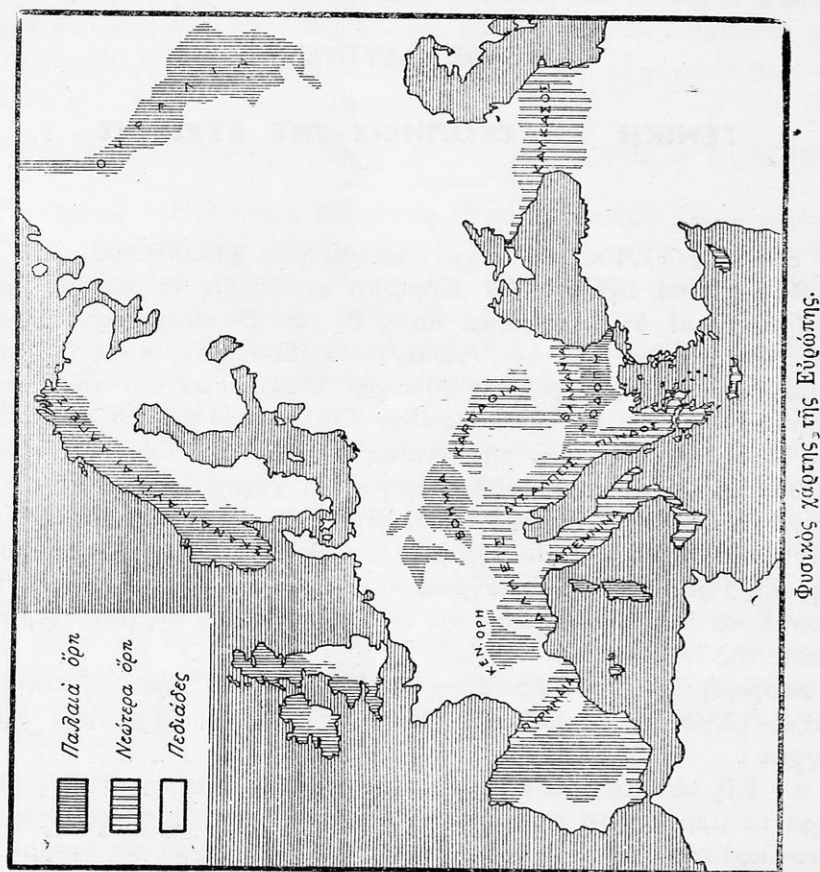
Ἐκτασίς 11.400.000 τ. χμ., πληθυσμός 525.000.000 κάτ.

Θέσις καὶ ὅρια.— Ἡ Εὐρώπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ ἔχει ὡς ὅρια πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸν Καύκασον καὶ πρὸς Α. τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη. Πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς Ἀσίας τὰ ὅρια τῆς Εὐρώπης εἶναι συμβατικά, διότι τὰ Οὐράλια ὄρη εἶναι χαμηλὰ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν σαφεῖς ὅρια. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν μικρὰν ἑκτασίς της (Ἀσία 4 φορές μεγαλυτέρα, Ἀμερικὴ ὁμοίως, Ἀφρικὴ 3 φορές), τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ τὰ ἀσαφεῖς τῆς ἀνατολικὰ ὅρια, δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς μίαν χερσόνησον τῆς Ἀσίας.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους :

α') Εἰς τὸν μεγάλον θαλάσσιον διαμελισμὸν τῆς. Ἡ Εὐρώπη εἶναι τὸ μέρος τοῦ Κόσμου, τὸ ὁποῖον ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀκτὰς καὶ τὸν μεγαλύτερον διαμελισμὸν ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ παρουσιάζει δύο τμήματα, τὰ ὁποῖα διαφέρουν πολὺ μεταξύ των: τὸ δυτικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερο διαμελισμένον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι εὐρὺ καὶ ὀγκῶδες καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν ἀχανῆ Ἀσίαν.

β') Εἰς τὴν γεωλογικὴν τῆς κατασκευῆν. Μεγαλυτέραν, ἐπιδρασιν ἐπὶ τῆς ποικιλίας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους ἔχει ἡ γεωλογικὴ κατασκευή. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν, ἡ ὁποία παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν τοπείων τῆς Βορείου

Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη εἶναι χώρα μετρίων ὀρέων, ἐκτεταμένων πεδιάδων, ἀβαθῶν θαλασσῶν (Βαλτικὴ Θάλασσα, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Τὰ ὑψηλότερα ὄρη εὐρίσκονται πρὸς Β. (Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις 2.550 μ.

Π. Ι. Ἡλιοπούλου

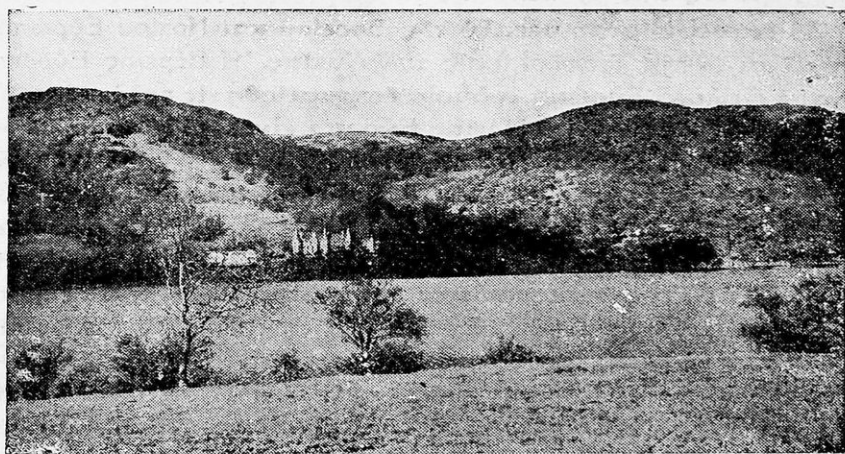
δρη Σκωτίας) καὶ πρὸς Ν. (ταῦτα ἐκτείνονται ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Γαλλικὰ ὄρη μέχρι τῆς Βοημίας καὶ Πολωνίας. Τὰ ὄρη τῆς Βορείου Εὐρώπης δὲν εἶναι μόνον χαμηλά, ἀλλὰ καὶ ὀγκώδη λόγω τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν. Ἡ παρατεταμένη αὕτη διάβρωσις συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς πεδιάδας μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας ἀβαθεστέρας ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ὑλικῶν εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ χώρα τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὀρέων (Ἄλπεις 4.807 μ., Πυρηναιᾶ, Καρπάθια), τῶν μικρῶν πεδιάδων καὶ τῶν βαθειῶν θαλασσῶν (Ἰόνιον Πέλαγος 4.400 μ.).

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Εὐρώπης ἐξηγεῖται ἐκ τῆς διαφορετικῆς τῶν ἡλικίας. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη εἶναι ἡ Παλαιὰ Εὐρώπη, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν. Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ Νέα Εὐρώπη, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ νεωτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν καὶ συνεπῶς ἡ διάβρωσις δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως καταστήσῃ τὰ ὄρη χαμηλότερα, τὰς πεδιάδας τῆς μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας τῆς ἀβαθεστέρας. Ἡ νεωτέρα ἡλικία τῆς Νοτίου Εὐρώπης ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἐνεργὰ τῆς ἡφαιστεια, (Βεζούβιος, Αἷτνα, Στρομπόλι, Θήρα) καὶ ἀπὸ τοὺς συχνοὺς καὶ καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς τῆς.

γ') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων. Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Νοτίου Εὐρώπης τὸ κλίμα τῆς ἡπείρου μας μετεβλήθη. Ἐγίνε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν. Ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι παγετῶνες, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυψαν ἓν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὐρώπης (ὅπως σήμερον καλύπτεται ἡ Γροιλανδία) καὶ τὰς σπουδαιότερας ὀροσειράς τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Οἱ παγετῶνες τῆς Βορείου Εὐρώπης, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν ἓν συνεχὲς στρῶμα, εἶχον ὡς κέντρον τὴν Σκανδιναυϊκὴν Χερσόνησον καὶ ἔφθανον πρὸς Ν. μέχρι τῆς Βοημίας καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῶν Βρετανικῶν νήσων διὰ μέσου τῆς Βορείου Θαλάσσης. Ἡ ἐνέργειά των δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν ὁποίαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐβάθυναν τὰς κοιλάδας καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτάς ἓν σχῆμα, ὅπως τὸ γράμμα U. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπέθετον τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα μετέφερον ἀπὸ τὰ ὄρη.

Οὕτως ἔν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὐρώπης καλύπτεται ἀπὸ ἄμμον καὶ σωρούς λίθων. Τὰ ὑλικά ταῦτα εἶναι ἀφθονώτερα εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν παγετῶνων (πεδιάς τῆς Βορείου Εὐρώπης). Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον καὶ ξηρότερον, ὁ ἄνεμος μετέφερε τὰ λεπτότερα ὑλικά, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀποθέσει οἱ ἐξαφανισθέντες παγετῶνες, εἰς τὰς νοτιωτέρας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν Μάγχην μέχρι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη εὐφορία τῶν πεδιάδων τῆς Βορείου Γαλλίας.

Ὅρη τῆς παλαιᾶς Εὐρώπης.

τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Νοτίου Πολωνίας καὶ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφος τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, τῆς δυτικῆς Γιουτλάνδης, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν, τῆς Βορείου Πολωνίας καὶ Ρωσίας.

Εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἶχεν ἡ διάβρωσις τῶν παγετῶνων εἰς τὰς Ἄλπεις, καθόσον αὗται εἶναι ἡ ὑψηλότερα ὄροσειρά τῆς Εὐρώπης. Χάρις εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν παγετῶνων αἱ Ἄλπεις εἶναι πλούσιαι εἰς αὐχένας, οἱ ὁποῖοι σήμερον διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰταλίας, Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαί καὶ ἄκταί. — Ἡ Εὐρώπη βρέχεται ἀπὸ τρεῖς κυρίως θαλάσσας: Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, τὸν Ἀτλαντικόν Ὠκεανόν καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν.

Ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν Θάλασσαν, ἡ ὁποία εἶναι παγωμένη ὁκτὼ περίπου μῆνας τὸ ἔτος. Αἱ ἄκταί του ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις ἢ παγωμέναι, εἶναι ἀφιλόξενοι.

Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς βρέχει τὴν ΒΔ. Εὐρώπην, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁποίας τὸ βάθος του σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 500 μ. (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πέλαγος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Πυρηναικῆς Χερσονήσου). Εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν βάθος του ὀφείλεται καὶ ἡ ὕπαρξις πολλῶν νήσων (Βρετανικαὶ νῆσοι), χερσονήσων (Σκανδιναυικὴ, Δανικὴ, Χερσόνησος τῆς Βρετάνης, Ἰβηρικὴ) καὶ τῶν μικροτέρων θαλασσῶν (Βαλτικὴ, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Εὐρώπης. Πρῶτον διότι διατρέχεται ἀπὸ τοὺς ΝΔ. ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι εἶναι θερμοὶ ἄνεμοι, διότι ἔρχονται ἀπὸ θερμότερας χώρας καὶ ὕγροί διότι ἔρχονται ἀπὸ θαλάσσαν. Δεύτερον διότι διασχίζεται ἀπὸ χλιαρὰ ρεύματα, τὸ σπουδαιότερον τῶν ὁποίων εἶναι τὸ λεγόμενον Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰς αἰτίας αὐτὰς ὀφείλεται τὸ ἥπιον καὶ ὕγρὸν κλίμα τῆς ΒΔ. Εὐρώπης μέχρις ἀκόμῃ τοῦ Πολικοῦ Κύκλου.

Αἱ ἄκταί του εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουσιν τὰ ὄρη, εἶναι βραχῶδεις μὲ πολλὰς ἐξοχάς (Δυτικὴ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος, ΒΔ. Μεγάλῃ Βρετανίᾳ, Χερσόνησος τῆς Βρετάνης) εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουσιν πεδιάδες, εἶναι χαμηλαὶ καὶ περιβάλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους (θίνας).

Αἱ σπουδαιότεραι θάλασσαί τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ εἶναι: ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα, ἡ Βόρειος Θάλασσα καὶ ἡ Μάγχη.

α') Ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα (μέσον βάθος 60 μ.) εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα. Ἐπειδὴ δέχεται πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμοὺς καὶ ἡ ἐξάτμισίς της δὲν εἶναι μεγάλη (λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματός της), τὸ ὕδωρ της δὲν εἶναι πολὺ ἁλμυρόν. Λόγῳ τῶν μικρῶν της παλιρροιῶν, αἱ ὁποῖαι παρατηροῦνται εἰς ὅλας

τὰς μὴ ἀνοικτὰς θαλάσσας, οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς Δέλτα. Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ τῆς (κόλποι Μποτνίας, Φινλανδίας) παγώνουν ἐπὶ ἕξ μῆνας τὸ ἔτος.

Ὅρη τῆς νέας Εὐρώπης (αἱ Γαλλικαὶ Ὄλπεις).

β') Ἡ Βόρειος Θάλασσα (μέσον βάθος 100 μ.). ἐπεὶ δὲ εἶναι ἀνοικτὴ θάλασσα, ἔχει μεγάλας παλιρροίας (4-9 μ.) καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς χωνοειδεῖς κόλπους, οἱ ὅποιοι εἶναι

καὶ οἱ ἀσφαλέστεροι λιμένες τῆς. Χάρις εἰς τὸ μικρὸν βάθος τῆς εἶναι πλουσιωτάτῃ εἰς ἰχθῦς καὶ συνεπῶς σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας· χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν (κεῖται μεταξὺ πλουσιῶν καὶ πυκνῶς κατοικημένων χωρῶν) εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου.

γ') Ἡ Μάγξη (μέσον βάθος 150 μ.) εἶναι ἓν εἶδος μικροῦ πορθμοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, τὸ ἐλάχιστον πλάτος τῆς, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται μεταξὺ Καλαὶ καὶ Ντόβερ, ἀνέρχεται εἰς 31 χμ. Ἡ Μάγξη ἔχει μεγαλυτέρας παλιρροίας ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν (11 - 13 μ.). Χάρις εἰς τὸ μικρὸν τῆς βάθος εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, ἡ πλέον πολυσύχναστος θάλασσα τοῦ κόσμου.

Ἡ Μεσόγειος Θάλασσα (μέγιστον βάθος 4.406 μ. παρὰ τὰς Οἰνούσας νήσους) συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, τοῦ ὁποῖου τὸ πλάτος ἀνέρχεται εἰς 16 χμ. καὶ τὸ βάθος εἰς 200 μ., μὲ τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα μὲ μικρὰς παλιρροίας. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς Δέλτα. Τὰ ὕδατά τῆς εἶναι περισσότερον ἄλμυρά ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, διότι ὑφίστανται μεγαλυτέραν ἐξάτμισιν, τὴν ὁποῖαν οἱ ποταμοὶ τῆς δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν. Ἡ Μεσόγειος, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως, τὴν ὁποῖαν ὑφίσταται (ἀποτέλεσμα τοῦ θερμοῦ κλίματός τῆς), μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἐξηφανίζετο, ἐὰν δὲν ἐδέχετο τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Διὰ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας ἡ Μεσόγειος διαιρεῖται εἰς δύο λεκάνας: τὴν Δυτικὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται μεταξὺ Πυρηναικῆς καὶ Ἰταλικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν Ἀνατολικὴν μεταξὺ Ἰταλικῆς καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ μεταξὺ Σικελίας καὶ Τύνιδος πλάτος τῆς, εἰς τὸ σημεῖον δηλ. εἰς τὸ ὁποῖον χωρίζονται αἱ δύο λεκάναι, ἀνέρχεται εἰς 138 χμ.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου εἶναι περισσότερον διακεκομμένη καὶ πλουσιωτέρα εἰς νήσους ἀπὸ τὴν δυτικὴν, διότι εἶναι τὸ νεώτερον τμῆμα τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μήκος τῆς Μεσογείου Θαλάσσης διακρίνομεν δύο εἶδη ἀκτῶν· τὰς χαμηλὰς καὶ ἐλώδεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ τὰς βραχῶδεις καὶ διακεκομμένας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων. Αἱ πρῶται εἶναι ἀνθυγιειναί, αἱ δευτέραι σχηματίζουν πολλοὺς λιμένας.

Ἡ θαλασσίνη ζωὴ εἶναι πολὺ παλαιὰ εἰς τὴν Μεσόγειον, σήμερον δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὰς θαλάσσας του, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας βρέχουν (φέρουν ἀφθόνους βροχάς), ἡ Μεσόγειος Θάλασσα σχεδὸν δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας περιβάλλει. Τὸ κλίμα τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν ἐξαρτᾶται περισσότερον ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ ἰδιαίτερον ὄνομα, κ λ ῖ μ α μ ε σ ο γ ε ι α κ ὄ ν.

Κλίμα. — Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι οὔτε πολὺ ψυχρὸν, οὔτε πολὺ θερμὸν, οὔτε πολὺ ὑγρὸν, οὔτε πολὺ ξηρὸν. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν (κεῖται εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην). β) Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία τὴν περιβάλλει ἀπὸ τρεῖς πλευράς καὶ εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν. γ') Εἰς τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀπὸ τὰς θερμὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, καθιστᾷ τοὺς χειμῶνας ἡπίους μέχρι τοῦ Πολικοῦ Κύκλου. δ') Εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χάρις εἰς τοὺς ὁποίους αἱ βροχαὶ εἶναι παντοῦ ἀρκεταὶ καὶ τὰ φύχη τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι ὑπερβολικά. Δυνάμεθα ὁμῶς νὰ διακρίνωμεν τρεῖς ζῶνας κλίματος εἰς τὴν Εὐρώπην.

α') Ἡ ζώνη τῆς Μεσογείου Θαλάσσης ἔχει κλίμα μεσογειακόν: χειμὼν ἡπιος, θέρος θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἀτμόσφαιρα διαυγής. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως καὶ εἶναι ὀρμητικά. Τὸ

κλίμα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ὑγιεινότερον κλίμα τῆς γῆς. Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου τὸ ὠραιότερον κλίμα εἶναι τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς πατρίδος μας.

β') Ἡ ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ ἔχει κλίμα ὠκεάνειον· βροχαὶ ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους (περισσότερον κατὰ τὸ φθινόπωρον)· μικραὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους· καιρὸς συνήθως ἀκαθόριστος καὶ οὐρανὸς ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συννεφιασμένος. Εἰς τὰς βορειότερας χώρας, ἐπειδὴ κεῖνται πλησίον εἰς τὸν Β. Πόλον, δὲν ὑπάρχει θέρος (Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος, Σκωτία, Ἰρλανδία). Εἰς τὰς νοτιωτέρας τὸ θέρος εἶναι αἰσθητόν, ἀλλ' ὅχι πολὺ θερμόν, ὅπως εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

γ') Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν· ὁ χειμὼν εἶναι μεγάλης διαρκείας καὶ δριμύς, τὸ θέρος θερμόν, αἱ ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ (ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον) μικρᾶς διαρκείας. Συνεπῶς ἀπὸ τὸν χειμῶνα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ θέρος καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον· ἐλαττοῦνται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις.— Ἡ εὐρωπαϊκὴ βλάστησις δὲν παρουσιάζει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ὑγρῶν χωρῶν. Ἡ ἐπιφάνεια ὅμως, ἡ ὁποία δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, εἶναι σχετικῶς μεγαλυτέρα παρὰ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, διότι δὲν ἔχει ἐρήμους (ἐκτὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ εἰς τὰ βορειότερα μέρη). Χάρις εἰς τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὁποῖον βρέχει τὰ ΒΔ. μέρη τῆς Εὐρώπης, αἱ καλλιέργειαι ἐκτείνονται τόσο πρὸς Β. ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ Κόσμου.

Εἰς τὴν Εὐρώπην διακρίνομεν τρεῖς ζώνας βλαστήσεως αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς τρεῖς ζώνας τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη, ἔχει βλάστησιν, ἡ ὁποία ἀντέχει εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ δένδρα ἔχουν φύλλα μικρά, τὰ ὁποῖα περιβάλλονται ἀπὸ κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐμποδίζεται ἡ μεγάλη ἐξάτμισις (ἐλαῖαι, δρύες). Αἱ ρίζαι τῶν εἶναι μεγάλαι, διὰ

νά δύνανται νά ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Τὸ μέγεθος τῶν εἶναι συνήθως μικρόν. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν θάμνων. Τὸ κατ' ἐξοχὴν μεσογειακὸν κλίμα ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Καλλιιεργοῦνται ἐπίσης ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι καὶ γενικῶς ὁπωροφόρα δένδρα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Τὸ μεσογειακὸν κλίμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν καλλιιεργειῶν.

β') Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Εἰς τὰς νοτιωτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμὰ (Γαλλίαν, Κάτω Χώρας, Δυτικὴν Γερμανίαν, ΝΑ. Μεγάλην Βρεττανίαν), ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λειβάδια καὶ ἀπὸ δάση φυλλοβόλων δένδρων (δρύες, ὀξύαι) χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς. Τὰ θερμὰ θέρη ἐπιτρέπουν ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὰς βορειωτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη δὲν εἶναι θερμὰ (Ἰρλανδίαν, ΒΔ. Μεγάλην Βρεττανίαν, ἀκτὰς τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Γιουτλάνδης), δὲν ὑπάρχουν δένδρα. Τὸ πολὺ δροσερὸν καὶ ὑγρὸν τῶν κλίμα δὲν εὐνοεῖ τὰ δένδρα, ἀλλὰ τοὺς μικροὺς θάμνους καὶ τὴν χλόην. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος. Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι δέχονται ἀρκετὰς βροχάς, ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα. Πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ ξηρασία αὐξάνει καὶ συνεπῶς ἡ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ στέπας. Αἱ καλλιέργειαι τῶν χωρῶν αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν κλίματος δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Εὐδοκιμοῦν κυρίως οἱ δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Βόρειος Ρωσία λόγῳ τοῦ μακροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ χειμῶνος τῆς, καλύπτεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, τὰ ὁποῖα ἀντέχουν περισσότερον εἰς τὸ ψῦχος ἀπὸ τὰ φυλλοβόλα.

Ποταμοί.— Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς τῆς ἔχει παντοῦ ρέοντα ὕδατα. Λόγῳ ὅμως τῆς μικρᾶς ἐκτάσεώς της καὶ τοῦ μεγάλου της διαμελισμοῦ οἱ ποταμοὶ τῆς δὲν εἶναι πολὺ μεγάλοι. Γενικῶς τὸ μήκος τῶν ποταμῶν εἶναι μεγαλύτερον, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., διότι ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι περισσότερον ὀγκώδης. Ἐπειδὴ τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος, τὸ

ὅποιον μεταφέρεται διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κλίματος, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κατηγορίας ποταμῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅσαι δηλαδὴ εἶναι αἱ κατηγορίαι τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς χειμαρρῶδεις, διότι αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὴν χειμερινὴν περίοδον. Κατὰ τὸ θέρος, λόγῳ τῆς μεγάλης ξηρασίας, οἱ μικρότεροι ποταμοὶ τῆς δὲν ἔχουν ὕδωρ. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορά, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα τῶν μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, δὲν εὐνοεῖ τὴν ποταμοπλοῖαν.

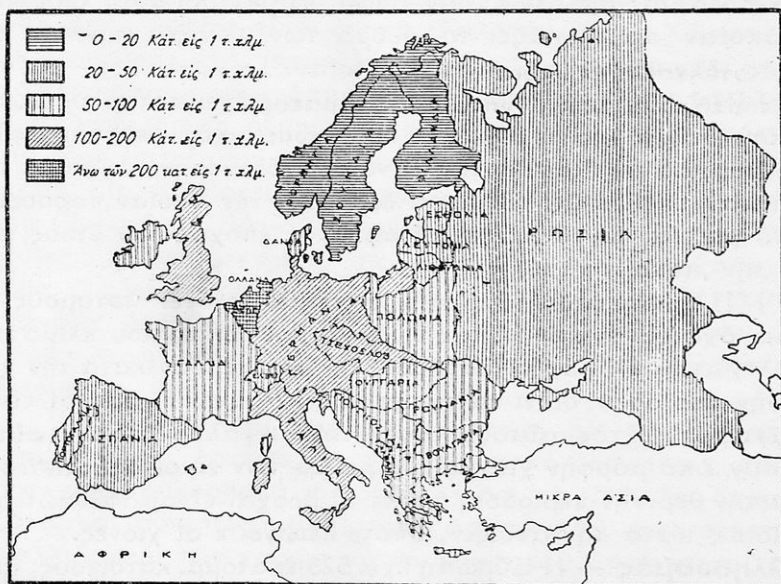
β') Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲ κανονικὸν ρεῦμα καὶ μὲ μικρὰς ἀύξομειώσεις χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχὰς τῆς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ μικρὰ διαφορά, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα τῶν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους, εὐνοεῖ τὴν ποταμοπλοῖαν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲ ρεῦμα ὄχι κανονικόν, ὅπως ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Τὸ ὀλιγώτερον ὕδωρ οἱ ποταμοὶ τῆς μεταφέρουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι· ἐκτὸς αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους αὗται πίπτουν ὑπὸ μορφὴν χιόνος. Τὸ ρεῦμα τῶν εἶναι ἀφθονώτερον κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅποτε αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅποτε λειώνουν αἱ χιόνες.

Πληθυσμός.—Ἡ Εὐρώπη ἔχει 525 ἑκατομμ. κατοίκους, ἥτοι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους (Εὐρώπη 46 κάτ. εἰς 1 τ. χμ., Ἀσία 25, Ἀμερικὴ 6, Ἀφρικὴ 5, Ὠκεανία 1). Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι κανονικώτερον διανεμημένοι ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας τοῦ Κόσμου, διότι δὲν ὑπάρχουν ἔρημοι ἐκτάσεις. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὅποιον διακρίνει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους, εἶναι ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Αἱ περισσότερον κατοικημέναι περιοχαὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ δυτικαί, ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία, καὶ αἱ ἀραιότερον κατοικημέναι εἶναι αἱ ἀνατολικαί (ξηραὶ στέππαι τῆς ΝΑ. Ρω-

σίας, δασώδεις έκτασεις της Βορείου Ρωσίας και ζώνη της τούντρας).

Οι κάτοικοι της Εύρώπης δέν παρουσιάζουν όμοιογένειαν, διότι προέρχονται από διάφορους λαούς, οι όποιοι έγκατεστάθησαν εις αύτην κατά διάφορους έποχάς. Οι λαοί ούτοι ήλθον από την Άσίαν και κατά πᾶσαν πιθανότητα οι περισσότεροι έξ αύτων από τὰ σύνορα των Ίνδιων. Διά τοϋτο από τους

Χάρτης της πυκνότητας του πληθυσμού της Εύρώπης κατά Κράτη.

ιστορικούς ώνομάσθησαν Ίνδοευρωπαίοι. Οι πρώτοι έκ των λαών αύτων έγκατεστάθησαν εις την Έλλάδα και Ίταλίαν. Έκ τούτων κατάγονται οι Έλληνες και οι Λατίνοι. Κατόπιν ήλθον οι Κέλται, οι όποιοι έγκατεστάθησαν κυρίως εις την Γαλλίαν, εις τας Βρεττανικάς νήσους και εις διάφορα μέρη της Κεντρικής Εύρώπης. Κατόπιν ήλθον οι Γερμανοί, οι όποιοι έγκατεστάθησαν κυρίως εις την Γερμανίαν και άνεμείχθησαν μετά των Κελτών της Γαλλίας και της Άγγλίας. Μετά τους Γερμα-

νους ήλθον οί Σλαῦοι οί ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τήν Ρωσίαν, τήν Πολωνίαν καί εἰς τήν Κεντρικὴν Εὐρώπην (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Σέρβοι, Κροᾶται, Σλοβένοι). Μετὰ τοὺς λαοὺς αὐτοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων κατὰγονται οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ήλθον καί ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ Οὐννοὶ ἢ Μαγυάροι, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τήν Οὐγγρικὴν πεδιάδα, οἱ Βούλγαροι, οἱ Φίννοι, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς καί οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὅποιοι κατέχουν σήμερον τήν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

Ἀποτέλεσμα τῶν διαφορῶν αὐτῶν ἐπιδρομῶν εἶναι, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ ὁμιλοῦν διαφόρους γλώσσας. Οἱ ἀντιπροσωπευτικώτεροι τύποι τῶν διαφορῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι :

α') Ὁ μεσογειακὸς τύπος, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκουν ἄνθρωποι μὲ μέτριον ἀνάστημα καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς καὶ τρίχας τῆς κεφαλῆς χρώματος καστανοῦ. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ κυρίως εἰς τήν Ἑλλάδα, τήν Ἰταλίαν, τήν Νότιον Γαλλίαν καὶ τήν Πυρηναικὴν Χερσόνησον.

β') Ὁ γερμανικὸς τύπος, ὁ ὅποιος περιλαμβάνει ἄνθρώπους μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα, μὲ ὀφθαλμοὺς κυανοὺς καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθὰς. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ κυρίως εἰς τήν Βόρειον Γερμανίαν, εἰς τήν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τήν Ἀγγλίαν.

γ') Ὁ σλαυικὸς τύπος, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκουν ἄνθρωποι μὲ μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπον μεγάλο, παρειὰς ἐξωγκωμένες καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθὰς ἢ καστανάς.

Γλώσσαι.—Εἰς τήν Εὐρώπην ὁμιλοῦνται πολλαὶ γλώσσαι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι : Ἡ ἑλληνικὴ, αἱ λατινικαί, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν ἡ ἰταλική, ἡ γαλλικὴ, ἡ ρουμανικὴ, ἡ ἰσπανικὴ καὶ ἡ πορτογαλικὴ), αἱ γερμανικαί, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν, ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς, ἡ ὀλλανδική, ἡ δανικὴ, ἡ σουηδική, ἡ νορβηγικὴ, ἡ ἀγγλικὴ) καὶ αἱ σλαυικαί, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν ἡ ρωσικὴ, ἡ πολωνικὴ, ἡ τσεχικὴ, ἡ σερβοκροατικὴ καὶ ἡ βουλγαρικὴ). Οἱ Οὐγγροι διετήρησαν ἓν εἶδος μογγολικῆς γλώσσης, ἡ ὁποία διαφέρει ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, καθὼς καὶ οἱ Φίννοι, οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς.

Διὰ τὴν γραφὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν χρησιμοποιοῦνται τρία ἀλφάβητα: τὸ ἑλληνικόν, τὸ λατινικόν καὶ τὸ σλαυικόν, τὰ ὅποια προέρχονται ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ.

Θρησκεία.—Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως χριστιανοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς ὀρθοδόξους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως οἱ Ἕλληνες, οἱ Ρουμᾶνοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν Σλαβῶν), εἰς καθολικοὺς (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Φινλανδοί, οἱ Νότιοι Γερμανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Κροᾶται, οἱ Οὐγγροι) καὶ εἰς διαμαρτυρομένους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Βόρειοι Γερμανοί, οἱ Δανοί, οἱ Σκανδιναυοὶ καὶ οἱ Ἀγγλοί). Ἐκτὸς αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὅποιοι εἶναι Μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὸν μέγαν της πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν της ἀνάπτυξιν, εἶναι τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ Κόσμου. Ἡ Εὐρώπη ἀγοράζει ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους εἶδη διατροφῆς, διὰ νὰ θρέψῃ τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν της καὶ πρῶτας ὅλας διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐργοστασίων της. Πωλεῖ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ ὅποια παράγονται εἰς τὰ ἐργοστάσιά της. Οὕτως οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων ἡπείρων δὲν θὰ ἠδύνατο σήμερον νὰ ζήσουν χωρὶς τὴν Εὐρώπην, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης χωρὶς τὰς ἄλλας ἡπείρους. Ἡ τεραστία αὕτη ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία.—Τὰ σπουδαιότερα διεθνῇ μέσα συγκοινωνίας εἶναι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, οἱ ποταμοὶ καὶ κυρίως ἡ θάλασσα.

α') Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πυκνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους. Τὸ ὅλικόν του μῆκος, τὸ ὅποιον ὑπερβαίνει τὰ 400.000 χμ., ἀντιπροσωπεύει τὰ 31% τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὁλοκλήρου τοῦ Κόσμου (ἡ ἑκτασις τῆς Εὐρώπης ἀντιπροσωπεύει

μόνον τὰ ὀκτὼ ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ξηρᾶς). Τὸ ἀραιότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχουν ἡ Βόρειος καὶ ἡ ΝΑ. Εὐρώπη, δηλ. αἱ γεωργικαὶ περιοχαὶ καὶ τὸ πυκνότερον ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη, δηλαδή ἡ βιομηχανικὴ Εὐρώπη, διότι ἔχει πυκνότερον πληθυσμὸν καὶ μεγαλυτέραν παραγωγὴν. Ἐκ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἄλλαι ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν (αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι καὶ αἱ περισσότεραι), ἄλλαι δὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Μετὰ τῶν σπουδαιότερων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλ. ἐκ τῆς βιομηχανικῆς Εὐρώπης, πρὸς τὴν γεωργικὴν, ἡ Ἑλλάς συνδέεται διὰ τῆς γραμμῆς Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Θεσσαλονίκης — Γευγελῆς. Ἡ γραμμὴ αὕτη, διευθυνομένη πρὸς Β., συναντᾷ :

1) Εἰς τὴν Νίσαν τῆς Γουγκοσλαυῖας τὴν γραμμὴν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, διέρχεται διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τῆς Σόφιας καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

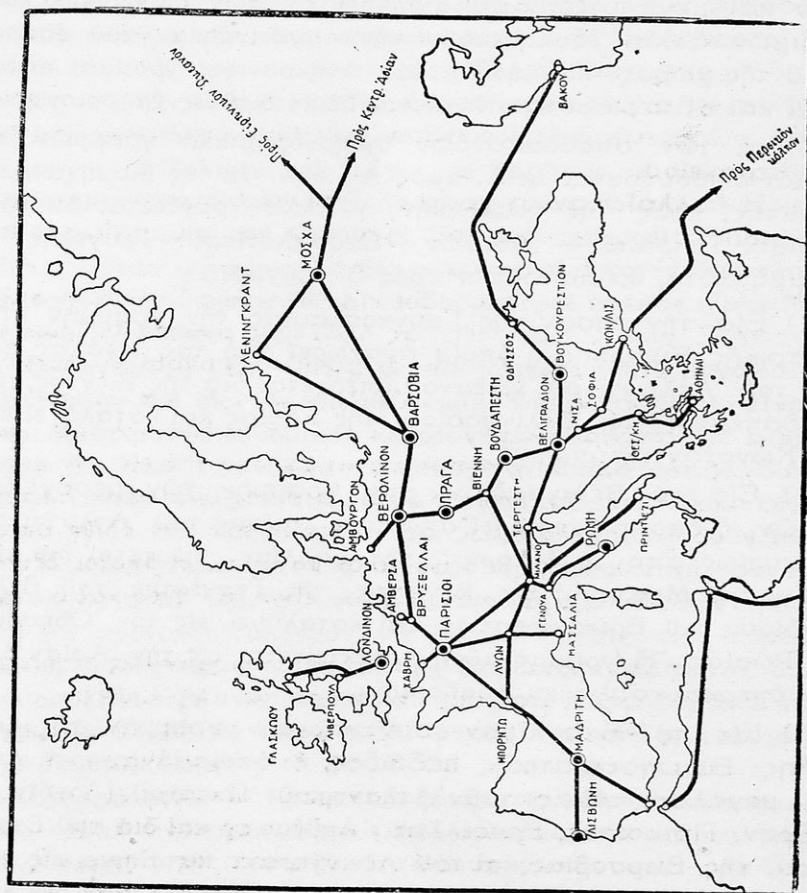
2) Εἰς τὸ Βελιγράδιον, τὴν γραμμὴν τῶν μεσογείων χωρῶν, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ Μπορντὼ τῆς Γαλλίας, διέρχεται διὰ τῆς Λυῶν, τοῦ Μιλάνου, τῆς Βενετίας, τῆς Τεργέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὁδησσὸν τῆς Ρωσίας. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερκαυκασίου σιδηροδρόμου.

3) Εἰς τὸ Βερολῖνον συναντᾷ τὴν γραμμὴν τῆς μεγάλης Εὐρωποασιατικῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ (Λονδίνον, Χάβρην, Παρισίους, Βρυξέλλας, Ἀμβέρσαν καὶ διὰ τοῦ Βερολίνου, τῆς Βαρσοβίας καὶ τοῦ Λένινγκραντ καταλήγει εἰς τὴν Μόσχαν. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου καὶ τοῦ ὑπερκασπιακοῦ.

Ἐκτὸς τῶν διεθνῶν αὐτῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ συνδέουν τὴν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τῶν λιμένων

της Μεσογείου Θαλάσσης. Αι σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) Ἡ γραμμὴ τῶν Βαλκανίων, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς Θαλάσσης, διέρχεται

Χάρτης τῶν σπουδαιότερων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Εὐρώπης.

διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης καὶ τοῦ Βελιγραδίου καὶ καταλήγει εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Πειραιᾶ, οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

2) Αἱ γραμμαὶ τῶν Ἀλπεων, αἱ ὁποῖαι ἀναχωροῦν ἀπὸ

τάς μεγάλας πόλεις της ΒΔ. και Κεντρικής Ευρώπης και καταλήγουν εις τούς δύο μεγάλους λιμένας της Ίταλίας, την Γένουαν και την Τεργέστην. Οί σπουδαιότεροι αύχένες διά τών όποίων διέρχονται αί γραμμαί τών Άλπεων, είναι αί έξής έκ Δ. πρός Α.: Μόν Σενίς (μήκος σήραγγος 13 χμ.), Σεμπλόν (μήκος σήραγγος 20 χμ.), Σέν Γκοτάρ (μήκος σήραγγος 15 χμ.), Μπρένερ και Ταρβις.

3) Ή γραμμή της κοιλάδος του Ρών, ή όποία συνδέει την ΒΔ. Ευρώπην με την Μασσαλίαν, τόν μεγαλύτερον λιμένα της Μεσογείου.

4) Ή Γαλλοϊσπανική γραμμή, ή όποία άναχωρεί από τούς Παρισίους, διέρχεται διά του Μπορντώ και της Μαδρίτης και καταλήγει εις τó Γιβραλτάρ.

β') Αί μεγάλαι πλωταί όδοι της Ευρώπης. Ή Δυτική και ή Κεντρική Ευρώπη, χάρις εις τάς άφθόνους βροχάς των και εις την μεγάλην βιομηχανικήν των ανάπτυξιν, ή όποία άπαιτεί την μεταφοράν βαρέων προϊόντων (άνθρακος, μεταλλευμάτων, ξυλείας κ. ά.) έχει και πλήρες δίκτυον πλωτών όδών. Αύται όφείλονται εις την έκβάθυσιν τών ποταμών των και εις την κατασκευήν διωρύγων. Έκαστον Κράτος έχει και Ιδιαίτερον δίκτυον πλωτών όδών. Έκτός όμως τών τοπικών πλωτών όδών ύπάρχουν εις την Ευρώπην δύο μεγάλοι ποταμοί, οί όποιοι έξυπηρετούν τó διεθνές έμπόριον. Ούτοι είναι ό Ρήνος και ό Δούναβις.

Ό Ρήνος έξυπηρετεί τάς μεγάλας βιομηχανικάς περιοχάς της Δυτικής Γερμανίας, της Άλσατίας και της Έλβετίας. Διά της διώρυγος Ρήνου-Ροδανοϋ έξυπηρετεί έπίσης την βιομηχανικήν περιοχήν της Λυών, διά δέ της διώρυγος Ρήνου-Μάρνη (παραποτάμου του Σηκουάνα) έξυπηρετεί την Βόρειον Γαλλίαν. Διά τών παραποτάμων του Μάιν και Νέκαρ και διά της διώρυγος Νέκαρ-Δουνάβεως συνδέεται και μετά της Κεντρικής Ευρώπης. Τó Ρόττερνταμ, τó όποιον κείται εις τάς έκβολάς του και αί πόλεις αί όποιαί κείνται εις τάς σπουδαιότερας θέσεις της κοιλάδος του (Ντούϊσμπουργκ, Μάνχαϊμ, Στρασβούργον), δύνανται νά συγκριθούν με τούς μεγαλυτέρους λιμένας της Ευρώπης.

Ὁ Δούναβις συνδέει τὰς βιομηχανικὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ τὰς γεωργικὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὁποῖα μεταφέρονται διὰ τοῦ Δουνάβεως, εἶναι ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰ μεταφερόμενα διὰ τοῦ Ρήνου. Ἡ ποσότης ὅμως αὕτη δύναται νὰ αὐξηθῇ κατὰ πολὺ, ὅταν ὅλαι αἱ χῶραι, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται, ἀναπτυχθοῦν οἰκονομικῶς καὶ συνεπῶς αὐξήσουν τὴν παραγωγὴν τῶν (ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τὰς ὁποίας συνδέει ὁ Ρήνος).

γ') **Θαλασσία συγκοινωνία.** Ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας τὸ εὐθηνότερον εἶναι ἡ θάλασσα. Διὰ τοῦτο αἱ χῶραι αἱ ὁποῖαι βρέχονται ἀπὸ θαλάσσας, ἐξυπηρετοῦνται καλύτερον καὶ συνεπῶς ἔχουν μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν ἀπὸ τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἑκτασιν τῶν ἀκτῶν τῆς, ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν. Εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ναυτικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς εὐρίσκονται: α') Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν του, καθόσον αὗται κεῖνται πλησιέστερον τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπέναντι τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἡ δευτέρα οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου μετὰ τὴν Εὐρώπην. β') Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἡ ὁποία εἶναι ἡ δευτέρα θάλασσα τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

Ἡ σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν.—Ἡ Μεσόγειος εἶναι ἡ ἀρχαιότερα γνωστὴ θάλασσα τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται αἱ τρεῖς ἡπείροι τοῦ ἀρχαίου Κόσμου (Εὐρώπη, Ἀσία καὶ Ἀφρική. β') Εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν κλίμα τῆς, τὸ ὁποῖον τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ γενικῶς τοῦ πολιτισμοῦ. γ') Εἰς τὸ ὅτι εἶναι κλειστὴ θάλασσα μὲ πολλὰς νήσους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ εὐνοϊκὸν διὰ τὰ πρωτόγονα ταξίδια καὶ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς. Χάρις εἰς τὰ ἐξαιρετικὰ αὐτὰ προσόντα ὁλόκληρος ἡ ἀρχαία ἱστορία τῆς ἡπείρου μας ἐξειλίχθη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Πέραν τῆς Μεσογείου ἦτο τὸ ἄγνωστον, ἡ νύξ. Σήμερον τὰ σπου-

δαιότερα οἰκονομικά κέντρα τῆς Εὐρώπης δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου, διότι αὗται στεροῦνται τῶν ἀπαραιτήτων πρώτων ὑλῶν (ἄνθρακος καὶ σιδήρου) διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας των. Ἡ Μεσόγειος ὁμως Θάλασσα χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ ἐξακολουθεῖ νὰ παίζῃ σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εὐρώπης. Κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς πλουσίας γεωργικὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ὠκεανίας (Ἰνδίας, Ἰνδικὰς νήσους, Ἰνδοκίναν, Κίναν, Ἰαπωνίαν, Αὐστραλίαν). Διὰ τῆς Μεσογείου ἐπίσης διέρχονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς γεωργικῆς Εὐρώπης (σιτηρὰ, ξυλεῖα, πετρέλαιον τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης) πρὸς τὴν βιομηχανικὴν Εὐρώπην καὶ ἀντιστρόφως. Οἱ σπουδαιότεροι εὐρωπαϊκοὶ λιμένες τῆς Δυτικῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Γένουα· τῆς Ἀδριατικῆς ἡ Βενετία, ἡ Τεργέστη, τὸ Φιοῦμε καὶ τὸ Πρίντεζι· τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ὁ Πειραιεὺς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη· τοῦ Βοσπόρου ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης ὁ Πύργος, ἡ Βάρνα, ἡ Κωνσταντίνα, ἡ Ὁδησσός. Μεγαλύτερα ἐμπορικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μεγάλη Βρετανία χάρις εἰς τὸν μέγαν της ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον καὶ εἰς τὰς ναυτικὰς βάσεις τῆς (Γιβραλτάρ, Μάλταν, Κύπρον).

Ἡ ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης. Ἡ χώρα μας εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ καὶ θαυμάζει ὁλόκληρος ὁ Κόσμος.

Τὸν ρόλον αὐτὸν τοῦ πρωταγωνιστοῦ ἡ Ἑλλάς δὲν τὸν ὀφείλει οὔτε εἰς τὴν μεγάλην της ἑκτασιν, οὔτε εἰς τὴν μεγάλην της εὐφορίαν· τὸν ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Κεῖται πλησιέστερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τὰ κέντρα τῶν πρώτων πολιτισμῶν. Χάρις εἰς τὴν θέσιν τῆς αὐτῆς καὶ εἰς

τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς ἀνέπτυξε τὰ γράμματα, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὅσον οὐδεμία ἄλλη χώρα τοῦ Κόσμου.

Σήμερον ἡ χώρα μας, χάρις εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Ἀδριατικῆς, τῆς Δυτικῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ μὲ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Δηλαδή τὰς πλουσιωτέρας καὶ περισσότερον κατ'ῶκην χώρας τοῦ Κόσμου. Ἡ μεγάλη αὕτη θαλασσία ὁδὸς συναντᾷ τὴν κατὰ ξηρὰν ὁδόν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Νότιον μὲ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα εἰς τὸν Πειραιᾶ χάρις εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Συνεπῶς ἡ χώρα μας, ἐπειδὴ κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης διεθνοῦς ὁδοῦ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, εἶναι κυρίως Κράτος Μεσογειακόν.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς χώρας μας.

Ἡ Ἑλλάς, χάρις εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν, δεσπόζει καὶ μιᾶς ἄλλης σπουδαίας διεθνοῦς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ τὴν μεγάλην ὁδὸν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ἡ κατὰ ξηρὰν αὕτη ὁδὸς συναντᾷ τὴν θαλασσίαν ὁδὸν τῆς Μεσογείου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὅπου καταλήγει ἡ κοιλὰς τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ χώρα μας χάρις εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἶναι Κράτος Εὐρωπαϊκόν.

Τελευταίως, μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας ἡ σπουδαιότης τῆς Ἑλλάδος γίνεται ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι εἶναι τὸ κέντρον τῶν μεταξὺ Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἡ χώρα μας ἐπανευρίσκει διὰ μέσου αὐτοῦ τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον ἔπαιζε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Συνεπῶς τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας εἶναι λαμπρόν καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς.

ὅσοι σπουδάζουν μετὰ τὸν πόλεμον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας καὶ τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς πατρίδος μας εἶναι λαμπρόν καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς.

ΠΙΝΑΞ

ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Κύπρος	270.000	*Αγγλία	2.700
Ρωσία	215.000	Γερμανία	2.700
Τουρκία	165.000	*Ελβετία	1.400
*Αλβανία	90.000	Βέλγιον	650
Ρουμανία	43.000	*Ολλανδία	170
Γαλλία	30.000	Πολωνία	140
Βουλγαρία	17.000	*Ισπανία	80
Γιουγκοσλαυία	15.000	Μάλτα	80
*Ιταλία	3.000	Ούγγαρία	70

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
✓ Έλλάς	Βασίλειον	*Αθήναι	Πειραιεύς Θεσσαλονίκη Πάτραι
✓ *Αλβανία	Δημοκρατία	Τίρανα	Κορυτσά Σκόδρα
✓ Βουλγαρία	»	Σόφια	Φιλιππούπολις Βάρνα Πύργος
✓ Γιουγκοσλαυία	»	Βελιγράδιον	Ζάγκρεμπ Σουμπότιτσα Σεράγεβον Σκόπια
✓ Τουρκία (Εύρ.)	»	Κων/πολις	*Αδριανούπολις

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χῶραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
*Αγ. Μαρίνος	Δημοκρατία	*Αγ.Μαρίνος	—
*Ανδόρρα	»	*Ανδόρρα	—
Αύστρια	»	Βιέννη	—
Βέλγιον	Βασίλειον	Βρυξέλλαι	*Αμβέρσα
Γαλλία	Δημοκρατία	Παρίσιοι	Μασσαλία Λυών Μπορντώ
Γερμανία	»	Βερολίνον	*Αμβοϋργον Μόναχον Λειψία Κολωνία Δρέσδη *Εσσεν Μπρεσλάου
Δανία	Βασίλειον	Κοπεγχάγη	—
*Ελβετία	»	Βέρνη	Ζυρίχη Γενεύη Βασιλεία
*Εσθονία	»	Ταλέν	—
*Ιρλανδία (ἐλεύ- θερον Κράτος)	»	Δουβλίνον	—
Ισπανία	» ()	Μαδρίτη	Βαρκελώνη Βαλένθια Σεβίλλη
*Ιταλία	»	Ρώμη	Μιλᾶνον Νεάπολις Γένουα Τουρίνον Παλέρμον Τεργέστη

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Λεττονία	Δημοκρατία	Ρίγα	—
Λιθουανία	»	Κάουνας	—
Λίχτενσταϊν	Ήγεμονία	Φάντουτς	—
Λουξεμβούργον	Δουκάτον	Λουξεμβούργον	—
Μ. Βρετανία καὶ Ἰρλανδία	Βασίλειον	Λονδίνον	Λίβερπουλ Μάντσεστερ Μπίρμιγχαμ Γκλάσκοου Λήντς Νιούκαστλ
Μονακό	Ήγεμονία	Μονακό	Μόντε Κάρλο
Νορβηγία	Βασίλειον	Όσλο	Μπέργκεν
Όλλανδία	»	Χάγη	Άμστερνταμ Ρόττερταμ
Ούγγαρία	Δημοκρατία	Βουδαπέστη	—
Πολωνία	»	Βαρσοβία	Κρακοβία, Λόδς
Πορτογαλία	»	Λισσαβών	—
Ρουμανία	»	Βουκουρέστιον	Κλούς, Ίάσιον Κισνόβιον Κωνσταντίτζα
Ρωσία (Εύρωπ.)	»	Μόσχα	Λένινγκραντ Κίεβον Άρχανγέλσκ Ροστόβ
Σουηδία	Βασίλειον	Στοκχόλμη	—
Τσεχοσλοβακία	Δημοκρατία	Πράγα	Μπρύν Μπρατισλαύα
Φινλανδία	»	Έλσίνκι	—

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Εὐρώπης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης

I. Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος

Α'. Εὐρ. Τουρκία. Β'. Βουλγαρία. Γ'. Γιουγκοσλαυία. Δ'. Ἀλβανία. Γενικὴ ἀνασκόπησις Βαλκαν. Χερσονήσου	5 — 67
--	--------

II. Ἡ Ἱταλικὴ Χερσόνησος	68 — 83
------------------------------------	---------

III. Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος

Α'. Ἰσπανία. Β'. Πορτογαλία	84 — 92
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης	92 — 94

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Δυτικὴ Εὐρώπη

Α'. Γαλλία. Β'. Βέλγιον. Γ'. Λουξεμβούργον. Δ'. Ὀλλανδία. Ε'. Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι	95 — 125
1) Ἡ Μεγ. Βρεττανία. 2) Ἱρλανδία	125 — 140
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης	140 — 141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Κεντρικὴ Εὐρώπη

Α'. Γερμανία. Β'. Ἑλβετία. Γ'. Τσεχοσλοβακία. Δ'. Οὐγγαρία. Ε'. Ρουμανία	142 — 190
Γενικὴ ἀνασκόπησις Κεντρικῆς Εὐρώπης	190 — 191

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἀνατολική Εὐρώπη

Α'. Πολωνία. Β'. Τὰ Κράτη τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης καὶ ἡ Φινλανδία. Γ'. Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία	191 — 209
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης	209 — 211

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Βόρειος Εὐρώπη

Ι. Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος

Α'. Νορβηγία. Β'. Σουηδία	212 — 219
-------------------------------------	-----------

ΙΙ. Δανικὴ Χερσόνησος

Δανία	219 — 222
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Βορείου Εὐρώπης	222

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Εὐρώπης	223 — 241
Ἡ Ἑλλάς ὡς Μεσογειακὸν καὶ Εὐρωπαϊκὸν Κράτος	241
Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς σήμερον ἐν Εὐρώπῃ	243
Πίναξ τοῦ Ἑλληνισμοῦ Εὐρώπης κλπ.	244
Πίναξ τῶν Χωρῶν τῆς Εὐρώπης	244 — 246
Πίναξ περιεχομένων	247 — 248

024000025539

~~Περσική~~ ~~Βουλγαρία~~ ~~Ούγγ.~~ ~~Γαλλία~~ ~~Ούγγ.~~
 Ιταλία Σερβία Γαλλία Βέλγιο
 Ολλανδία Δουβλίνο Αγγλία, Γερμανία
 Ελβετία Γερμανία Πολωνία Σουηδία
 Αυστρία Αυστρία + Νορβηγία
 Σουηδία + Γαλλία +

